T. C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

TEBRİZLİ AHMEDÎ
YŪSUF U ZELÍḪĀ
(1B – 35B İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Salih KAYIK

İSTANBUL 2007

T. C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

TEBRİZLİ AHMEDÎ
YŪSUF U ZELÍḤĀ
(1B – 35B İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Salih KAYIK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK

İSTANBUL 2007

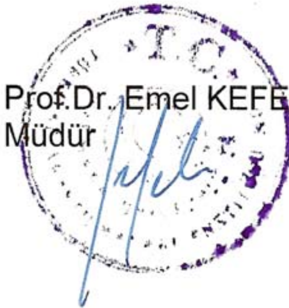
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Salih Kayık'ın "Tebrizli Ahmedi Yusuf u Zeliha (1-35) Yapraklar (İnceleme-Metin-Dizin)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı	: Doç.Dr. Gülşen Seyhan Alışık	....
Üniversitesi	Marmara	
Üye	: Prof.Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya	....
Üniversitesi	Marmara	
Üye	: Prof.Dr. Sebahat Deniz	....
Üniversitesi	Marmara	

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ..17..../.....12../ 2007 tarih ve .....21-3..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

ÖNSÖZ

Türk Edebiyatı'nda mesnevilerde en fazla işlenen konulardan birisi muhakkak ki Yûsuf ve Zelîhâ kıssasıdır. Üç büyük kitap Kur'ân-ı Kerim, Tevrat ve İncil'de Yûsuf peygamberin hayatı geçmektedir. Kur'ân-ı Kerim'de başlı başına bir surede anlatılmıştır. Edebiyat dünyasında yer alan çok sayıda çalışma da bunun göstergesidir.

Yüksek Lisans tezi olarak üzerinde çalıştığımız eser Tebrizli Ahmedî tarafından kaleme alınmıştır. Yazılış tarihi eldeki nüshada belirtilmemiştir. Ancak eldeki nüshada Yaʿkûb Han (1478–1490 m./ 883–896) döneminde yazıldığı belirtilmektedir.
İran'ın Tebriz şehrinde elli yedi günde yazılmıştır. Toplam beyit sayısı 4035'tir. Şu anda bilinen tek nüshası, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi No: 51'dedir. Şimdilik tek nüshası bulunan Yûsuf ve Zelîhâ mesnevisi, 102 varak ve 2990 beyitten ibarettir. Bu itibarla şâirin haber verdiği ile eldeki yazma arasında bin beyitten fazla bir noksanlık söz konusudur. Şu ana kadar üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Eserin her sayfasında iki sütunda 15 satır vardır. Bozuk bir nesihle kalın aharlı krem kâğıda yazılmıştır. Sahife ölçüleri 235x125 (180x120) ebatlarındadır. Eldeki nüsha toplam 102 varaktır. Eserin cildi yeşil mumlu bezdir. İstinsah tarihi XV. yüzyıl sonlarına rastlar. Pek çok hareke ve imlâ yanlışı bulunmaktadır. Bölüm başlıkları kırmızı mürekkeple Farsça yazılmıştır.

Tebrizli Ahmedî'nin eseri üzerinde daha önce çalışma yapılmamış olması bizi bu eseri edebiyat dünyasıyla tanıştırma isteğini uyandırmıştır. Bu eserde karar kılmamızın bir diğer sebebi; Yûsuf ve Zelîhâ kıssasını konu alan mesnevilerdeki farklılıklardır. Kütüphane çalışmalarımız sırasında Yûsuf ve Zelîhâ kıssalarını konu alan mesnevilerde Kur'ân-ı Kerim'de anlatılan kıssadan farklı olarak eklenmiş bölümler dikkatimizi çekmiştir. Hemen hemen tüm eserlerde bunun çeşitli örneklerini görmekteyiz. Gün yüzüne çıkarılmış Yûsuf ve Zelîhâ Mesnevileri'ndeki farklılıklar incelenerek titiz bir çalışma neticesinde ortaya çıkarılacak eserin edebiyat tarihimize faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Dil özellikleri açısından Eski Oğuz Türkçesi'nin özelliklerini taşımaktadır. Eser her ne kadar harekeli olsa da çok fazla tahribat olduğu için okumada zaman zaman güçlükler çekilmiştir. Yazmadaki istinsah hataları, hareke hataları, harf hataları, eksik ve fazla yazışılışlar da okumayı ve yer yer de mana vermeyi güçleştirmiştir.

Söz konusu eserde önemli ölçüde tahribat olmasının yanında bazı yerlerde harflerin açık bir şekilde yazılmış olmalarına karşın hiçbir şekilde anlam verilemeyen kelimeler, eserin orjinalinden kesip yapıştırılmıştır. Beyitlerde ise, vezin ve kafiye problemi olup, belli bir vezin düzeni takip edilmemiştir. Vezin yer yer değişiklik arz etmektedir.

Hazırlamış olduğumuz çalışma, Tebrizli Ahmedî'nin hayatı, eser (Kıssa-i Yûsuf ve Zelîhâ Aleyhi's-selam) ve müellifin diğer eseri olan Esrâr-nâme hakkında malumatlar, Yûsuf ve Zelîhâ kıssasının konu başlıkları, gramer notları, ses değişmeleri ve şekil bilgisinin de içinde bulunduğu incelemeli bir giriş; çevriyazılı metin; sözlüklü dizin kısımlarından oluşmaktadır. Dizinde kelimelerin anlamları madde başlarında temel anlamdan yan anlama doğru numaralandırılmak suretiyle belirtilmiştir. Eşsesli gramer şekillerinde ise iyelik ekleri (1), belirtme ekleri (2), soru anlamı taşıyan kim (1), bağlaç olan kim (2) Ayrıca son kısımda çalışma konumuzu oluşturan yazma metnin tıpkıbasımı (1b-35b varaklar) verilmiştir.

Metin okuma sırasında bazı kelimelerin okunuşunda yardımcı olan sayın Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK'a; yine eserde yer alan problemli kelimelerin çözümlenmesinde ve metnin vezin bakımından incelenmesinde büyük yardımları dokunan sayın Prof. Dr. Sebahat DENİZ'e; Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgileriyle yardımları dokunan sayın Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA'ya yardımlarından ve ilgilerinden dolayı içtenlikle teşekkür ediyorum. Hiçbir zaman benden değerli vaktini esirgemeyen ve çalışma süresi boyunca her konuda yardımcı olan kıymetli hocam sayın Doç. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK'a şükranlarımı sunuyorum.

Salih KAYIK
İSTANBUL, 2007

ÖZET

Tebrizli Ahmedî'nin Kıssa-i Yûsuf ve Zelîhâ isimli mesnevisinin incelenmesi olan bu eser; giriş, transkripsiyonlu metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Yüksek Lisans tezi olarak üzerinde çalıştığımız eser Tebrizli Ahmedî tarafından kaleme alınmıştır. Yazılış tarihi eldeki nüshada belirtilmemiştir. Ancak eldeki nüshada Yaʿkûb Han (1478–1490 m./ 883–896) döneminde yazıldığı belirtilmektedir.

Tebriz'de elli yedi günde yazılmıştır. Toplam beyit sayısı 4035'tir. Şu anda bilinen tek nüshası, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi No: 51'de kayıtlıdır. Şimdilik tek nüshası bulunan Yûsuf ve Zelîhâ mesnevisi, 102 varak ve 2990 beyitten ibarettir. Bu itibarla şâirin haber verdiği ile eldeki yazma arasında bin beyitten fazla bir noksanlık söz konusudur. Şu ana kadar üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Tez şu bölümlerden oluşmaktadır:

"Yûsuf ve Zelîhâ Hikâyesi; Kur'ân-ı Kerim'de Yûsuf Sûresi; Tevrat ve İncil'de Yûsuf Kıssası; Yûsuf ve Zelîhâ Hikâyesine Girmiş Olan Yan Hikâyeler ve Epizotlar; Türk Edebiyatı'nda Yûsuf ve Zelîhâ Hikâyesi; Tebrizli Ahmedî'nin Hayatı ve Eserleri; "Kıssa-i Yûsuf ve Zelîhâ Aleyhi's-selam" ve "Esrâr-nâme" Hakkında Geniş Bilgi; Yûsuf ve Zelîhâ Kıssası'nın Konu Başlıkları" başlıklarını içeren "*Giriş*"

Söz Varlığı, İmlâ Özellikleri, Ses Değişmeleri ve Şekil Bilgisinin de İçinde Bulunduğu "*İnceleme*"

Transkripsiyonlu Metin

Sözlüklü Dizin

Yazma Metnin Tıpkıbasımı (1b-35b varaklar)

Çalışmamızın metin kısmında, eserin transkripsiyonu yapılmıştır. Varak ve beyit numaraları beyitlerin sol kısımlarına yazılmıştır. Transkripsiyon yapılırken yazmanın imlâsına bağlı kalınmaya çalışılmıştır. Yanlış, eksik veya fazla yazılan kelimeler düzeltilerek dipnotlarda belirtilmiştir. Beyitlerdeki vezin hataları dipnotlarda belirtilmiştir. Eksik yazılan kelimeler veya harfler < > işareti ile gösterilmiştir. Okunamayan ya da imlâsı açık olduğu halde anlam verilemeyen kelimeler Arap harfli olarak metinde yer almıştır.

Dizinli-sözlük kısmında ise; kelimelerin hangi dile ait olduğu ve anlamları verilmiş, ses değişimine uğramış kelimeler ise → işareti ile birbirlerine gönderilerek bu değişimlere dikkat çekilmiştir. Kelimelerin isim veya fiil kökenli oldukları da belirtilmiştir. Kelimelerin çekim ekli biçimleri ilgili madde başlarının altında metinde geçtiği yerler belirtilmek suretiyle alfabetik olarak sıralandırılmıştır.

ABSTRACT

This written work, which is study of Kıssa-i Yûsuf and Zelîhâ made by Tebrizli Ahmedî. This study consist of introduction, text with transcription and index. There is not written date on text, but the periods of Yaʿkûb Han (1478–1490 m./ 883–896).

It wrote in fifty seven days in Tebriz. Total verse is 4035. there is only specimen which is known in library on Fen-Edebiyat Faculty in Marmara Üniversity, registration number is 51.

Now we have a only one specimen of Yûsuf and Zelîhâ. Which consist of 102 page and 2990 verse. So that, there is different more than thousand verse from manuscript and poet inform. Up to now there is no study on this manuscript.

This study contains these parts;

Introduction; include in the story of Yûsuf and Zelîhâ; sura of Yûsuf in Quran, story of Yusuf in Tevrat and İncil; stories and epizots in Yûsuf and Zelîhâ; story of Yûsuf and Zelîhâ Turkish Literature; the life of the Tebrizli Ahmedî and his works “Kıssa-i Yûsuf and Zelîhâ” and “Esrâr-nâme” about wide information; headings of story of Yûsuf and Zelîhâ.

Examination include in the presence of speeches, spelling feature, sound changes.

Text transcription.

Dictionary with index.

Manuscript’s facsimile

In the text part the manuscript is transcribed. The number of page and verse is written left side of verses.

While manuscript transcription has been made wanted to based on manuscript’s spelling. Wrong, less or more words in text edited are stated in the footnote. Mistakes of metre in verses are stated footnote. The words or letters which are thought to be written incomplete are used in < >. Not readable and althougt spelling’s clear but meaningless words given in Arabic letters in text.

In the dictionary of index is taken, the meanings and language of the words are given, the words with sound changes are shown → and so attention is drawn to these changes. Worsds are stated noun or verb. Form of words with endings stated where used in text, under the headings are given in alphabetical order.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a. g. e.	Adı geçen eser
Ar.	Arapça
bağ.	Bağlaç
bk.	Bakınız
c.	Cilt
Çev.	Çeviren
e.	Edat
f.	Fiil
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
Haz.	Hazırlayan
Hz.	Hazreti
i.	İsim
mec.	Mecaz anlam
Nu.	Numara
Peh.	Pehlevîce
s.	Sayfa
sıf.	Sıfat
TDK	Türk Dil Kurumu
ünl.	Ünlem
vr.	Varak
y.a	Yer adları
yay.	Yayınlayan

zf.	Zarf
zm.	Zamir
< >	Eksik yazılmış unsurları gösterir.
→	Karşılaştırılması gereken biçim ve anlamları gösterir.
~	Ses değişimlerini gösterir.
-	Fiil kök ve gövdelerini gösterir.
+	Ad kök ve gövdelerini gösterir.
<	Kelimeye kaynaklık eden dili gösterir.

ÇEVRİYAZI ALFABESİ

ء	ʾ
ا	a
آ	ā
ا ي أ	ė
ب	b
ت	t
ث	s̱
ج	c
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ż
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	k
ك	ñ
نك	ñg
ل	l
م	m
ن	n
و	v ū u ü
ه	h
ي	y ī ỉ

1. GİRİŞ

1.1. YŪSUF VE ZELÎHÂ HİKÂYESİ

Kur'ân-ı Kerim'de "Ahsen'ül-Kasas" olarak vasıflandırılan Yûsuf (AS)'ın kıssası gerek Doğu gerekse Batı edebiyatında en çok işlenen, yazılan ve okunan hikâyelerden biridir. Üç büyük dinin kitapları olan Kur'ân-ı Kerim, Tevrat ve İncil'de Yûsuf peygamberin hayatı geçmektedir. Kur'ân-ı Kerim'de başlı başına bir surede anlatılmıştır. Edebiyat dünyasında yer alan manzum veya mensur çok sayıda eser de bunun göstergesidir.

1.2. KUR'ÂN-I KERİM'DE YŪSUF SŪRESİ

Yûsuf kıssası Kur'ân-ı Kerim'de "Ahsen'ül-Kasas" olarak vasıflandırılmaktadır ve Yûsuf Sûresi'nde geçmektedir. Doğu ve Batı edebiyatlarında özellikle de Doğu-İslâm Edebiyatları'nda işlenen Yûsuf ve Zelîhâ Hikâyeleri Kur'ân-ı Kerim'den ilham alınarak meydana getirilmişlerdir. Bu nedenle hemen hemen tüm eserlerde Kur'ân-ı Kerim'den Arapça şekliyle bazı ayetler de alınmış ve yeri geldikçe kıyas yoluyla epizotlar ve hikâyeler yazılmıştır.

Bu nedenle biz de çalışmamıza, Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR'ın, *Tefsirli Kur'an-ı Kerim Meali'* den Yûsuf Suresi'ni almayı uygun gördük.

YŪSUF SŪRESİ

Bu sûre Yûsuf Aleyhisselam'ın kıssası zikrolunan bir sûredir ki hepsi hicretten önce nâzil olmuştur. Mekkiyye'dir.

Âyetleri :Yüz on bir
Kelimâtı :Bin yedi yüz altı
Hurufu :Yedi bin yüz altmış altı
Fâsılası :ن- م- و- ل- ا

Bismi'llāhirraḥmanirraḥīm

1 - Elif, Lâm, Râ. Bunlar işte âyetleridir sana o mübîn kitabın.

2 - Biz onu bir Kur'an olmak üzere Arabî olarak indirdik, gerek ki akıl erdiresiniz.

3 -Sana bu Kur'ân'ı vahyetmemize biz bir kıssa anlatıyoruz ki ahsenü'l-kasas senin ise doğrusu bundan evvel hiç haberin yoktu.

4 - Bir vakit Yûsuf, babasına, babacığım dedi: "Ben rüyada on bir yıldızla güneşi ve kameri gördüm, gördüm onları ki bana secde ediyorlar."

5 - "Yavrum! "dedi, "Rüyanı biraderlerine anlatma. Sonra sana bir tuzak kurarlar. Çünkü şeytan insana belli bir düşmandır."

6 - "Ve işte öyle, Rabbin seni seçecek ve sana ehâdisin te'vilinden ilimler öğretecek. Hem sana hem âli Yakub'a ni'metini bundan evvel ataların İbrahim'e ve İshak'a tamamladığı gibi, tamamlayacak. Şüphe yok ki, Rabbin alîmdir, hakîmdir."

7 – Şânım hakkı için Yûsuf ve biraderlerinde soranlara ibret olacak âyetler oldu.

8 – Zîrâ dedilerdi ki: " Herhalde Yûsuf ve biraderi babamıza bizden daha sevgili, biz ise müteassıb bir kuvvetiz, doğrusu, babamız belli ki, yanılıyor."

9 - "Yûsuf'u öldürün yahut bir yere atın ki, babanızın yüzü size kalsın ve ondan sonra salâhlı bir kavim olasınız."

10 - İçlerinden bir söz sahibi : "Yûsuf'u, dedi öldürmeyin de bir kuyu dibinde bırakın ki kafilenin biri onu lekît olarak alsın, eğer yapacaksanız böyle yapın."

11 -Vardılar: "Ey bizim pederimiz!" dediler. Sen niye bize Yûsuf'u inanmıyorsun? Cidden biz onun için recâciyiz.

12 - "Yarın bizimle beraber gönder gezsin, oynasın. Şüphesiz biz onu gözetiriz."

13 – Benî dedi: "Onu götürmeniz herhalde mahzun eder ve korkarım ki onu kurt yer de haberiniz olmaz."

14 - "Vallahi" dediler. "Biz müteassıb bir kuvvet iken onu kurt yerse biz o halde çok hüsran çekeriz."

15 -Bunun üzerine vaktâ ki onu götürdüler ve kuyunun dibine koymaya karar verdiler, biz de ona şöyle vahyettik: "Kasem olsun ki sen onlara hiç farkında değillerken bu işlerini haber vereceksin."

16 - Bıraktılar ve yatsıleyin, ağlayarak babalarına geldiler.

17 -Dediler ki: "Ey pederimiz! Biz gittik, yarış ediyorduk. Yûsuf'u eşyamızın yanında bırakmıştık. Bir de baktık ki, onu kurt yemiş. Şimdi biz biz doğru da söylesek, sen bize inanmazsın."

18 - Bir de gömleğinin üzerinde yalan bir kan getirdiler. Yok dedi: "Nefisleriniz sizi aldatmış bir işe sevketmiş, artık bir sabr-ı cemil ve Allah'tır ancak yardımına sığınılacak, söylediklerinize karşı."

19 - Öteden bir kafile gelmiş, sucularını göndermişlerdi. Vardı, kovasını kuyuya saldı, "Â… müjde bu bir gulam!" dedi. Ve tuttular onuticaret için gizlediler. Allah ise biliyordu ne yapacaklar.

20 - Değersiz bir baha ile onu birkaç dirheme sattılar. Hakkında rağbetsiz bulunuyorlardı.

21 - Mısır'dan onu satın alan ise haremine dedi ki: "Buna güzel bak. Umulur ki bize faidesi olacaktır yahut evlat ediniriz." Bu suretle Yûsuf'u orada yerleştirdik. Hem de ona hadisatın mealini, istihrâca dâir ilimler öğretelim diye, öyle ya Allah emrinde gâliptir, velâkin insanların ekserisi bilmezler.

22 - Vaktâ ki kıvamına erdi, biz ana bir hüküm ve bir ilim bahşettik ve işte biz muhsinlere böyle karşılık veririz

23 - Derken, hânesinde bulunduğu hanım, bunun nefsinden kâm almak istedi ve kapıları kilitledi "Haydi seninim!" dedi. O : "Allah'a sığınırım! Doğrusu O benim efendim, bana güzel baktı, hakikat bu ki zâlimler felâh bılmaz."dedi.

24 - Hanım, cidden ona niyeti kurmuştu. O da ona kurmuş gitmişti; amma Rabbinin burhanını görmese idi. Ondan fuhşu ve fenalığı bertaraf edlim için öyle oldu. Hakikat o bizim ihlâsa mazhar edilmiş has kullarımızdandır.

25 - İkisi bir kapıya koştular. Hanım, onun gömleğini arkasından yırttı. Ve kapının yanında hanımın Bey'ine rast geldiler. Hanım senin dedi : "Ehline fenalık yapmak isteyenin cezası, zindana konulmaktan veya elîm bir azabdan başka nedir?"

26 - Yûsuf: "O, kendisi." dedi. Hanımın akrabasından biri de şöyle şehadet etti: "Eğer gömleği önden yırtılmış ise hanım doğru söylemiş, bu, yalancılardandır."

27 - "Yok eğer gömleği arkadan yırtılmış ise o yalan söylemiş ve bu sadıklardandır."

28 - Vaktâ ki gömleğini gördü, arkasından yırtılmış, anlaşıldı, dedi: " O, siz kadınların keydinizden, herhalde sizin keydiniz çok büyük."

29 - "Yûsuf! Sakın bundan bahsetme! Sen de kadın! Günahına istiğfar et. Cidden sen büyük günahkârlardan oldun.".

30 - Şehirde birtakım kadınlar da "Azizin karısı, deiler: "Delikanlısının nefsinden murad istiyormuş, ona aşkından yüreğinin zarı çatlamış, karı besbelli çıldırmış."

31 – Vaktâ ki bunların gizliden gizliye dedikodularını işitti, onlara daʿvetçi gönderdi ve onlar için dayalı döşeli bir sofra hazırladı ve her birine bir bıçak verdi, beriden de: "Çık karşılarına!" dedi. Hepsi onu görür görmez çok büyüttüler kendilerinin ellerini doğradılar ve : "Hâşâ!" dediler. "Allah için, bu bir beşer değil, mahzâ bir melek-i kerîm."

32 - "İşte" dedi, "Bu gördüğünüz, hakkında beni levm ettiğiniz, yemin ederim ki, ben bunun murad istedim de o, fikrî ismetle imtina etti. Yine yemin ederim ki, eğer emrimi yapmazsa, mutlak, muhakkak zindana atılacak ve mutlak, muhakkak zelillerden olacak".
33 - Ya Rabbi! dedi:" Zindan bana, bunların davet ettikleri fiilden daha sevimli ve eğer sen, benden bu kadınların tuzaklarını bertaraf etmezsen, ben onların sevdasına düşerim ve cahillerden olurum".
34 - Bunun üzerine Rabbi, onun duasını kabul buyurdu da ondan onların tuzaklarını bertaraf etti. Hakikat O, öyle semiʿ, öyle alîmdir.
35 - Sonra bu kadar âyâtı gördükleri halde, o adamlara şu reiy galebe etti: Behemahal onu bir müddet zindana atsınlar.
36 - Onunla beraber zindana iki delikanlı daha girdi. Birisi ben dedi: "Rüyada kendimi görüyorum ki şarap sıkıyorum.". Diğeri de ben dedi : " Rüyada kendimi görüyorum ki başımın üstünde bir ekmek götürüyorum, ondan kuşlar yiyor. Bize bunun taʿbirini haber ver. Çünkü biz seni muhsinlerden görüyoruz."
37 - Dedi ki: "Size merzuk olacağınız bir taam gelecek a herhalde o gelmezden evvel ben size bunun taʿbirini haber vermiş bulunurum, bu bana Rabb'imin taʿlim buyurduklarındandır. Çünkü ben Allah'a inanmayan ve hep ahireti inkâr edenlerdenibaret bulunan bir kavmin milletini bıraktım."
38 - "Ve atalarım İbrahim, İshak ve Yakub'un milletine ittibaʿettim. Bizim, Allah'a hiçbir şey şerik koşmamız olamaz. Bu, bize ve insanlara Allah'ın bir fazlıdır. Velâkin insanların ekserisi şükretmezler."
39 - "Ey benim zindan arkadaşlarım! Müteferrık birçok iİlahlar mı hayırlıdır, yoksa hepsine gâlip, kahhar olan bir Allah mı?"
40 - "Sizin ondan başka taptıklarınız, birtakım kuru isimlerden ibarettir kionları siz ve atalarınız takmışınızdır. Yoksa Allah onlara öyle bir saltanat indirmemiştir. Hüküm ancak Allah'ındır. O, size, kendisinden başkasına tapmamanızı emretti. Doğru ve sabit din budur. Velâkin nâs'ın ekserisi bilmezler."
41 - "Ey benim zindan arkadaşlarım! Gelelim rüyanıza. Biriniz efendisine yine şarap sunacak. Diğeri de asılacak, kuşlar başından yiyecek. İşte fetvasını emir hallolundu."
42 - Bir de bunlardan, kurtulacağını zannettiğine : "Efendinin yanında beni an."dedi. Ona da şeytanefendisinin yanında anmayı unutturdu dasenelerce zindanda kaldı.

43 - Bir gün Melik ben dedi : "Rüyada görüyorum ki yedi semiz inek bunları yedi arık yiyor ve yedi yeşil başakla diğer yedi de kuru. Ey efendiler! Siz rüya tabir ediyorsanız bana rüyamı halledin."
44 - Dediler ki: "Rüya dediğin “edgasü ahlâm”demet demet hayalattır. Biz ise hayalatın te’vilini bilmiyoruz."
45 - O ikiden kurtulmuş olan da nice zamandan sonra hatırladı da dedi ki: "Ben size onun te’vilini haber veririm, hemen beni gönderin."
46 - "Yûsuf! Ey sıddık! Bize şunu hallet: “Yedi semiz inek bunları yedi arık yiyor ve yedi yeşil başakla diğer yedi de kuru.” Umid ederim ki, o nâsa cevap ile dönerim, gerektir ki kadrini bilirler."
47 - Dedi : "Yedi sene bermuʿtad ekeceksiniz, biçtiklerinizi başağında bırakınız, biraz yiyeceğinizden maʿada. "
48 - "Sonra onun arkasından yedi kurak sene gelecek, önceki biriktirdiklerinizi yiyip götürecek, biraz saklayacağınızdan maʿada."
49 - "Sonra onun arkasından bir yıl gelecek ki, halk onda sıkıntıdan kurtulacak, sıkıp sağacak."
50 – Bunu duyan Melik de "Getirin bana onu." dedi. Bunun üzerine O’na gönderilen adam gelince: "Haydi efendine dön de, sor ona, o ellerini doğrayan kadınların maksatları ne imiş? Şüphe yok ki, Rabbim, onların hiylelerine alîmdir."dedi.
51 - Melik, o kadınlara "Derdiniz ne idi ki, o vakit Yûsuf'un nefsinden murad almaya kalktınız?" dedi. "Hâşâ, dediler, Allah için, biz onun aleyhinde hiçbir fenalık bilmiyoruz.". Aziz'in, karısı : "Şimdi hak tezahür etti. Onun nefsinden ben kâm almak istedim. O ise şeksiz şüphesiz sadıklardandır."
52 - Bu işte şunun için ki: Bilsin, hakikaten ben, ona gaybında hıyanet etmedim ve hakikaten Allah hainlerin hilesini muvaffakiyyete erdirmez.
53 - Nefsimi tebrie de etmiyorum. Çünkü nefis cidden emmaredir, fenayı emreder. Meğerki Rabbim rahmetiyle yargılaya. Çünki, Rabbim gafur, rahimdir.
54 - Melik de dedi : " Getirin bana onu, kendime tahsis edeyim." Bunun üzerine vakta ki onunla konuştu, dedi: "Sen bugün nezdimizde cidden bir mevki sahibisin, eminsin."
55 - Dedi: "Beni arz hazineleri üzerine me’mur et. Çünkü ben iyi korur, iyi bilirim."
56 - Ve işte bu suretle Yûsuf'u o arzda temkin ettik. Neresinde isterse makam tutuyordu. Biz rahmetimizi dilediğimize nasip ederiz. Ve muhsinlerin ecrini zayiʿ etmeyiz.
57 - Ve elbette Âhiret ecri daha hayırlı fakat iman edip takva yolunu tutanlar için.

58 - Bir de Yûsuf'un biraderleri çıkageldiler, geldiler yanına girdiler, derhal onları tanıdı, onlar ise onu tanımıyorlardı.
59 - Ve vakta ki onları bütün hazırlıkları ile techiz etti, dedi: "Bana sizin babanızdan olan bir kardeşi getirin. Görüyorsunuz ya, ben ölçeği tam ölçüyorum ve ben misafirperverlerin en yararlısıyım."
60 - "Eğer onu bana getirmezseniz, artık benim yanımda size kile yok ve bana yaklaşmayın".
61 - Dediler: "Herhalde onun için babasından iradesini almaya çalışırız ve her hâlde yaparız."
62 -Uşaklarına da dedi: "Sermayelerini yüklerinin içine koyuverin, belki ailelerine avdetlerinde anlarlar belki yine gelirler".
63 - Bu suretle vakta ki babalarına döndüler, ey pederimiz! Dediler : " Bizden ölçek menedildi. Bu kere kardeşimizi bizimle beraber gönder ki, ölçüp alalım ve herhalde biz onu muhafaza ederiz."
64 - Dedi : "Hiç ben onu size inanır mıyım? Meğerki bundan evvel kardeşini inandığım gibi ola! En hayırlı hıfzedecek de Allah'dır ve erhamü’r-râhimindir."
65 - Derken metʿalarını açtıklarında sermayelerini kendilerine iade edilmiş buldular. Ey pederimiz! Daha ne isteriz? İşte sermayelerimiz de bize iâde edilmiş, yine ailemize erzak getiririz, kardeşimizi de muhafaza ederiz, hem bir deve yükü fazla alırız ki, bu az bir şey."
66 - Dedi: "İhtimali yok onu sizinle beraber göndermem, tâ ki bana hepiniz ihata edilmedikçe onu behemahal getireceğinize dâir Allah’tan bir misak veresiniz, vaktâ ki misaklarını verdiler."Dedi ki "Allah söylediklerimize karşı vekil."
67 -"Ey yavrularım! dedi: Bir kapıdan girmeyin de ayrı ayrı kapılardan girin. Mâmafih ne yapsam, sizden hiçbir şeyde Allah'ın takdirini defʽedemem. Hüküm ancak Allah'ındır. Ben O'na tevekkül kıldım ve hep O’na tevekkül etmelidir, O’nun için bütün mütevekkiller."
68 - Vaktâ ki, babalarının emrettiği yerden girdiler, O,onlardan, Allah’ın takdirinden hiçbir şeyi defʽetmiyordu; ancakYakub’un nefsindeki bir haceti kaza etmişti. Şüphe yok ki O muhakkak bir ilim sahibi idi, çünki biz kendisine taʿlim etmiştik ve lâkin nâsın ekserisi bilmezler.
69 - Vaktâ ki, Yûsuf'un yanına girdiler, kardeşini kendine aldı ve ben dedi : "Ben, haberin olsun senin kardeşinim! Sakın yapacaklarına göcürgenme!"

70 - Sonra onları bütün hazırlıkları ile techiz ettiği vakit, su kabını kardeşinin yükünün içine koydu. Sonra bir münâdi bağırdı: "Hey kârban! Siz herhalde hırsızlık etmişsiniz!"

71 - Bunlara döndüler de dediler : "Ne arıyorsunuz? Melik'in dediler : "Suvaını arıyoruz. Onu getirene bir deve yükü bahşiş var ve ben ona kefilim."

72 –"Tallahi" dediler, "Size muhakkak maʿlumdur ki, biz arzda fesat çıkarmak için gelmedik. Hırsız da değiliz."

73 - Şimdi dediler: "Yalancı çıkarsanız cezası ne?" Cezası dediler: "Kimin yükünde çıkarsa, işte o, onun onun cezası. Biz zalimlere böyle ceza veririz."

74 - Bunun üzerine, kardeşinin kabından evvel onların kaplarından başladı. Sonra onu kardeşinin kabından çıkardı, işte.

75 - Yûsuf için böyle bir tedbir yaptık, Melik'in dininde (ceza kanununda) kardeşini almasına çare yoktu, lâkin Allah'ın dilemesi başjka, biz dilediğimizi derecelerle yükseltiriz ve her ilim sahibinin fevkında bir alîmvardır.

76 - Eğer dediler: "O, çalmış bulunuyorsa bundan evvel bir kardeşi de çalmıştı, o vakit Yûsuf bunu içine attı ve onlara belli etmedi, siz dedi: fena bir mevkidesiniz ve Allah, pek âlâ biliyor. Ne isnad ediyorsunuz."

77 - Ey şanlı Aziz! Dediler: " Emin ol ki, bunun büyük bir ihtiyar pederi var. Onun için yerine birimizi al. Çünki biz seni muhsinlerden görüyoruz."

78 - Allah saklasın dedi: Metaʿımızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını tutmamızdan, çünki biz o takdirde zulmetmiş oluruz."

79 -Vaktâ ki, ondan ümidi kestiler, fısıldayarak çakildiler. Büyükleri dedi ki: "Babanızın aleyhinizde Allah'tan misak almış olduğunu, bundan evvel de Yûsuf hakkında ettiğiniz kusuru bilmiyor musunuz?

80 - "Artık ben buradan ayrılmam, tâ babam bana izin verinceye veya Allah hakkımda bir hüküm taʿyin edinceye kadar ki O, hayrü'l-hâkim'dir."

81 - "Siz dönün babanıza da deyin ki: Ey bizim babamız! İnan, oğlun hırsızlık etti. Biz ancak bildiğimize şehadet ediyoruz. Yoksa gaybın hafızları değiliz."

82 - "Hem bulunduğumuz şehre sor, hem içinde geldiğimiz kârbana. Ve emin ol ki, biz cidden doğru söylüyoruz."

83 - Yok dedi : "Size nefsiniz bir emir tesvil etmiş, artık bir sabr-ı cemil, yakındır ki Allah bana hepsini bir getire, hakikat bu: alîm O, hakîm O."

84 - Ve onlardan yüzünü çevirdi de: "Yâ esefâ alâ Yûsuf " dedi. Ve hüzünden gözlerine ak düştü. Artık yutkunuyor yutkunuyordu.

85 - Tellahi dediler: "Hâlâ Yûsuf'u anıp duruyorsun. Nihâyet gamdan eriyeceksin veya helak olanlara karışacaksın."
86 - Ben dedi: "Dolgunluğumu, hüznümü ancak Allah'a şikâyet ederim ve Allah’tan sizin bilemeyeceğiniz şeyler bilirim."
87 - "Ey oğullarım, haydi gidiniz de, Yûsuf ile kardeşinden bir tehassüste bulununuz ve Allah’ın revhınden ye’se düşmeyiniz, çünki Allah’ın revhınden ye’se düşen ancak kâfirler güruhudur
88 - Bunu üzerine vaktâ ki huzuruna girdiler: "Ey şanlı Aziz! dediler, bize ve ıyalimize zaruret messetti, pek ehemniyetsiz bir sermaye ile de geldik, yine bize tam ölçü ver ve bize tasadduk buyur, çünkü Allah tasadduk edenlere mükâfatını verir.”
89 - Siz dedi, biliyor musunuz? "Cahilliğinizde Yûsuf'a ve kardeşine ne yaptınız?
90 - A a, sen Yûsuf musun?" dediler. Ben dedi: " Yûsuf'um, bu da kardeşim. Allah bize lutfile inʿam buyurdu." Hakikat bu: Her kim Allah'tan korkar ve sabrederse, herhalde Allah, muhsinlerin ecrini zayiʿ etmez.
91 - Dediler : "Tellahi seni Allah bize üstün kıldı. Biz doğrusu büyük suç işlemiştik".
92 - Dedi: "Size karşı tekdir yok bu gün, Allah sizi, mağfiretiyle bağışlar. O, erhamü’r-rahimindir.”
93 - Şimdi siz benim şu gömleğimi götürün de babamın yüzüne bırakın, gözü açılır. Ve bütün taallükatınızla toplanıp bana gelin."
94 - Vaktâ ki beriden, kârban ayrıldı, öteden babaları doğrusu, dedi: "Ben cidden Yûsuf'un kokusunu duyuyorum, bana bunaklık isnadına kalkışmasanız."
95 - Dediler : "Tallahi sen cidden eski şaşkınlığında ber-devamsın."
96 - Fakat vakta ki, hakikaten müjdeci geldi, gömleği yüzüne bıraktı, gözü açılıverdi. "Ben size dedi: Ben Allah'tan sizin bilemeyeceklerinizi bilirim demedim mi?”
97 - Dediler : "Ey şefkatli pederimiz, bizim için günahlarımıza istiğfar ediver, bizler hakikaten büyük günah işlemiştik."
98 - Sizin için dedi: " Rabb’ime sonra istiğfar edeceğim, hakikat bu: gafur O, rahim O.”
99 - Vaktâ ki Yûsuf'un yanına vardılar, ebeveynini kucakladı, yanına aldı ve "Buyurun." dedi. “Mısır’a inşaallah emn-ü istirahatle girin.”
100 - Ve ebeveynini taht üzerine çıkardı, hepsi onun için secdeye kapandılar. Ve ey babacığım, dedi: “İşte bundan evvelki rüyamın te’vili bu, hakikaten Rabb’im onu hak kıldı, hakikaten bana ihsan buyurdu. Çünkü beni zindandan çıkardı ve sizi badiyeden getirdi. Şeytan benimle biraderlerimin arasını dürtüşdürdükten sonra, hakikat Rabb’im meşiyyetinde lâtif, hakikat bu: O, öyle alîm, öyle hakîm.”

101 - Yâ Rab, sen bana mülkten bir nasip verdin ve bana ehadisin te'vilinden bir ilimöğrettin. Gökleri, yeri yaratan Rabb'im!: "Benim dünya ve Âhiret velim sensin beni müslim olarak al ve beni salihine ilhak buyur."
102 - Bu işte gayb haberlerinden, sana onu vahy ile bildiriyoruz, yoksa onlar işlerine karar verip mekir (oyun) yaparlarken sen yanlarında değildin.
103 - Ve insanların ekserisi sen ne kadar hırslansan mü'min değildirler.
104 - Buna karşı onlardan bir ecir de istemiyorsun. O, ancak bütün âlemineilahi bir tezkirdir.
105 - Bununla beraber göklerde ve yerde ne kadar âyet var ki, üzerine uğrarlar, onlardan yüz çevirir geçerler.
106 - Onların ekserisi Allah'a şirk koşmaksızın iman etmezler
107 - Ya artık Allah'ın azabından umumunu saracak bir beliyye gelivermesinden veya şuurları yokken kendilerine ansızın saatin gelivermesinden emanda mıdırlar?
108 - De ki: İşte benim meslekim bu; basiret üzere Allah'a davet ediyorum. Ben ve bana tâbi olanlar ve Allah'ı tesbih ile tenzih eylerim ve ben müşriklerden değilim."
109 - Senden evvel gönderdiğimiz peygamberler de başka değil, ancak şehirler ahalisinden kendilerine vahyeylediğimiz birtakım erler idi. Ya şimdi o yerde bir gezmediler mi? Baksalar a kendilerinden evvel geçenlerin akıbetleri nasıl olmuş? Ve elbette ahiret evi korunanlar için daha hayırlıdır. Ya hâlâ akletmiyecek misiniz?
110 - Nihayet peygamberler ümitlerini kesecek hale geldikleri ve onlar yalana çıkarıldılar zannettikleri vakit, onlara nusratımız geldi de dilediklerimiz necata erdirildi, mücrimler gürûhundan ise azabımız geri döndürülmez.
111 - Hakikat onların kıssalarında ülü'l-elbâb için bir ibret vardır. Bu uydurulur bir söz değil ve lâkin önündekinin tasdiki ve her şeyin tafsıli ve iman edecek bir kavm için bir hidayet bir rahmettir.[1]

1.3. TEVRAT'TA YŪSUF KISSASI[2]

Tevrat'ta anlatılan hikâye kısaca şu şekilde özetlenebilir:

---

[1] Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR, *Tefsirli Kur'an-ı Kerim Meali*, 4. Cilt, Bedir Yayınevi, İstanbul 1993. s. 2841-2939.

[2] Kitab-ı Mukaddes, Eski Ahit, Tekvin: Bap 37–50, s. 37–53.

Yûsuf'u babası Ya'kub çok sevmektedir ve bu sevgisinden dolayı ona bir entari diktirmiştir. Yûsuf'un kardeşleri bu sevgiyi kıskanmaktadırlar. Yûsuf gördüğü bir rüyayı kardeşlerine anlatıyor. Kardeşleri buna kızıyorlar. Daha sonra gördüğü başka bir rüyasını babasına ve yine kardeşlerine anlatınca hem babası hem de kardeşleri onu azarlıyorlar. Bir gün sürüleri otlatmak için kıra gittikleri sırada kardeşleri Yûsuf'u, üzerindeki entariyi alarak bir kuyuya atıyorlar. Sonra kenarda beklerlerken İsmailîler'e ait bir deve kervanı görüyorlar. Yûsuf'u kuyudan çıkarıp yirmi gümüşe kervana satıyorlar. Kervan da Yûsuf'u Mısır'a götürüyor. Kardeşler ise bir erkeç kesip kanına Yûsuf'un entarisini bulayıp babalarına götürüyorlar ve onu bulduklarını söylüyorlar. Ya'kub, Yûsuf'u bir canavarın yediğini düşünerek yas tutuyor. Mısır'a gelen kervancının orada Yûsuf'u sattıkları kişi Firavun'un bir memuru, muhafız askerlerin reisi olan Potifar'dır. Potifar'ın karısı Yûsuf'a göz koymuştur. Yûsuf kadının teklifini reddedip kaçınca elbisesi kadının yanında kalmıştır. Kadın elbiseyi göstererek kendisine tecavüze yeltendiğini söyleyip Yûsuf'tan şikâyetçi oluyor. Böylece Yûsuf'u zindana atıyorlar. Orada Firavun'un şarapçı ve ekmekçisinin rüyalarını tabir ediyor. Daha sonra Firavun'un görmüş olduğu rüyayı tabir edince zindandan çıkarılıyor. Firavun tarafından taltif edilip yüksek bir göreve tayin ediliyor. On şehrinin kâhini Potifera'nın kızı Asenat'la evleniyor. Oğulları Manasse ve Efrayim ondan dünyaya geliyor. Kıtlık olunca Yûsuf'un kardeşleri yiyecek istemeye Mısır'a geliyorlar. Daha sonra Bünyamin'in Yûsuf'un yanında alıkonması ve Yakup ve ailesinin Mısır'a gelmesi anlatılıyor. Hikâyenin sonunda Yûsuf ölünce na'şının mumyalandığı da kaydedilmiştir.[3]

Tevrat'taki kıssada Kur'ân-ı Kerim'de bulunan birçok bölüm yoktur.

1.4. İNCİL'DE YŪSUF KISSASI[4]

İncil'de Yûsuf (AS) ve başından geçen olaylar oldukça kısa olarak anlatılmıştır. Kardeşlerinin kıskanarak Yûsuf (AS)'ı Mısır'a satmaları, Firavun'un ona yardım ederek O'nu vali yapması, kıtlık sırasında kardeşlerinin Mısır'a gelmeleri ve sonunda ailece oraya yerleşmeleri kısaca özetlenmiştir.[5]

---

[3] Zehra ÖZTÜRK, , *Hamdullah Hamdi'nin Y□suf Ve Zeliha Mesnevisi'nde Tipler Ve Motifler*, 2 Cilt, Doktora Tezi, İsam Kütüphanesi, İstanbul 1993.
[4] Kitab-ı Mukaddes, Yeni Ahit, Resullerin İşleri: Bap 7, s. 125–126.
[5] Zehra ÖZTÜRK, *a.g.e* s.12.

1.5. TÜRK EDEBİYATI'NDA YŪSUF VE ZELÎHÂ HİKÂYESİ

Türk Edebiyatı'nda Yûsuf ve Zelîhâ Hikâyesi'nin ilk yazılı örnekleri XIII. yüzyıla kadar dayanmaktadır.
Yazma nüshaları tesbit edilebilen bazı Türkçe manzum Yûsuf ve Zelîhâ'lar ve müellifleri şunlardır:
Ali'nin Kıssa-i Yûsuf'u (XIII. yy)
Şeyyad Hamza'nın Dâstân-ı Yûsuf'u (XIII. yy)
Haliloğlu Ali'nin Yûsuf ve Zelîhâ'sı (XIII. yy)
Sula (Suli) Fakih'in Yûsuf ve Zelîhâ'sı (XIV. yy)
Darir'in Yûsuf ve Zelîhâ'sı (XIV. yy)
Dur Big ve Hâmidî'nin Yûsuf ve Züleyha Kıssaları (XV. yy)
Ak Şemseddinzâde Hamdullah Hamdi'nin Yûsuf ve Zelîhâ'sı (XV. yy)
Kemal Paşazâde'nin Yûsuf ve Züleyha'sı (XV.- XVI. yy)
Şerîfî'in Yûsuf ve Züleyha'sı (XV. yy)
Yahya Bey'in Yûsuf ve Zelîhâ'sı (XVI. yy)

Manzum eserlerin yanında Türk Edebiyat'nda nesir halinde yazılmış hikâyeler de mevcuttur.

1.6. YŪSUF VE ZELÎHÂ HİKÂYESİNE GİRMİŞ OLAN YAN HİKÂYELER VE EPİZOTLAR

Yûsuf (AS)'ı kervan Mısır'a götürülürken annaesinin mezarına uğramak için kervandan ayrılması sebebiyle Yûsuf (AS)'a bekçi tayin edilen Mâlik'in kölesi olan kaba davranışlı kervancı tarafından dövülmesi. Bunun neticesinde Yûsuf (AS)'ın acı içerisinde Hz. Allah'a iltica etmesi ve sonrasında müthiş bir yağmur yağıp fırtına kopması. Kervancıbaşının ve kervancıların Yûsuf (AS)'a yalvarmaları. Yûsuf (AS)'ın duasıyla fırtınanın dinmesi. Zelîhâ'nın Yûsuf (AS)'ı görmeden, babasının sarayında bulunduğu sıralarda birkaç defa rüyasında görüp O'na âşık olması. Zelîhâ'nın Yûsuf (AS)'ı kandırmak için yedi saray odası yaptırması ve bu odaların Yûsuf ve Züleyha resimleriyle süslenmesi. Zelîhâ'nın Yûsuf (AS)'ı kandırmak için bir büyücüden yardım istemesi. Yûsuf (AS)'ın kardeşleri Mısır'a geldikleri zaman Yûsuf (AS)'ın bir ziyafet tertip ederek anne bir kardeşi Bünyamin'i yanına oturtması ve onunla konuşması. Yûsuf

(AS)’ın babasına anlattığı rüyayı kız kardeşlerine de anlatıp onların da öğrendikleri sırrı erkek kardeşkerine söylemeleri ve dolayısıyla rüyanın ortaya çıkması. Yaʿkub (AS)’ın, oğullarının iftira attığı kurtla konuşması. Kurdun dile gelerek kendisine ve cinslerine iftira edildiğini söylemesi. Kurdun Yaʿkub (AS)’a bu işten haberi olmadığını, peygamber etinin cinsine haram olduğunu, ovada dolaşırken yakalandığını, Mısır’da kardeşiyle birlikte dolaştığını, kardeşinin bir gün Mısır’dan ayrılarak Şam’a gittiğini, kendisinin de onu aramak için Kenʿan diyarına geldiğini, padişahın kardeşini yakalatıp hapsettiğni, yedi gündür derdinden bir şey yemediğini ve ah u zar ettiğini söylemesi. Yûsuf (AS)’ın Mısır’da kervancı tarafından satışa çıkarıldığı zaman yaşlı ve çok fakir bir kadının da Yûsuf (AS)’ı satın almaya kalkması. Yûsuf (AS)’a bu mezad esnasında türlü türlü pahaların biçilmesi. Yaʿkûb (AS)’ın Cebrâil (AS) ile konuşması, ondan oğlunun nerede olduğunu ve ölüp ölmediğini öğrenmesini talep etmesi.

1.7. TEBRİZLİ AHMEDÎ’NİN HAYATI VE ESERLERİ

Tebrizli Ahmedî, Türk edebiyat tarihinde yakın zamana kadar varlığı meçhul olan dolayısıyla da tanınmayan bir şâirdir. Edebiyat dünyasının Tebrizli Ahmedî’yi tanıması *Esrâr-nâme* ile *Yûsuf ve Zelîhâ* adlı eserlerlerinin ortaya çıkmasıyla gerçekleşmiştir. Tebrizli Ahmedî, *Esrâr-nâme* ile *Yûsuf ve Zelîhâ* adlı eserlerinden dolayı, *İskender-nâme* adlı eseri ve sonuna eklediği *Dastân-ı Tevârîh-i Mülûk-i Âl-i Osman* kısmı ile bilinen XV. yüzyıl Divan Edebiyatı şâiri Germiyanlı Ahmedî (öl. 815 / 1412-1413) ile karıştırılmaktadır. Nitekim Agâh Sırrı Levend de Yûsuf u Zeliha yazanlar arasında Germiyanlı Ahmedî’yi gösterir.[6] Eserlerini Tebriz’de yazdığını bizzat ifade etmesinden dolayı, şâiri, diğer Ahmedî’lerden ayırmak için Prof. Dr. Gönül AYAN “Tebrizli Ahmedî” demiştir.[7] Şâir hakkında, “Osmanlı Araştırmaları VII-VIII., İstanbul 1988” isimli yayında makâle yazan Nihat Azamat ise “Akkoyunlu Ahmedî”demektedir.[8] Biz de tez çalışmamızda *Tebrizli Ahmedî* ifadesini kullandık.

---

[6] Agâh Sırrı LEVEND, Türk Edebiyatı Tarihi Türk Tarih Kurumu Matbaası, Ankara 1974, c. I, S. 129.
[7]Gönül AYAN, *Tebrizli Ahmedî*, *Esrâr-Nâme (İnceleme-Metin),* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1996.
[8] Akkoyunlu Ahmedî, *Y□suf ve Zelîhâ*, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi, No:51.

1.7.1. HAYATI

Tebrizli Ahmedî'nin hayatı, doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgiler, mevcut kaynaklarda hiç yok denecek kadar azdır. Eserlerindeki mevcut bilgilerden, onun XV. yüzyıl Akkoyunlular dönemi şairlerinden olduğu öğrenilmektedir. *Esrâr-nâme* ile *Yûsuf ve Zelîhâ* adlı iki eseri vardır ve şu ana kadar bilinen her iki eserini de Akoyunlulardan İbn-i Bektaş Şah Halîlu'llâh'a sunmuş olduğu yine eserlerinden anlaşılmaktadır.[9]

İbn-i Bektaş Şah Halîlu'llâh; Uzun Hasan (1453–1478) ve onun oğlu Yaʿkûb Bey (1478–1490) zamanında yaşayan, Yaʿkûb Bey tarafından "emîrü'l-ümerâ" unvanı verilerek "atabeg"tâyin edilen ve sultanın ölümünden sonra Yaʿkûb Bey'in oğlu on yaşındaki Baysungur (1490–1492)'u tahta geçiren ve daha sonraları Süleyman Bey Biçenlü ile yapılan savaşta (H.896) ölen, Musullu koluna mensup, Gülşenî tarikatının kurucusu İbrahim Gülşenî (?-1533) ile de ilgisi olan ve Akkoyunlular tarihinde Sûfî Halil olarak bilinen bir zattır.[10] Devlet adamlığı yanında tasavvufla da ilgilenen Sûfî Halil (Halîlu'llâh)'e, Tebrizli Ahmedî'nin, Attar'ın *Esrâr-nâme*'si gibi tasavvufî hikâyeleri ihtiva eden *Esrâr-nâme*'yi "Ahsenü'l-Kasas" olan *Yûsuf u Zelîhâ*'yı sunması tabiîdir.[11]

Ahmedî'nin doğum ve ölüm tarihleri hakkında kesin bir bilgi yoktur. Ancak aşağıdaki beyitlerden Ahmedî'nin *Yûsuf u Zelîhâ*'yı Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın oğlu Yakup Han devrinde yazdığı anlaşılmaktadır.

03B/ 0061 Ḫōş niẓāmda idi ʿālem ser-te-ser
Nevbet-i Yaʿkūb Ḫān-ıdı meger

0062 Anuñ idi salṭanat tā cedd-i Rūm
Taḫt-ı Baġdād-ı ʿIraḳayn ile Ḳūm

0063 Mülk-i Ermen taḫt-ı Gürcistān-ıla
Ḫazīne vėrürdi aña ḫōş cān-ıla

[9] *A.g.e.*, v.4b'de 102.beyit; *Esrâr-nâme*, 1840. beyit.
[10] *İslâm Ansiklopedisi*, c. I., s. 251-270; c. II., s. 427-430.
[11]Gönül AYAN, a.g.e. s. 7.

0064 Fārs-ıla hem taḫtı Āẕer-bāycān
Oḳunur ḫuṭbede Yaʿḳūb cān

0065 Mülk-i Abġaz-ıla Şirvan'ı meger
Ḫayl almışdı ceng̃-ile ol şīr-i ner

0066 Salṭanat taḫtında ṭutmışdı ḳarār
Vėrmiş-idi her yaña bir iḫtiyār

0067 Mülk-i Āẕer-bāycān'a ol meger
Ḳomış-ıdı bir emīr-i muʿteber

0068 Ḥażretinde ulu begler çoġ-ıdı
Devletiyle andan ulu yoġ-ıdı

0069 Dīn ü dünyāsı tamāmet ber-ḳarār
Hem ʿadālet üstine dāyim üstvār

0070 Virdi Ḳur'ān-ıdı vü ẕikri namāz
Ṣanʿatı ʿadl ü seḫā fikri niyāz

0071 Meyl-i ḫayrāta aḳarṣu tek [12]
Sāyesinde ḫōş geçer pīr ü cüvān

0072 Ehl-i ʿilme bāġ-ı cennet sāyesi
Ḳatnıda ḥāṣıl ḳamunuñ vāyesī

Yakup Han, babası öldükten kısa bir süre sonra tahta çıkmış ve ölüm tarihi olan 896 (1490)'a kadar tahtta kalmıştır. Yakup Han 1478–1490 tarihleri arasında hükümdarlık yapıp ve Ahmedî'nin bu dönemlerde eserlerini sunduğu göz önünde bulundurulursa Ahmedî'nin *Yûsuf u Zelîhâ*'yı yazdığı tarih hakkında yorum yapmak mümkün olur.

---

[12] Nihat AZAMAT, "*Yeni Bir Ahmedî ve İki Eseri: Y□suf u Zelîhâ, Esrâr-nâme Tercümesi*", *Osmanlı Araştırmaları VII-VIII*, İstanbul 1998. Bu makalede *leẕān* biçiminde okunmuştur.

Aşağıdaki beyitlerden de Ahmedî'nin *Yûsuf u Zelîhâ*'yı Akkoyunlular'ın Musullu boyu beylerinden Şah Halîlu'llâh'ın (Akkoyunlu Devleti'nin kaynaklarında *Sufî Halil* lakabıyla adı geçmektedir.) isteği üzerine yazdığı anlaşılmaktadır.

4B/0097 Ḫōş muṭīʿ-idi meger kim ḫānına
Çoḳ duʿā eylerdi dāyim cānına

0098 Atasından ḳalmış-ıdı ḫānuñ ol
Hem inamlu ḳulıyıdı anuñ ol

0099 Ced-be-cedden mīr-i mīrān idi ol
Muṣıllu ḳavminden tarḫān idi ol

0100 Adı ol şāhuñ Ḫalīlu'llāh idi
Fiʿli dāyim ḥasbeten li'llāh idi

0101 İbn-i Bektāş ol şehinşāh-ı cihān
Aḳḳoyunlu'dan muʿayyen pehlevān

0102 İrmesün yā Rabb kemāline zevāl
Görmesün devrān elinden intiḳāl

Ahmedî'nin Farsça ve Arapçaya vâkıf olduğu *Yûsuf u Zelîhâ* isimli eserindeki canlı ve akıcı bir dil kullanmasından anlaşılmaktadır. Türkçeye sahip çıktığı da şu beyitten anlaşılmaktadır.

0193Türkī dilince anı ḳılġıl edā
Ḥaẓẓ ala andan ḳamu mīr ü gedā (v. 8a)

Tebrizli Ahmedî'nin hayatına dair bütün bilgiler, iki eserinden (*Esrâr-nâme ile Yûsuf u Zelîhâ*) öğrenilmektedir.

1.7.2. ESERLERİ

Ahmedî XV. yüzyıl Türk edebiyatına iki eser *(Esrâr-nâme* ile *Yûsuf u Zelîhâ)* bırakmıştır.

Tebrizli Ahmedî'nin bu iki eserinden hangisini önce yazdığı eserlerin yazıldığı tarihlerin tesbit edilememesi sebebiyle belli değildir. *Esrâr-nâme*'nin sonunda 884 (1479 M./884) hicri tarihi zikredildiği halde, *Yûsuf ve Zelîhâ*'nın, eldeki nüshasında, yazılış tarihi bulunmamaktadır. Ancak eserin Yaʿkûb Han'a sunulduğu bilindiğine göre eserin, Yaʿkûb Han (1478–1490 m./ 883–896) döneminde yazıldığı anlaşılır. Sûfî Halil'in sürekli olarak ilim meclislerinde bulunduğu, çok çeşnili bir edebî zevkinin olduğu ve bu meclislerde seçkin edebyatçıların bulunduğu, yine bu meclislerde çeşitli mevzûlarda eserlerin kıraat edildiği *Yûsuf ve Zelîhâ*' da şu beyitlerden anlaşılmaktadır.

Ṣubḥ-dem tā şām olınca ʿadl ü dād
Şāmdan tā ṣubḥ olınca ʿilme şād

Oḳunurdı meclisinde ey hümām
Gāhi tefsīr ü ḳaṣaṣ gāhi kelām

Gāh tārīḫ-i ḥikāyā-yı ümem
Gāh aḫbār u rivāyā-yı cerem

Gāh aḥvāl-i meşāyiḫden ḫaber
Söyleş-idi meclis içre şīr-i ner

Gāh ġazā-yı enbiyādan güft u gū
Gāh aḫvāl-i selāṭīnden ġulū

Gāh huffāzān mü'eẕẕin-i laṭīf
Gāh ḫōş-ḫᵛānlar-ıla sözi ẓarīf (v. 4a)

Leyli iḥyā eyler idi tā seḥer
Ol idi evrādı dāyim şīr-i ner (v. 4b)

1.7.3. YŪSUF U ZELÎHÂ

Eserin bilinen tek nüshası, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi No: 51'de Ahmedî adına kayıtlıdır.

Eserin şu anki mevcut tek nüshası;

Haẕā Aḥseni'-l Ḳaṣaṣ Kıṣṣa-i Yūsuf u Zelıḫā ʿAleyhi's-selām

Bismi'llāhirraḥmanirraḥīm

İbtidā ḳıl sözi Bi'smi'llāh ile
Düriş ey dil dün <ü> gün Allāh-ile (vr. 1B)

beyitiyle başlayıp,

Böyle gelmişdi kıṣṣası içre ḫaber
Mālik-i deyyān işiginde meger (vr. 101A)

beyitiyle son bulmaktadır.

Eser, Tebriz'de elli yedi günde, 4035 beyit olarak yazılmıştır. Şu beyitlerde de eserin meydana geliş süreci hakkında bilgi verilmektedir.

Elli yėdi günde bu tuḥfe-niẓām
Ḫatme geldi Tebrīz içinde temām (v. 6a)

Dört biñ ile otuz bėş beytdür
Bu niẓām-ı faḫrınuñ naẓmında dur (v. 6b)

Şu anda tek nüshası bulunan *Yûsuf ve Zelîhâ* mesnevisi, 102 yaprak ve 2986 beyitten ibarettir.[13] Her sahifede iki sütunda 15 satır vardır. Bozuk bir nesihle kalın aharlı krem kâğıda yazılmıştır. Sahife ölçüleri 235x125 (180x120) ebatlarındadır. Eldeki nüsha toplam 101 varaktır. Eserin cildi kahverengi meşin ciltir. Cilt siyah

[13] Nihat AZAMAT, a.g.e. s. 357.

mumlu bezle kaplanmıştır. İstinsah tarihi ve müstensih ismi eserde belirtilmemiştir. Ancak eserde kullanılan kâğıt ve mürekkep özellikleri dikkate alınarak XV. yüzyıl sonlarında istinsah edildiği söylenilebilir. Eserde çok sayıda hareke ve imlâ yanlışı göze çarpmaktadır. Bölüm başlıkları kırmızı mürekkeple Farsça yazılmıştır. Eser vr. 101A'da sona erer. Varağın boş bırakılan B yüzüne sonrada bir dua yazıldığı görülmektedir..Yazma oldukça yıpranmıştır.

Eser aruz ölçüsünün *Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün* kalıbıyla yazılmıştır. Ancak bazı beyitlerde vezin eksik veya fazla hecelerden ya da hece değerlerinin vezine uygun olmamasından dolayı aksamaktadır. Şâir, bu mesnevisinde 47 beyit tutan tevhid, naʿt ve Hulefa-yı Raşidîn medhiyesinden sonra kendi adını da zikreder.

Aḥmedī-çün söyledigüm <bu> tamām
Oḳıduñ tevḥīd-i Ḥaḳḳ evvel maḳām (vr. 3A, 4. beyit)

Ahmedî, bu bölümden sonra 61 beyitlik "Sebeb-i Nazm-ı Kitab"da (3a-5b) eserini, bahar mevsiminde, Yaʿkûb Han'ın Bağdad, ʿIrâkayn, Kum, Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan, Abgaz ve Şirvan'a hükmettiği, Azerbaycan ve Fars tahtında adına hutbe okunduğu bir dönemde yazdığını dile getirir.[14]

"Āġāz-ı Ḳıṣṣa-i Yūsuf ʿAleyhi's-selām" (5a-7b) başlıklı bölüm 70 beyittir. Eserin yazılış sebebiyle aynı konuları ihtiva eder. Bu bölümde Halîlu'llâh'a düzülen övgülerle kendisine gösterdiği yakınlığa minnetini sunmaya devam etmektedir. Aşağıdaki beyitler bu durumu şairin ifadesiyle dile getirmektedir.

Biñ yıl olsa Ahmedī ʿömrüñ temām
Ḳılsañ ol şāha duʿālar ṣubḥ u şām

Niʿmeti şükrine ḳılsañ sāz u söz
Biñde bir şükrin bitürmezsin henüz (v. 5a)

Ahmedî eseri yazmaya nasıl niyet ettiğini ve nasıl başladığını şu beyitlerle dile getirmektedir.

[14]Gönül AYAN, a.g.e. s. 10.

Ḳıldı çoḳ çeşm-i ʿināyetle naẓar
Ben faḳīrüñ ḥāline ol şīr-i ner

Luṭf-ıla bir niçe sözler söyledi
Ḳıṣṣa-ı Yūsuf'dan āġāz eyledi (v. 5b)

Himmet ėdüp dėdi ey ʿālī-naẓar
Ḳıṣṣa naẓm olmaḳ gerek bilgil ḫaber (v. 6a)

Kūşe-i Tebrīz'i ḳıldum iḫtiyār
Düşdüm anuñ şuġline leyl ü nehār

Her ne aḫbār u rivāyāt-ı ġarīb
Varıdı cemʿ eyleyüben ʿanḳarīb

Mis̱l-i taḥsīn ü ḳaṣaṣ tefsīr hem
Çok menāḳıblarda ėy şāh-ı ümem

Cemʿ ėdüp her birine ḳıldum naẓar
Tā ʿināyet eyledi ol dād-ger (v. 6a)

Evliyānuñ himmetiyle fażl-ı Ḥaḳḳ
Mīr-i maʿnī himmetiyle ol sebaḳ

Elli yėdi günde bu tuḥfe-niẓām
Ḫatme geldi Tebrīz içinde tamām

Bu beyitlerden Tebrizli Ahmedî'nin Anadolu'ya sefere çıkan Halîlu'llâh'ın yanında sefere çıktığı; Halîlu'llâh'ın elinde bir Yûsuf kıssasının bulunup katıldığı meclislerde o eseri okuttuğu; ancak bu eserin ona huzursuzluk verdiğini ve onu tatmin etmediğini bu nedenle de bir gece Ahmedî'yi yanına çağırarak Yûsuf kıssasını nazmetmesini istediği; Ahmedî'nin de ertesi gün ordudan ayrılıp Akkoyunulu Devleti'nin başşehri Tebriz'e çekildiğini ve *Yûsuf ve Zelîhâ* adlı mesnevisini elli yedi günde tamamladığı anlaşılmaktadır.

Beyitlerden anlaşıldığı üzere, Ahmedî, eserini, gerekli hazırlıkları yaptıktan sonra yazmaya başlamış, Halîlu'llâh'ın meclislerde okuttuğu öteki Yûsuf kıssasından daha güzelini ortaya koymak maksadıyla işe girişmiştir.

Şâir kendi eserini şu beyitte övmektedir:

Ḳıṣṣa-i dil-sūzdur başdan başa (v. 6b)

Yine şu beyitinde ise bu eserin bir aşk kitabı olduğunu ve bu kısssanın Hz. Allah'ın kitabı Kur'an'da geçtiğini dile getirmektedir.

Bu kitāb-ı ʿışḳdur ėy şehriyār
Bu durur taḥsīn ėden Perverdigār (v. 7a)

Bundan sonra "Şürūʿ-ı Ḳıŝŝa-i Yūsuf ʿAleyhi's-selām"(v. 7b) başlıklı 17 beyitlik kısımda, Ahmedî: okunmasından herkes "haz" alsın diye eserini Türkçe yazdığını bildirir. Mesnevinin başından itibaren bu kısmın sonuna kadar iki yüz beyitlik bölümde Ahmedî, fırsat düştükçe Halîlu'llâh'ı över. Ondan gördüğü in'am ve ihsana şükreder. Asıl konuya "Meclis-i Evvel" başlığıyla girer. (v. 8a)

Prof. Dr. Gönül AYAN "*Yûsuf ve Zelîhâ"* isimli bu eserin kime ait olduğu konusunu şu şekilde dile getirmiştir: "Tebrizli Ahmedî hakkında bilgi sahibi olunmayışı, Ahmedî mahlasıyla yazılmış *Yûsuf ve Zelîhâ* ile *Esrâr-nâme*'ye, müellif aranmasına sebep olmuştur. Nitekim *Esrâr-nâme* yazmadığı halde, Latîfî'nin Likâ'î'yi[15] anlatırken "Likâ'î'nin garip tabiatiyle Ahmedî gibi bir şâirin *Yûsuf u Züleyhâ*'sına nazire demekle ayıb ettiğini ve bu ayıbı da hüner sayarak Sultan Bayezîd'e eserini sunduğunu, Sultan Bayezîd de onun, enbiya menkıbelerindeki hatasını görünce, o işe yaramayan kitabı yaktığını ve "ehil olmayan böyle işlere kalkışmasın" dediğini nakletmesi üzerine *Yûsuf u Züleyhâ* ile birlikte *Esrâr-nâme* Germiyanlı Ahmedî'ye atfolunmuştur. Bundan sonra Ahmedî'nin *Yûsuf u Züleyhâ*'sı üzerinde durulmamış, Agâh Sırrı Levend, *Yûsuf u Züleyhâ* yazanlar arasında Ahmedî'yi göstermiş[16], Prof.Dr. İsmail Ünver, Ahmedî'nin böyle bir mesnevi yazdığı hiç duyulmamıştır[17] derken, Nihat

[15] Latîfî, *Tezkire-i Latîfî*, İstanbul, İkdam Matbaası, 1314, s. 304
[16] Agâh Sırrı LEVEND, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara Türk Tarih Kurumu Matbaası, 1974, c. I, s. 129
[17] İsmail ÜNVER, *Ahmedî -İskender-nâme, İnceleme-Tıpkıbasım*, Türk Dil Kurumu, Ankara,1983, S. 7.

Azamat[18], Germiyanlı Ahmedî'nin bir *Yûsuf u Züleyhâ*'sı bulunmadığını, sözü edilen mesnevinin Tebrizli Ahmedî'ye ait olduğunu, incelediği tek bir nüshaya istinaden belirtmiştir."[19]

1.7.4. ESRÂR-NÂME

Tebrizli Ahmedî'nin bir diğer eseri de, *Esrâr-nâme*'dir. Tebrizli Ahmedî'nin *Esrâr-nâme'*si kendi ifadesiyle Şeyh Feridüddin Attar'dan bir tercümedir. Bu eser, 84 beyitlik bir "giriş"le başlar. Tahmid, na'at'ten sonra otuz dokuz "Hikâye" ile devam ederek "Hâtime" ile sona erer. Yapılan tesbitlere göre, *Esrâr-nâme*, 1865 beyitten ibarettir. *Esrâr-nâme*'nin yurtiçi ve yurtdışı kütüphanelerinde bir hayli nüshası bulunmaktadır.[20] Eserde *Mefâ'ʿîlün / Mefâ'ʿîlün / Feʿûlün* kalıbı ile *Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün* kalıbı kullanılmıştır. *Esrâr-nâme* dil bakımından Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini taşımaktadır. Tebriz'de kaleme alındığı için Azerbaycan Türkçesi; Farsça'dan tercüme olduğu için de Farsça'nın etkisi ve özellikleri görülmektedir. Eser anlatılan hikâyeler de göz önünde tutulursa didaktik bir özellik taşımaktadır.

[18] Nihat AZAMAT, a.g.e. s. 347-364.
[19] Gönül AYAN, a.g.e. s. 13-14.
[20] Gönül AYAN, a.g.e. s. 14.

1.8. KONU BAŞLIKLARI

2. İNCELEME

2.1. SÖZ VARLIĞI

Dil özellikleri açısından Eski Oğuz Türkçesi'nin özelliklerini taşıyan bu eser Arapça, Farsça, Pehlevice ve Türkçe kelimeleri ihtiva etmektedir. Eserde Türkçe, Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin birçoğunun imlâsında istikrarsızlık, yer yer de yanlış yazımlar göze çarpmaktadır. Eserin istinsah tarihi XV. yüzyılın sonları olmasına rağmen Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin sayıları oldukça fazladır. Kelimelerin ait oldukları diller aşağıda çıkarılmış ve sayıları belirtilmiştir. Bu sayısal döküm eserin Türkçe bakımından zenginliğini bize açıkça göstermektedir.

Türkçe	: 8319
Arapça	: 1402
Farsça	: 429
Pehlevice	: 4

2.2. İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Eserde Kur'ân-ı Kerim'den âyetler ve bazı kelimeler bulunmaktadır. Ancak sayıları çok fazla değildir.

Eserin Arap harfli olan orijinal metni her ne kadar harekeli olsa da çok fazla tahribat olduğu için okumada zaman zaman güçlükler çekilmiştir. Yazmadaki istinsah hataları, hareke hataları, harf hataları, eksik ve fazla yazılışlar da okumayı ve yer yer de mâna vermeyi güçleştirmiştir. Söz konusu durum metni çevriyazıyla yazarken de sıkıntılara sebep olmuştur.

Metnin hazırlanmasında müstensihin istikrarlı bir yazım ve imlâ şekline bağlı kalmadığı görülmektedir. Nitekim metinde yer alan aynı anlama gelen kelimelerin farklı şekillerdeki yazımları bunu doğrulamaktadır.

men :

379, 386, 394, 396, 398, 414, 419, 420, 466, 523, 528, 534, 555, 567, 570, 583, 604, 641, 663, 664, 738, 769, 770, 777, 795, 804, 841, 846, 870, 906, 533, 439, 524, 534, 739, 814, 385, 732, 404, 404, 465, 465, 636, 673, 754, 458, 523, 528, 770, 776, 840

ben :

116, 118, 130, 229, 238, 250, 295, 301, 307, 354, 389, 410, 412, 415, 418, 421, 566, 743, 747, 804, 865, 890, 916, 942, 36, 310, 263, 288, 387, 302, 308, 310, 668, 804, 739, 905, 918, 852, 290, 984

Bu tür durumlarda imlâya bağlı kalınarak transkripsiyon yapılmıştır.

2.3. YABANCI UNSURLAR

Metinde yer alan yabancı unsurlar Arapça ve Farsça kelimeler, ekler ve terkiplerdir. Arapça ve Farsça kelimeler ve terkipler çalışmamızın dizin kısmında göserilmiştir.

Metinde Farsça etkisiyle kim'in yanı sıra ki bağlacıyla yapılmış bir çok ki'li birleşik cümle mevcuttur. Yine Farsça'ya âit çū, çūn gibi edatlar ile; bî, ber, der, ez, nâ, be gibi ön ekler kullanılmıştır. Bu ekler ve kullanıldıkları yerler aşağıdaki gibidir.

2.3.1. Arapça Unsurlar

2.3.1.1. Kelimelerin Başına Gelen Ekler

bi- : "ile", "için" mânâsı verir.

bi-naẓm (114)

bi-emr (i) (427)

bi-ḥaḳḳ (457)

lā- : Olumsuzluk anlamı verir.

lā-cerem (270, 574, 952)

lā-mekān (653)

lā-yezāl (434)

zū-, zī- : "sahip, malik" manasında birleşik kelimeler oluşturur.

ẕū-fünūn (231, 695)

ẕū -intiḳām (653

z̲ī -ḫayāl (899)

z̲ī -ṣūret (982)

2.3.1.2. Kelimelerin Sonlarına Gelen Ekler

-īn : Çokluk bildiren ek.

rabbü'l-ālemīn (457, 717)

İlāhi'l-ʿālemīn (651)

2.3.2. Farsça Unsurlar

2.3.2.1. Kelimelerin Başına Gelen Ekler

bā-, be-: "ile", -lı, -li" manalarını kazandırır.

bā-sim (852)

bā-temiz (649)

be-nām (91)

-be- :Yaklaşma anlamı ifade eder. İki kelime arasında bulunur.

dem-be-dem (38)

gū-be-gū (58)

rū-be-rū (813)

bī- : Olumsuzluk anlamı bildirir.

bī-çār (417)

bī-edeb (521)

bī-ḥesāb (161)

der- : "-da, -de", "içinde" mânâlarını verir.

der-dem (281, 644, 802)

der-meyān (30)

der-zemān (123, 455, 502, 652, 1003)

-te- : "-e kadar" anlamını kazandırır.

ser-te-ser (61, 65)

ez- : "-dan, -den" manasını kazandırır.

ez-araz(553)

ez-padişah (301)

ber- : "üzere" anlamını kazandırır.

ber-aver (947)

ber-ḳarār (69)

nā- : Olumsuzluk anlamı verir.

nā-çār (255)

nā-tefsīr (834)

nā-tüvān (117)

pür- : "dolu" manasını verir.

pür-ḥāk (15

pür-ḫūn (641)

pür-hüner (119, 456, 514)

2.3.2.2. Kelimelerin Sonuna Gelen Ekler

-bān : Meslek ya da yer ismi yapar.

sāye-bān (719)

-ber : "götüren, getiren, alan" anlamlarına gelen birleşik isimler yapar.

peyġamber (111, 119, 182, 997)

-dār : Birleşik isimler yapar.

nām-dār (121)

ḫaber-dār (590, 591, 596)

-gāh : yer ve zaman bildiren kelimeler oluşturur.

ḥaber-gāh (272)

ḫargāh (693)

-ger, -gār, -kār: “sahip, âmil, fâil” bildiren kelimeler oluşturan ek.

dād-ger (144)

Perverdigār (159, 162, 324, 638, 866)

Girdigār (172)

-gīr : “tutan, tutucu” manalarına gelen bileşik isim oluşturur.

dest-gīr (590)

-vār, -ver: Benzetme eki.

ḳand-vār (122)

nükte-vār (271)

şehvār (53)

Eksik yazıldığı düşünülen kelime ve harfler < > işareti ile gösterilmiştir.

2.4. ÜNLÜLERİN YAZILIŞLARI

Türkçe kelimelerin bazılarının imlâsında, ünlü harflerin yazılışında istikrarsızlık görülmektedir.

کیمسه	kimse	275	کمسه	kimse	196
داخی	daḫı	23	دخی	daḫı	37
ایشد	işid	756	اشد	işid	346

Bazı Türkçe kelimelerin imlâsında ise istikrar görülmektedir.

بوکا buña 248, 277, 577

ایمدی imdi 562, 116

Arapça ve Farsça kelimelerin imlâsında ise belirgin bir düzen ve istikrar söz konusudur.

Bazı beyitlerdeki vezin bozukluğundan ve anlam eksikliğinden hareketle atıf vavlarının eksikliği görüldüğünden < > işareti içinde atıf vavı eklenmiştir.

01B/0001 İbtidā ḳıl sözi Bi’smi’llāh ile

Düriş ey dil dün <ü> gün Allāh-ile

0002 Ol ḫudāvendā ki düzdi kāyināt

İns <ü> cinne vėrdi ḳulluġa berāt

0003 Mūcid-i ervāḥ-ı ḳuds <ü> ins ü cān

Ḳādir ü ḳahhār u ḫallāk-ı cihān

Kelime başındaki “a” ünlüsü Türkçe ve Arapça, Farsça kelimelerin imlalarında elif (ا) kullanılmıştır.

al- (170, 532), aç- (858), āfitāb (708, 711), aḥsen (152, 153)

Arapça, Farsça kelimelerde kelime içindeki “a” ünlüsü elif (ا) ile gösterilmiş, medli elif (آ) kullanılmamıştır.

ḫāṣ (309, 439), ġulām (495, 509), meḳāl (133, 431), melāl (401, 773)

Kelime sonundaki “a” ünlüsü genellikle he (ه) ile gösterilmiştir; ancak bazı kelimelerin imlâlarında yaklaşma hali biçimleri elif (ا) ile gösterimiştir. Bu durum özellikle zamirlerde görülmektedir.

بوكا buña 248, 277, 577

يكا yaña 60

اكا aña 27, 57

قوييا ḳuyıya 316

Kelime içindeki “e” ünlüsü bazı yerlerde elif (ا) ile gösterilmiştir.

ييايم yėyeyüm 386

يمادى yėmedi 391

Kelime sonlarındaki “e”, “a” ünlüleri he (ه) le gösterilmiştir.

كيمسيه kimseye 137

قاتنه ḳātına 129

Kelime sonunda, belirtme hāli eki “ı, i” ünlüleri, he (ه) ile biten bazı kelimelerde hemze (ء) ile gösterilmiştir.

خانۀ ḫāne’i 929

جانانۀ cānāne’i 929

Kelime başında “o, ö, u, ü” ünlüleri (او) ile gösterilmiştir.

اولدى oldı 14
اوستن üstin 16

Asılları “ şehr-yâr, kird-gâr, perverd-gâr” olan Farsça kelimeler imlâya bağlı kalınarak “şehriyâr, perverdigâr, kirdigâr” biçiminde okunmuş ve transkribe edilmiştir.

Eserde Farsça bazı terkiplerde izafet kesresi ye (ى) ile gösterilmiştir.

makām-ı müntehā-yı ḳurbet (435)

ḥayā-yı şerʿ-ı şehr-i dīn (14)

ṭūṭī -yı cān (685)

2.5. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞLARI

Kelime başında “t” ünsüzünü koruyan kalın ünlülü Türkçe kelimelerde bu ünsüz daima tı (ط) harfi ile yazılmıştır. “Tanrı” kelimesinde ise durum farklıdır. تنكرى (teñri) biçiminde yazılışı; kelimenin kalınlaşmadan önceki kalıplaşmasına dayandırılabilir.

ṭamar (405), ṭār (307), ṭaş, (323), ṭon (682), ṭopraḳ (4), ṭoġrı (237), ṭapşur- (270)

Metinde, Türkçe kelimelerden kalın ünlülü olanların birkaçı ikili bir imlâya sahiptir.

dut-ub	دتب	416	ṭut-dı	طتدى	282

“ñ“ ünsüzü kef (ك) ile yazılmıştır.

biñ 46, 107

köñlek	342, 349
köñül	458, 472
eyleñüz	661

“s” ünsüzü kalın sıradan olan Türkçe kelimelerde sad (ص) harfi (ṣ) ile yazılmıştır.

ṣol (720, 676), ṣığın- (171), ṣındur- (395, 610), ṣan- (137, 516, 654), ṣağış- (215), ṣaġ (266, 532, 720), ṣaġnaḳ (654)

“niçe, nice, nişe” olmak üzere üç şekli de mecut olan “niçe” kelimesi imlâya bağlı kalınarak okunmuştur.

niçe 76, 330, 612

nice 296, 297, 298

nişe 136, 345, 376

2.6. KELİME VE EKLERİN YAZILIŞLARI

Eserin birçok yerinde “kim, ki, daẖı, u, ü, ile, ıla” edatları ile –ken eki kendinden önceki kelimelerle; “ol” işaret sıfatı da kendisinden sonraki kelimelerle birleşik yazılmıştır. Metinde birleşik yazılışlar “ – " işareti ile gösterilmiştir.

ol-zemān	30	dėdi-ki	385	sen-daẖı	891
ol-dem	31	zemān-ki	877	sen-daẖı	625

dėdi-kim	428	tīġ-ıla	22	hem-daḫı	314
ol-kim	543	cān-ıla	41	ben-daḫı	310
ne-kim	870	ʿilm-ile	45	ceng-ile	65
var-iken	783				

Eserde düzenli bir biçimde yazılan ek yoktur. Genel itibâriyle bir istikrarsızlık göze çarpmaktadır. Bazen ayrı bazen bitişik biçimlerde yazılmaktadır.

2.7. SES DEĞİŞMELERİ

2.7.1.Ünlü Değişmeleri

2.7.1.1. ė (Kapalı e)

Metinde birçok kelimenin yazılışında, özellikle bazı fiilerde kapalı e (ė) kullanılmıştır. Eserin transkripsiyonu yapılırken tüm şekiller kapalı e (ė) ile gösterilmiştir. Bu kullanımlardan bazıları şunlardır:

dė- (13,744, 152, 332, 458), ėn- (200) ėndür- (492), ėrme- (725), ėşit- (346) ėşitme- (239), ėt- (17, (ṭaleb ėtmek) 222, ė.-seydi (tevekkül ėtmek) 951), yė- (376, 625, 348), yėl (y. 4)

Bu tür kullanımlarda çevriyazıda kapalı e (ė) tercih edildi.

Eski Türkçede "*té-, ér-, ét-, edgü, eşid-, yé-*" şeklinde olan kelimeler metindeki yazılışları esas alınarak kapalı e (é) ile gösterilmiştir. Bu kelimeler ve geçtikleri yerler şunlardır;

dė- (13, 744, 152,), ėn- (200, 725), ėşit- (346 418), ėşitme- (239), ėt- (17, (ṭaleb ėtmek) 222, (tevekkül ėtmek) 951), yė- (376, 625, 348)

2.7.1.2. a, e > i

(amtı>emdi>) imdi (116, 168, 170, 210, 383, 562, 756, 777, 938, 992)

(yana>yene>) yine (9, 109, 109, 171, 247, 251, 266, 270, 340, 441, 450, 597, 621, 730, 732, 755, 805, 843, 881, 882)

2.7.1.3. u > i

u > i değişikliği umumiyetle Eski Anadolu Türkçesinden sonra ortaya çıkmıştır ve az sayıda örneği vardır. uşbu > işbu, gibi. Nitekim metinde u-i değişikliği bir iki kelimede görülmektedir.

Bu kelimeler ve geçtikleri yerler şunlardır;

işbu (i. 667, 794)

2.7.1.4. ü > i

ü > i değişikliğini ancak bir iki kelimede görmek mümkündür. Söz konusu değişiklik Eski Anadolu Türkçesinden sonra görülmeye başlanmıştır. tüp > dip, büt- > bit-, püre > pire, düz > diz gibi.

Metnimizde bu değişimin örnekleri aşağıdaki gibidir.

üçün >içün >için (75, 251, 304)

bitür- (b. 918, b.-mezsin 108)

bildür- (b.-e 595, b.-eydi 467, b.-ün 286, b.-ür 856)

2.7.1.5. o, ö > u, ü

o, ö > u, ü değişikliği kelimelerin başlarında veya ilk hecelerinde görülen bir değişikliktir. Bu değişiklik Eski Türkçe ile yeni devreler arasında olmuştur. Bunun yanında şive ve ağızlarda da bu değişikliği görmek mümkündür. *yokaru-yukarı, sor-, sur, bozuk-buzuk, köprü-küprü, börek-bürek, söyle- -süyle- gibi.*

Metnimizde bu değişikliğin örnekleri aşağıdaki gibidir.

degül (408, 422, 841, 891)

2.7.1.6. u, ü > a, e

Eski Türkçe ile yeni devreler arasında görülen u, ü-a, e değişikliği genellikle sözcüklerin sonlarında yer alan u, ü'lerin a, e'ye çevrilmesi durumudur. Törü-töre, töpü-tepe gibi

Metnimizde bu değişimin örnekleri aşağıdaki gibidir..

orta (341, 885),

2.7.2. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.7.2.1. b- > m-

Eserde bazı kelimelerin hem b'li hem m'li yazılışları mevcuttur. Müstensihin bu konuda herhangi bir istikrarlı kullanımı söz konusu değildir. Bu tür kullanımlara örnek kullanımlar şunlardır:

ben (116, 739, 263)

men (379, 533, 439)

bu (32, 248, 316)

mu (484, 810, 528)

2.7.2.2. b- > v- / -b- > -v-

b- > v- değişikliği b'lerin v olması durumudur ki iki bölümde incelenebilir: Kelime başındaki b'ler ve kelime ortasındaki b'ler. Kelime başındaki b-v değişiklikleri Eski Türkçe ile Batı Türkçe'si arasında olmuştur. Eski Türkçede kelime başında v sesleri Batı Türkçesinde b şeklinde değişmiştir.

bar > var, barmak >varmak, birmek > virmek >vermek gibi.

Batı Türkçesinde kelime içindeki b-v değişikliğinin örnekleri ise aşağıdaki gibidir.

eb >ev, bilebiz > bilevüz, subar- > suvar- gibi.

Bu değişikliğin örnekleri metnimizde aşağıdaki gibidir.

vėrme- (253, 568), vėrmek (315), vėr-(276, 371), varmaḳ (439, 458, 754, 804), yavuz (521), ev (272, 925), yavlaḳ (365), ḳaravaş (770)

2.7.2.3. d > ẕ > y

Eserdeki örnekleri şunlardır.

ayır- (213, 583, 705), ayruḳ (90, 313), key- (682), ḳayġulu (368), ḳoy- (221, 478, 630, 871), ḳuyu (323, 330), uyḳu (225)

2.7.2.4. k- > g-

k- > g- değişikliği Eski Türkçe ile Batı Türkçesi arasında kelime başlarında görülen bir değişikliktir.

kün > gün, köyünmek > göyünmek gibi.

"köñül, köç, köç-, keç-, köñlek" gibi kelimelerin yazımında Azerbaycan Türkçesindeki telaffuz esas alındı.

Metinde geçen örnekler aşağıdaki gibidir:

gel- (116), gerek (132), getür- (318), gez- (365), gibi (694), girü (680), gök (352), gönder-(490), gözle-(213), güneş (689), gündüz (324)

2.7.2.5. -k- > -g-

Kelime sonlarında yer alan (-k) ünsüzü ünlü ile başlayan bir ek aldığında tonlulaşarak (-g) sesine dönüşmüştür.

ḳ sesi ile biten kelimelere ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde yumuşama olduğu için aynı durum k sesi için de geçerli olmaktadır.

Metindeki örnekleri şunlardır:

göge (665), diledügün (814)

2.7.2.6. -ḳ- > -ġ-

Bu değişiklik –ḳ ile biten kelimelere ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde –ḳ sesi tonlulaşarak -ġ sesine dönüşmüştür.

ayaġına (676), ayaġa (348), cezālıġa(468), yoġ-ıdı (68)

2.7.2.7. -ḳ > -ġ

Bu değişikliğin örnekleri eserde aşağıdaki gibidir.

aparmaġ-<i>çün (934)

2.7.2.8. -d- > -t-

Bu değişikliğin eserde sadece bir kelimede örneği vardır.

uşta (349, 520, 689)

2.7.2.9. ḳ- > ḫ-

ḳ > ḫ değişikliği kelime içinde ve kelime sonlarında görülen bir değişikliktir.

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır.

oḫu- (157, 895), oḫ (268, 884), ḫanda (461), ḫān (93, 179, 830)

2.7.2.10. t > d

t > d değişikliği kelime başında görülen bir durumdur. Eski Türkçe'de kelime başında d sesi yoktur, bunun yerine t sesi kullanılırdı. t sesleri Batı Türkçesinde d olmuştur. til > dil, timek > dimek, turmaḳ > durmaḳ, tolu > dolu, taḳı > daḳı gibi.

Metinde kalın ünlülü olan kelimelerde t ünsüzü korunurken ince ünlülü olan kelimelerde t ünsüzü t- > d- değişikliğine uğramıştır.

Metinde t ünsüzünün korunduğu örnekler:

ṭañ 727, ṭaġ 353, ṭağla- 634, ṭaḳ- 498, ṭamar 405, ṭapşur- 270, ṭaş 323, ṭarlıḳ 948, ṭaşra 184, ṭañla 332, tarḫān 99, ṭoġrı 237, ṭoġrıl- 683, ṭoḳuz 537, ṭol- 394, ṭolu 161, ṭon 682, ṭur – 659, ṭurış- 709, ṭuy- 502

Metnimizde t- > d- değişmesine uğrayan kelimeler.

daḫı 23, dė- 13, degme 738, degül 408, deve 217, dil 49, diñle- 229, diz 34, dön- 358, dört 147, düriş- 1, düş 229, düş- 351, düz- 881, dök- 409, 462, diş 736, dügün 768,

2.8. ŞEKİL BİLGİSİ

2.8.1. Ünlü Uyumu

2.8.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu metnimizde Türkçe kelimelerde kurallara uygun bir kullanım göstermektedir. Ekler kalınlık-incelik bakımından kök ünlüsüne uyum göstermişlerdir. Eserdeki bazı misaller şöyledir:

çökme-di 34, Çalab+dan 327, bulut+dan

Kalınlık-incelik uyumunda –ken eki istisnai bir durum arz etmektedir. Kullanıldığı yerlerde kendi fonetik özelliğini muhafaza etmektedir.

al-urken 546, 548; var+iken 783

"ile" edatı ile "i-" fiili de ekleşme durumunda kalınlık-incelik yönünden eklendikleri kelimelerin son hecelerindeki ünlülere uyarlar.

vech+ile 542, 726; vezn+ile 537; Yusuf+ıla 922; zūr+ıla 750, 771; al-mış ıdı 879; bu+yıdı 515, 602; cevr+idi 543; çek-er idi 324

2.8.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu kendisini bugünkü Türkiye Türkçesinde kuvvetle hissettirmektedir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde bu uyumun varlığından bahsetmek pek mümkün değildir.

Düzlük-yuvarlaklık bakımından uyumsuzluk gösteren kelimeler devrin karakteristik özelliği olarak metnimizde bir hayli fazladır.

Aşağıda isim ve fiillere eklenen yapım ve çekim eklerine dâir örnekler verilmiştir.

ayru 840; ayruḳ 90, 313; bellü 915; bildür-ür 856; bitür-mezsin 108; ḳamu 7, 92; ḳayġulu 368; içün 17, 609, 480; ḳarşu 698, 700; yavuz 521; ḳapu+dan 931, 964; sevgülü 476, 670, 984; keydür-di 261, ḫalḳ+un 550; ḫandān+ınun 849; içerü 931, 938; ilerü 347; gör-dügüm 841, 845, 865; al-uram 523; ʿālem+üñ 18, 554, 675; var+dur 402, 759, 826; ata+sınuñ 578; baḫ-ub 900; baṣ-uban 278; ṣat.-aruz 532; ṣındur.-uban 395; sen+süz 955; ḳardaş+larum 285; n'ėt-eñüz 345; söyle-düñüz 354; gel-iñüz 316, 513; söyle-düñ 470, 822; yė-düñ 376; aṣl+uñuz 530; ḳıl-dıġuñuz 661; raḥm+ıñuz 288

2.8.1.2.1. Kelime Tabanlarında ve Eklerde Görülen Düz Ünlüler

Eserde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz ünlü taşıyan kelimeler mevcuttur. Bunların yanı sıra ayrıca isim ve fiillere eklenen yapım eklerine ve çekim eklerine dâir örnekler aşağıda verilmiştir.

ḳurı 212; ḳurı-mışdur 405; ḳuyı 318, 426, 495; ḳuzı+sın 428; oḳı- 165; oḳıt-urdı110, 111, 114; uġrı 547, 549; ṭoġrı 237, 630, 818; yüri-di 123, 126, 140 ḳullıġ+ın 560; oġl+ınuñ 205, 219; yol+ına 303, 414, 916; ḳanḳı+sıdur 837; ṣu+yiçün 490; nur+ı 230, 407; bu+nı 115, 152, 154; d.+i 240, 337, 815; ol-ınca 82, 82; alma-yınca 175; bil-esince 26, 127; dė-gil 458; d.-gil 346; ol-gıl 411; ol-

ısar 972; ölme-yiserdür 608; ṭoġrı+sın 796; yoġ+ıdı 68, 118, 214; bu+yıdı 515, 602; çoġ+ıdı 68, 118, 214; üçünci 550; dök-di 409, 462; yoḳ+mı 237; gör-esiz 266; buncılayın 448

2.8.2. Ünlü Düşmesi

Iki ve ikiden fazla heceli kelimeler ünlü ile başlayan ek aldıklarında orta hece ünlüsü düşer.

Eserde tesbit edilen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

ayruḳ 90, 313; ayru 840; baġ+ına 262; birbiri+nden 340, 491, 652; boyn+ına 281, 370; çevre 930, 938; çıġrış-ub 658; ecr+i 174; egn+ine 261; göñl+üñde 866, 947; karn+ında 43; kimse 50, 196, 275; oġlınuñ 205, 219; oġlaġ+ı 342; oyna-r 273, 933, 934; uyḳu+da 225; üzre 309, 541, 693; yügriş-üben 503

Eserde, "ile, için" edatları ile "i-" yardımcı fiili ekleşme durumlarında farklılıklar göstermektedir. Çoğu kez ekleşme sırasında ilk ünlüleri düşerken bazı durumlarda da ünlülerini muhafaza etmişlerdir.

nur+la 494	bu+nıla 400, 413
selām+la 979	derd+ile 406, 428, 763
tañ+la 979, 985	diñle-diçün 423
Yaʿḳūb +çün 460	dügün+içün 831
Aḥmedī +çün 47, 168	ḥāl+ıdı 762
al-urdı 114	ẖān+ıdı 61, 699
bil-ürdi 490, 811	meftūn+idi 724

2.8.3. Ünlü Türemesi

Eserde bazı Arapça ve Farsça kelimelerde görülmektedir.

Mıṣır+a 780; şehriyār 110, 122, 162; Girdigār 172; Perverdigār 159, 162, 324

2.8.4. Ünlü Birleşmesi

Bu ses hadisesi ünlü ile biten kelimeler ile ünlü ile başlayan kelimelerin birleşmesi sonucu ortaya çıkar.

Eserdeki örnekleri şunlardır:

ancaḫ 398; kendüzin 881, 892; nesne 496, 556; niçün 198; n'ėt- 421; nişe 136, 345, 376; n'ol- 430, 432, 453

2.8.5. Ünsüz Türemesi

Yabancı menşeli bazı kelimelerin imlâlarında "y" ünsüzünün türediği görülmektedir.

ʿacāyib 938, ḫalāyıḳ 737, ḫāyin 374, 908

Kök-ek birleşmesi sırasında da yine "y" sesinin türediği görülür.

aʿdā+yıla 120, birbiri+yle 31, devlet+iyle 68, ḳul+ıyıdı 98, bildür-eydi 467

İyelik ekleri ile hâl ekleri arasına giren; ayrıca zamir çekimlerinde görülen "n" ünsüzü de türeme sestir.

anı 5, 5, 114, bu+nda 164, 525, 963, pāre+ni 527, o+nı 291, bu+nı 115, 152, 154

2.8.6. Ünsüz Düşmesi

Metnimizde bazı kelimelerde ünsüz düşmesine görülmektedir.

Bu kelimelerden bazıları şunlardır;

ḳamu 7, bellü 915, gerek 132, kiçi 31, ulu 31, ḳulaḳ 901, ḳuyu 323, ilerü 347, bile 226, getür- 318, ṣu 4, ol- 1002

- ❖ "bile" kelimesi 30 ve 604. beyitlerde "birle" şeklinde görülmektedir.

2.8.7. Ünsüz İkizleşmesi

Bir kelimede bir ünsüzün iki defa söylenmesi durumudur. Türkçede nadir görülen bir durumdur. Nitekim metnimizde de çok fazla örnek görülmemektedir.

issi+yidi 52

2.8.8. Hece Düşmesi

Metnimizde, bildirme eki olan "durur/turur" yardımcı fiili kullanıldığı gibi hecelerinden biri düşerek "dur/tur" şekilleri de kullanılmıştır.

var durur 356, yoḫ+dur 533

2.9. İSİMLER

2.9.1. Çokluk eki "-ler / -lar"

Metinde çokluk eki almış bazı kelimeler aşağıda verilmiştir.

belā+lar 971, duʿā+lar 107, ḫalı+lar 926, kerūbī+ler 352, melāyik+ler 351, melek+ler 359

Anlam bakımındn çokluk anlamı içeren bazı yabancı kökenli kelimelerde de çokluk eki mevcuttur.

melāyik+ler 351, ḫalāyıḳ 737

2.9.2. İyelik Ekleri

1. Tekil Şahıs İyelik Eki –(u)m / -(ü)m

Metnimizde şahıs eklerinin ve yardımcı ünlülerin ünlü harfleri yuvarlaktır.

ʿizzet+üm 570, men+üm 458, murād+um 777, oġl+um 403

Bazı kelimelerde yardımcı ünlünün yuvarlaklaşmaya aykırı olarak düzleştiği görülmektedir.

cān+ım 500, ḥāl+ime 840, nesl+imüz 501, sırr+ımuzı 363

2. Tekil Şahıs İyelik Eki –(u)ñ / -(ü)ñ

Metnimizde 2. tekil şahıs eki yuvarlaktır.

söz+üñ 187, y.+üñ 263, ġamz+üñ 956, ḳat+uña 362, aṣl+uñ 504

3. Tekil Şahıs İyelik Eki -ı / -i / -sı / -si

ʿāşıḳ+ı 723, baġr+ı 59, burn+ı 281, cemāl+i 848, çeşm+i 641

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki –(u)muz / -(ü)müz

Metnimizde 1. çoğul şahıs eki yuvarlaktır.

raht+umuz 347, ṣuç+umuzı 670, aṣl+umuz 531, cedd+ümüz 607, söz+ümüz 247

Bazı kelimelerde yardımcı ünlünün düzleştiği görülmektedir.

āheñ̂ +imüz 545, ev+imüzden 519, ḥāl+imüz 346

2. Çoğul Şahıs İyelik Eki –(u)ñuz / -(ü)ñüz

Metnimizde 2. çoğul şahıs eki yuvarlaktır.

aṣl+uñuz 530

3. Çoğul Şahıs İyelik Eki ları / -leri

ön+lerinde 564, ḳardaş+ları 254, ḳul+larına 627

2.9.3. Hâl Ekleri

2.9.3.1. İlgi Hâli Eki (-uñ / -üñ / -nuñ / -nüñ)

senüñ elüñ 948, ġurbetüñ cevrini 639, senüñ oġlanlarundan 398, aṣḥābuñ tamāmı 28, ḳamunuñ vāyesī 72

Metinde ilgi hâlinin eksiz biçimleri de mevcuttur.

Bununla ilgili örnekler şunlardır:

atası ḳatına (228), Yūsuf atası (241), gözüm nūrı (230), burnı ḳanı (281), gözi yaşına (290), Nebī oğlanlarını (384), Mālik ḳatına (513), Mālik cānına (516)

2.9.3.2. Yükleme Hâli Eki (-ı / -i)

Metnimizde yükleme hâli ekleri (-ı / -i) şeklindedir. Çalışmamızın dizin bölümünde iyelik eki olan "-ı / -i" ile yükleme hâli eki olan "-ı / -i" yi belirtmek için parantez işareti içnde numaralar verilmiştir. İyelik eki olan "-ı / -i"nin önüne (1); yükleme hâli eki olan "-ı / -i"nin önüne (2) yazılmıştır.

Metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

bu aḥvāli 502, bu ʿālemi 42, bu ḳulı 532, ol ʿazīzi 182

Bu ek 3. tekil şahıs iyelik eklerinden sonra "-n" şeklinde kullanım göstermektedir.

özin 223, şükrin 108, yānın 930

Bu ek zamirlerle kullanıldığında "-nı / -ni" şeklinde kullanım göstermektedir.

anı (193, 213, 216), bunı 115, 152, 154

2.9.3.3. Yaklaşma Hâli Eki (-a / -e)

cāna 288, dīdāra 308, cisme 133, delve "*<Ar.i kova*" 493, aña 308

2.9.3.4. Bulunma Hâli Eki (-da / -de)

Metnimizdeki örnekleri tonlu şekildedir.

ḳuyuda 323, ṣaḥrā'da 257, sende 187, üştürde 643

2.9.3.5. Ayrılma Hâli Eki (-dan / -den)

Metnimizdeki örnekleri tonlu şekildedir.

vatandan 639, anadan 208, ʿanberden 708, āteşden 12

2.9.3.6. Eşitlik Hâli Eki (-ca / -ce)

Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

ẕerrece 893; anca357, 359, 989; öñünce 706, 718, 937

2.9.3.7. Vasıta Hâli Eki (-la / -le / -ıla / -ile / -(y)ıla / -(y)ile)

Metnimizde vasıta hâli eki daha çok (-la / -le / -ıla / -ile / -(y)ıla / -(y)ile) şeklinde gösterimiştir.

Metindeki örnek kullanımlar şunlardır:

selāmla 979, ṭañla 979, zencīrle 417, perde-ile 238, şevket-ile 140, şeyṭān-ıla 912, aʿdāyıla 120, anlar-ıla 884, ḳullar-ıla 884

2.9.3.8. Yön Ekleri (-aru / -erü)

Metindeki örnek kullanımlar şunlardır:

içerü 931, 938, ilerü 347, içre 85, 204, 215, berü 58, 418, 420, gėrü 140, 355, 637, üzre 309, 541, 693

2.9.3.9. Soru Eki (-mı / -mi)

Metnimizdeki örnekleri düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı biçimdebir imlâya sahiptir.

el ile mi 451, bes mi 399, oldı mı 456, öldi mi 488 ḳaldı mı 488, sen mi 566

2.10. ZAMİRLER

2.10.1. Şahıs Zamirleri

Metinde yer alan şahıs zamirleri, çekimleri ve kullanımlarındaki imlâ özellikleri aşağıdaki gibidir.

1.Tekil Şahıs Zamiri : "ben", "men"	ben (116, 118, 130) / men (379, 386, 394)
2. Tekil Şahıs Zamiri : "sen"	sen (103, 106, 167)
3. Tekil Şahıs Zamiri : "o", "ol"	o (13, 291, 929) / ol (533, 543, 546)
1. Çoğul Şahıs Zamiri: "biz"	biz (248, 251, 252)
2. Çoğul Şahıs Zamiri: "siz"	siz (250, 290, 509)
3. Çoğul Şahıs Zamiri: "anlar"	anlar (136, 222, 233)

3. tekil şahıs zamiri ilgi eki aldığı durumlarda "anuñ" şeklinde kullanılmaktadır.

anuñ (20, 62, 98)

3. tekil şahıs zamiri hâl eklerini aldığı durumlarda da farklılık göstermektedir.

aña (57, 63, 73)

anda (561, 616, 701)

andan (68, 114, 126)

anı (114, 153, 193)

Eserde şahıs zamirlerine bağlanan "için" edatı kelimeye bitişik yazılmıştır.

senüñ-çün 667, anuñ-çün 690, benüm-çün 852, añlaruñ-çün 34, anuñ-çün 36

2.10.2. Dönüşlülük Zamiri

Metnimizde dönüşlülük zamiri olarak "kendi ve öz" kelimeleri kullanılmıştır.

kendü (218, 808, 942, 946)

öz (17, 603, 796, 872, 887, 888)

Farsça asıllı olup "öz, kendi" anlamına gelen ẖōd kelimesi de iki yerde bulunmaktadır.

ẖōd (14, 277)

2.10.3. Bağlama zamiri (kim)

Çalışmamızın dizin bölümünde zamir görevindeki "kim" sözcüğü (2) numara ile gösterilmiştir.

kim (73, 115, 136)

2.11. FİİLLER

2.11.1.ŞAHIS VE ZAMAN EKLERİ

2.11.1.1. Şahıs Ekleri

Metinde yer alan şahıs ekleri ve örnekleri aşağıdaki gibidir.

1.Tekil Şahıs Eki	: "-em / -am /"	ṣoram 846, ėdeyüm 843, vėrem 814, ṣataram 792
2. Tekil Şahıs Eki	: "-sın / -sin / -sen"	bilmişsin 850, bitürmezsin 108, inanmazsın 349
3. Tekil Şahıs Eki	: -	
1. Çoğul Şahıs Eki	: "-uz / -üz / -ız / -iz"	ėtmişüz 287, ṣoḳmışuz 287, bilürüz349
2. Çoğul Şahıs Eki	: "sız / -siz"	göresiz 266, vėresiz 266
3. Çoğul Şahıs Eki	: "ler / -lar"	görseler 692, yaṣasunlar 690

2.11.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Kipi (-dı / -di)

Görülen geçmiş zaman kipi ekleri (-dı / -di)'dir. 1. tekil ve 1. çoğul şahıslarda ek düz, diğer şahıslarda ise yuvarlaktır.

vardı (228, 455, 579), ḥayḳırdı (526), ıṣmarladı (627), indi (321, 427, 441), iñledi (640) ʿazm ḳıldum (138), ḳoydum (414, 804), oḳıdun 47, söyledüm (36, 238, 663), vėrdün (378), geldük (109), söyledüñüz (354), yėdüñ (376)

2.11.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi (-mış / -miş)

Bu ek düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı bir biçimde kullanım göstermektedir. Metindeki örnekleri şunlardır:

çekmiş 56, çelmiş idi 879, çıḳmış 51, geçmiş 218,

2.11.1.4. Şimdiki Zaman Kipi

Bu kip için metnimizde özel bir ek yoktur.

2.11.1.5. Geniş Zaman Kipi (-r / -ur / -ür / -ar / -er)

Metindeki örnekleri şunlardır:

gözler idi 213, incir 370, ötermiş 58, severdi 211, ṣorar 436, ṭolar 394, ḳılursın 361, dėrsin 402, ṣataruz 532, ururuz 734, oluruz 248

2.11.1.6. Gelecek Zaman Kipi (-sar / -iser)

Metindeki örnekleri şunlardır:

olısar 972, n'olısar 551, 842, 940

2.12. FİİLİMSİ EKLERİ

2.12.1.İsim-Fiil Eki

Eserde kullanılan isim-fiil ekleri ve örnekleri şunlardır:

-maḳ / -mek / -maġ : aparmaġ 934, olmaġa 758, olmaḳ 132, gitmek 253, vėrmek 314

2.12.2.Sıfat-Fiil Ekleri

Eserde kullanılan sıfat-fiil ekleri ve örnekleri şunlardır:

-an / -en : ṭuranlar 713, görenler 687

-duḳ / -dük : ṭapşurduġuñ 440, diledügün 814, gördügüm 841, sevdügüñden 475

-mış / -miş : ḳalmışlara 296, düşmişlerüñ 296

2.12.3. Zarf-Fiil Ekleri

Eserde kullanılan zarf-fiil ekleri ve örnekleri şunlardır:

-e / -a : irişe gör 498, yapuşa gör

-u / -ü : dėyü 53, isteyü (gelmek) 413

-up /-üp / -ub / -üb : ėdüp (şefḳat etmek) 314, ėdüp (cem etmek) 144, ėdüp (himmet etmek) 132, ḳılub (nevhā ḳılmaḳ) 463, oturub 462, öldürüb 342

-uban /-üben : ḳaçuban 524, ḳoyuban 669

-ınca / -ince : olınca 82, almayınca 175, ṭapşurmayınca 252, añlayınca 280, gelince 348, düşince 883

-ıcaḳ / -icek : eyleyicek 177

-duḳça / -dükçe : ḳılduḳca 159, eyledükce 158

-alı / -eli : yėmeyeli 392, vėreli 827

-ken : ṭıfl iken 44, ḳul-ken 300, alurken 548, zūrda iken 611, var-iken 783, eglerken 506

2.13. FİİL ÇEKIMLERİ

2.13.1. Emir Kipi

Emir kipinin şahıslara göre çekimi ve örnekleri aşağıdaki gibidir.

1.Tekil Şahıs : -

2.Tekil Şahıs : "-ġıl, -gil" veya eksiz ḳılġıl 48, 166, 169, vėrmegil 103, bilgil 132, girgil 171, eylegil 180, diñle 234

3.Tekil Şahıs : "-sun, sün" ḳılsun 277, 475, irmesün 102, diñlesün 197, bilsün 439, gelsün 846

1.Çoğul Şahıs : -

2.Çoğul Şahıs : -(u)ñ / -(ü)ñ / -(u)ñuz / -(ü)ñüz geliñüz 513, ėyleñüz 290, söyleñüz 290, eyleñüz 627

3.Çoğul Şahıs : "-sunlar, -sünler" yaṣasunlar 690

2.13.2. Şart Kipi

Şart kipinin şahıslara göre çekimi ve örnekleri aşağıdaki gibidir.

1.Tekil Şahıs : "-sem / -sam" öpsem 978, süpürsem 978, olsam 567,

2. Tekil Şahıs : "-señ / -sañ" olsañ 572, buyursañ 628, ḳılsañ 985, söylerseñ, 194, ėtseñ 248, çekseñ 537

3. Tekil Şahıs : "-se / -sa" gelürse 650, görse 811, olursa 941, ḳılsaydı 945, olmazsa 956

1. Çoğul Şahıs : "-sek, -saḳ" yükletsek 626

2. Çoğul Şahıs : "-sañuz / -señüz" görseñiz 510

3. Çoğul Şahıs : "-salar / -seler" görseler 692

2.13.3. İstek Kipi

İstek kipinin şahıslara göre çekimi ve örnekleri aşağıdaki gibidir.

1.Tekil Şahıs Zamiri : "-am / -em" ṣataram 789, bilem 791, ḳılam 791, dilerem 795,

ėdem 795, vėrem 814

2. Tekil Şahıs Zamiri : "-esin / -asın" göresin 233, bilesin 365, düşmeyesin 425, olmayasın 425

3. Tekil Şahıs Zamiri : "-a / -e" bildüre 595, bula 644, ḳala 828, ola 828

1. Çoğul Şahıs Zamiri: "-avuz / -evüz" çekmeyevüz 989

2. Çoğul Şahıs Zamiri: "-asız / -esiz" göresiz 266, vėresiz 266

3. Çoğul Şahıs Zamiri: "-alar / -eler" olalar 602, düzeler 341, göreler 488, bileler 605

2.13.4. Gereklilik Kipi

Metinde gereklilik kipi için "gerek" kelimesi kullanılır. Metinde fiillerin mastar halinde kullanılmasının ardından getirilmiştir.

sülūk ėtmek gerek 598, olmaḳ gerek 132, olsañ gerekdür 572, çekseñ gerekdür 574,

METİN
(ḲIṢṢA-İ
YŪSUF U ZELĪḪĀ)

HAẔĀ AḤSENİ’-L ḲAṢAṢ KIṢṢA-İ YŪSUF U ZELĪḪĀ ʿALEYHİ’S-SELĀM

Bi’smi’llāhirraḥmanirraḥīm

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

01B/0001 İbtidā ḳıl sözi Bi’smi’llāh ile
Düriş ey dil dün <ü> gün Allāh-ile

0002 Ol Ḫudāvend’a ki düzdi kāyināt
İns <ü> cinne vėrdi ḳulluġa berāt

0003 Mūcid-i ervāḥ-ı ḳuds <ü> ins ü cān
Ḳādir ü ḳahhār u ḫallāk-ı cihān

0004 Yėl ü ṣu topraḳ u oddan cān ėden
Çār ʿanāṣırdan[21] şerīf insān ėden

0005 Anı kerramnā ile teşrīf ėden
Cümle eşyādan anı taʿrīf ėden

0006 كنت كنز ن [22] ḫılʿatin ḳılan ḳabā
Ḳuds-i insāna ḳılan ṣad-merḥabā

0007 Gine idrākinde ʿālem ḳamu lāl
Küll-i eşyā vaḫdet-i ẕātına dāl

0008 Bu ṭılısım ʿāleme ism-i ḳarār
Ḫōş müsebbiḥ cümle eşyā mūr u mār

0009 Ṣıfatıdur قل هو الله احد[23]
Hem yine vaṣfıdur الله الصَّمَدُ [24]

[21] ʿanāṣırdan: Yazmada ʿanāṣurdan biçiminde yazılmıştır.
[22] “Ben gizli bir hazine idim...” diye başlayan hadis-i kudsînin ilk bölümü
[23] İhlas suresi ayet 1. De ki: O, Allah birdir.
[24] İhlas suresi ayet 2. Allah, o eksiksiz, Samed'dir (Her şey O'na muhtaçtır.)

0010 Dün ḥaḳīḳat لَمْ يَلِدْ [25] cümle s̱enā
Pes ولم يكن له كفوا احد[26]

0011 Ḫalvetinde ol ʿazīzüñ bī-ḳarār
Bir duḫān olurdı anda āşikār

0012 Var durur bulınmaz āteşden es̱er
Ol namāz eyler ferāġat ḫōş meger

0013 dėdi ki ol nār u duḫān
Ṣıddıkuñ ḳalbi o dėdi bil ʿayān

02A/0014 ʿÖmer ol ḥayā-yı şerʿ-i şehr-i dīn
Oldı ḫod[27] seyf-i ḫudā ʿayn'el-yaḳīn

0015 Heybetiyle zehreler çāk eyledi
Ḳayṣaruñ cismini pür-ḫāk eyledi

0016 Şarḳ u ġarba tīġınuñ zaḫmı ėden
Minber üstin sāriye cengin gören

0017 Dīn içün öz oġlını ėden helāk
Fitneden bu yėryüzin ol ėtdi pāk

0018 ʿĀlemüñ fetḥine miftāḫ ol durur
Aḥmed'üñ dīnine mıṣbāḥ ol durur

0019 Gelmeseydi bu cihāna ol peleng
Dīn-i İslām gelür<i>di külli teng

0020 Nīl anuñ ḥükmiyle ṭuġyān eyledi
Nice düşmān cigerin ḳān eyledi

---

[25] İhlas suresi ayet 3. O (Allah), doğurmamıştır.

[26] İhlas suresi ayet 4. O'na bir küfüv (denk) de olmadı.

[27] *ḫod*: Yazmada *ḫudā* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *ḫod* olarak okundu.

0021 Girmeyince dīne ol şīr-i peleng
Muṣṭafā ḳılmadı küffār-ile ceng

0022 Atasını tīġ-ıla şāh-ı Nedīm
Muṣṭafā'nuñ ʿışḳına ḳıldı dü-nīm

0023 Daḫı ol ʿOs̱mān-ı ẕi'n-nūreyni hem
Maʿden-i ḥilm ü ḥayā kān-ı kerem

0024 Ol ḥayāsından melāyik şerm ėden
Mürġ u māhı ḫilmine az rām ėden

0025 Cāmiʿ-i esrār-ı āyāt u kelām
Ol şehīd ḥaḳḳına olsun çoḳ selām

0026 Otururdı bir gün ol şāh-ı cihān
Bilesince daḫı ḳuds-i tercemān

0027 Bir ayaġını uzatmışdı resūl
Cebreil[28] aña muvāfıḳ bā-uṣūl

0028 Geldi aṣḥābuñ tamāmı girdiler
Giçdiler ol meclise oturdılar

02B/0029 Çekdi ayaġını <o> faḫr-i cihān
Geldi ʿOs̱mān ol-dem anda nāgehān

0030 Ayaġın<ı> çekdi Aḥmed ol-zemān
Ḫōş edeb birle oturdı der-meyān

0031 Düşdi aṣḥāba meger ol-dem ġulū
Birbiriyle söyledi kiçi ulu

0032 Dėdiler kim bu ne ḥāl-idi ʿayān
Yā resūlüllāh bu sırrı ḳıl beyān

---

[28] *Cebreil*: Yazmada *Cebrāīl* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Cebreil* biçiminde okundu.

0033 Ḥaḳ resūl dėdi ol rūḥu’l-emīn
Ayaġın ḳomışdı baña muḳterīn

0034 Geldi aṣḥāb ol ayaġın bükmedi
Añlaruñ-çün dizi üstin[29] çökmedi

0035 Geldi ʿOs̱mān ol ḥayā ḳıldı meger
Dizi üstine oturdı şīr-i ner

0036 Ben-daḫı anuñ-çün ikrām eyledüm
Bu durur sırrı tamāmet söyledüm

0037 Daḫı ol ḥaydar ki şehr-i ʿilme bāb
Sırr-ı Ḥaḳḳ’a dėme ol bī-niḳāb

0038 O keşefnādan dem uran dem-be-dem
Yaʿni zevc-i Fāṭıma ol İbn-i ʿAmr

0039 Vāris̱-i ʿilm-i sırr-idi şāh-ı dīn
Ḳātil-i ḳüffārı her kibr-i laʿīn

0040 Ẕülfeḳār-ıla ėden her dem meṣaff
Cenk içinde urmayan Yehūde lāf

0041 Ceng-i Bedr’e cān-ıla tenhā giren
Żarb-ı ḥarb-ıla ʿadūya tīġ uran

0042 Bāb-ı Ḥayber’e ḳılan şīrāne ceng
Eyleyen ḳüffāra bu ʿālemi teng

0043 Ana ḳarnında ḳılan ḥaḳḳa sücūd
Ṣanʿatı luṭf-ı seḫā v’ʿalīm cūd

03A/0044 Ṭıfl iken İslām’ı ol ḳıldı ḳabūl
Bāb-ı ẕinnūreyn dėmedi resūl

---

[29] *üstin*: Yazmada *üstine* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *üstin* biçiminde okundu.

0045 Muṣṭafā’ya cān-ıla evvāb olan
Bāb-ı ʿilm-ile budur ebvāb olan

0046 Tābiʿīn-i bendeden yüz biñ selām
Āline evlādına olsun selām

0047 Aḥmedī-çün söyledigüm <bu> tamām
Oḳıduñ tevḥīd-i Ḥaḳḳ evvel maḳām

SEBEB-İ NAẒM-I KİTĀB

0048 Şimdi bu naẓma sebeb ḳılġıl beyān
Ne zamanda inci[30] düzdüñ ėt beyān

0049 Bir zemān idi ki hevā reng idi
Ġuṣṣa-yı aḥbābdan dil teng idi

0050 Var-ıdı ʿālemde gerçi ıżṭırāb
Bulmamışdı kimse līkin inḳılāb

0051 Çıḳmış-idi Ġadāyın ilinde hevā[31]
Başlamışdı ṭayr āheng ü nevā

0052 Ḫōş-kemāl issiydi eşyā cā-be-cā
Bülbül oḳudı ṣad-merḥabā[32]

0053 Ḳumrılar düzmiş nevāyı Hū dėyü
Ḳanı ol dürrācı ol şehvā<r> dėyü

0054 Kebk-i dürri ṭaġlara ṣalmış ṣadā
Sūsen olmış her çemende ketḫüdā

0055 Erġevān-ıla şaḳāyıḳ söyleşür
Sünbüle ʿarż-ı melāḥat eyleşür

---

[30] inci: Yazmada *incide* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *inci* biçiminde okundu.
[31] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[32] Bu mısranın vezni bozuktur

0056 Leşker-i lāle yaṣanmışdurlar
Sürmeler çekmiş nergis gözler[33]

0057 Nāme olmışdı aña yengi-hevā
Aña ikrām ėtmege berg-i nevā

03B/0058 Bülbül ötermiş gül ile rū-be-rū
feryād ėderdi gū-be-gū

0059 Ṣubḥ-dem[34] gül yāri-y-idi nālenüñ
Baġrı yanmışdı ḥasedden jālenüñ

0060 Her yaña ṣular aḳardı ḳāl[35] ile
Söyleşür ḳuşlar zebān-ı ḥāl ile

0061 H̱ōş niẓāmda idi ʿālem ser-te-ser
Nevbet-i Yaʿkūb H̱ān-ıdı meger

0062 Anuñ idi salṭanat tā cedd-i Rūm
Taẖt-ı Baġdād-ı ʿIraḳayn ile Ḳūm

0063 Mülk-i Ermen taẖt-ı Gürcistān-ıla
H̱azīne vėrürdi aña ẖōş cān-ıla[36]

0064 Fārs-ıla hem taẖtı Āẕer-bāycān
Oḳunur ẖuṭbede Yaʿkūb cān

0065 Mülk-i Abġaz-ıla Şirvan'ı meger
Ḥayl almışdı ceng-ile ol şīr-i ner[37]

0066 Salṭanat taẖtında ṭutmışdı ḳarār
Vėrmiş-idi her yaña bir iẖtiyār

---

[33] Bu mısranın vezni bozuktur.
[34] *ṣubḥ-dem*: Yazmada *ṣubḥa-dem* biçiminde yazılmıştır.
[35] *ḳāl*: Yazmada *ḳāle* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *ḳāl* biçiminde okundu.
[36] Bu mısranın vezni bozuktur.
[37] Bu mısranın vezni bozuktur.

0067 Mülk-i Āẕer-bāycān’a[38] ol meger
Ḳomış-ıdı bir emīr-i muʿteber

0068 Ḥażretinde ulu begler çoġ-ıdı
Devletiyle andan ulu yoġ-ıdı

0069 Dīn ü dünyāsı tamāmet ber-ḳarār
Hem ʿadālet üstine dāyim üstvār[39]

0070 Virdi Ḳur’ān-ıdı vü ẕikri namāz
Ṣanʿatı ʿadl ü seḫā fikri niyāz

0071 Meyl-i ḫayrāta aḳarṣu tek [40]
Sāyesinde ḫōş geçer pīr ü cüvān

0072 Ehl-i ʿilme bāġ-ı cennet sāyesi
Ḳatında ḥāṣıl ḳamunuñ vāyesī

04A/0073 Ehl-i faḳra himmeti püşt ü penāh
Olmasun kim bu cihānda pā aña

0074 Hem meṣācid himmetinde ser-bülend
Çoḳ medāris devletinden sūd-mend

0075 Sāyesi maẓlūm içün dārü’l-emān
Fāsıḳ u ẓālimlere ġāyet yamān

0076 Ehl-i bidʿat heybetinde zehre-çāk[41]
Niçe bed-meẕhebleri ḳılmış helāk

---

[38] *Āẕer-bāycān’a*: Yazmada *Āẕerī-bāycān’a* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Āẕer-bāycān’a* biçiminde okundu.
[39] Bu mısranın vezni bozuktur.
[40] Nihat azamat, “Yeni Bir Ahmedî ve İki Eseri: Y□suf u Zelîhâ, Esrâr-nâme Tercümesi”, Osmanlı Araştırmaları VII-VIII, İstanbul 1998. Bu makalede *leẕān* biçiminde okunmuştur.
[41] çāk: Yazmada *çek* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *çāk* biçiminde okundu.

0077 Ehl-i Ḥaḳḳa ṣoḥbeti dārü’ş-şifā
Ehl-i ẓulme heybeti tīġ-ı cefā

0078 Her kelāmı dostına luṭf-ı cemāl
Her meḳāli düşmāna ḳahr-ı celāl

0079 Hem emānette ḳamudan iḫtiyār
Āgāh ṭapşurmışdı mülk-i cümle kār[42]

0080 ʿAdl ü dād eylerdi ʿālemde tamām
Ḳılmış-ıdı taḫt-ı Tebrīz’i maḳām

0081 Düşmiş-idi revnaḳa şehr-i diyār
K’açar-idi ḫōşlıġ-ıla Tebrīz maḳām[43]

0082 Ṣubḥ-dem[44] tā şām olınca ʿadl ü dād
Şāmdan tā ṣubḥ olınca ʿilm-i şād

0083 Oḳunurdı meclisinde ey hümām
Gāhi tefsīr ü ḳaṣaṣ gāhi kelām

0084 Gāh tārīḫ-i ḥikāye-yi ümem
Gāh aḫbār u rivāyā-yı cerem

0085 Gāh aḥvāl-i meşāyiḫden ḫaber
Söyleşür-idi meclis içre şīr-i ner

0086 Gāh ġazā’-yı enbiyādan güft ü gū
Gāh aḫvāl-i selāṭīnden ġulū

0087 Gāh ḥuffāẓān mü’ez̠z̠in-i laṭīf
Gāh ḫōş-ḫᵛānlar-ıla sözi ẓarīf

[42] Bu mısranın vezni bozuktur.
[43] Bu mısranın vezni bozuktur.
[44] Ṣubḥ-dem: Metinde Ṣubḥa-dem şeklinde harekelenmiş.

04B/0088 Leyli iḥyā eyler idi tā seḥer
Oldı evrādı<yla> dāyim şīr-i ner

0089 Gerçi ḥükmünde idi Āẕer-bicān
Ḫāṣṣa mülki olmış-ıdı Nahcevān

0090 Mülki idi Dehne’den tā Dehne’ye
Dest-resi yoḳ ayruḳ Sehne’ye

0091 Ḳalʿa-i Meyḥūn’ı alıncaḳ be-nām
Ḫāṣṣa yurd ėtmiş-idi şāh-ı enām

0092 Anda idi ḳamu ol mīr-zādeler[45]
Miḥnet-i eyyāmından azādeler

0093 Ḫān-ḳāh medrese mescid vü ḫān
Anda düzdürmişdi ol şāh-ı cihān

0094 Bāġ u rāġ bahçe vü kūşk u serāy
Anda yaṣanmışdı ol ẓıll-i hümāy

0095 Ḫōş kemāle yėtmiş-idi ser-te-ser
Ḳamusın vaḳf ėtmiş-idi şīr-i ner

0096 Meclis-i ʿilm ėtmiş-idi iḫtiyār
Anlarıñ-ıla özī leyl ü nehār

0097 Ḫōş muṭīʿ-idi meger kim ḫānına
Çoḳ duʿā eylerdi dāyim cānına

0098 Atasından ḳalmış-ıdı ḫānuñ ol
Hem inamlu ḳulıyıdı anuñ ol

0099 Ced-be-cedden mīr-i mīrān idi ol
Muṣıllu ḳavminden tarḫān idi ol[46]

---

[45] mīrzādeler: Yazmada *mīrāzādeler* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *mīrzādeler* biçiminde okundu.
[46] ḳavmında: Yazmada *ḳavmından* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *ḳavmında* biçiminde okundu.

0100 Adı ol şāhuñ Ḫalīlu’llāh idi
Fiʿli dāyim ḥasbeten li’llāh idi

0101 İbn-i Bektāş ol şehinşāh-ı cihān
Aḳḳoyunlu’dan muʿayyen pehlevān

0102 İrmesün yā Rabb kemāline zevāl
Görmesün devrān elinden intiḳāl

05A/0103 Ol Ḫalīl’üñ ḥürmet-içün ey Kerīm
Vėrmegil sen bu Ḫalīl’e cevr <ü> bīm

0104 Ol Ḫalīl’üñ cānı-çün yā Ferd ü Hū
Bu Ḫalīl’üñ cürmini ʿafv ėt ḳamu

0105 Defter-i ʿısyānına çekdür ḳalem
Bu durur senden murādı ẕe’l-kirām

0106 ʿAdl ü dāduñ merkezidür çünkim ol
Yā Rabb eyle bu duʿāyı sen ḳabūl

0107 Biñ yıl olsa Ahmedī ʿömrüñ tamām
Ḳılsañ ol şāha duʿālar ṣubḥ u şām

0108 Niʿmeti şükrine ḳılsañ sāz u söz
Biñde bir şükrin bitürmezsin henüz

ĀĠĀZ-I[47] ḲIṢṢA-İ YŪSUF ʿALEYHİ’S-SELĀM

0109 Geldük ūş naẓmuñ beyānına yine
Bu hikāyet tercümānına yine

0110 Böyle olmışdı meger kim şehriyār
Oḳıdurdı ḳıṣṣalar leyl ü nehār

[47] āġāz-ı: Metinde *ūġāz-ı* biçiminde yazılmıştır.

0111 Oḳıdurdı her pėyġamber ḳıṣṣası
Olur-ıdı kendüzinüñ ḥıṣṣası

0112 Ḳılmış-ıdı ḳıṣṣa kim ol bilmeye[48]
Oḳuyub aña naẓar hem ḳılmaya

0113 Ḳıṣṣasını Yūsuf'uñ ġāyet meger
Teşvīş-idi cān u dilden şīr-i ner

0114 Oḳıdurdı dāyima bi-naẓm anı
Ḥıṣṣa alurdı andan ol şāh u şeyḫ

0115 Hem mübārek ḳalbine düşmiş meger
Kim bunı naẓm itdüreydi çü güher

0116 Gel gör imdi ben żʿaīfüñ ḥālını
Bu ġarīb-i bī-nevā aḥvālini

05B/0117 Ḫiẕmetinde-y-di emīriñ ol-zemān
Ḳamu ḳullardan kemīne nātüvān

0118 Ḥażretinde ḫaṣṣa ḳullar çoġ-ıdı
Bāri ben bī-çāreden kem yoġ-ıdı

0119 Bir gün ol kān-ı seḫā ol pür-hüner
Cānib-i Rūm'a meger ḳıldı sefer

0120 Tā vara aʿdāyıla ḫōş cenk ėde
Anlara bu yėryüzini teng ėde

0121 Düldül-i dīv-zād olmışdı süvār
Mīr-i maʿnī ol Ḫalīl'e nām-dār

0122 Leşkere emr ėtmiş-idi şehriyār
Cemʿ olalar ḫiẕmete her ḳand-vār

---

48 *Ḳılmış-ıdı ḳıṣṣa kim ol bilmeye*: Yazmada *Ḳalmış-ıdı ol ḳıṣṣa kim ol bilmeye* biçiminde yazılmıştır.

0123 Ḳalʿadan çıḳdı yüridi der-zemān
Geldi kondı Naḫcevān'a pehlüvān

0124 ʿAdl ü dād idi oradan köçdi hem
Ol Arāz ḳatına ḳondı bī-elem

0125 Or<a>dan dün ḳatdı ol dürr-i ʿAden
İndi bir ḫōş menzile nāzük beden

0126 Nīm leyl andan yüridi tā seḥer
ʿĀleme enfās-ı ṣubḥ ėrdi meger

0127 Ṣubḥ-dem indi rikābından emīr
Bilesince indi hem mīr ü vezīr

0128 Başladı evrād <ü> tesbīḥ <ü> namāz
Mālikü'l-mülki irişdürdi niyāz

0129 Şükri ḳıldı bindi devlet atına
Ünledi bu yan żaʿīfi ḳatına

0130 Ḳıldı çoḳ çeşm-i ʿināyetle naẓar
Ben faḳīrüñ ḥāline ol şīr-i ner

0131 Luṭf-ıla bir niçe sözler söyledi
Ḳıṣṣa-ı Yūsuf'dan āġāz eyledi

06A/0132 Himmet ėdüp dėdi ey ʿālī-naẓar
Ḳıṣṣa naẓm olmaḳ gerek bilgil ḫaber

0133 Çünki sem-ʿı cāna ėrişdi meḳāl
Ṣordı cisme ol nefesden geldi ḥāl

0134 Çün işāret ḳıldı ol ʿayn-ı nefes
Cān-ı dilden ḳopdı biñ dürlü heves

0135 Māyesin[49] almış beden buldı ḥayāt
Vėrdi ġam şāhına şād-ı şāh u māt

0136 Nişe kim anlar <ki> ʿÍsī-dem olur
Her kime ṣalsa naẓar bī-ġam olur

0137 Ḥākī idi nelere naẓarlan kimseye
Ṣanasın ṣaldı naẓar bu ḫākīye

0138 Devletinde oḳudum çoḳ çoḳ sipās
ʿAzm ḳıldum himmet ėdüp iltimās

0139 Cān-ıla dėdüm ki semʿan ṭāʿate
Ne ki ikrāh-ile belki raġbete

0140 Şevket-ile yüridi şāh-ı cihān[50]
Elvidāʿ ėdüp gėrü döndüm revān

0141 Kūşe-i Tebrīz'i ḳıldum iḫtiyār
Düşdüm anuñ şuġline leyl ü nehār

0142 Her ne aḫbār <u> rivāyāt-ı ġarīb
Var-ıdı cemʿ eyleyüben ʿanḳarīb

0143 Miṡl-i taḥsīn <ü> ḳaṣaṣ tefsīr hem
Çok menāḳıblarda ėy şāh-ı ümem

0144 Cemʿ ėdüp her birine ḳıldum naẓar
Tā ʿināyet eyledi ol dād-ger

0145 Evliyānuñ himmetiyle fażl-ı Ḥaḳḳ
Mīr-i maʿnī himmetiyle ol sebaḳ

0146 Elli yėdi günde bu tuḥfe-niẓām
Ḫatme geldi Tebrīz içinde tamām[51]

---

[49] *māyesin*: Metinde *hānesin* biçiminde yazılmıştır.
[50] *Şevket-ile yüridi şāh-ı cihān*: Yazmada *Şevket-ile yüridi ḳıldum şāh-ı cihān* biçiminde yazılmıştır.
[51] Bu mısranın vezni bozuktur.

06B/0147 Dört biñ ile otuz bėş beytdür[52]
Bu niẓām-ı faḫrınuñ naẓmındadur

0148 Ḳıṣṣa-i dil-sūzdur başdan başa
Özge söz yoḳ daḫı anda ėy şāh

0149 ʿĀşıḳ-ı maʿşūḳ sözidür bu ḳamu
Firḳat-i vuṣlat ḫıyālī ėy ʿamū

0150 Gāh gāh teşbiye tems̱īl-i kelām
Gāh <gāh> deyyān-ı luṭfı ėy hümām

0151 Kim ki bu mecmūʿa mūnis ḳıla
Sırr-ı ʿışḳ-ı Ḥaḳḳ'a ol vāṣıl ola

0152 Nitekim Ḥaḳḳ bunı taḥsīn eylemiş
Aḥsen-i ḳıṣṣa dėyüben söylemiş

0153 Ḳıṣṣa kim Ḥaḳḳ anı aḥsen eyleye
Kim durur daḫı aña söz söyleye

0154 Ḥikmet ile Ḥaḳḳ bunı taḥsīn ėder
Saña ḥāl-i remz-ile telḳīn ėder

0155 Yaʿni kim-dür ʿālim gün-i fesād
Sūz-ı dilden özge yoḳ[53] Ḥaḳḳ'a murād

0156 Ḫōş gelür Ḥaḳḳ'a muḥibbüñ nālesi
Nūr ėder vird-i seḥerler jālesi

0157 İñlese ʿāşıḳ gėce şūrīde-ḥāl
Ḥaḳḳ aña lebbeyk oḫur celle celāl

[52] *beytdür*: Yazmada *ebyātdur* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *beytdür* okundu.
[53] *yoḳ*: Yazmada *baḳ* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *yoḳ* olarak okundu.

0158 Söz-ile āh eyledükce derd-mende
Ol ḫudāvend-i cihān eydür pesende

0159 Bī-nevā ḳılduḳca her dem āh u zār
Aña yāri vėrür ol Perverdigār

0160 Āh u zār ile ḳana boyanmış her varaḳ[54]
Pes şehā bu ḳıṣṣadan algıl sebaḳ

0161 Yāş-ıla ṭoludur bu kitāb
Nāle vü feryād içinde bī-ḥesāb

07A/0162 Bu kitāb-ı ʻışḳdur ėy şehriyār
Bu durur taḥsīn ėden Perverdigār

0163 Bu ḥikāyet ṣayḳal-i ervāḫdur
Bu ḳaṣaṣ mecmūʿa-ı isbāḫdur

0164 Bulınur bunda ḳamu derde devā
Her hemī diler pes ėder her bī-devā

0165 Oḳı “mā kāne ḥadīs̱en yüfterā”
Bu kitābı ṣanma zinhār iftirā

0166 İftirādan dūd ḳılġıl yā İlah
Ėy ḳamu derd[55] ehline püşt ü penāh

0167 Ṣıdḳ-ı dilden yazmışam bu nüsḫai
Sen ḳabūl ėt ḫażretüñde ėy ġanī

0168 Aḥmedī-çün kim beyān ėtdüñ fürūʿ
Aṣl-ı maḳṣūda gel imdi ḳıl şürūʿ

0169 Ḳıl Ḫudāvend-i cihān dilde yād
Himmet-i merdāne ḳılġıl iʿtimād

[54] Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi fazladır.
[55] *derd*: Yazmada *derde* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *derd* olarak okundu.

0170 Yaḳgil imdi nūru’n-necmüden çerāġ
Kūşe-i Tebrīz’i al ḫātır ferāġ

0171 Devletinde mīr-i devrānuñ yine
Ṣıġınub girgil kitābuñ naẓmına

0172 İbtidā ḳıldum be-nām-ı Girdigār
Ḫālıḳ-ı arż u semā vü mūr u mār

0173 Mūcidi her kāyinātuñ cüz’ ü küll
Münʿım ü ḫallāḳ u hādī-i sebīl

0174 ‘Arş ü ferşi levḥ-ı maḥfūẓ-ı ḳalem
Cümle merfikāfınūn ecr-i raḳam

0175 Yėrlere düşmez şecerden bir varaḳ
Almayınca emri Ḥaḳḳ’dan ol sebaḳ

0176 Her ne var el-ḳıṣṣa-ı emr ḫāyr u şer
Yazılu alnında uş her bir beşer

07B/0177 Ḫayra iḳdām eyleyicek ol emīn
Ḥaḳḳ rıżāsı olur ol fiʿl-i ḳarīn

0178 Ḥaḳḳ rıżāsı şerre olmaz muḳterīn
Āferīn pāk iʿtiḳādlu āferīn

ŞÜRŪʿ-I ḲIṢṢA-İ YŪSUF ʿA<LEYHİ’S-SELĀ>M

0179 Söyle ey bülbül ki gül hengāmıdur
Yėme ġam Yaʿḳūb ḥān eyyāmıdur

0180 Yūsuf’<ı> dilden ḥikāyet eylegil
Bize bir göynüklü ḳıṣṣa söylegil

0181 Tā köñüller ola andan derd-nāk
Hem Zelīḫā tek yanub[56] ola helāk

0182 Ol ʿazīzi Mıṣr’a peyġamber eylegil[57]
Yūsuf-ı cān taḫta aġdı söylegil

0183 Tā beşāret ilte[58] Yaʿḳūb’a beşīr
Mıṣr’a ḥükmüñ cāri oldı ol ḫaber

0184 Ey köñül beyt’ül-ḫazenden[59] ṭaşra gel
Mīr-i maʿnīden daḫı ḫōş himmet al

0185 Şükr ü minnet Ḥaḳḳ’a kim emr-i celīl
ʿĀleme neşr eyledi ḫūnı Ḫalīl

0186 Vāye aldı tā ḥalāvetden meges
Olmasun kim yā Rabb ol ḫūna ʿades

0187 Sende iḫvāna çün olduñ ḫōş ḥasen
Ḳorḫma sözüñ söyle çün dürr-i[60] s̱emen

0188 Çün işāret oldı ol şehden saña
Sen-daḫı yüzüñi ṭut Ḥaḳḳ’dan yaña

0189 Devletine ol emīrüñ ḳıl penāh
Kūşe-i ḫāṭırlara hem ḳıl nigāh

0190 Her köñüllerden duʿā ḳıl iltimās
Tā selāmetden gėyesin ḫōş libās

08A/0191 Şükr ėdüb maḳṣūda ḳıl anda şürūʿ
Tā saña keşf ola aṣl-ıla fürūʿ

---

[56] *yanub*: Yazmada *yayub* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *yanub* olarak okundu.
[57] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[58] *ilte*: Yazmada *ilete* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *ilte* okundu.
[59] *beyt'ül-ḫazenden*: Yazmada *beyt'il-ḫazenden* biçiminde yazılmıştır.
[60] *dürr-i*: Yazmada *diri* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *dürr-i* olarak okundu.

0192 Ḳıṣṣasın<ı> Yūsuf'uñ şerḥ eylegil
Ser-güẕeştin evvel āḫir söylegil

0193 Türkī dilince anı ḳılġıl edā[61]
Ḥaẓẓ ala andan ḳamu mīr ü gedā

0194 Maḥżā tefsīri rivāyet eylegil[62]
Her ne söylerseñ ḳaṣaṣdan söylegil

0195 Hem ulular meclisinde söylene
Naẓm-ıla ḳıṣṣa ḥikāyet eylene[63]

MECLİS-İ EVVEL

0196 Söylegil ey ṭūṭī-i şīrīn-zebān
Ḫōş nefesden görmemiş kimse ziyān

0197 Yūsuf-ı Mıṣr'uñ sözini çün şeker
Şerḥ ḳılġıl diñlesün şems ü ḳamer

0198 Niçün ol on bir sitāre ḫūn ʿayān
Secde ḳılmış Yūsuf'a eyle beyān

0199 Ol zemān Yaʿḳūb peyġamber meger
Ṣaḥib-i şerʿ-idi cümle ḫayr u şer

0200 Oñ ṣuḥuf İbrāhim'e ėnmiş-idi
Cümle ʿālem aña inanmış-ıdı

0201 Ṣoñra İsḥāḳ'ı nebī ḳıldı ʿamel
Ol gėdüb Yaʿḳūb'a ḳılmışdı bedel

0202 Bu daḫı anuñla ḥükm eyler-idi
Ḥaḳḳı bāṭıldan seçüb söyler-idi

---

[61] Bu mısranın vezni bozuktur.
[62] Bu mısranın vezni bozuktur.
[63] *eylene*: Yazmada *öylene* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *eylene* olarak okundu.

0203 On iki er oġlı var-ıdı meger
Her biri bir māh-rū bir şīr-i ner

0204 Her biri ʻılm içre bir ṣāḥib-kemāl
Yoḳ şecāʿatde bulara hem mis̱āl

08B/0205 Evvel oġlınuñ adı Şem'ūn idi
Lāvī[64] nām bir yaş anda dūn idi

0206 Yehūdā andan gėçdi ne sāl[65]
ʿİlm içinde ḳamudan ṣāḥib kemāl

0207 Yūsuf andan yaş içinde dūn idi
Ḥüsn içinde ḳamudan efzūndı

0208 Altı ʻavrat almış ol ḫayr'ul-beşer
Her iki oġlan bir anadan meger

0209 İbn-i Yāmin Yūsuf ol kān-i güher
İkisi bir erden idi meger

0210 Müşfik idi ata bunlardan yaña
İşid imdi ḳıṣṣasın ėdem saña

0211 Ḳamu evlādından ol kān-i güher
Yūsuf'ı yegrek severdi ol meger

0212 Zār olurdı görmeseydi bir nefes
Cān gėdüb ḳalurdı bir ḳurı ḳafeṣ

0213 Gözler-idi ḳamu ḳardaşlar bunı
Atasından ayıramazlar anı

---

[64] *Lāvī*: Yazmada *Lāvi'si* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *Lāvī* olarak okundu.
[65] Bu mısranın vezni bozuktur.

0214 Māl ü esbāb <ü> ḳoyunı çoġ-ıdı
Dünyālıkdan yaña ṭañı yoġ-ıdı

0215 Böyle gelmişdür ḳaṣaṣ içre ḫaber
Yaʿḳūb'uñ ḳoyunı ṣāġışı meger[66]

0216 Yüz yigirmi dört biñ olmış ṣan-ıla
Sevmez-imiş anı dīl-i cān-ıla

0217 At ḳatır deve cāmūs gāv
Bī-ḳıyas imiş budur ʿālemde çāḳ

0218 Cümle evlādına nakş ėtmiş idi
Kendü külli dünyādan geçmiş idi

0219 Oġlınuñ her birine ol dīn eri
Vėrmiş üç biñ ḳoyun ol dīn perveri

09A/0220 Yūsuf vėrmiş-idi altı biñ meger
Böyledür elbet ḳaṣaṣ içre ḫaber

0221 Çün ata mal ortasında çekdi sedd
Ol sebebden ḳoydı bu aṣlı ḥased

0222 Fursat isterlerdi anlar rūz <u> şeb
Yūsuf'uñ ḳatlin ėderlerdi ṭaleb[67]

0223 Bunlaruñ sırrın ata bilmiş-idi
Līkin özin ġaflete ṣalmış-ıdı

0224 Yūsuf'a eydürdi yā sırr-ı niyāz
Zinhār eylegil bulardan iḫtirāz

---

[66] Bu mısranın vezni bozuktur.

[67] *Yūsuf'uñ ḳatlin iderlerdi ṭaleb*: Yazmada *Yūsuf'uñ ḳatlin iderdilerdi ṭaleb* biçiminde yazılmıştır.

0225 Yūsuf ṣıdḳ ol kān-i şeker[68]
Bir gėce uyḳuda gördü ol meger

0226 Kim iner gökden yėre şems ü ḳamer
Bile on bir yılduz ey kān-i güher

0227 Yūsuf'a secde ḳılub bunlar tamām
Böyle gördi uyḫusunda ol ḥümām

0228 Ṣubḫ-dem vardı atası ḳatına
Medh ėdüb ḳıldı duʿālar cānına

0229 Dėdi kim ey ata Ḥaḳḳ resūli ben
Görmişem düş diñle taʿbīr eyle sen

0230 Ey gözüm nūrı dėdi söyle revān
Taʿbīrini tā ol düşüñ ėdem beyān[69]

0231 Gördüm on bir yıldızı hem ay <u> gün
Secde ḳılurlar baña ey zü-fünūn

0232 Dėdi Yaʿḳūb Nebī kim yā benī[70]
Dėmegil ḳardaşlaruña sen bunı

0233 Sañā kin ėderler yā anlar nāgehān
Bu sū'-i şekden çok göresin sen ziyān

0234 Dėmegil anlara sen diñle ḫaber
Diñle taʿbīrin düşüñ ey şīr-i ner

09B/0235 Ḥaḳḳ saña vėrdi nübüvvetden nişān
Uş budur taʿbīri düşüñ bil ʿayān

0236 'Ilm-i taʿbīri daḫı vėrmiş saña
Ḥaḳḳ te'āla rūşen oldı uş baña

---

[68] Bu mısranın vezni bozuktur.
[69] Bu mısranın vezni bozuktur.
[70] Bu mısranın vezni bozuktur.

0237 Dėdi yā ata budur ṭoġrı ḫıyāl
Salṭanat ḥāline hem yoḳ mı mecāl

0238 Dėdi var illā ki ben ketm eyledüm
Saña sözi perde-ile söyledüm

0239 Tā meger ėşitmeye ḳardaşlaruñ
Kim saña meger ėtmeye ol işlerüñ

0240 Zinhār ey nūr-i çeşm söyleme[71]
Bu düşi ḳardaşlara şerḥ eyleme

0241 Yūsuf atası sözin ḳıldı ḳabūl
Söylemedü anlara ol pür-uṣūl

0242 Yek ḳız ḳardaşlarına söyledi
Taʿbīrin[72] daḫı ḥikāyet eyledi[73]

0243 İntişār oldı bulardan söz meger
Bildiler el-ḳıṣṣa ḳardaşlar ḫaber

0244 Geldiler atalarınuñ ḳatına
Söylediler çoḳ anuñ ḥażrātına

0245 Dėdiler yā ata n'olmışdur saña
Āḫir inan bize Yūsuf'dan yaña[74]

0246 Anı bir gün bize vėr aparalum
Yazıda ḫōş luʿb cevlān uralum

0247 Getürelüm yine saña ḫōş selīm
Sözümüz ṣındurma elbet ey ḥalīm

---

[71] Bu mısranın vezni bozuktur.
[72] *taʿbīrin*: Yazmada *taʿbirin* biçiminde yazılmıştır.
[73] Bu mısranın vezni bozuktur.
[74] *Āḫir inan bize Yūsuf'dan yaña*: Yazmada *Āḫir inan bu bize Yūsuf'dan yaña* biçiminde yazılmıştır.

0248 Sen bilürsin ḥāfıẓ oluruz buña
Nice emr ėtseñ müṭīʿız biz saña

0249 Dėdi ol oġlanlara Yaʿḳūb nebī
Ḳorḳaram çıḳa elümden bu ṣabī

10A/0250 Nāgehān siz ġāfil olasız ayār
Ḳurd apara ben ḳalam ḫayrān zār

0251 Yine ilḥāḥ idi oġlanlar aña
Yūsuf içün biz kefīl olduḳ saña

0252 Tā saña ṭapşurmayınca anı biz
Ol kefāletden berī olmayuz biz

0253 Vėrmedi hergīz rıżā aña nebī
Girdi illā gitmek ister ol ṣabī

0254 Aña ḳardaşları ögretmiş-idi
Gitmege ol daḫı ḥazm ėtmiş-idi

0255 Çār u nā-çār aldayuban serveri
Aldılar bundan rıżā oglanları

0256 Dėdi ol oġlanlara Yaʿḳūb nebī
Gerçi gitdi sizüñ-ile bu ṣabī

0257 Ḳorḫaram ṣaḫrāda terkīn urasın
Ġāfil olub bunı ḳurda vėresin

0258 Dėdiler ol ḳavl ü ʿahde ḳāṣırūn
Ḳurd ilişse biz olalum ḫāsirūn

0259 Bu şecāʿat kim bu oġlanlarda var
Sen emīn ol ḳorḫudan ey şehriyār

0260 Bu söz-ile ḳalmadı ḳalbinde ġam
Gitmedi köñlinden illā vehm hem

0261 Yūsuf'un derdi cemāl-i ṭalʿatın
Egnine gėydürdi dürlü ḫılʿatın

0262 Yūsuf'ı baġrına basdı bir zemān
Öpdi ḳoḫdı dėdi ey cān-ı cihān

0263 Köñlü yüzüñ daḫı görmeyi ʿaceb
Benden uş düşdüñ cüdā sen bī-sebeb

0264 Elvidaʿ ėdüb yüridiler revān
Düşti ṣaḥrādan yaña oñ bir cüvān

10B/0265 Dėdi pes oġlanlarına ol hümām
Yūsuf'ı size ṭapşurdum tamām

0266 Kim bunı iltüb[75] temāşā göresiz
Ṣaġ selāmet yine baña vėresiz

0267 Ol nebī dėdi çün bunı ol velī[76]
Sevinşüben dėdiler belī bunlar belī

0268 Yegrişüben şād-ı ḫurrem gitdiler
Luʿb cevlān ėdüben oḫ atdılar

0269 Yūsuf'ı çün bunlara ṭapşurdı ol
ʿĀḳıbet bu sözden oldı ol melūl

0270 Ġayra Ḥaḳḳ'a ṭapşuran ehl-i ʿıyāl
Lā-cerem yine gerekdür gūş-māl[77]

---

[75] *iltüb*: Yazmada *iletüb* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *iltüb* okundu.
[76] Bu mısranın vezni bozuktur.
[77] *gūş-māl*: Yazmada *gūşimāl* biçiminde yazılmıştır.

0271 Nükte-vār bu sözden diñle[78] tīzrek
Kim maḫallinde beyān olsa gerek

0272 Çün bular bir fersaḫ evden gitdiler
Ol ḥaber-gāhıñ ucına yėtdiler

0273 Yūsuf oynar her yaña cevlān urur
İttifāḳ-ıla bular şöyle ṭurur

0274 Dėdiler şimdi bunuñla n'ėdelüm
Bunı ortadan nice refʿ ėdelüm

0275 Kimse eydür bunı öldürelüm[79]
Gördügi vāḳıʿasın bildirelüm

0276 Kimi eydür çoḳ cezālar vėrelüm
Dürlü dürlü zecr-<i>le öldürelüm

0277 Gösterelüm nāz <u> iġzāzın buña
Görüben ḫōd özüni ḳılsun ṭaña

0278 Hem ḳafasına sopa<y>la uralım
Baṣuban yüzin yėre sürüyelim

0279 Ṣoñra andan pāre pāre ėdelüm
Bir yėre defn eyleyüben gidelüm

11A/0280 Bu söz-ile yüridi Şem'ūn hemān
Yūsuf añlayınca gider ḫōş zemān

0281 Żarb-ıla urdı sopa<y>la boynına
Burnı ḳanı aḳdı der-dem ḳoynına

0282 Ṭutdı yüzin yėre sürtdi bir zemān
Hiç şefā'at ḳılmayub vėrmez emān

---

[78] *diñle*: Yazmada *digil* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *diñle* olarak okundu.
[79] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.

0283 Her biri dürlü cezālar vėrdiler
Żarb-ıla ölsün dėyüben urdılar

0284 Yūsuf aġlar yügürüben zār u zār
Gözlerinden sėl olub cūşar bıñar

0285 Eydür ey ḳardaşlarum n'oldu size
Niye vėrürsīz baña dürlü cezā

0286 Āḫiri ṣuçumı baña bildürüñ
Lāyıḳsam ḳatle andan öldürüñ

0287 Cümlemüz bir bėlden aḫiz ėtmişüz
Bir çenaġa ḳamumuz el ṣoḳmışuz

0288 N'oldu ki götürüldü benden raḥmıñuz[80]
Cāna kār ėtdi cefā vü raḥmıñız

0289 Āḫir ol bir atımı yād eyleñüz
Ola mı dėdi size yoḳ eyleñüz

0290 Gözi yaşına anuñ raḥm ėyleñüz
Benüm-ile bir zaman siz söyleñüz

0291 Ya anuñ āhından eyleñ iḫtirāz
Ḳoymaya bu ẓulmi size onı niyāz[81]

0292 Ḥaḳḳ şefāʿat diledi bu nevʿ-ile
Kim durur raḥmi gelüb şefḳat ḳıla

0293 Daḫı beter ḳıldı bunlar cevrini
Kim durur ṣora bu cevrüñ fevrini

[80] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[81] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0294 Gördi maḫlūḳ eylemez aña meded[82]
Ḫālıḳ’a ṭutdı yüzi dėr ey Ḫüdā

11B

MÜNĀCĀTGER YŪSUF ʿALEYHİ’S-SELĀM

0295 Dėdi kim ey ḫālıḳ u levḥ-ı ḳalem
Sen bilürsin ben bu gün ʿāciz ḳalam

0296 Ėy ḳamu ḳalmışlara yāri ḳılan
Ey nice düşmişlerüñ elin alan

0297 Ėy nice miskīnlere zādın vėren
Ėy nice ṣınuḳ göñülleri ṣoran

0298 Ėy ḳamu ācizlerüñ feryād ėren
Ėy nice aṣlanları mūr eyleyen

0299 Ėy nice ʿālīleri ḫor eyleyen
Ėy nice ʿācizlerüñ ḥālin ṣoran

0300 Ėy nice āzādları ḳul ėden
Ḳul-ken ʿālemde maḳbūl ėden[83]

0301 Senden özge yoḳ penāhum yā İlāh
Ben ḳula raḥm eylegil eẕ-pādişāh

0302 Ol Ḫalīl’üñ ḥürmet-içün ey celīl
Sen beni bu ḳahr -ıla ḳoma ẕelīl

0303 Anuñ ol Ḥaḳḳ yolına ḳurbān-içün
Emr-i Ḥaḳḳ’a cān-ıla ḳurbān-içün

0304 Yā Rabb ol teslim İsmāʿīl içün
Ol maḳāma ḳurb-ı Cebreil içün

---

[82] *meded*: Yazmada *mided* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *meded* okundu.
[83] Bu mısranın vezni bozuktur.

0305 Yā Rabb ol İsḥāḳ Nebī’niñ ʿilm- <i> çün
Anuñ ol ṣabr vü ḥayā vü ḥilmü çün

0306 Yā Rabb ol-dem ḥaḳḳı-çün ėttüñ tamām
Āteş-i Nemrūd’ı sen berden selām

0307 Ol Ḫalīl’e odı gülzār eyledüñ
Ben ẕelīle ʿālemi ṭār eyledüñ

0308 Şeyḫlıġı aña mi’rāc eyledüñ
Uş beni dīẕāra[84] muḥtāc eyledüñ

12A/0309 Ol meẕelletden aña vėrdük ḫalāṣ
Eyledük taḫt-ı risālet üzre ḫāṣ

0310 Ben-daḫı ol[85]<am> teslīm ey Rabb-i ġanī[86]
Sen ḫalāṣ eyle bu ẓulmetden beni

0311 Çün bu nevʿ-ile münācāt eyledi
Ḥażrete ʿarż-ı niyāzın söyledi

0312 Baḫr-ı raḥmet cūşa geldi ol-zemān
Ol ʿazīz’e vėrdi ẓulmetden emān

0313 Ol Yehūdā’nuñ diline düşdi raḥm
Ḳılmadı Yūsuf’a ayruḳ cevr ü zaḫm

0314 Hem-daḫı ḳardaşların menʿ eyledi
Şefḳat ėdüp Yūsuf’a çoḳ söyledi

0315 Dėdi daḫı Yūsuf’a vėrmek cezā
Zişt ola ḳardaş ölümü nā-sezā

---

[84] *dīdāra*: Yazmada *dīẕāra* biçiminde yazılmıştır.
[85] *olam*: Yazmada *ol* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *olam* olarak okundu.
[86] Bu mısranın vezni bozuktur.

0316 Geliñüz bunı ḳuyıya ṣalalum
Bunuñ ol mekr-ile defʿin ḳılalum

0317 Rāżı oldı ḳamu bu ḳavle bular
Yūsuf'ı iletüb ḳuyıya ṣallar[87]

0318 İttifāḳ-ıla bunı getürdiler
Ḳuyı üstin[88] cemʿ olup oturdılar

0319 Yūsuf'ı bir delv içine ṣaldılar
İpini delvinüñ ele aldılar

0320 Yūsuf aġlar ẓār <u> ẓār feryād ėder
Ḥaḳḳ teʿālāya bulardan dād ėder

0321 Cebreil[89] indi semādan ol-zemān
Yūsuf 'ı ḳapdı hevādan bī-emān

0322 Ḳoymadı çāha düşüb ola helāk
Gör ne hüner gösterür ol aṣlı pāḳ

0323 Ol ḳuyuda bir ulu ṭaş var-ıdı
Nice yıllar ol ṣuda ṭurur idi

12B/0324 Çeker-idi gėce gündüz intiẓār
Kim ḳaçan emr eyleye Perverdigār

0325 Teñri fermānıyla gelmişdi meger
Cennet içinden ḳuyıya ol ḥacer

0326 Tā kim ola Yūsuf içün ol serīr
Yata anuñ üstine ol cism ḥarīr

---

[87] Bu mısranın vezni bozuktur.

[88] *üstin*: Yazmada *üstine* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *üstin* okundu.

[89] *Cebreil*: Yazmada *Cebrāīl* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Cebreil* biçiminde okundu.

0327 Çün nidā geldi Çalab'dan nāgehān
Çıḫdı ḳırḳ arşın[90] ṣudan ol ṭaş <revān>

0328 Ṭaş hevādan ḫōş muʿallaḳ aṣulur
Fażl-ı Ḥaḳḳ 'dan Yūsuf içün taḫt olur

0329 Yūsuf anuñ üstüne ėyler ḳarar
Atası-çün köñlü dāyim intiẓār

0330 Rāviler bu yėrde ḳılmış iḫtilāf
Niçe günde ḳuyuda oldu muʿāf

0331 Baʿżı eydür yėdi gün yėdi gėce
Ḳaldı Yūsuf ne ėdem ḥāli nice

0332 Baʿżı bir gün bir gėce dėmiş hemān
Ṭañlası ėrişdi aña kāruvān

0333 Ol gelen bir ʿālī bezirgāndı
Mıṣr'dan[91] gelmiş-idi ḫōş cān-ıdı

0334 Ol meger bir vāḳıʿa görmiş-idi
Uyḫudan gence uzun urmış-ıdı

0335 Bir ḥazīne görmiş-idi bī-ḳıyās
Cümle ʿālem andan eyler iltimās

0336 İllā bundan almazlar hiç kes[92]
Özini ḥākim görür ol gėce bes

0337 Ol düşi Kenʿān-içün görmiş-idi
Bu vilāyet ḥaḳḳına yormış-ıdı

---

[90] *arşın*: Yazmada *arşūn* biçiminde yazılmıştır.
[91] *Mıṣr'dan*: Yazmada *Mıṣır'dan* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Mıṣr'dan* okundu.
[92] Bu mısranın vezni bozuktur.

0338 Yėdi yılda gider-idi ol yolı
Ata meger ol gence ėrişe eli[93]

13A

ḪABER-DĀDEN UḪUVVET EḲVĀLE YŪSUF RĀ YAʿḲŪB

0339 Yūsuf’ı çün çāha ṣaldılar bular
Öldi dėyü andan emīn oldılar

0340 İttifāḳ-ıla bunı çün ḳıldılar
Birbirinden yine bīʿat aldılar

0341 Kim düzeler orta yėrde bir yalan
Eydeler atalarına yā fülān

0342 Öldürüb bir oğlağı ḳan ėtdiler
Köñlegin ol ḳana ġalṭ-ān<ėtdiler>

0343 Nevha ile evlerine geldiler
Aḫşam idi evlerine yitdiler

0344 Ḳaldı ḫayvan gördi Yaʿḳūb anları
Baḫdı yoḳ ortada ol dīn <serveri>

0345 Dėdi ḳanı nūr-ı çeşmi n’ėdeñüz
Nişe anı yalıñuz terk ėtdiñüz

0346 Dėdiler yā ata ėşid ḥālimüz
Nice oldı diñlegil aḫvālimüz

0347 Biz ilerü ava gitdük yā ebī
Raḫtumuz yanına ḳaldı ol ṣabī

0348 Biz gelince ḳurt anı küll eylemiş
Başdan ayaġa anı külli yėmiş

[93] Bu mısranın vezni bozuktur.

0349 Biz bilürüz sen inanmazsın bize
Ḳanlu köñleğü nişān uşta size

0350 Çünki gördi ol nebī pīrāheni
Āh-ile nerm ėtdi seniñ āhını

0351 Nevḥasından göklere düşdi ġulū
Taʿziye ṭutdı melāyikler ḳamu

0352 Sözine kerūbīler[94] sāz eyledi
Yėr gök anuñ-<ı>la pervāz eyledi

13B/0353 Ṭaġ ṭaş aġlaşdılar Yaʿḳūb içün
Ol ḥabībinden cüdā maḥbūb içün

0354 Dėdi bu sözledigim söyledüñüz
Ben inanmam gerçi şerḥ eyledüñüz

0355 Şim<di>den gėrü baña emr-i celīl
Ol durur kim eyleyem ṣabr-ı cemīl

0356 Hem ümīẕüm var durur bu ṣabr-ıla
Ḥaḳḳ te'āla baña çoḳ yāri ḳıla

0357 Aldı ol pīrāheni ḫūnını pes
Anca sürtdi yüzine ey nīk kes

0358 Aġlamaḫdan gözleri oldı żarīr
Mūya döndi nāleden çeşm-i ḥarīr

0359 Anca zārī ḳıldı ol dīn serveri
Āh-ile yandı melekler leşkeri

0360 Çün oġlanlar işitdi bu maḳāli
Ki çekdiler be-ġāyet infiʿālī[95]

---

[94] *kerūbīler*: Yazmada *kerūbiler* biçiminde yazılmıştır.
[95] Bu beytin vezni bozuktur.

0361 Dėdiler çün ḳılursın bizi tekẕīb
Getürelüm verelüm saña bir ẕi’b[96]

0362 Ne ẕi’b ki Yūsuf’ı yėmişdür anı[97]
Getürelüm ḳatuña hāẕā munı[98]

0363 Ki ol ẕi’bīden özüñ ṣor yā nebī sen[99]
Yalan gerçek sırrımuzı bilesin[100]

AVDAN AḪŪN YŪSUF DEM ẔÍB RĀ YA YAʿḲŪB ʿALEYHİ’S-SELĀM

0364 Nebīye dėdiler çün bu kelāmı
Ki gitdiler ava anlar tamāmı[101]

0365 Yazıda gezdiler çün avladılar[102]
Görüb bir ḳurd yavlaḳ ḳodılar[103]

0366 Ḳurban ṭutdılar bir ḳarı ḳurdı[104]
Kim olmış ʿömrinüñ bünyādı yurdı[105]

14A/0367 Kʿömri gitmişdi ḳarımışdı[106]
Vücūdı pīrliginde ermişdi[107]

0368 Gezer-<i>di ḳayġulu şām seḥer gāh[108]
Bularuñ torına ol-düşdi nā <gāh>

0369 Uşatdılar dutub bir ayaġın[109]
Kim ėtdiler bu mesken ṭāyaġın[110]

---

96 Bu beytin vezni bozuktur.
97 Bu mısranın vezni bozuktur.
98 *munı*: Yazmada *mānī* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *munı* olarak okundu.
99 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
100 Bu mısranın vezni bozuktur.
101 Bu beytin vezni bozuktur.
102 Bu mısranın vezni bozuktur.
103 Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi eksiktir.
104 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
105 Bu mısranın vezni bozuktur.
106 Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi eksiktir.
107 Bu mısranın vezni bozuktur.
108 Bu mısranın vezni bozuktur.
109 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
110 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.

0370 Ki ṣaldılar anuñ boynına zencīr[111]
Çekerler derd-mendüñ cānı incir[112]

0371 Çekerlerdi anı şöyle yüriyü[113]
Gāh kamu yüriyü gāhi süriyü

0372 Getürdiler anı biñ miḥnet-ile[114]
Belā vü derd ü zecr-i zaḥmet-ile[115]

0373 Bular-çün oldı ġālib ḳurd maġlūba[116]
Getürdiler anı süriyüb Yaʿḳūb'a[117]

0374 Dėdiler bu yėmişdür Yūsuf'ı bil
Budur ḫāyin ne ḳılursın cezā ḳıl[118]

ḪİṬĀB-KERDEN YAʿḲŪB ZÍB RĀ

0375 Nebī-çün baḫdı ol ḳurduñ yüzine[119]
Ṭolub ḥasret-ile yaş geldi gözine[120]

0376 Dėdi nişe yėdüñ sen ol ṣābiyi
Ki ḳılduñ rencīde sen bu nebīyi[121]

0377 ʿAceb ol ḫūb-rūya nice ḳıyduñ
Revā mıdur nebī oġlını yėdüñ[122]

0378 Nice ḳıyduñ ki vėrdüñ aña zaḥmet
Nebī oġlın yėdüñ yoḫ saña raḥmet[123]

---

111 Bu mısranın vezni bozuktur.
112 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
113 Bu mısranın vezni bozuktur.
114 Bu mısranın vezni bozuktur.
115 Bu mısranın vezni bozuktur.
116 Bu mısranın vezni bozuktur.
117 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
118 Bu beytin vezni bozuktur.
119 Bu mısranın vezni bozuktur.
120 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
121 Bu beytin vezni bozuktur.
122 Bu mısranın vezni bozuktur.
123 Bu beytin vezni bozuktur.

0379 Nişe raḥme ėtmedüñ sen ol ṣaġīra[124]
Daḫı ḥurmeti men pīr ü kebīra[125]

0380 Nebī oğlın yėdüñ olduñ günahkār
Ki ḳalduñ düzaḫ içre zār <u> zār[126]

14B/0381 Çü ḳılduñ Yūsuf'a böyle cezāyı
Meger Allāh vėre saña īrāṣ̱ı[127]

0382 Çü ḳıldı bir Kenʿān bu ʿitāb[128]
Dönüb vėrdi aña ḳurd bu cevāb

CEVĀB-DĀDEN ẔÍB YAʿḲŪB RĀ ʿA<LEYHİ'S-SELĀ>M

0383 Baḫ imdi sen İlāh'uñ ḳūdretine[129]
Teʿāla şāna bu ḥikmetine

0384 Ẕī ḳudret geldi dile nāgeh ol ẕīb
Nebī oğlanlarını ḳıldı tekẕīb[130]

0385 Dėdi-ki e's-selāmü ʿaleyküm yā resūli[131]
Menem şol ḫālıḳuñ maġmūm ḳulı[132]

0386 Yaḳīn bil Yūsuf'ı men yėmemişem
Yėyeyüm daḫı bil ki dėmemişem[133]

0387 Yėmemişdür benem cismümden anı
Yaḳīndür bu sözüm ḳılma gümānı[134]

---

[124] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[125] Bu mısranın vezni bozuktur.
[126] Bu beytin vezni bozuktur.
[127] *Īrāṣ̱ı*: Yazmada *īrāsı* biçiminde yazılmıştır.
[128] Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi eksiktir.
[129] Bu mısranın vezni bozuktur.
[130] Bu beytin vezni bozuktur.
[131] Bu mısranın vezin itibariyle üç hecesi fazladır.
[132] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[133] Bu beytin vezni bozuktur.
[134] Bu beytin vezni bozuktur.

0388 Lüḥūm-ı enbiyāyı bize Allāh
Ḥaram ėtmişdürür vallāhü b'illāh[135]

0389 Ki biz ḳāsd ėtmemişüz ol ṣabīye
Bular bühtān ėderler ben ġarībe[136]

0390 Ḫalīl'ullāh ḥaḳḳı-çün ḥurmeti-çün[137]
Daḫı İsḥāḳ u Yaʿḳūb ʿizzeti-çün

0391 Ḥüdā'nuñ ḥaḳḳı içün bil yaḳīn sen
Yėmedi Yūsuf'ı cinsüm ne ḫū ben[138]

0392 Daḫı Yūsuf rıżāsı-çün biz ėy şāh[139]
Ki hiç et yėmeyeli ölgil āgāh

0393 Velīkin bize bühtān eylediler
Senüñ ḳatında yalan söylediler[140]

0394 Bu men bī-çāreye zecr ėtdi bular[141]
Dėr söz gözleri yaş-ıla ṭolar[142]

15A/0395 Ayaġum ṣınduruban yüridiler
Çeküb zencīre çoḫ çoḫ süridiler[143]

0396 Bu men bī-çāreye çoḫ ḳıldılar zūr
Dögüben eylediler böyle rencūr[144]

0397 Ḫudāvend'a ki dañla ol rāżī[145]
Ki cümle ḫıṣmı anda ḳıla rāżī[146]

---

[135] Bu beytin vezni bozuktur.
[136] Bu beytin vezni bozuktur.
[137] Bu mısranın vezni bozuktur.
[138] Bu beytin vezni bozuktur.
[139] Bu mısranın vezni bozuktur.
[140] Bu beytin vezni bozuktur.
[141] Bu mısranın vezni bozuktur.
[142] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[143] Bu mısranın vezni bozuktur.
[144] Bu beytin vezni bozuktur.
[145] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[146] Bu mısranın vezni bozuktur.

0398 Men alam bu senüñ oġlanlarundan āḫ[147]
Ki ol günde alam ḥayfum ancaḫ[148]

0399 Saña bes mi degüldi derd-i hicrān[149]
Ki bular daḫı ḳılur zūr bühtān[150]

0400 Saña bes mi degüldi nār u fürḳat
Ne fürḳat belki bun-ıla sür ḫurḳat[151]

0401 Dėdi-çün ḳurd bu firāḳatden meḳāli[152]
Ziyāde oldı Yaʿḳūb'uñ melāli[153]

0402 Dėdi Yaʿḳūb ḳurda ne firāḳuñ
Ki vardur bunca dėrsin iştiyāḳūn[154]

0403 Dėdi ki ẕībe oġlum var-ıdı ḫūb
Saña ġam-ḫō<r> erdi hem yār-ı maḥbūb[155]

0404 Meni andan ėrdi çarḫ-ı ġaddār[156]
Ki ḳılmışdur meni böyle dil-efgār[157]

0405 Ki anuñ fürḳatinden yandı cānum
Ḳurımışdur ṭamarlar içre ḳanum[158]

0406 Gezerüm ḫasretinden zār u nālān
Ḳıluram derd-ile her demde efġān[159]

0407 Gözüm nūrı dükendi ḥasret-ile
Yanarum bu firāḳ u firḳat-ile[160]

---

[147] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[148] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[149] Bu mısranın vezni bozuktur.
[150] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[151] Bu mısranın vezni bozuktur.
[152] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[153] Bu mısranın vezni bozuktur.
[154] Bu beytin vezni bozuktur.
[155] Bu beytin vezni bozuktur.
[156] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[157] Bu mısranın vezni bozuktur.
[158] Bu beytin vezni bozuktur.
[159] Bu beytin vezni bozuktur.
[160] Bu beytin vezni bozuktur.

0408 Saña bes mi degül evlād u dūr-ī
Bular daẖı ḳılur bühtānı zūrī[161]

0409 Taẖayyür ḳıldı ḳurda Yaʿḳūb ol-dem
Velī dökdi gözinden yaş-ıla-dem[162]

15B/0410 Ne yėrlüsin dėdi ol ḳurda kimsen
Beyān ėtgil ki āẖir bileyüm ben[163]

0411 Dėdi ki eẕ-ẕübāb-ı Mıṣram ėy şāh
Ki bu yurda ġayrıyam olgıl āgāh[164]

0412 Ẕübābuñ pādişāhı oġlıyam ben
Yaḳīndür bu sözüm bilgil yaḳīn sen[165]

0413 Ki oġlum isteyü geldüm buraya
Nāgeh[166] düşdüm bu böyle mā cevāba[167]

0414 Oġul yolına ḳoydum cān-ıla ser[168]
Bilād-ı Şām'ı gezerdüm men serāser[169]

0415 Ẕübābından Şām'uñ ṣordum anı ben[170]
Ki vėrdi ba'żı reybi andan nişānı[171]

0416 Dėdiler Şām ili sulṭānı anı
Dutub maḥbūs ėdübdür ol cüvānı[172]

---

[161] Bu beytin vezni bozuktur.
[162] Bu beytin vezni bozuktur.
[163] Bu beytin vezni bozuktur.
[164] Bu beytin vezni bozuktur.
[165] Bu beytin vezni bozuktur.
[166] *nāgeh*: Yazmada *nagāh* biçiminde yazılmıştır.
[167] Bu beytin vezni bozuktur.
[168] Bu mısranın vezni bozuktur.
[169] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[170] Bu mısranın vezni bozuktur.
[171] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[172] Bu mısranın vezni bozuktur.

0417 Anı zencīrle ḳıldı giriftār[173]
Ḳalub-durur ḥabs içinde ẖūn bī-çār[174]

0418 Ėşidenden berü ben bu kelāmı
Ḳıluram nāleler her ṣubh u şāmı[175]

0419 Yėdi gündür işitdüm men bu sözi
Çekerem derd ü miḥnet cān u sūzı[176]

0420 Ki andan berü yėmeyüm men ṭaʿāmı
Görünmez gözüme bu dünyā ḥāmī[177]

0421 İşitdüm bu sözi ben zār-ı nālān[178]
Ki bilmişem n'ėdem aña çāre-dermān[179]

0422 Saña bes mi degül bu ḥāl-i ṣabʿī
Ḳılur oġlanlaruñ cānuma taʿbī[180]

0423 Bu sözi diñledi-çün biz Kenʿān[181]
Ki ḳıldı āh u nāle zār u efġān[182]

0424 Dėdi ḳurd oġlı içün böyle segrüb
Nice Yūsuf içün yėmeye Yaʿḳūb[183]

16A/0425 Ki ḳoca[184] olmayasın yüzi ḳara[185]
Düşmeyesin zecr-ile nāra

---

[173] Bu mısranın vezni bozuktur.
[174] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[175] Bu beytin vezni bozuktur.
[176] Bu beytin vezni bozuktur.
[177] Bu beytin vezni bozuktur.
[178] Bu mısranın vezni bozuktur.
[179] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[180] Bu beytin vezni bozuktur.
[181] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[182] Bu mısranın vezni bozuktur.
[183] Bu beytin vezni bozuktur.
[184] *ḳoca*: Yazmada *ḳūcī* biçiminde yazılmıştır.
[185] Bu mısranın vezni bozuktur.

0426 Oturdı ḳaldı ġam-gīn biz Kenʿān[186]
Bu yaña ḳūyı içreYūsuf-ı cān[187]

ĀMEDEN CEBRĀÍL ʿA<LEYHİ’S-SELĀ>M PÍŞ YAʿḲŪB ʿA<LEYHİ’S-SELĀ>M VÜ TAʿZÍYE KERDEN O

0427 Cebreil[188] indi bi-emr-i müsteʿān
Geldi Yaʿḳūb nebī ḳatına revān[189]

0428 Dėdi-kim ey derd-ile hem-rāh olan
Ey ḳuzısın yitürüb belvā ḳılan

0429 Nicesin ṣoralum ḥāliñi[190]
Ḥaḳḳ meger pürs-īş ḳıla aḫvāliñi

0430 Dėdi Yaʿḳūb ey emīn vaḥyi sen
N’ola Ḥaḳḳ’dan Yūsuf’ı ṣorasın

0431 Nice oldı ḥāliñi ėde saña
Çāre dermān olanuñ şāyed baña

0432 Dėdi kim ey Ḥaḳḳ resūli n’ola sen
Ṣabr-ıla bu derde dermān bula sen

0433 Dīr belī ṣabr mundan özge yoḫ devā
Umaram şāyed ki raḥm ėde Ḫüdā

0434 Dėdi ey ḥayy ü ḳadīm ü lā-yezāl
Ḳādir ü ḳahhār u ferd ü bī-zevāl

0435 Döndi rūḥu’llāh ol-dem ḥażrete
Ol maḳām-ı müntehā-yı ḳurbete

---

[186] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[187] Bu mısranın vezni bozuktur.
[188] *Cebreil*: Yazmada *Cebrāīl* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Cebreil* biçiminde okundu.
[189] Bu beytin vezni bozuktur.
[190] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.

0436 Senden ol bī-çāre oġlı ḥālini
İltimās eyler ṣorar aḫvālini

0437 Sen bilürsin bāḳīsin ey ẕe'l-celāl
Fażl ėdüb ḳılmışlar vėren kemāl[191]

0438 Ḥaḳḳ te'āla ḳahr-ile ḳıldı ḫiṭāb
Vėrdi Cebreil[192]-i emīn[193] ḫōş cevāb

16B/0439 Menden ol Yaʿḳūb var vėrgil selām
Tā ki bilsün bu ḫiṭābı ḫāṣ u ʿāmm

0440 Kime ṭapşurdıñsa andan dilegil
Ol senüñ ṭapşurduġuñ ġamın yėgil

0441 İndi rūḥ'ullāh Kenʿān'a yine
Geldi Yaʿḳūb nebīnüñ ḳatına[194]

0442 Ḥaḳḳ selāmını ėrişdürdi aña
Dėr Ḫüdā böyle cevāb ėtdi saña

0443 Kime ṭapşurdıñsa andan ḳıl ṭaleb
Bu durur āḫir Ḫüdā ḥükm-i Çalab

0444 Ḥani kim Yaʿḳūb işitdi bu sözi
Āh ḳıldı yaş-ıla ṭoldı gözi

0445 'Aḳlı zāyil oldı düşdi bī-ḫaber
Yatdı çoḫ-dem bilmedi ol ḫayr u şer

0446 Çoḫ zemāndan ṣoñra geldi özine
Baḫdı Cebreil[195]-i emīniñ yüzine[196]

---

[191] Bu beytin vezni bozuktur.
[192] *Cebreil*: Yazmada *Cebrāīl* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Cebreil* biçiminde okundu.
[193] *emīn*: Yazmada *emīne* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *emīn* okundu.
[194] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[195] *Cebreil*: Yazmada *Cebrāīl* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Cebreil* biçiminde okundu.
[196] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0447 Dėdi ey Ḫüdā’dan bī-niḳāb[197]
Şimdi bildüm ki baña olmış ‘itāb

0448 Nişe Ḥaḳḳ ’dan ġayra ṭapşurdum ʿıyāl
Kim çeker buncılayın dürlü vebāl

0449 Ġayr-ı Ḥaḳḳ’a her kim ėder iʿtimād
Lā cerem ola cihanda bī-murād

0450 Ṣordı yine Cebrāīl’e ol resūl[198]
Dėdi söyle ey kān-i uṣūl[199]

0451 Bu ḳamu ʿālemde insān olur[200]
ʿAzrāīl el-ile mi maḳbūż olur[201]

0452 Dėdi ki belī ḳamu ol ḳabż ėder
Bu gidenler anuñ el-ile gider

0453 Eytdi n’ola luṭf ėdüb varasın
ʿAzrāīl’den Yūsuf’umı ṣorasın

17A/0454 Yūsuf’uñ cānını ḳabż ėtmiş midür
Bu cihāndan maḥv olub gitmiş midür

0455 Der-zemān Cebreil pervāz eyledi[202]
Vardı ʿAzrāīl ḳatına söyledi

0456 Dėdi vėr Yaʿḳūb’a Yūsuf’dan ḫaber
Rūḥı ḳabż oldı mı anuñ pür-hüner

0457 Mālik’ül-mevt eydür ey rūḥu’l-emīn
Görmedüm bi-ḥaḳḳı Rabbü’l-ʿālemīn

197 Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi eksiktir.
198 Bu mısranın vezni bozuktur.
199 Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi eksiktir.
200 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
201 Bu mısranın vezni bozuktur.
202 Bu mısranın vezni bozuktur.

0458 Gelmedüm rūḥı menüm yanıma hīç
Var dėgil Yaʿḳūb’a olma köñli pīç

0459 Geldi Yaʿḳūb’a dėdi ey aṣlı pāḳ
Ġam yėme ki olmamış Yūsuf helāk

0460 Bu sözi Yaʿḳūb-çün gūş eyledi
Kāse-i ġam ṣabr-ıla nūş eyledi

0461 Ḥaḳḳ bilür illā ki ẖanda olduġın
Kimse bilmez başına ne geldügin

0462 Oturub beytü’l-ẖazende zār u zār
Dökdi yaşın ṭurmadı leyl ü nehār

0463 Nevḥa ḳılub otur<ur>dı pür-ṣadā
İndi Cebreil be-ġarmānī cüdā

0464 Dėdi kim ey Ḥaḳḳ resūli munca sen
Kendüzüñe vėrmegil işkence sen

0465 Dėdi ey peyk-i Ḫalīl söyle meni
Nişe kıldı mübtelā ol Ḥaḳḳ meni

0466 Vėrmeseydi n’ola bu derdi baña
Ḳalmayıdum tā ki ḥasret men aña

0467 Baña yāẖūd bildüreydi ḥālini
Sākin olaydum bilüb aḥvālini

0468 Gėce gündüz aġlarum ėdüb ṭaleb
Bu cezālıġa nedür bilmen sebeb

17B/0469 Dėdi Cebreil ki ey Ḥaḳḳ sāyesi
Ėdeyüm ne var işüñ sermāyesi

0470 Bir gün ol ḳavmini daʿvet eyledüñ
Her birine ẖōş dil-ile söyledüñ

0471 Anda bir dervīş gelmişdi meger
Ol muḳarreblerden idi bil meger

0472 Köñli biryān iştihā ėtmiş-idi
Anuñ-içün ḳatuña gelmiş-idi

0473 Ol ḳamu ḥālin saña ḳıldı ʿayān
İltifātı ėtmedüñ sen bir zemān

0474 Ārzūsın köñlinüñ sen vėrmedüñ
Nice dürlü ahvālin hiç ṣormaduñ[203]

0475 Senden incinüben dėmiş ol gedā[204]
Sevdügüñden Ḥaḳḳ seni ḳılsun cüdā

0476 Müstecāb oldı duʿāsı ey ulu
Ḳamulardan Ḥaḳḳ ḳatında sevgülü

0477 Ol sebebden Ḥaḳḳ saña ḳıldı ʿitāb
Fürḳate budur sebeb bilgil cevāb

0478 Ḥani ki Yaʿḳūb'a ėrdi bu kelām
Yūsuf'ı ḳoydı köñülden ve's-selām

0479 Ẓāhiri Yūsuf firāḳı zār u zār
Bāṭınī Ḥaḳḳ ḳorḳusından bī-ḳarār

0480 Ehl-i diller söylemişlerdür tamām
Fürḳat içün ḥaḳḳ sebebler ey hümām

0481 Cümlesinden bu ḳavīdir bil yaḳīn
Hem ḳaṣaṣ içinde bu gelmiş hemīn

[203] Bu mısranın vezni bozuktur.
[204] Bu mısranın vezni bozuktur.

0482 Zīrā anlar kim fenā bulmış durur[205]
Bī-gümān Ḥaḳḳ -ıla ḥaḳḳ olmış durur

0483 Anları sevmek Ḥaḳḳ'ı sevmek olur[206]
Anları bulan yaḳīn Ḥaḳḳ'ı bulur

18A/0484 Anları incitmek ola pes yamān
Bu haḳīḳatdur muña ṭutmañ gümān

ĀMEDEN-İ KĀRUVĀN BER SER- ÇĀH

0485 Yūsuf'ı çün ḳuyıya ṣaldı bular
Dönübeni evlerine geldiler

0486 Māteminden ṣoñra Yaʿḳūb'uñ meger
Ḳuyıdan her gün dutar-<ı>dı ḫaber

0487 Yėdi günden ṣoñra ḳamu gitdiler
Cümle ol çāh üstine ʿazm ėtdiler

0488 Tā göreler Yūsuf'uñ ḥāli nedür
Öldi mi ḳaldı mı aḥvāli nedür

0489 Ḳondıydı bir ʿālī bezirgān meger[207]
Mıṣr'dan gelmişdi sen diñle ḫaber

0490 Çāhı ol yėrde meger bilürdi ol
Ṣu-y-içün gönderdi aña iki ḳul

0491 Adı Yüşrī biriniñ adı Beşīr
ʿAḳl içinde birbirinden bī-naẓīr

0492 Ol Beşīr ėndürdi delvi çāha çün
Nerdbān oldı bu delv ol māh içün

---

[205] Bu mısranın vezni bozuktur.
[206] Bu mısranın vezni bozuktur.
[207] Bu mısranın vezni bozuktur.

0493 Gördi ol delve içinde Yūsuf revān[208]
Ol Beşīr çekdi bī-ṣuyı āsumān[209]

0494 Delv çıḫdı çün hevāya nīm-rāh
Nūrla oldı münevver ḳaʿr-ı çāh

0495 Tepdi ḳuyı aġzına bedr-i tamām
Gördi ʿaḳlı zāyil oldı ol ġulām

0496 Dėdi yā Büşrī meded ḳılgıl baña
Nesne gördüm ḳalmışam ḫayrān aña

0497 Bilmezem ḥūrī midür yāḫūd perī[210]
Yā melek yā ruḥ yā Ḥaḳḳ manẓarı

18B/0498 İrişe gör ṭaḳtum ṭāḳ olmadın[211]
Yapuşa gör ip elden ṣalmadın[212]

0499 Tīz ėrişdi anda büşrā-yı ġulām
Gördi delv içinde bir bedr-i tamām

0500 Ṣordı kim perīsin yāḫūd beşer
Gitdi cānım söylegil maña ḫaber

0501 Dėdi kim ḳorḳmañ beşerdür aṣlımuz
Pes benī-ādem’den ola neslimüz

0502 Çekdiler ol māh-rūyı der-zemān
Ṭuydı bu aḥvāli ehl-i kāruvān

0503 Yügrişüben ḳuyı üstine geldiler[213]
Bir melek munẓar kimesne gördiler

[208] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[209] Bu mısranın vezni bozuktur.
[210] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[211] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[212] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[213] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0504 Dėdiler aṣluñ nedendür ey perī
Ḥūrī misin yā beşer ey dīn eri

0505 Bunlara eydür benī-ādem’dür ādem[214]
Ėdeyim aṣlum size kimden alam

0506 Yūsuf eglerken söz-ile bunları
Ėrdi Yaʿḳūb Nebī oġlanları

0507 Gördiler kim ḳuyı üstüne ḳīl ü ḳāl[215]
Cān atub yėtişdi anları maḥāl

0508 On yigit her biri ġazān-ı peleng
Munlaruñla ṣaldılar āheng-i ceng

0509 Dėdiler ḳaçmışdur bizden bu ġulām
Sizde bulduḳ siz ḥarāmisiz tamām

0510 Biz sizi şimdi ḳamu bend ėylerüz
Görseñiz daẖı sizüñle n’eylerüz

0511 Dėdiler biz kāruvānuz gelmişüz
Bunı bu ḳuyı içinde bulmışuz

0512 Bilmezüz daẖı bunuñ aḥvālini
Ṣormamışuz ṣūret-i efʿālini

19A/0513 Geliñüz Mālik ḳatına varalum
Bu ḥāli aña daẖı bildirelüm

0514 Kāruvān salardı ol şīr-i ner
ʿĀḳıl u dānā idi ol pür-hüner

0515 Hem gören buyıdı ol vāḳıʿayı
Ḥaḳḳ anı ḳılmışdı köñlinde ġanī

---

[214] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[215] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0516 Geldiler ḳamusı anuñ yanına
Ṣanasın od düşdi Mālik cānına

0517 Ḥüsn-i Yūsuf ḳondı ḳalbinden ḥayāt
Ḳıldı anı ḥüsn-i Yūsuf şāh-ı māt

0518 Dėdi bu aṣl-ı perī ḳandan gelür
Bu kimüñ ferzendi ola kim bilür

0519 Bunlar eydür yā Mālik uş bu ġulām
Yėdi gündür ḳaçdı evimüzden tamām[216]

0520 İsteyü çıḫmış-idük biz nāgehān
Gördük uşta ṭapşır-imiş kāruvān

0521 Bir yavuz ḳaçġuncı ḳuldur bī-edeb
Yėdi gündür eylerüz munı ṭaleb

0522 Nāgehān bir gün itürürüz ola
Kim ola yā Rāb munı bizden ala

0523 Mālik eydür men aluram ḳorḫarum
Alçaḳ ola menüm içün yār u ġam

0524 Ḳaçuban menden daḫı pinhān ola
Ḫayf ola çoḫ malı żāyiʿ ḳıla

0525 Diledi Yūsuf ki ʿarż-ı ḥāl ėde
Bunlaruñla bunda ḳīl ü ḳāl ėde

0526 Yūsuf'a ḥayḳırdı Şemʿūn ol zemān
Ṭınma yoḫsa vėrmezüm şimdi emān

0527 Seni munda pāre pāre eylerüm
Her pāreñi bir kenāra eylerüm

---

[216] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

19B/0528 Munlara dėgil ki men ḳulam yaḳīn
Tā menüm şerrimden olasın emīn

0529 Heybetinden Yūsuf anuñ ṭınmadı
Dėdi bir ḳulam ʿayıblu doġmadı

0530 Döndi Mālik eydür ey şehriyār
Aṣluñuz ḳandandur ey āzādeler

0531 Aṣlı ferʿi dėmedi muñlar aña
Dėdiler ki aṣlumuz n'eyler saña

0532 Ḳul gerekse al bu ḳulı ṣataruz
Almaz-iseñ ṣaġ selāmet öterüz

0533 Dėdi mende ol ḳadar yoḫdur direm
Tā alam bu ḳulı ey ehl-i kerem

0534 Almayıncaḳ men bu ḳulı kārvān
Kimse almaz menden ötüb bī-gümān

0535 Mālik'e munlar dėdi her ne ki var
Az vü çoḫ senden ḳabūl ey şehriyār

0536 Mālik eydür istedüm fī-külli ḥāl
On sekiz dirhemden özge yoḳ maḥāl

0537 On sekiz dirhem ki Mıṣr erkānıdur
Vezn-ile çekseñ ṭoḳuz Kenʿānidür

0538 Ṣatdılar munı ṭoḳuz Kenʿāniye
Tā göre Yūsuf behāsın tanıya

0539 Ḥaḳḳ kelāmında munı yād eylemiş
Dirhem-i bahsi tümen ad eylemiş

0540 Anuñ-içün kim behāya ṣatdılar
Yūsuf’a yaʿnī ḥaḳaret ėtdiler

0541 Yaʿni bu beyʿ üzre zāhid oldılar
Anuñ-içün dünyālık az aldılar

0542 Ehl-i dīnler munda çoḫ söz söylemiş
Munı üç vech-ile tefsīr eylemiş

20A/0543 Biri ol-kim ẓāhir ḳardaşları
Cevr-idi dāyim munuñla işleri

0544 Özlerini kibir ėdüb ulu ṭutdılar
Götürüb munı yabāna atdılar

0545 Yaʿnī yoḫ senüñ behaña ṭaḳimüz[217]
Seni itürmekdedür āhengimüz

0546 Biz daḫı ol-kim anlar ḳamusı[218]
Zāhid oldılar alurken herkesi

0547 Yūsuf’ı zem eylemiş-idi bular
Ḳaçḳın uğrı vü yalancı dėdiler

0548 Zāhid oldılar alurken kāruvān
Alçaḳ ḳaçar <çün> bu yüzden rāyegān

0549 Yaʿnī munı uğrı yalan bildiler
Anuñ-içün az behāya aldılar

0550 Bu durur üçünci vech ey dīn eri
Yūsuf’ı alan bu ḫalḳuñ mihteri

0551 ‘Āḳıl idi fikr ḳıldı ki ḳatı
Bildi Yūsuf’uñ n’olısar ḥikmeti[219]

---

[217] *ṭaḳımuz*: Yazmada ṭākimüz biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *ṭāḳımuz* olarak okundu.
[218] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[219] *Bildi Yūsuf’uñ n’olısar ḥikmeti*: Yazmada *Bildi Yūsuf’uñ n’olısar Yūsuf’uñ ḥikmeti* biçiminde yazılmıştır.

0552 Munlar anda zāhid ėtdi özini
Tā ki añlaya bularuñ sözini

0553 Bildi kim munlar ḳamu ehl-i ġaraż
Cevheri farḳ eylemezler ez-ʿaraż

0554 Dėdi kim bu ʿālemüñ sermāyesin
İtürür ol Ḥaḳḳ sāyesin

0555 Ėtdi yāri rāyigān men alayum
Munlarıñla bir şamata ḳılayum

0556 Ḳaṣd-ıla dėdi elümde nesne yoḫ
Yoḫsa mālı var-ıdı ʿummānça çoḫ

0557 Gevheri ḳapdı bulardan rāyigān
Özine fetḥ ėtdi genc-i cāvidān

20B/0558 Aldı el-ḳıṣṣa bulardan ol ḳulı
Bāġ-ı firdevse müzeyyen bülbüli

0559 Bildi kim taʿbīr budur ḫᵛābınuñ
Bu durur miftāḥ genc-i bābınuñ

0560 Yazdılar anuñ berāt-ı ḳullıġīn
Ḳanḳı demde nicesi ṣatılduġīn

0561 Yūsuf anda gitdi bir dem ḫayrata
Gel naẓar eyle ilāhī ʿibrete

0562 ʿİbret-i Ḥaḳḳ'dur ḳılan munı ḳamu
İşid imdi bu ḥikāyet ey ʿamū

SEBEB-İ BAĠLAM ŞUDEN ĀMEDEN-İ YŪSUF ʿA<LEYHİ’S-SELĀ>M

0563 İbn-i Yāmin Yūsuf ol gāhi güher
İkisi bir gün oturmışdı meger

0564 Öñlerinde ṭurmış-ıdı āyine
Baḫışurlardı aña her āyine

0565 Gördi Yūsuf ḥüsnüni faḫr eyledi
Ḳardaşına ṭaʿna ile söyledi

0566 Ḥüsn-ile sen mi ulusın yoḳsa ben
Ḳardaşı inṣāf ėdüb dėdi ki sen

0567 Dėr te’ālā Allāh zihī ḥüsn-i cemāl[220]
Men ġulām olsam yitürmezlerdi māl

0568 Vėrmez idi maña ʿālemler behā
Faḫr-ıla dīr zihī hüsn-i müntehā

0569 Ḥaḳḳ te’ālāya bu söz geldi girān
Dėdi ol ārām-ı cān şākirān

0570 ‘İzzetüm ḥaḳḳı-çün güni men seni
Ḳılayum ʿālemlere ḫor denī

0571 Ḥüsniñe şükr ėdüb tevāżu’ ḳılduñ[221]
Öziñi üftādelerden bilmedüñ

0572 Ḳıymet ėtdüñ özüñe çün faḫr-ıla
Pes esīr olsañ gerekdür faḫr-ıla

21A/0573 Tā bilesin ḳıymet ėtmek niçedür
Hem göresin ḳıymetüñi nicedür

---

[220] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[221] Bu mısranın vezni bozuktur.

0574 Çünki ḳılduñ sen özüñė naḥs-i fāl
Lā-cerem çekseñ gerekdür çoḫ vebāl

0575 Naḥs-i fāl ėtdi çün Yaʿḳūb Nebī
Ḳurd-ıla bühtān olundı ol ṣabī

0576 Yūsuf ėtdi naḥs-i fālı kendüye
Lā cerem ki gūşmāl ėtdi diye

0577 Ba'żılar özge sebeb dėmiş buña
Diñler-iseñ ėdeyüm bir bir saña

0578 Bir gün ol Yūsuf meger bir nebde'i
Atasınuñ ḳulı bir der<d>-mende'i

0579 İncidüben dögmiş-idi bī-günāh
Vardı Yaʿḳūb ḳatına eyledi āh

0580 Ḫāṭır-içün Yūsuf'uñ ey dīn eri
Ḳulına ḳaḫıdı ol dīn serveri

0581 Ḫālesi daḫı ḳula cevr ėtdi hem
Vėrdi Yūsuf ḫāṭır-içün çoḫ elem

0582 Ḥaḳḳ te'ālā ḳahr ḳıldı ol-zemān
Dėdi Yaʿḳūb Nebi'ye emān

0583 ʿİzzetüm ḥaḳḳı-içün dėr ol ġanī
Yūsuf'uñdan ayırayum men seni

0584 Özgelere eyleyem anı ġulām
Tāb-ıla ol ḳullıġuñ ḫālin tamām

0585 Niçe-y-imiş ḳullara cevr eylemek
Bī-günāh anlara sögüb söylemek

0586 Ba’ẓılar dėmiş ki bu cevr ü belā
Yūsuf anuñ-<i>çün oldı mübtelā

0587 Ḥaḳḳ munı dilerdi sulṭān eyleye
ʿĀlemi öñünde ġalṭān eyleye

21B/0588 Nāz-<ı>la perverde olınmışdı bu
Nīk ü bedīn bilmezdi ey ‘amū

0589 Derd-mendler ḥālini bilmez-idi
Mübtelālardan āgāh olmaz-idi

0590 Ḳullıġuñ ḫālinden ḥaberdār olmamış
Olmamış ‘ācizler-içün dest-gīr

0591 Ġurbet ehlinden ḥaberdār olmamış
Atasından bir nefes ayrılmamış

0592 ‘Āşıḳ u ma’şūḳ odını görmemiş
Hem selāṭīn meclisine girmemiş

0593 Cevr-i ẓulmüñ bilmemişdi dādını
‘Adl ü dāduñ tanımamış adını

0594 Görmemiş bendelerüñ ẕindānını[222]
Bilmemiş ‘avratlaruñ bühtānını

0595 Diledi yek-pāre ‘alāmü’l-ġuyūb
Bildüre aḥvāli aña bir ‘uyūb

0596 Tā ḳamusından ḥaberdār ola bu
Salṭanat ḥükminden ögdin ey ‘amū

0597 ‘Adl ü dād ėde ḳamu işde meger
Tā yine gelmezden ögdiñ ḫayr u şer

[222] *Görmemiş bendelerüñ ẕindānını.* Yazmada *Görmemiş bendelerinüñ ẕindānını* biçiminde yazılmıştır.

0598 Bile Ḥaḳḳ ḳullarına n’ėtmek gerek
Ḫalk-ıla nice sülūk ėtmek gerek

0599 Bu sebebden Ḥaḳḳ anı ḳul eyledi
Ḳul ėdüb ʿālemde maḳbūl eyledi

0600 Kim dėmiş Yūsuf temennā[223] eyledi
Düş görende ḥaḳḳ-ıla söz söyledi

0601 Salṭanat ḳıldı Ḫudā’dan ol ṭaleb
Anuñ-içün Ḥaḳḳ aña ḳıldı ġażab

0602 Buyıdı köñlindeki ḫalḳ-ı cihān
Bende olalar buña pīr ü cüvān

22A/0603 Ḥaḳḳ dėdi ol ḳul kim ister şāh ola
Öz hevāyı nefsine gümrāh ola

0604 Men anı ḳullaruma ḳul eylerüm
Nice ‘ıllet birle ma’lūm eylerüm

0605 Tā bileler ki ḫudāvend-i cihān
Aña bu beyti hemān

0606 Baʿżılar böyle rivāyet eylemiş
Yūsuf-ı ṣıddıḳ bu sözi söylemiş

0607 Faḫr ėdüben söyler-idi bir gün ol
Ceddümüz olmadı hīç kimseye ḳul

0608 Ölmeyiserdür daḫı hem tā ebed
Nüktedür bu söz aradan çekdi sedd

223 *temennā*: Yazmada *temānā* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *temennā* okundu.

0609 Ġayret-i Ḥaḳḳ ʻāḳıbet gör n'eyledi
Bu söz içün Yūsuf'<ı> ḳul eyledi

0610 Anı ṣındurdı Çalap cevr ü kesād
Dādu bu nefsüñ elinden dād u dād

0611 Niçeleri bu kesād ėtmiş durur
Zūrda iken işiñeėtmiş durur

0612 Ey niçe azādları ḳul ėder
Ey niçe faḫr ehlini maḳbūl ėder

0613 Ġayret ehlini budur ḫor eyleyen
Ġayr-ı Ḥaḳḳ'a ḫalḳı maġrūr eyleyen

0614 Ḳamu bundandur ḫaṭarlar cāna hem
Ḫalḳa ʻālem çekdiği cevr ü elem

0615 Cümle eşyādan mürekkebdür bu şūm
Anuñ-içün cāhil olmışdur ẓulüm

0616 Tanıyayduñ[224] sen bunuñ nā taʻliḳın
Bilür-idüñ anda Ḥaḳḳ'uñ ḥażlığın

0617 Ḥaḳḳ resūli anuñ-içün söylemiş
Nefsi bilmek Ḥaḳḳ'ı bilmekdür dėmiş

22B/0618 Tanışayıduñ nefsiñi noḳṣān-ıla
Āşinā olmış-<ı>duñ sübḥān-ıla

0619 Ey dirīġā kim cihanda bu mes̱el
Söylenür yoḳ erde illā ʻamel

0620 Tā meger ki tevfīḳi raḥmān ola
Her ḳulına fażlı ol sübḥān ola

---

[224] *tanıyayduñ*: Yazmada *tanıyayıduñ* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *tanıyayduñ* okundu.

0621 Kendüzin tā yine tegannnī bile
Ol maḳām ėrişe menzil ele

0622 Yā İlāhī ḳamuya tevfīḳ vėre
ʿĀlem-i tevḥīde sen taḥḳīḳ vėre

MECLİS-İ S̱ĀNÍ REFTEN-İ KĀ<R>VĀN BE-MIṢR MERḪDEN

0623 Söz başına gel ey ‘andelīb[225]
Oḫı andan āyet ü fetḥı ḳarīb

0624 Tā ėre naṣr mine’llāhi’den meded
Saña tevfīḳ ėde Allāh’ü eḥad

0625 Ṭūṭīler tek sen-daḫı şeker yėgil[226]
Ḳıṣṣa-ı aḥvālin ḥikāyet eylegil[227]

0626 Yūṣuf’ı çün Mālik aldı rāyegān
Kārvāna dėdi-kim yükletsek revān[228]

0627 Ḳullarına Yūsuf’ı ıṣmarladı
Ḥurmet eyleñüz aña zinhār dėdi

0628 İş buyursañ bir nefes sögmek anı
Görelüm ki ne’yler ol Rabb-i ġanī

0629 Ġāliba mundan baña devlet gelür
Kim bilür bu ne kişidür kim olur

0630 Mıṣr’a ṭoġrı köçdi el-ḳıṣṣa revān
Özge fikri ḳoydı döndi kāruvān

0631 Yūṣuf’ı bir üştüre bindirdiler
Bir ḳul eline vėrüb gönderdiler

[225] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[226] Bu mısranın vezni bozuktur.
[227] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[228] Bu mısranın vezni bozuktur.

23A/0632 Vardı[229] yol üstünde bir ʿālī mezār
Yūsuf'uñ anası ḳabriydi meger

0633 Çün ėrişdi ol mezāra kāruvān
Yūsuf özin ṣaldı üştürden revān

0634 Anası ḳabrini ḳuçdı aġladı
Ḥasret-ile cān u diller ṭaġladı

0635 Eydür ey ana ḥelāl eyle baña
Daḫı gelmezüm ziyārete saña

0636 Ẓulm-ile ṣatdı ḳarındaşlar meni
Gitdüm uş bundan daḫı görem seni

0637 Bende-i ḫalḳa olmışam yoḫdur mecāl
Ġurbete gitdüm gėrü dönmek muḥāl

0638 Atadan düşdüm cüdā bī-iḫtiyār
Bir meded ḳıla baña Perverdigār

0639 Elvidā' olsun vaṭandan gitdüm uş
Ġurbetüñ cevrini ḳıldum cāna nūş

0640 Bunı dėdi nevḥa ḳıldı bir zemān
İñledi ḫalḳ u zemīn ü āsumān

0641 Çeşmi pür-ḫūn dimāġı pür-ṣadāʿ
Çaġırur ey māderi men elvidāʿ

0642 Kāruvān gitmişdi el-ḳıṣṣa revān
Yūsuf ile gėrü ḳalmışdı ġulām

0643 Baḫdı gördi Yūsuf'ı üştürde yoḳ
Bu yaña vü ol yaña istedi çoḳ

---

229 *vardr.* Yazmada *var-ıdı* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *vardı* okundu.

0644 Döndi der-dem gėrü ḳul bī-iḫtiyār
Tā ki bula Yūsuf'ı her ḳanda-var

0645 Geldi gördi Yūsuf'ı kim bī-ḳarār
Bir ziyāret üstüne aġlar zār zār[230]

0646 Üştürinden aşaġa düşdi çün ol
Yūsuf'ı çekdi revān ol 'āṣī ḳul[231]

23B/0647 Ḫışm-ıla dėdi ey ḳaçġuncı ḳul bī-hüner[232]
Ṭoġrıdur her söziñi saña dėdiler[233]

0648 Bir şapalaġ-ıla urdı yüzine
Öyle kim ḳan yaş<la> ṭoldı gözine

0649 Ṭutdı ol māhı yėrinden çekdi tīz
Ḫayli zecr ėtdi aña ol bā-temīz

0650 Aġzına ne-kim gelürse söyledi
Yūsuf'a dürlü feżāḥat eyledi

0651 Yūsuf eydür yā İlāhi'l-ʿālemīn
Baña ḳullar cevri ėderler kemīn

0652 İntiḳāmum al bulardan ey Ḫudā
Birbirinden der-zemān ėtgil cüdā

0653 Bü'l-ʿaceb lu'bī düzetdi ol-zemān
Ol ʿazīzi ẕü-intiḳām lā-mekān

0654 Nāgehān bir ebr ḳopdı ṣaġnak[234]
Ṣanasın kim ʿālemi ḳıldı helāk

---

[230] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[231] Bu beytin vezni bozuktur.
[232] Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi fazladır.
[233] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[234] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.

0655 Cūşa geldi kükredi yėdi felek
Zehre-çāk ėtdi ara yėrde melek

0656 Yıldırum indi hevādan bī-dirīġ
Tīr-i bürrān-ıla ṣaldı ayrulıġ

0657 Çekdi ḫurşīd uzun ẓulmet perdeler[235]
Hem görünmez oldı yollar hem[236] develer[237]

0658 Birbirinden kāruvān oldı cüdā
Çıġrışub aylandurlardı[238] yā Ḫuda

0659 Ol melek düşdi serāsime yėre
Ṭāḳatı yok kim ayaḳ üstün[239] ṭura

0660 Yaḳīn oldı ḳavm ola külli helāk
Çok kişinüñ oldı dili zehre-çāk

0661 Mālik eydür yā ḳavm bir söyleñüz[240]
Ḳıldıġuñuz fiʿli taʿbīr eyleñüz

24A/0662 Ne ḫaṭā geçdi aradan nāgehān
Bize ėrdi bu ḳażā-yı āsumān

0663 Ol ḳul eydür yā Mālik men eyledüm[241]
Yūsuf'a bir nice ḳatı söyledüm

0664 Gördüm ol ḳabr üstüne düşmiş munı
Bir şapalaġ-ıla urdum men munı

0665 Aġladı bir kez göge baḫdı hemān
Bu siyāset ḳopdı bu dem nāgehān

---

235 Bu mısranın vezni bozuktur.
236 *hem*: Yazmada *her* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *hem* olarak okundu.
237 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
238 *aylandurlardı*: Yazmada *aylandurlar ıdı* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *aylandurlardı* okundu.
239 *üstün*:Yazmada *üstüne* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *üstün* biçiminde okundu.
240 Bu mısranın vezni bozuktur.
241 Bu mısranın vezni bozuktur.

0666 Çün işitdi Mālik ol sözi revān
Örü ṭurdı Yūsuf'a geldi hemān

0667 Öpdi elini dėdi ey nūr-ı çeşm
Ḥaḳḳ senüñ-çün ḳıldı işbu ḳavmi ḫışm

0668 Ḥaḳḳ rıżāsı-çün beni 'afv eylegil
Bizüm-ile ḫōş dil-ile söylegil

0669 Ḳamusı ol ḳavmi zār ḳıldılar
Baş ḳoyuban ayaġına geldiler

0670 Yėre yüz sürdi ḳamu kiçi ulu
ʿAfv ḳıl suçumuzı ey sevgülü

0671 Yūsuf-ı ṣıddīḳuñ oldı köñli nerm
Ḥażrete ṭutdı yüzin bā-luṭf-ı şerm

0672 Dėdi kim yā kāşif-i żurr u belā
Ḳoyma bu demde buları mübtelā

0673 Gerçi incitmişdi bunlar meni
ʿAfv ḳıl sen fażlıñ ile ġanī

0674 Bu münācatı ki ḳıldı ol ʿazīz
Ẓulmet açıldı gitdi tīr tīz[242]

0675 Nūr geldi ẓulmātı gitdi ḥıcāb[243]
ʿĀlemüñ refʿ oldı yüzünden niḳāb

0676 Düşdi Yūsuf'uñ bular[244] ayaġına
Üşdi ol ḳavm ṣolına hem ṣaġına

[242] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[243] Bu mısranın vezni bozuktur.
[244] *bular*: Yazmada *bunlar* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *bular* biçiminde okundu.

24B/0677 Yūsuf'a çoḫ çoḫ 'aṭālar ḳıldılar
Bu belādan külli muḫlıṣ buldılar

0678 Mālik eydür ėy ḳavm pīr ü cüvān[245]
Gör ne ḥālet geçdi size bu zemān

0679 Böyle siz kim bu kişi ne kişidür
Ġāfil olmañ bu vilāyet işidür

0680 Ḥurmet idüñ buña şimdiden gėrü
Tā meger incinmeye ol māh-ru

0681 Ulu kiçi ol ḳavm külli tamām[246]
Cān-dilden Yūsuf'a oldılar ġulām[247]

0682 Gėydi Mālik'den muraṣṣa' ṭonları
Ata bindi ḫādim ėtdi anları

0683 Mıṣr'a ṭoġrıldı yüridi kāruvān
Her biri köñli feraḥ ḫōş şādumān

MECLİS-İ S̱ĀLİS̱Ü ĀMEDEN YŪSUF 'ALEYHİ'S-SELĀM BE-MIṢR

0684 Söze gelgil söz-ile ey mürġ-ı cān
Ḳılmadın bād-ı ecel seni ḫazān

0685 Söylegil ey ṭūṭī-yi cān söylegil
Ḳand-ı Mısrī'den ḥikāyet eylegil

0686 Niçe girmiş Mıṣr'a ol Ḥaḳḳ sāyesi
Niçe ṣatılmış cihān sermāyesi

0687 Nicesi Mıṣr ehli ḳarşu geldiler
Ḥüsnini görenler ḫayrān ḳaldılar[248]

---

245 Bu mısranın vezni bozuktur.
246 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
247 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
248 Bu mısranın vezni bozuktur.

0688 Mālik İbn-i Doġra ol-demde meger
Mıṣr'a göndermiş-idi öñden ḫaber

0689 Kim getürdüm uşta bir ṭurfa ġulām
Ey güneş yüzi nūrından ẓulām

0690 Kūşk yaṣasunlar anuñ-çün bileler
Taḫtı tācı ḫōş müzeyyen ḳılalar

25A/0691 Ḫōş muraṣṣaʿ ṭonlaru zībā-ḥarīr[249]
Hem serāperde müzeyyen dār-kebīr

0692 Görseler ḳondı muraṣṣaʿ her yaña
Esb-i tāziler yüküş n'ėdem saña

0693 Mıṣr'ı ḫargāh üzre çetrī ḳıldılar
Ḥanımlar üstünde eyvān ḳurdılar

0694 Ṭurdı bir dīvān-ı ʿālī pes pes
Görmemiş bunuñ gibi ʿālemde kes

0695 Bir aġaç yol ḳaldı bunlar Mıṣr'a çün
Muştıcı çapdı ki geldi ẕü-fünūn

0696 Pes münādiler nidā ḳıldı revān
Mıṣr'a ehli atlana pīr ü cüvān

0697 Yūsuf'a ḳarşu çıḳa mīr ü vezīr
Ulu kiçi er ü ʿavrat nā-kizīr

0698 Dervāze aġzında ḥāżır ṭurdılar
Yūsuf'a ḳarşu ḳamu ṣaf ḳurdılar

0699 Pādişāh ol-dem meger Rabbān-idi
Ulu Fir'avn idi ulu ḫān-ıdı

[249] *zībā-ḥarīr*. Yazmada *zibā-ḥarīr* biçiminde yazılmıştır.

0700 Andan özge ḳamu ḳarşu vardılar
İntiẓār olub cemāle ṭurdılar

0701 Böyle gelmişdür ḳaṣaṣ içre ḫaber
Ḫalḳı Mıṣr'uñ anda ḳarşu geldiler

0702 Cemʿ ḳılmışlardı dört yüz biñ ġulām
Her biri ḥüsn-ile bir bedr-i tamām

0703 Başdan ayaġa muraṣṣaʿ ṭonları
Ṣanasın gül yapraġıdur tenleri

0704 Baġlamışlar ḳaṣd-ıla zerī̇n kemer
Yūsuf'a ġālib olalar tā meger

0705 Māh-rūlar ṣaf dutubān ṭurdılar
Nāgehān ayırdı muḥāfe gördiler

25B/0706 Mālik'i öñünce yürürdi cān-ıla
Dört yaña aṣḥābı ḫōş erkān-ıla

0707 Dit<i>rerdi hem naḳāre ġarşı
Heybet alur bunları gören kişi

0708 Ḳudret-ile ebre girdi āfitāb
Gökyüzine çekdi ʿanberden niḳāb

0709 Dervāze aġzına çün ṭurışdılar[250]
Mālik ile varuban görüşdiler

0710 Yūsuf'a Mālik buyurdı ol-zemān
Al niḳābı yüzden ey cān-ı cihān

0711 Māh-rūdan çünki refʿ oldı niḳāb
Ṣanasın çıḳdı bulutdan āfitāb

---

[250] Bu mısranın vezni bozuktur.

0712 Düşdi āteş ḫalḳı ʿālem cānına
Ḥayretinden varımazlar yanına

0713 Gün yüzünden ẕerre tek maḥv oldılar
Ol ṭuranlar ḳamu ḥayrān ḳaldılar

0714 Mıṣr ehli münfaʿıl oldı ḳamu
Şerm-sār oldı bu ḳullar ey ʿamū

0715 Ḫalḳı ʿālem eyle ṣandı sū-ba-sū
Āfitāb-idi bulutdan çıḫdı bu

0716 Bildiler çün Yūsuf'uñdur bu cemāl
Dėdiler zihī te'āla'llāh kemāl

0717 Merd ü zen ḥüsnine ḳıldı āferīn
Dėdiler ẕī ṣunʿı Rabbü'l-ʿālemīn

0718 Yüridiler şöyle önüñce yayan
Ḳaṣr öñinde indi ol ṣāḥib beyān

0719 Sāye-bān altında taḫtı ḳurdılar
Mıṣr[251] ḫalḳı ḳarşusında ṭurdılar

0720 Pes münādiler yüridi ṣaġ ṣol
Kim mezāda çıḫdı bu şāh-ı uṣūl

26A/0721 Ḥüsninüñ evṣāfını medḥ ėtdiler
Āb-ı ḥayvān Ḫıżr'a ḳurbān ėtdiler

0722 Püşte-i ḫandān-ıla yāḳūtı ter
Münbaġī dürr-i yetim olmış meger

0723 Zülfinüñ her ḳarası miskīn kemende[252]
Her girihi[253] biñ ʿāşıḳı cānına bende[254]

---

[251] *Mıṣr*: Yazmada *Mıṣır* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Mıṣr* biçiminde okundu.
[252] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[253] *girihi*: Yazmada *girīhi* biçiminde yazılmıştır.
[254] Bu mısranın vezin itibariyle iki hecesi fazladır.

0724 Ġamzesinüñ sihri çün efsūn-idi
Zümre-i ʿuşşāḳ aña meftūn-idi

0725 Kāmeti serv-idi ciddi iʿtidāl
Ol nihāle ėrmesün yā Rāb ẕevāl

0726 Ol münādīler bu vech-ile mezād
Ėtdiler fi'l-cümle ḥüsnin anda yād

0727 Pes selāṭīnler behā kesdi aña
Ėdeyüm ḳalmasın şimdi ṭaña

0728 Dėdiler biñ ḳupa zer biñ ḳupa sīm
Daḫı hem biñ nāḳa biñ dürr-i yetīm

0729 Daḫı biñ dībā ḥarīr biñ edīm
Biñ ḳaṣab biñ nāḫ u nātaḫ ey ḥakīm

0730 Yine biñ yāḳūt ṣarḫ bī-serāḫ
Daḫı biñ çetr biñ eyvān-gāh

0731 Biñ üştür biñ esb ester naʿl-i zer[255]
Biñ ġulām ḫūb-rū vü hem zerīn kemer

0732 Biñ kenīzek keyide ḥüsnle[256] menem
Biñ yük ebrişüm yine hem biñ ġanem

0733 Ḳamu vecden biñ biñ ėtdiler behā[257]
Ehl-i Mıṣr eydür zihī ḥüsn-i behā

0734 Bu behāyı buña biz kim görürüz
Biñde bir buña behā ururuz

---

[255] Bu mısranın vezni bozuktur.
[256] *ḥüsnle*: Yazmada *ḥüsn-ile* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *ḥüsnle* biçiminde okundu.
[257] Bu mısranın vezni bozuktur.

0735 Dėdiler Mıṣr'uñ ṭulūsı-ıdı māl
Bu ḳamu içindeki ehl-i ʻıyāl

26B/0736 Ḳıymeti ola meger bir dişinüñ
Ol güzeller şāhı baḫtāyişinüñ

0737 Yūsuf eydür köñli içinde ḥazīn
Bu ḫalāyıḳ itürübdür kendüzin

0738 Bu behāya degmezem men bī-gümān
Bu söz-ile yañılur bunlar yamān

0739 Çün behā mı ola benüm ṭoḳuz direm[258]
Olmaya menden daḫı ʿālemde kem

0740 Özini çün ḳıldı ḥaḳīr ol ḥalīm
Aña ilhām eyledi ḥayy-ü ʿalīm

0741 Yūsuf'a sırr-ıla Ḥaḳḳ ḳıldı nidā
Ol-zemān kim andan olduñ cüdā

0742 Saña ḳar<d>aşlar ḫaḳāret ėtdiler
Götürüben kem behāya ṣatdılar

0743 Ulu söylemiş idüñ ol-demde sen
Anuñ-içün ḫor ḳıldum seni ben

0744 Şimdi çün kendüzüñ inṣāf eyledüñ
Ḳamulardan ʻāciz ü ḫorem dėdüñ

0745 Çün tevāżuʿ eyledüñ ikrām-ile
Gör yüküş luṭf u kerem inʿām-ile

0746 Kendüzüñ anda behā ḳılmış idüñ
Anuñ-içün ḫor olub ḳalmış idüñ

[258] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0747 Şimdi ki saña behā ben eyledüm
Gör ki n’ėtdüm senüñ-ile n’eyledüm

0748 Yėter emr-i ḫalḳ ʿālem ḳıymetüñ
Ne felek ṭāġīna çıḫdı ru’yetüñ

0749 Tā ḳamu ʿālem bileler sū-ba-sū
Ḥaḳḳ -durur ėden buları sū-ba-sū

0750 Özge kimse ėde bilmez salṭanat
Zūr-ıla kimse alamaz memleket

27A/0751 Dest-bürd-ile[259] ululıḳ olmış[260]
Kendüzinden kimse ‘izzet bulmamış

0752 Niçe ‘izzet ehlini ḫor eyler ol
Dilese sulṭānı mehcūr eyler ol

0753 Niçeleri ḫor iken eyler ʿazīz
Ehl-i diller ḳatında rūşendür temīz[261]

0754 Oḫıgıl pes “yefʿalü’llāh mā yeşe’ ”
Var meni ol ġuṣṣalardan ey şāh[262]

DĀDEN MĀLİK YŪSUF ‘A<LEYHİ’S-SELĀ>M VÜ MÜŞTERÍ-
ŞUDEN PÍREZEN

0755 Çün münādīler nidā ḳıldı yine
Fitne düşdi ol-zaman Mıṣr ehline

0756 Birbirinden müşterī oldı ḳamu
İşid imdi ḳıṣṣa’ı sen ey ʿamū

---

[259] *Dest-bürd-ile*: Yazmada *dest-i bürd-ile* biçiminde yazılmıştır.
[260] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[261] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[262] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.

0757 Çıġrışur dellāl eynü’l-müşteri
Müşterī oldı evvel bir ḳarı

0758 Dėdiler senüñ var-durur ey pīreẕen[263]
Müşterī olmaġa utanmaz mısen

0759 Yėdi yėdi kelām vardur hemān
Müşterīyem cān-ı dilden bu zemān

0760 Mıṣr ḫalḳı ḳamu ḳahḳah<a> güldiler[264]
Ol ḳarınuñ yanına yıġıldılar

0761 Ḳāḫıdılar aña kim ey bī-ḥayā
Müşterī olmaḳ buña sen ne revā

0762 Ehl-i ḥāl-ıdı meger kim ol ḳarı
Anuñ-içün oldı cāndan müşterī

0763 Derd-ile āh eyledi ol pīreẕen
Pīrezenler āhını kim görmesen

0764 Çarḫ-ı nühden gėçer āhı anuñ
Āhı māt eyler niçe şāhılarnuñ

27B/0765 Pīrezen dėdi ki ey bī-çāreler
Ḥażret-i Ḥaḳḳ ’dan ḳamu āvāreler

0766 Siz ne bilürsiz bu bey’ıñ ḥālini
Ne bilürsiz ol ḳuluñ aḫvālini

0767 Ne kişidür nėreden gelmişdür ol
Siz mi ḳoyduñuz anuñ adını ḳul

0768 Yūsuf’ı mezāda ṣalduñuz bu gün
Ṭoy olaydı sen faḳīre hem dügün

---

[263] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[264] Bu mısranın vezni bozuktur.

0769 Bu gül-banġlar-ıla çekeydüm men anı[265]
Oñaraydı şāyed ol Rabb-i ġanī

0770 Düz gelür olsa menüm ola-ıdı ol
Aġzı olsa men ḳaravaş saña ḳul

0771 Rāżı oldı ḳamu bu ḳula bular
Mālik'i zūr-ıla rāżı ḳıldılar

0772 Ḥażrete dutdı yüzin ol pīrezen
Eydür ey ḳamulara maḳṣūdı vėren[266]

0773 Sen bilürsin bāḳīsin ey ẕe'l-celāl
Ḫalḳ arasında maña dėme yėrme melāl

0774 Kudret-i Ḥaḳḳ 'dan terāzi vü ṭurdı rāst
Pīrezen eydür Yūsuf eẕān-ı mest

0775 Mıṣr ehli ḳamu boldı şerm-sār
Bu ḫaberden Mālik oldı bī-ḳarār

0776 Pīreẕen eydür ki ey Mālik n'ola
Şerʿ-ıla Yūsuf menüm ḥaḳḳum ola

0777 Gel berü beyʿı iḳāle ėderem
Men murādum buldum imdi giderem

0778 Pes iḳāle eyledi beyʿı hemān
Vėrdügin aldı gėrü gitdi revān

0779 Ol ḳarı gitdi ferāġat işine
Düşdi ʿālem Yūsuf'uñ teşvīşine

28A/0780 Müşterī aña mīr ü veẕīr
Ol ʿazīz Mıṣır'a geldi nā-kizīr

---

[265] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[266] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0781 İḫtiyārı idi ribānuñ meger
Hem vezīri idi ġāyet mu’teber

0782 Evvel adı Ḳarşaṭa Bin Feraʿ-y-dı[267]
Ol ʿazīz ṣoñra Reyān oḫıdı

0783 Geldi ol hem müşterī ol-dem tamām
Dėdiler sen var-iken bize ḥaram

0784 Döndi dellāl eydür ey şāh-ı cihān
Bu ġulāmı pākdur cān-ı cihān

0785 Bir laṭīf bir tuḥfe bir ẓarīf [268]
Yoḫ durur ʿālemde mis̱li bir ḥarīf

0786 Sīm endām be-ġāyet māh-rū
Bir ġulām caʿd-mūdur nīk-ḫu

0787 Senden özge ḳıza sīne varımaz[269]
Saña lāyıḳdur bu ġayra yaramaz

0788 Ol münādī Yūsuf’uñ ḳatın[270] ṭurur
Dāmenin ṭutdı eydür ey şīr-i ner[271]

0789 Bir kerem ḳıl böyle ḳılma sen nidā
Ḳul ṣataram dėyü sen ėtme ṣadā

0790 ʿİbret-i Ḥaḳḳ ḳorḫaram bir gāh ėde
Şimdi bu ġavġayı tārümār ėde

0791 Pes münādī dėdi niçe ḳılam
Sen ne dėrseñ bāri söyle bilem

---

[267] *Feraʿ-y-dı*: Yazmada *Feraʿ idi* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Feraʿ-y-dı* biçiminde okundu.
[268] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
[269] *Senden özge ḳıza sīne varamaz*: Yazmada *Senden özge ḳıza sīne daḫı varımaz* biçiminde yazılmıştır.
[270] *ḳatın*: Yazmada *ḳatına* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *ḳatın* biçiminde okundu.
[271] Bu mısranın vezni bozuktur.

0792 Dėdi çaġır kim ṣataram bir ġarīb
Bī-kes bī-yār Ḥaḳḳ’dan bī-naṣīb

0793 Atasından bī-sebeb düşmiş cüdā
Çaġırursen böyle dė ey ki H̱udā

0794 Döndi dellāl eydür ey şāh-ı cihān
Ne revādur işbu söz ey cān-ı cān

28B/0795 Resm-i ūlāyı eylemek böyle mezād[272]
Vaṣfuñı men dilerem ėdem ziyād

0796 Öz ṣıfātuñ ṭoġrısın dėgil yaña
Tā kim ol ġavġa mezād ėdem saña

0797 Dėdi çaġır kim olur ṣıddīḳ-ı Ḥaḳḳ
H̱ᵛān-ı Ḥaḳ’dan ceddi anuñ almış sebaḳ

0798 Ol ẕebīḥu’llāh ol ibn-i ẕebīḥ
Gelmemiş ceddinden anuñ bir ḳabīḥ

0799 Ol ḥabību’llāh ol İbn-i H̱alīl
Kim alursa ṣataram ẖūr-i delīl

0800 Döndi dellāl eydür ey Ḥaḳḳ sāyesi
Luṭf-ı ẖalḳuñ ʿālemüñ sermāyesi

0801 Bu ne sözlerdür dėdün ey aṣlı pāk
Dėme yoẖsa ʿālem olur zehre-çāk

0802 Kim ola ṣata H̱alīl’üñ neslini
Maḥv ėder der-dem Ḥaḳḳ anuñ aṣlını

0803 Gördi Yūsuf kim o cihān olur ẖarāb[273]
Söylemegil dėdi dellāla cevāb

---

[272] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[273] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0804 Dėdi kim var saña ḳoydum ben seni
Ḥaḳḳ'a ṭapşurdum bi-külli men beni

0805 Döndi dellāl yine eyledi mezād
Vaṣf-ı ḥüsnin Yūsuf'uñ ḳıldı ziyād

0806 Ol Zelīḫā muntaẓır dėdi meger
Bilmek içün ḥüsn-i Yūsuf'uñ ḫaber[274]

0807 Çün münādī bu ṣıfātı söyledi
Ol Zelīḫā derd-ile ḫōş eyledi

0808 Ol meger bir vāḳı'a görmiş-idi
Anı kendü ḥāline yormış-ıdı

0809 Ḳızı idi ol Yemen sulṭānınuñ
Ḫāṣṣasıdur ol vilāyet ḫānınuñ

29A/0810 Düşde[275] görmiş-idi ol nūr-ı ḳamer
Mıṣr[276] sulṭānı alur munı meger

0811 Añlamışdı düşde ḫalḳ siziniben
Ẓāhire görse bilürdi ṣorıban

0812 Atası ġāyet severdi ol ḳızı
Ata ḳatında red olmazdı[277] sözi

0813 Atası dėmişdi rū-be-rū aña
Sen kimi diler-iseñ digil baña

0814 Diledügün kişiye vėrem seni
Menden üşenme dėgil baba cānı

---

274 *Bilmek içün ḥüsn-i Yūsuf'uñ ḫaber*: Yazmada *Bilmek içün ḥüsn-i Yūsuf'uñ dur ḫaber* biçiminde yazılmıştır.

275 *düşde*: Yazmada *düşdi* biçiminde yazılmıştır.

276 *Mıṣr*: Yazmada *Mıṣır* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Mıṣr* biçiminde okundu.

277 *olmazdı*: Yazmada *olunmazdı* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *olmazdı* biçiminde okundu.

0815 Ol düşi çün gėce gördi ol nigār
Ṣubḫ-dem aġladı ṭurdı zār u zār

0816 Ol ḥayāle külli ġarḳ olmış-ıdı
ʿIşḳ odına cānını ṣalmış-ıdı

0817 Ḳalmamış köñlinde anuñ çün çende[278]
ʿIşḳ-ı aʿżāsın almış bende bende[279]

0818 Atası eydür ḳızum n'oldu saña
Gizleme ṭoġrı sözüñ dėgil baña

0819 Ḳız sözini atasına söyledi
Atası ḥayli[280] teʿaccüb eyledi

0820 Eydür ey ḳızum bu ḥüsn ü vaṣf-ı ẕāt
Mıṣr[281] sulṭānında yoḫdur bu ṣıfat

0821 Bir ḥerīf ebter kişidür bed-liḳā
ʿÖmri gitmiş devletinde yoḫ beḳā

0822 Bu ʿaceb düşdür ḳızum sen söyledüñ
Bu ne vaṣf olur ḥikāyet eyledüñ

0823 Olmayasañ bir ḫayāl ėtdüñ ola
Fikr ḳıl bu düşde şāyed kim bile

0824 Ḳız dėdi ki ey baba ʿayne'l-yaḳīn
Görmişem bi-ḥaḳḳı Rabbü'l-ʿālemīn

29B/0825 Atası fikr ėtdi ṭurdı bir zemān
Dėdi ey ḳızum ṣavāb oldur hemān

---

278 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
279 Bu mısranın vezni bozuktur.
280 *ḥayli*: Yazmada *ḥayle* biçiminde yazılmıştır.
281 *Mıṣr*: Yazmada *Mıṣır* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Mıṣr* biçiminde okundu.

0826 Bir vezīri vardur anuñ ḫīrū[282]
Nīk-ḫulḳ nevcüvān ca’d-mū

0827 Bu ṣıfat anda bulınur nīm ḥāl
Aña vėreli seni bī-ḳīl ü ḳāl

0828 Kim bilür ki şāyed ol sulṭān ola
Mülk ü māl tāc u taḫt aña ḳala

0829 Ḳız rıżā vėrdi revān-ı cān-ıla
Nāme yazıldı ʿazīze cān-ıla

0830 Kim ḳızum vėrdüm saña tā ḫān bile
Pes gerek kim bu zemān ilçi gele

0831 Ḥażreti sulṭāna ėrdi nāme-çün
Düzdiler dügün-içün hengāme çün

0832 Çün düzüldi raḫt-ıla <dürlü> yaraḳ[283]
Biñ kişi çıḫdı revān atlu yayāḳ

0833 Varuben iʿzāz-ıla getürdiler
Bir aġaç yol şehre çün yitürdiler

0834 Ḳarşu çıḳdı anlara mīr ü vezīr
Ol ʿazīzle bile ṣor nā-tefsīr

0835 Çünki bunlar birbirine ėrdiler
İki cānibden naḳāre urdılar

0836 Bir zemān ol yėrde ḳıldılar ḳarār
Ol Zelīḫā dāyelerine ṣorar

---

[282] *ḫīrū*: Yazmada *ḫayrū* biçiminde yazılmıştır.

[283] *Çün düzüldi raḫt-ıla <dürlü> yaraḳ*: Yazmada *Çün düzüldi raḫt-ıla yaraḳ* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *Çün düzüldi raḫt-ıla <dürlü> yaraḳ* biçiminde okundu.

0837 Ḳanḳısıdur bunlaruñ yā Rabb ʿazīz
Ėdemedüñ bunlaruñ ḥālin temīz

0838 Dėdiler kim ol yigitdür kim ṭurur
Çün Zelīḫā bir naẓar anı görür

0839 Āh ḳıldı başına çaldı revān
ʿAḳlı zāyil oldı düşdi bir zemān

30A/0840 Māhı gördüm ayru geldi fāluma
Vay menüm şimdi perīşān ḥālime

0841 Bu degül men gördügüm cān pāresi
ʿĀḳıbet ḳaldı köñülde pāresi

0842 Ḳalmış-ıdı derd içinde zār zār
Gör ḥikāyet n’olısar āḫir kār

MÜŞTERÍ ŞUDEN ZELÍḪĀ YŪSUF RĀ ʿA<LEYHİ’S-SELĀ>M

0843 Geldüñ uş yine ḥikāyetden baña
Ėydeyüm söz bāḳīsin şimdi saña[284]

0844 Çün Zelīḫā bildi ḥüsn-i vaṣf-ı ḥāl
Yūsuf’uñ derdinden oldı bī-mecāl

0845 Dėdi şāyed derde dermānum ola
Uyḫuda gördügüm ol cānum ola

0846 Dėdi dellālı oḳuñ gelsün berü
Nicedür tā men ṣoram ol māh-rū

0847 Geldi dellāl eydür ey ṣāḥib-kerem
Yūsuf’uñ vaṣf-ı cemālin<i> ṣoram

[284] Bu mısranın vezni bozuktur.

0848 Nicedür yüzinde ḫāli var mıdur
Ögdügüñce hem cemāli var mıdur

0849 Püşte-ʻi ḫandānınuñ ḥāli nedür
Ol güher-dendānınuñ ḫāli nedür

0850 ʻĀrıżından niçe bilmişsin nişān
Ol nişānı sen baña eyle beyān

0851 Ol beyān ėtdi bu tā kim söyledi
Ol Zelīḫā āh u feryād eyledi

0852 Pes ʿazīze tīz gönderdi ḫaber
Al benüm-çün ol ḳulı bā-sīm ü zer

0853 Çün Zelīḫā sözini bildi ʿazīz
Eyledi derḥāl ol beyʿı temīz

30B/0854 Her ne kim Mālik dėdiyse vėrdi ol
Sözini red ėtmedi ḳıldı ḳabūl

0855 Ulu kiçi ḳılduğı ḳıymet tamām
Mālik'e ėrişdi cümle ve's-selām

0856 Mālik eydür ki bu ḳıymet az durur
Ḳullara ol sözi ʿazīz bildürür

0857 Kişi ṣaldı ol Zelīḫā'ya revān
Rāżī olmaz bu behāya bu cüvān

0858 Bir ḫazīne aġzın[285] açdı ol-zemān
Cān u dilden şevḳ-ıla şāh-ı zemān

0859 Vėrdi biñ ʻanberçe zerīn ulu bende[286]
Vėrdi biñ ḫalḫal-ı zerīn derd-mende[287]

---

[285] *aġzın*: Yazmada *aġzını* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *aġzın* biçiminde okundu.
[286] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[287] Bu mısranın vezni bozuktur.

0860 Vėrdi biñ tāc u muraṣṣa’ zerin-kār
Ḳamu Yūsuf cān içün ḳıldı nişān

0861 Mālik’e vėrdi ʿazīz uş bunları
Rāżī oldı beyʿa ol dīn serveri

0862 Yūsuf’ı ol beyʿ-ıla ʿaḳd ėtdiler
Ol[288] emānet ʿaḳdini şerʿ ėtdiler

0863 Yūsuf’uñ ṭutdı elinden ol ʿazīz
Pes Zelīḫā ḳatına gitdi tīz tīz

0864 Çün Zelīḫā gördi ol māh-pāresin
Buldı ol derd-i dilünüñ çāresīn

0865 Dėdi budur ol gördügüm ṭurfa ben[289]
Dėdi budur gördügüm şems ü ḳamer

0866 Ḥaḳḳ’a şükr ėtdi gönlüñde bī-şümār[290]
Dėdi minnet saña ey Perverdigār

0867 Ol ‘azīz eydür Zelīḫā’ya ey yār
Muña ikrām eylegil sen zinhār

0868 Şāyed andan menfa’at ėre bize
Yā veled ėdineyüz kendümüze

31A/0869 Ol Zelīḫā eydür ey Ḥaḳḳ sāyesi
Nūr-ı çeşm bu cihān sermāyesi

0870 Her ne-kim imkān-ı ʿizzet ola men
Aña taḳṣīr ėtmezem şek ṭutma sen

288 *ol*: Yazmada *el* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *ol* olarak okundu.
289 Bu mısranın vezni bozuktur.
290 Bu mısranın vezni bozuktur.

0871 Vėrdi ol dem ḫōş muraṣṣa’ ṭonları
Nev-ʿile öñüne ḳoydı ḫunları

0872 Ḳıldı öz fevzendinüñ ʿizzet aña
Ne nevāzişler ḳılur n’ėdem saña

0873 Vėrdi gevherden müzeyyen dürlü tāc
Māl-ı Mıṣr’a bir kez olmış ola ḫarāc[291]

0874 Aña lāyıḳ vėrdi bir zerīn kemer
ʿAḳdımuz var-ıdı leh yāḳut-ter

0875 Taḫt-ı zerīn üstüne ḳıldı hāneyi[292]
Sīm ü zer baġlatdı naʿlü pāyını

0876 Ḳamu esbābdan müretteb ḳıldı ḫōş
Başdan ayaġa cevāhir laʿl-i būş

0877 Ol zemān-ki ata ḳatnıdan gitdü ol[293]
Cāme-i fāḫirlerīn gėymişdi bol

0878 Tāc-ı zerīn başa ḳoymışdı meger
Var-ıdı bėlinde bir sīmīn[294] kemer

0879 İki etek bėline çelmiş-idi
Ele bir cevgān-ı ʿūd almış-idi

0880 Bir niçe kiçi ḳoyun sürüb revān
Giderdi ḳardaşları ile ol zemān[295]

0881 Yine ol resme düzetdi kendüzin
Düzdi ḳardaşlar şek<i>line özin

---

291 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
292 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
293 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
294 *sīmīn*: Yazmada *simin* biçiminde yazılmıştır.
295 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0882 Yine ḳardaşları ṣananda ġulām
Ol Zelīḫā aña vėrmişdi tamām

0883 Gider-idi ṣubḥ-dem ol gonca gülü cān
İşi düşince yabānda şādumān

31B/0884 Ḳuyunuñ yanında ol ḳullar-ıla
Oḫ atardı oynayub anlar-ıla

0885 Eve gün orta gelürlerdi hemān
Yūsuf ol ḳullar-ıla ḫōş şādumān

0886 Çün gelürdi ol Zelīḫā yanına
Ṣad-hezār ḳurban olurdı cānına

0887 Yüzünüñ gerd ü ġubārın niçe yār
Öz eliyle siler-idi ol nigār

0888 Taḫtı üzre düzdüben cāyını
Öz eliyle burdı ol pāyını

0889 Eydür Mıṣr'ī-y-di dāyim ey Mıṣrī nebāt[296]
N'ola sende baña ḳılsañ ittifāḳ[297]

0890 Bunca kim ben saña ḥurmet eylerem
Ḥalḳa luṭf-ıla senüñle söylerem

0891 Sen-daḫı bir dem maña ḳılġıl naẓar
Hīç ḳayırma ġam degül ey sīmber

0892 Ol Zelīḫā niçe kim söyler sözin
Yūsuf anda ḳoymaz-ıdı kendüzin

0893 Ẕerrece Yūsuf aña ḳılmazdı meyl
Yanar-ıdı ol Zelīḫā rūz u leyl

---

[296] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[297] *ittifāḳ*: Yazmada *ittifātḳ* biçiminde yazılmıştır.

0894 Çāre bulmazdı bunuñ dermānına
Varmaz-ıdı ḫalvet anuñ yanına

0895 Niçe kim ḫalvet oḫurdı anı ol
ʿIşḳ elinden olmış-ıdı mübtelā

0896 Yūsuf ėrdi on sekiz yaşına hem
Ol Zelīḫā çeker-idi derd ü ġam

0897 Yūsuf'uñ derdinden oldı bī-ḳarār
İltifāt ėtmezdi[298] aña şehriyār

0898 Yūsuf'ı ṣıddīḳ[299] bilür-idi bunı
Aña mevlāsı ḥarām oldıġını

32A/0899 Utanurdı aña kim vėre cevāb
Dilsiz-idi kim zī-ḫayāl nā-ṣavāb[300]

0900 Ol Zelīḫā gerçi söylerdi aña
Yėre baḫub söyler<i>di ol baña

0901 Her ṭarafdan söyler<i>di ol buña
Bu ḳulaḳ ṭutmazdı hergiz aña

0902 Bilür-idi sözidür külli fesād
Söyledür şeytān anı bī-iḫtiyār

0903 Ol Zelīḫā gördi Yūsuf dilemez
'Āciz oldı n'eyledügin bilemez

0904 Derdini yek-pāre ḳıldı āşikār
Dāmenini ṭutdı aġlar zār u zār

---

[298] *ėtmezdi*: Yazmada *ėtmez-idi* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *ėtmezdi* biçiminde okundu.
[299] *ṣıddīḳ*: Yazmada *ṣıddıḳ* biçiminde yazılmıştır.
[300] Bu mısranın vezni bozuktur.

0905 Vėr murādumı benüm yā kes elüm
Saña budur sözüm ey cān u dilüm

0906 Yūsuf eydür ḫāşa lillāh ki baña
Bu iş-içün men rıżā vėrem saña

0907 Çünki[301] mevlāmuñ baña çok ḥaḳḳı var
Ne revādur ḫāyin olmaḳlıḳ ey yār

0908 Ḫāyin olan ādemi bulmaz felāḥ
Yigrek ola pes ḫayātında ṣalāḥ

0909 Gördi kim ėtmedi sözi aña kār
Nevḫa ḳılur aġladı pes zār u zār

0910 Dėdi çünkim buña olmaz böyle çār
Ḳılayum sözimi budur āşikār

ḤÍLE-KERDEN ZELÍḪĀ NÍ YŪSUF ‘ALEYHİ’S-SELĀM

0911 Çünki nevmīd oldı Yūsuf’dān nigār
Çāre bulmaz derdine ol bī-ḳarār

0912 Bir ḳarı ʿavrat buña hem-rāz-ıdı
Ḥīle-kār şeyṭān-ıla hem-niyāz-ıdı

32B/0913 Sırrını aña Zelīḫā söyledi[302]
Derd-i dillerden ḥikāyet eyledi

0914 İltifāt ėtmedügin Yūsuf aña
Başdan ayaġa dėdi külli aña

0915 Ol ḳarı eydür ḳayırma ṣabr ḳıl
Bir ḫīle ḳılam aña sen bellü bil[303]

---

[301] *çünki*: Yazmada *çünkim* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *çünki* biçiminde okundu.
[302] *Sırrını aña Zelīḫā söyledi*: Yazmada *Sırrını Zelīḫā aña Zelīḫā söyledi* biçiminde yazılmıştır.
[303] Bu mısranın vezni bozuktur.

0916 Ger maña māl-ıla ḳılṣañ meded
Baġlar idüm ben anuñ yolına bend

0917 Ol Zelīḫā ḳarıya ḳıldı nidā
Başum cānum saña olsun fidā

0918 Ne gerekse al hazīnemden benüm
Bu işi bitür saña ḳurbān cānım[304]

0919 Ol ḳarı aldı firāvān sīm ü zer
Sīm ü zerdür kim ḳılur dāyim hüner

0920 Ḳaṣrdan bir ḫāne bünyād eyledi
Ol ʿacüze gör ki n'ètdi n'eyledi

0921 Ḳabladı cāme ser-ā-ser ol evi
Ol evüñ bünyādını ḳıldı ḳavī

0922 Yūsuf-ıla ol Zelīḫā ṣūretin
Yazdurur cām üstüne sürḫ-ı muḳīn

0923 Fevḳ-ı taḫta hem yemīn hem yesār
Cümlesin ḳıldı muṣavver zengār[305]

0924 Ṣanasın Yūsuf Zelīḫā'dur hemān
Ḳucuşubanı yaturlar bī-gümān

0925 Ḳaldı ol evde bir arşın[306] zemīn
İllā ol ṣūret yazılmış-ıdı hemīn

0926 Ol evi anda süpürüb sildiler
Aña ebrişüm ḫalılar serdiler

0927 Yūsuf içün düzdiler bir ḫaneḳāh
Tā ḳıla ṣoḥbet bunuñla gāh gāh

---

304 *cānım*: Yazmada *canım* biçiminde yazılmıştır.
305 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.
306 *arşın*: Yazmada *arşūn* biçiminde yazılmıştır.

33A/0928 Bağladılar bir muraṣṣaʿ taḫt-ı zer
Cümle mürvāridle zerīn kemer

0929 Ḫōş mu’aṭṭar ḳıldılar ol ḫāne’i
Onda diler anda ol cānāne’i

0930 Taḫtı ḫōş zībā döşekler ṣaldılar
Çevre yānın ḫōş süpürüb sildiler

0931 Yėdi ḳapudan içerü ol maḳām
Āhen[307]<ü> bulad bende olmış tamām

0932 Anda diler Yūsuf’ı anda revān
Tā düşe dāme meger ol nevcüvān

0933 Yūsuf oynar ḳullar-ıla şādumān
Çevresinde cān-ı dilden ḫādumān

0934 Ḳoyunı otlar şādumān oynar bular[308]
Yūsuf’<ı> aparmaġ-<i>çün geldiler

0935 İki biñ ėrdi şitā bile revān
Tīz ėrişsün dėr Zelīḫā bu zemān

0936 Tāzī at elde muraṣṣa’ üstüne zīn
Bile göndermiş gereklü altın

0937 Yūsuf ata bindi oldılar süvār
Peyk ile ol ḳullar öñünce ey yār

0938 Düşdi çevre ḳapuya girdi içerü[309]
İşid imdi gel ʿacāyibler[310] berü

---

[307] *āhen*: Yazmada *āhin* biçiminde yazılmıştır.
[308] Bu mısranın vezni bozuktur.
[309] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[310] *ʿacāyibler*: Yazmada *ʿacābīler* biçiminde yazılmıştır.

0939 Gördi yaṣanmış beraber heft der
Her birinüñ bendi birbirinden beter[311]

0940 Bildi kim dem eylemişlerdür aña
Dėdi yā Rāb n'olısar çāre buña

0941 Tümen-i bendīn ṭoḳuz ḳıldı revān
'Aḳd u bende ėtdi elle nevcüvān

0942 Kendü nefsinden eydür ne çāre ben[312]
Rāżı olmayam ṣad-pāre olursa ten[313]

33B/0943 Ḳıldı ḫafa velī ol i'timād
Düşdi lābudd tehnine ol bī-murād

0944 Niçe kez sehv ėtdi Yūsuf bildi
Ṣoñra peşmān olmaḳ āṣī ḳılmadı

0945 Ḥaḳḳ'a ḳılsaydı tevekkül ol-zemān
Kār ḳılmazdı aña mekr-i zenān

0946 Çünki kendü nefsine bėl baġladı
Lā cerem az güldi çoḫ çoḫ aġladı

0947 Ġāfil olma ey ber-āver zinhār
Ola gör köñlüñde sen Ḥaḳḳ -ıla yār

0948 Tā ki ṭarlıḳdan saña ol yār ola
Sen düşüncek ol senüñ elüñ ala

0949 İ'timād ėt Ḥaḳḳ'a ki fī-külli ḥāl
Tā işüñe hīç irişmeye zevāl

0950 Ḥaḳḳ'a uyanlar peşimān olmamış
Bī-tevekkül kimse[314] Ḥaḳḳ'ı bulmamış

---

[311] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[312] Bu mısranın vezni bozuktur.
[313] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[314] *kimse*: Yazmada *kimesne* biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği *kimse* biçiminde okundu.

0951 Yūsuf itseydi tevekkül ol-zemān
Bulmış-ıdı ol ḳażāsında emān

0952 Çünki nefsi işini ėtdi aña ṭāş
Lā-cerem oldı cihānda söyle fāş

0953 Gördi ḥüsn-ile yaṣanmış bir maḳām
Baġ-ı mey-hūndan ẖaber vėrür tamām

0954 Taẖtuñ üstünden Zelīẖā ol-zemān
Yūsuf'a ḳarşu yüridi şādumān

0955 Merḥaba dėr ey köñül ādem-i cān
Olmasun sensüz maña cān u cihān

0956 Cānuma kār ėtdi ġamzüñ pāresi
Ölürem olmazsa vaṣluñ çāresi

0957 Utanub bu sözden ol yüzi ḳamer
Yüzini dīvāra dönderdi meger

34A/0958 Kördi ol ṣūret yazılmış bi'l-ʿaceb
Birbirinden būse eylerler ṭaleb

0959 Yüzüni dönderdi andan bir yaña
Gördi ol ṣūretleri ḳıldı ṭaña

0960 Yėre baḳdı utanub ol dīn eri
Gördi yirde ḳamu ol ṣūretleri

0961 Saḳfe baḳdı utanub andan revān
Gördi saḳfe ol ṣūrete dönmiş hemān

0962 ʿĀciz oldı baẖabilmez dört yaña
Bu ẖacāletden ḳatı kaldı ṭaña

0963 Diñle bunda bir laṭīf ẖōş nükte vār
Şerḫ ėdem şimdi saña ey şehriyār

0964 Ol zemān kim girdi Yūsuf ḳapudan
Bildi ẖāli n'olısar ey bu'l-ḥasen

0965 Bī-tevekkül da'vā ḳaldı derd-mende
Ḥaḳḳ te'ālā ḳılmadı anı bende

0966 Çünki Ḥaḳḳ 'dan ġāfil oldı nevcüvān
Lā cerem ėrdi aña mekr-i zenān[315]

0967 Ehl-i da'vā bulmasa hergiz ẖalāṣ
Gerçi olsa Ḥaḳḳ ḳatında ẖāṣṣü'l-ẖāṣṣ

0968 Yūsuf'uñ köñline düşdi bir ẖıyāl
Zihī ṣūret kim yazılmış bī-miṣāl

0969 Gėce gündüz yėdi yıldı meger
Ḳılmamışdı ol Zelīẖā'ya naẓar

0970 Çünki Ḥaḳḳ 'dan bu ẖaṭar ėrdi buña
Baẖdı anuñ yüzüne ḳaldı ṭaña

0971 Ol Zelīẖā baḳdı çün meyl ėtdi bu
Cānına düşdi belālar ey 'amū

0972 Cerem ḳıldı ẖāṣıl olısar murād
Hem naẓardandur ḳamu dürlü fesād

34B/0973 Çünki göz gördi köñül meyl ilmedi
Lā cerem ki söze geldi söyledi

0974 Hem Zelīẖā Yūsuf'uñ ṭutdı elini[316]
Aña ḳurbān eyledi cān u dilini[317]

---

[315] *zenān*: Yazmada *zenāen* biçiminde yazılmıştır.
[316] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
[317] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.

0975 Yūsuf’a eydür ki ey s̱emīn-beden
Ḥaḳḳ seni s̱emīn-beden ḳılmış neden

0976 Baña nişe ḳılmaz-ıduñ sen naẓar
Bunca müddetdür sen ey gāh-ı güher

0977 Dėdi kim anuñ-çün ėtmezem naẓar
Tā ḳıyāmet ḳoymayum sen kār-ger

0978 Dėdi yā Rabb n’ola öpsem pāyını
Ḫiẕmet ėdüben süpürsem cāyıñı

0979 Dėdi Ḥaḳḳ ’dan ḳorḫaram ey derd-mend
Çekdüre ṭañla selāmla ḳayd u bend

0980 Dėdi kim ol ‘ārıżuñda ḫaṭṭ u ḫal
Ḫōş bilübdür yėrlü yėrinde kemāl

0981 Dėdi kim ol ḳabr içinde çüriyen
Ḫaṭṭ u ḫal zülf olur ey bu’l-ḥasen

0982 Dėdi kim zī-ṣūret-i ḥüsn-i kemāl
Saña erzānī ḳılubdur bī-zevāl

0983 Dėdi kim ol ḥüsn-i ṣūret baġlayan
Böyle taṣvīr eylemiş şāh-ı Yemen[318]

0984 Dėdi kim n’ola benüm-ile şādkār
Olsayıduñ bir dem ey sevgülü yār

0985 Dėdi bize ḫalḳ iden ol pādişāh
Her ‘amel ḳılsañ olur ṭāñla güvāh

0986 Bizde ol kim ḥaḳḳ mevlādur vebāl
Bunı nāgeh işidürse n’ola ḥāl

[318] *Yemen*: Yazmada *Yimen* biçiminde yazılmıştır.

0987 Ol Zelīḫā eydür ey cān pāresi
Bulunur bu iki işüñ çāresi

35A/0988 Bir ḳadeḥ şerbetdür tudam zehr-nāk
Vėr vėrem geldükde ḫōş olur helāk

0989 Ḫaḳ yolına anca vėrem genc ü māl
Çekmeyevüz āḫiretde biz zevāl

0990 Ol Zelīḫā anca efsūn eyledi
Her ṭarafdan Yūsuf'a söz söyledi

0991 Māyil oldı Yūsuf'uñ köñli tamām
Ḳudret-i Ḫaḳḳ[319] n'eyledi gör ey hümām

0992 İkisi daḫı himmet ėtdiler aña
İşid imdi ḳıṣṣa ėdem saña

0993 Olmasaydı anda fermān-ı İlāh
Olmış-ıdı Yūsuf'uñ ḫāli tebāh

0994 İḫtilāf ėtmiş müfessirler ḳamu
Söz yüküşdür bu arada ey 'amū

0995 Nedür ol burhān-ı Ḥaḳḳ'dan bil murād
Ol degülmiş seyyidi ḳoymışdı fesād[320]

0996 Evvel ol-kim eylemişlerdür su'āl
Hem cevāb olmış su'āl bī-mecāl

0997 Dėdiler kim çünki peyġamberdür ol
Pes andan vėrdi rıżā nefsine ol[321]

---

319 *Ḫaḳḳ*: Yazmada *Ḫaḳḳ'a* biçiminde yazılmıştır. Anlamdan hareketle *Ḫaḳḳ* olarak okundu.
320 Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi fazladır.
321 Bu mısranın vezni bozuktur.

0998 Āhla diller böyle vėrmişler cevāb
Gāh cevāb olur ḫaber gāh ṣavāb

0999 Gülmemişdi bu nübüvvet ol-zemān[322]
Bir idi ol ʿāmile bu da hemān

1000 Anuñ-içün fikr-i kėç ḳıldı ḫaṭā
Ṣoñradan ḳıldı Nebīye Ḥaḳḳ ʿāṭā

1001 Ol kerīm lā yezālü ol ġanī
ʿAfv ėder endişe-ʿi nākerdeni

1002 Gerçi ḳılmış-ıdı fikri bende
Dest-idi ḳudret nāgehān ḳıldı[323]

35B/1003 Tevbe ḳıldı ol fikirden der-zemān
ʿAfv ḳıldı ol Ḫudāvend-i cihān

[322] *Gelmemişdi bu nübüvvet ol-zemān*: Yazmada *Gelmemişdi bu idi bu nübüvvet ol-zemān* biçiminde yazılmıştır.
[323] Bu mısranın vezin itibariyle bir hecesi eksiktir.

DİZİN

DİZİN

- A / ʿA / Ā -

[=7]

ʿadū < Ar. i. düşman, yağı, hasım

ʿa.+ya 41

[=1]

āferīn < Far. çok yaşa, bravo

ā. 178, 178

ā. +(ḳılmaḳ) 717

[=3]

āfitāb < Far. i. güneş

ā. 708, 711

ā.+idi 715

[=3]

ʿafv < Ar. i. suçunu bağışlama, af

ʿa. +(etmek) 104, 1001

ʿa. +(eylemek) 668

ʿa. +(ḳılmaḳ) 670, 673, 1003

[=6]

aġ- f. çıkmak, yükselmek

a.-dı 182

[=1]

aġaç bir kilometre kadar olan bir uzunluk.(ölçüsü)

a. 695, 833

[=2]

āgāh < Far. sıf. bilgili, haberdar, haberli

ā. 73, 79, 392, 411, 589

[=5]

āġāz < Far. i. başlama

ā. +(eylemek) 131

[=1]

aġız i.

I. girilecek veya geçilecek bir yerin giriş, çıkış yeri

a.+ı (1) 770

a.+ın 858

a.+ına 709

a.+ında 698

[=6]

II. yüzde, avurtlarla iki çene arasında, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinleri içine almayayarayan boşluk

a.+ına 495, 650

aġla- f. ağlamak işi

a.-dı 634, 665, 815, 909, 946

a.-r 284, 320, 645, 904

a.-rum 468

[=10]

aġlamaḫ < i. üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık, aldanma vb.’nin etkisiyle göz yaşı dökmek

a.+dan 358

[=1]

aġlaş- f. ağlaşmak işi

a.-dılar 353

[=1]

āh ünl. Kullanıldığı yere ve sesin tonuna göre maddî veya manevî acı, ıztırap, pişmanlık, esef, acıma, özlem, yanıp yalıkma, yeis, ümitsizlik vs. duyguları ifade eder.

ā. 159, 160, 423, 851

ā. +(2)ı 764

ā. +(āh almaḳ) 398

ā. +(āh eylemek) 158, 763

ā. +(eylemek) 579

ā. +(ḳılmaḳ) 444, 839

ā.+ı (1) 764

ā.+ından 291

ā.+ını 350, 763

ā.+ile 350, 359

ā.+la 998

[=18]

aḥbāb < Ar. i. dost, yâren
a.+dan (ġuṣṣa-yı aḥbāb) 49
[=1]
aḫbār < Ar. i. haber'in c. ortada dönen söylentiler, haberler
a. 84, 142
[=2]
ʿahd < Ar. i. and, yemin
ʿa.+e 258
[=1]
āhen < Far. i. demir
a. 931
[=1]
āheng < Far. i. uyum, âhenk
ā. 51
ā.+i(āheng-i ceng) 508
ā.+imüz 545
[=3]
āḫir < Ar. i. biten, sonra gelen
ā. 192, 245, 289, 410, 443, 842
a.+i 286
[=7]
āḫiret < Ar. i. ahiret, öbür dünya
ā.+de 989
[=1]
aḫiz < Ar. i. alma, alış
a. +(etmek) 287
[=1]
Aḥmed < Ar. i. Hz. Muhammed
a. 30
a.+üñ 18
[=2]
Aḥmedī < Ar. i. Tebrizli Ahmedî
a. 107
a.+çün 47, 168
[=3]
aḥsen < Ar. sıf. daha güzel, daha yakışıklı, pek güzel
a. +(eylemek) 153
a.+i (aḥsen-i ḳıṣṣa) 152
[=2]
aḫşam < i. akşam
a. 343
[=1]
aḥvāl < Ar. i. hâl'in c. haller, durumlar
a.+ini 116
a.+i (1) 488
a.+i (2) 502, 595
a.+i (aḥvāl -i meşāyiḫ) 85
a.+i (aḥvāl -i selātīn) 86
a.+imüz 346
a.+in (ḳıṣṣa-i aḥvālin) 625
a.+ini 429, 436, 467, 474, 512, 766
[=14]
aḳ- f. bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek
a.-ardı 60
a.-dı 281
[=2]
aḳarṣu < i. yeryüzünde ve yeraltında belirli bir yatak içinde, eğim boyuna sürekli veya zaman zaman akan su
a. 71
[=1]
ʿaḳd < Ar. i. akit, bağlama
ʿa. 941
ʿa. +(etmek) 862
ʿa.+ımuz 874
ʿa.+ini 862
[=4]

ʿāḳıbet < Ar. i. nihayet, son

ʿa. 269, 609, 841

[=3]

ʿāḳıl < Ar. i. akıllı, aklı başında

ʿa. 514

ʿa. 551

[=2]

Aḳḳoyunlu i. Akkoyunlulara mensup

a.+dan 101

[=1]

ʿaḳl < Ar. i. düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, akıl

ʿa. 491

ʿa.+ı (1) 445, 495, 839

[=4]

āl < Ar. i. sülâle, boy, hânedan

ā.+ine 46

[=1]

al- f. herhangi bir şeyi tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak

a. 170, 532, 652, 710, 852, 862, 918

a.-a 522, 948

a.-am 398, 505, 533

a.-amaz 750

a.-an 296, 550

a.-ayum 555

a.-dı 186, 357, 558, 626, 778, 919

a.-dılar 255, 319, 541, 549

a.-gıl 160

a.-ıncaḳ 91

a.-mış 135, 208, 797, 817

a.-mış ıdı 879

a.-ur 810

a.-uram 523

a.-urdı 114

a.-urken 546, 548

a.-ursa 799

[=39]

- Deyimler ve deyim gibi kullanılan ifadeler

a.- (himmet almaḳ) 184

a.-a (ḫaẓ almaḳ) 193

a.-am (āh almaḳ) 398

a.-dılar (bīʿat almaḳ) 340

a.-ur (heybet almaḳ) 707

a.-mışdı (ḥayl almışdı) 65

[=6]

ʿalām <Ar. i. işaretler

ʿalāmü'l-ġuyūb gaybların işaretleri

ʿa. 595

[=1]

alçaḳ i. bile bile en kötü, en ahlâksızca davranışlarda bulunan, nâmert, hâin, rezil

a. 523, 548

[=2]

alda- f. aldatmak, kandırmak, oyun etmek

a.-yuban 255

[=1]

ʿālem < Ar. i. bütün dünya, cihan, evren

ʿa. 7, 61, 200, 335, 614, 748, 749, 779, 801

ʿa. +(ḫalḳ-ı ʿālem) 712, 715

a.+de 50, 80, 217, 300, 451, 599, 694, 739, 785

ʿā.+e 8, 126, 185

ʿā.+i (1) 307

ʿā.+i (2) 42, 587, 654

ʿā.+i (ʿālem-i tevḥīd) 622
ʿā.+ler 568
ʿā.+lere 570
ʿā.+üñ 18, 554, 675, 800
[=34]

alın i. mec. kader, yazgı, mukadderat
ʿa.+ında 176
[=1]

ʿālī < Ar. sıf. yüce, yüksek
ʿā. 333, 489, 632
ʿā. +(divān-ı ʿālī) 694
ʿā.+leri 299
[=5]

ʿālī –naẓar < Ar. i. yüksek görüşlü
a. 132
[=1]

ʿālim < Ar. sıf. bilen, bilgili, bilgiç
ʿā. 43, 155, 740
[=3]

Allah < Ar. i. kâinatın yaratıcısı olan mutlak varlık, Tanrı
a. 381, 388
a.+ile 1
a.+u 624
[=4]

alma- f. kabul etmeme
a.-yınca 175
a.-yıncaḳ 534
a.-z 534
a.-z isen 532
a.-zlar 336
[=5]

alt i. bir şeyin yere bakan yüzü
a.+ında 719
[=1]

altı sıf. sayı sıfatı, altı
a. 208, 220
[=2]

altın i. kolay eriyen, yüksek değerli, paslanmaz element
a. 936
[=1]

ʿamm < Ar. sıf. umumi, genel, herkese ait
ā. 439
[=1]

ʿamel < Ar. i. bir maksatla yapılan iş
ʿa. 201, 619, 985
[=3]

ʿāmile <Ar. i. sebep
ʿā. 999
[=1]

ʿamū <Ar. ünl. topluluğa hitap için kullanılır
ʿa. 149, 562, 588, 596, 714, 756, 971, 994
[=8]

ana < i. anne
a. 43, 635
a.+dan 208
a.+sı 632, 634
[=5]

aña < zm. ol zamirinin yönelme hâli ona
a. 27, 57, 57, 63, 73, 112, 153, 157, 159, 200, 251, 253, 254, 294, 308, 309, 332, 378, 382, 421, 442, 466, 490, 496, 513, 531, 564, 595, 601, 605, 627, 649, 724, 727, 740, 761, 780, 813, 827, 828, 870, 872, 874, 882, 893, 897, 898, 899, 900, 901, 909, 913, 914, 914, 915, 926, 940, 945, 952, 966, 974, 992

[=62]

ʿanāsır < Ar. i. unsurlar, elemanlar
ʿa.+dan 4
[=1]

ʿanber < Ar. i. güzel koku, anber
ʿa.+den 708
[=1]

ʿanberçe < Ar.+Far. i. anber konulan kutu
ʿa. 859
[=1]

anca < e. o kadar, öyle
a. 357, 359, 989, 990
[=4]

ancaḫ < zf. ancak, yalnız, sadece
a. 398
[=1]

anda zm. ol zamirinin bulunma hâli, onda
a. 11, 29, 92, 93, 94, 148, 191, 205, 397, 471, 499, 552, 561, 616, 701, 726, 746, 827, 892, 926, 929, 932, 932, 993
[=24]

andan ol zamirinin çıkma hâli, ondan
a. 68, 114, 126, 181, 193, 206, 207, 279, 286, 335, 339, 404, 415, 420, 440, 443, 623, 700, 741, 868, 959, 961, 997
[=23]

ʿandelīb < Ar. i. bülbül
ʿa. 623
[=1]

anı < zm. ol zamirinin yükleme hâli
a. 5, 5, 114, 153, 193, 213, 216, 246, 252, 345, 348, 348, 362, 371, 372, 373, 387, 415, 416, 417, 515, 517, 584, 599, 604, 610, 628, 769, 808, 838, 895, 902, 965
[=33]

ʿanḳarīb <Ar. yakında
ʿa. 142
[=1]

anla- f. bir şeyin ne demek olduğunu , neye işaret ettiğini kavramak
a.-mışdı 811
a.-ya 552
a.-yınca 280
[=3]

anlar zm. ol zamirinin çoğul hâli, onlar
a. 136, 222, 233, 364, 482, 546
a.+a 120, 234, 241, 585, 834
a.+ı 344, 483, 483, 484, 507, 682
a.+ıla 884
a.+ıñ ıla 96
a.+uñ çün 34
[=20]

anuñ zm. ol zamirinin ilgi hâli, onun
a. 20, 62, 98, 141, 244, 290, 291, 303, 305, 326, 329, 370, 405, 452, 456, 516, 529, 560, 764, 767, 797, 798, 802, 817, 826, 894, 916, 970
a.+çün 36, 690, 977
a.+ıla 352
a.+içün 472, 540, 541, 549, 586, 601, 615, 617, 743, 746, 762, 1000
a.+la 202
[=45]

apar- f. aparmak işi
a.-a 250
a.-alum 246

[=2]

aparmaḳ i. götürmek, alıp götürmek
a.+ içün (aparmaġiçün) 934
[=1]

ar- f. yorulmak, yorgun düşmek
a.-mışdı 367
[=1]

ara i. iki şeyi birbirine bağlayan veya birbirinden ayıran sınır, boşluk, açıklık
a. 655
a.+da 994
a.+dan 608, 662
a.+sında 773
[=5]

ārām < Far. i. rahatlık, rahat etme, durma, dinlenme
ā.+ı (ārām-ı cān) 569
[=1]

Arāz i. Aras Nehri
a. 124
[=1]

ʿārıż < Ar. sıf. tabiî ve aslından olmayıp, sonradan belirip ortaya çıkmış; sonradan olan, gelip yapışan
ʿā.+ından 850
ʿā.+uñda 980
[=2]

ʿarş < Ar. i. gökyüzünün dokuzuncu katı
ʿa. 174
[=1]

arşın < 68 cm'lik bir uzunluk ölçüsü birimi
a. 327, 925
[=2]

arż < Ar. i. yeryüzü, dünya
a. +(ḫālıḳ-ı arż) 172

ʿarż < Ar. i. sunma, takdim, sunuş, bir büyüğe bir şeyi hürmetle vermek
ʿa.+ı (ʿarż-ı ḥāl) 525
ʿa.+ı (ʿarż-ı melāḥat) 55
ʿa.+ı (ʿarż-ı niyāzın) 311
[=4]

ārzū < Far. sıf. istek, heves
ā.+sın 474
[=1]

ās̱ār < izler, işaretler, eserler
a. 12
[=1]

aṣḥāb < Ar. i. sahibin c. Hz. Muhammed'in seçkin arkadaşları, ashabın ileri gelenleri
a. 34
a.+a 31
a.+ı (1) 706
a.+uñ 28
[=4]

ʿāṣī < Ar. sıf. isyan eden, karşı gelen
ʿā. 646, 944
[=2]

aṣl < Ar. i. bir şeyin kendisi, asıl, kök
a.+ı 221
a.+ı (1) 322, 459, 801
a.+ı (2) 531
a.+ı (aṣl-ı maḳṣūda) 168
a.+ı (aṣl-ı perī) 518
a.+ıla 191
a.+ımuz 501
a.+ını 802
a.+um 505
a.+umuz 531

a.+uñ 504
a.+uñuz 530
[=14]

aslan < i. kedigillerden, erkekleri yeleli, yırtıcı, Afrika'da yaşayan uzunluğu 160 cm, kuyruğu 70 cm ve ucu püsküllü, çok koyu sarı renkli güçlü bir memeli türü, arslan
- **mec. anl.** aslan gibi cesur ve güçlü

a.+ları 298
[=1]

aṣul- f. bir yere tutunup sarkmak
a.-ur 328
[=1]

āsumān < Far. i. ggökyüzü, sema, sipihr, felek
ā. 493, 640
ā. +(ḳażā-yı āsumān) 662
[=3]

aşaġa zf. aşağı
a. 646
[=1]

ʿāşıḳ < Ar. i. ve sıf. bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun
ʿā. 157, 592
ʿā.+ı 723
ʿā.+ı (ʿāşıḳ-ı maʿşūḳ) 149
[=4]

āşiḳār < Fars. sıf. açık, meydanda, belli, zahir, ayan
ā. 11, 910
ā. +(ḳılmaḳ) 904
[=3]

āşinā < Far. sıf. tanıdık, bildik
ā. +(āşina olmaḳ) 618
[=1]

at i. binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan
a. 217, 936
a.+ına 129
[=3]

at i. isim
a.+ımı 289
[=1]

at- f. bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak
a.-ardı 884
a.-dılar 544
a.-dılar (oḳ atmaḳ) 268
a.-ub 507
[=4]

ata < i. cet, dede, büyük baba ve aynı soydan daha önce yaşamış olan kimse
a. 210, 221, 223, 229, 237, 245, 338, 346, 682, 812, 877, 937, 1000
a.+dan 638
a.+larına 341
a.+larınuñ 244
a.+sı 228, 241, 812, 813, 818, 819, 825
a.+sı çün 329
a.+sına 819
a.+sından 98, 213, 591, 793
a.+sını 22
a.+sınuñ 578
[=31]

ʿaṭā < Ar. i. cömertçe verme, ihsan, bağış
ʿa.+lar 677
[=1]
āteş < Far. i. ateş, od, hararet, kızgınlık
ā. +(düşmek) 712
ā.+den 12
ā.+i (āteş-i Nemrūd) 306
[=3]
atlan- f. atlamak işi yapılmak
a.-a 696
[=1]
atlu < sıf. ve i. ata binmiş olan, süvari
a. 832
[=1]
av i. karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama işi
a.+a 347, 364
[=2]
āvāre < Far. i. aylak, işsiz güçsüz, başıboş
▪ mec. anl. bilgisiz, habersiz
ā.+ler 765
[=1]
avla- f. bir avı diri veya ölü olarak ele geçirmek
a.-dılar 365
[=1]
ʿavrat < Ar. i. kadın
ʿa. 208, 697, 912
ʿa.+laruñ 594
[=4]
Ay < i. yer yuvarlağının uydusu olan gök cismi, kamer
a. 231
[=1]
ayaḳ < i. ayak
a. 659
a.+a (ayaġa) 348, 703, 876, 914
a.+ın (ayağın) 30, 33, 34, 369
a.+ına (ayağına) 676
a.+ına (ayağına) (gelmek) 669
a.+ını (ayağını) 27, 29
a.+um (ayaġum) 395
[=14]
ʿayān < Ar. sıf. âşikâr, belli, herkesin bilebileceği ve görebileceği
ʿa. 13, 32, 198, 235, 473
[=5]
ayār <Far. i. hesap, hesaplama
a. 250
[=1]
āyāt < Ar. i. āyet'in c. âyetler
ā. +(cāmiʿ-i esrār-ı āyāt) 25
[=1]
āyet < Ar. i. Kur'ân-ı Kerim surelerinde bulunan cümlelerin her biri
ā. 623
[=1]
ʿayıblu < Ar. sıf. kusurlu
ʿa. 529
[=1]
ayır- f. birbirinden uzaklaştırma
a.-amazlar 213
a.-ayum 583
a.-dı 705
[=3]
āyīne < Far. i. ayna
ā. 564, 564
[=2]

aylandur- f. dolaştırmak, çevrede gezdirmek
a.-lardı 658
[=1]
ʿayn < Ar. i. göz; göz yummak, aldırmamak, görmemezlikten gelmek
ʿa.+ı (ʿayn-ı nefes) 134
[=1]
ʿayn'ül-yaḳīn < Ar. i. kesin bilgi; kendi gözüyle görme
ʿa. 14, 824
[=2]
ayrılma- f. bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmamak
a.-mış 591
[=1]
ayru sıf. ayrı, başka
a. 840
[=1]
ayruḳ e. Başka, diğer, gayri, maada, artık, bundan sonra, bir daha
a. 90, 313
[=2]
ayrulıġ i. ayrılık
a. 656
[=1]
az sıf. miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölünün altında bulunan, çok olmayan
a. 24, 535, 541, 549, 856, 946
[=6]
aʿżā < Ar.i. üyeler, organlar, parçalar
a.+sın (ʿışḳ-ı aʿżā) 817
[=1]
āzād < Far. i. özgür, serbest
ā.+ları 300, 612
[=2]
āzāde < Far. i. özgür, kurtulmuş
ā.+ler 92, 530
[=2]
Āẕer-bāycān < Far. i. Azerbaycan
ā.+a (mülk-i Āẕer-bāycān) 67
[=1]
→ Āẕer-bicān
Āẕer-bicān < Far. i. Azerbaycan
ā. 89
[=1]
→ Āẕer-bāycān
ʿazīz < Ar. i. değerli, saygıdeğer, sayın, sevgili
ʿa. 674, 753, 780, 782, 837, 853, 856, 861, 863, 867
ʿa.+e 312, 829, 852
ʿa.+i 653
ʿa.+i (2) 182
ʿa.+le 834
ʿa.+ün 11
[=17]
ʿazm <Ar. i. azim, niyet
ʿa. +(etmek) 487
ʿa. +(ḳılmaḳ) 138
[=2]
Azrā'īl <Ar. i. Azrail
a. 451, 455
a.+den 453
[=3]

- B -

bā < Far. e. ile, birlikte
b.+ı (bā-luṭf-ı şerm) 671
[=1]
bā-sim gümüşle
b. 852
[=1]
bā-temiz temizlikle
b. 649
[=1]
bā-usul usulle
b. 27
[=1]
bāb < Ar. i. kapı
b. 37
b.+ı (bāb-ı Ḥayber) 42
b.+ı (bāb-ı ʿilm) 45
b.+ı (bāb-ı ẕinnūreyn) 44
b.+ınuñ (genc-i bāb) 559
[=5]
baba i. çocuk sahibi adam
b. 814, 824
[=2]
bād < Far. i. rüzgar
b.+ı (bād-ı ecel) 684
[=1]
bāġ < Far. i. bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer
b. 94
b.+ı (bāġ -ı cennet) 72
b.+ı (bāġ -ı firdevs) 558
b.+ı (bāġ -ı meyhūn) 953
[=4]
Baġdād < Far. <Ar. Bağdat
b.+ı (taḫt-ı Baġdād-ı ʿIraḳayn) 62
[=1]
baġır < i. göğüs, ciğer, sine
b.+ı (1) 59
b.+ına (bağrına basmaḳ) 262
[=2]
baġla- f. meydana getirmek, teşkil etmek
b.-dılar 928
b.-mışlar 704
b.-r 916
b.-yan 983
[=5]
- Deyimler ve deyim gibi kullanılan ifadeler

b.-dı (bėl baġlamaḳ) 946
baġlat- f. bağlamak işini başkasına yaptırmak
b.-dı 875
[=1]
baḫ- f. bakmak
b. 383
b.-a (bilmek) 962
b.-dı 344, 375, 446, 643, 665, 970
b.-ub 900
[=9]
bahçe < Far. is. Sebze yatiştirilen yer, bostan
b. 94
[=1]
baḫış- f. iki veya daha çok kimse birbirine bakmak
b.-urlardı 564
[=1]
baḥr < Ar. i. deniz, okyanus

b.+ı (baḫr-ı raḥmet) 312
[=1]

baḥs̱ < Ar. i. bahis, konu
b.+i (dirhem-i baḥs̱) 539
[=1]

baḫtāyiş ?
b.+inüñ 736
[=1]

baḳ- f. gözleri bir şey üzerine çevirmek
b.-dı 960, 961, 971
[=3]

bāḳī < Ar. sıf. ebedî, dâimî
b.+sin 437, 773, 843
[=3]

baña zm. ben zamirinin yönelme hâli
b. 33, 231, 236, 266, 285, 286, 355, 356, 431, 447, 466, 467, 496, 629, 635, 638, 651, 813, 818, 843, 850, 889, 900, 906, 907, 976
[=26]

bārī < Far. e. hiç olmazsa, kısacası
b. 118, 791
[=2]

baṣ- f. kucaklamak, vücudun ağırlığını verecek biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak
b.-dı (bağrına baṣmaḳ) 262
b.-uban 278
[=2]

baş i.
I. insan ve hayvan bedenlerinin en yukarı kısmı olup vücudun beyin, göz, kulak, ağız, burun gibi organlarının toplandığı en mühim kısmı; kafa, ser
b. 669
b.+a 878
b.+dan 348, 703, 876, 914
b.+ına 461, 839
b.+um 917
[=9]

II. başlangıç
b.+a 148
b.+dan 148
b.+ına 623
[=3]

başla- f. bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek
b.-dı 128
b.-mışdı 51
[=2]

bāṭıl < Ar. i. ve sıf. hak olmayan şey, yanlış
b.+dan 202
[=1]

bāṭınī < Ar. i. iç ile ilgili; iç anlamıyla ilgili
b. 479
[=1]

be-ġarmānī Far. sıf. heyecanlı, hararetli
b. 463
[=1]

baʿżı < Ar. sıf. birtakım, bir kısım
b. 331, 332, 415
b.+lar 577, 586, 606
[=6]

be < Far. e. kelime başına getirilerek zarflar teşkil eden “ile, için, -e kadar, -e göre” anlamında ön ek
be-ġāyet son derece, pek çok, fazlasıyla

b. 360, 786
[=2]
bed <Far. sıf. fena, kötü, çirkin
bed-liḳā çirkin, suratsız
b. 821
[=1]
bed-mez̠heb yanlış yol, din
b.+leri 76
[=1]
bedel < Ar. i. karşılık
b. 201
[=1]
beden < Ar. i. gövde, vücut, cisim, ten
b. 125, 135
b.+ (s̠emīn-beden) 975, 975
[=4]
bedīn < Far. sıf. daha kötü
b. +(nīk ü bedīn) 588
[=1]
bedr < Ar. i.
I.Ay'ın en parlak olduğu hâli, dolunay
b.+i (bedr-i temām) 495, 499, 702
[=3]
II. Bedir
b.+e (ceng-i Bedr) 41
[=1]
beg i. küçük devlet başkanı
b.+ler 68
[=1]
behā < Far. i. kıymet, değer, paha
b. 568, 727, 733, 746, 747
b. +(hüs̠n-i behā) 733
b. +(urmaḳ) 734
b.+mı 739
b.+ña 545
b.+sın 538
b.+ya 540, 549, 738, 742, 857
b.+yı 734
[=16]
beḳā < Ar. i. kalıcılık, devamlılık
b. 821
[=1]
bel i. bedenin ortası, kuşak bağlanan yeri, göğüs ile karın arası
b. +(bağlamaḳ) 946
b.+den 287
b.+inde 878
b.+ine 879
[=4]
belā < Ar. i. büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musibet, felâket
b. 372, 586, 672
b.+dan 677
b.+lar 971
[=5]
belī Ar.> Far. evet
b. 267, 267, 433, 452
[=4]
belki < Ar. zf. olabilir, umulur, bir ihtimale göre, muhtemelen
b. 139, 400
[=2]
bellü sıf. anlaşılacak ve görülecek şekilde açık olan, meydanda
b. 915
[=1]
belvā <Ar. i. acı, keder, sıkıntı
b. +(ḳılmaḳ) 428
[=1]
ben zm. tekil birinci şahsı gösterir

b. 116, 118, 130, 229, 238, 250, 295, 301, 307, 354, 389, 410, 412, 415, 418, 421, 566, 743, 747, 804, 865, 890, 916, 942
b.+daḫı 36, 310
b.+den 263, 288
b.+em 387
b.+i (2) 302, 308, 310, 668, 804
b.+üm 739, 905, 918
b.+üm çün 852
b.+üm ile 290, 984
[=40]

be-nām < Far. sıf. ünlü, meşhur
b. 91
b.+ı (be-nām-ı girdigār) 172
[=2]

bend < Far. i. bağ, bağlama
b. 916, 979
b. +(eylemek) 510
b.+e 723, 941
b.+i (1) 939
b.+in (tümen-i bend) 941
[=7]

bende < Far. i. kul, köle
b. 817, 817, 859, 931, 1002
b. +(olmaḳ) 602
b.+den (tabıın-i bende) 46
b.+i (bende-i ḫalḳ) 637
b.+i 578
b.+lerün 594
[=10]

benī < Ar. i. oğullar
b. 232
[=1]

benī-ādem insanlar, insanoğlu
b.+den 501
b.+dür 505
[=2]

ber < Far. ön ek. Arapça ve Farsça kelimelerin başına gelerek sıfat ve zarflar yapar; Türkçedeki "-de" ekiyle "üzeri, üzere, üzerine, üzerinde" vb.'nin karşılığıdır.

ber-aver < Far. i. yerine getiren
b. 947
[=1]

ber-ḳarār aynı durumda, aynı kararda
b. 69
[=1]

berāber< Far. zf. birlikte bulunan, bir arada, müsâvî
b. 939
[=1]

berāt <Ar. i. rütbe, nişan ve imtiyaz verildiğini bildiren ferman
b. +(vermek) 2
b.+ı (berāt+ı ḳullıġ) 560
[=2]

berd < Ar. i. soğuk
b.+en 306
[=1]

berg < Far. i. yaprak
b.+i (berg-i nevā) 57
[=1]

berī < Ar. sıf. salim, kurtulmuş, temiz
b. 252
[=1]

berü e. beri, iki uzaklıktan daha yakın olanı, daha yakın
b. 58, 418, 420, 777, 846, 938
[=6]

bes < Far. i. ve sıf. yeterli, kâfi, çok

b. 336
b.+mi 399, 400, 408, 422
[=5]

beş < sıf. sayı sıfat, beş
b. 147
[=1]

beşāret < Ar. i. müjde, iyi haber
b. 183
[=1]

beşer < Ar. i. insan
b. 176, 500, 504
b.+dür 501
[=4]

beşīr < Ar. i. müjdeci
b. 183
[=1]

Beşīr < Ar. i. Beşir
b. 491, 492, 493
[=3]

beter < Far. i. beter, daha kötü, şiddetli
b. 939
b. +(ḳılmaḳ) 293
[=2]

bey' < Ar. i. satış, satma
b. 541
b.+a 861
b.+ı (2) 777, 778, 853
b.+ıla 862
b.+ıñ 766
[=7]

beyān < Ar. i. açıklama, ifade etme, dile getirme
b. 48, 230, 271, 718, 851
b. +(etmek) 48, 168, 410
b. +(eylemek) 198, 850
b. +(ḳılmaḳ) 32
b.+ına 109
[=12]

beyt < Ar. i. iki dizlik nazım birimi
b.+dür 147
b.+i (2) 605
[=2]

beytü'l-ḥazen < Ar. i. hüzünler evi
b.+den 184
b.+de 462
[=2]

bezirgān <Far. i. tüccar
b. 489
b.+dı 333
[=2]

bıñar i. pınar
b. 284
[=1]

bī < Far. ön ek. Arapça ve Farsça kelimelerin başına gelen ve dilimizdeki "-siz, -mez" eklerinin anlamını karşılayan ön ek.

bī-çār çaresiz, zavallı
b. 417
[=1]

bī-çāre çaresiz, zavallı
b. 436
b.+den 118
b.+ler 765
b.+ye 394, 396
[=5]

bī-devā ilaçsız, çaresiz
b. 164
[=1]

bī-dirīġ esirgenmeden bol bol verilen
b. 656
[=1]

bī-edeb edebsiz

b. 521

[=1]

bī-elem dertsiz, tasasız,

b. 124

[=1]

bī-emān amansız

b. 321

[=1]

bī-ġam gamsız, kedersiz

b. 136

[=1]

bī-gümān kuşkusuz, şüphesiz

b. 482, 534, 738, 924

[=4]

bī-günāh günahsız

b. 579, 585

[=2]

bī-ḫaber habersiz, vurdumduymaz

b. 445

[=1]

bī-ḥayā arsız, terbiyesiz, utanmaz, hayāsız

b. 761

[=1]

bī-ḥesāb hesapsız, sayısız, çok

b. 161

[=1]

bī-hüner hünersiz, becerisiz

b. 647

[=1]

bī-iḫtiyar elinde olmadan, gayri ihtiyâri

b. 638, 644, 902

[=3]

bī-ḳarar kararsız, yerinde duramayan, rahatsız, huzursuz

b. 11, 479, 645, 897, 911

b. +(olmaḳ) 775

[=6]

bī-kes kimsesiz

b. 792

[=1]

bī-ḳīl ü ḳāl dedikodusuz, dedikodu olmadan

b. 827

[=1]

bī-ḳıyas kıyas kabul etmez, ölçüsüz, çok

b. 217, 335

[=2]

bī-mecāl mecalsiz, halsiz, dermansız

b. 844, 996

[=2]

bī-mis̱āl benzersiz

b. 968

[=1]

bī-murad istemeden, isteksizce, gönülsüzce

b. 449, 943

[=2]

bī-naṣīb nasipsiz, kısmetsiz

b. 792

[=1]

bī-naẓīr benzersiz, eşsiz

b. 491

[=1]

bī-nevā nasipsiz, zavallı, çaresiz, mahrum

b. +(ġarīb-i bī-nevā) 116

b. +(ḳılmaḳ) 159

[=2]

bī-niḳāb peçesiz,

b. 37, 447

[=2]

bī-sebeb sebebsiz, boş yere

b. 263, 793

[=2]

b.-mişem 421
b.-mişidi 223
b.-mişsin 850
b.-sün 439
b.-üb 467
b.-übdür 980
b.-ür 461, 518, 629, 828
b.-ürdi 490, 811
b.-üridi 898, 902
b.-üridüñ 616
b.-ürsin 248, 295, 437, 773
b.-ürsiz 766, 766
b.-ürüz 349
[=62]

bilād < Ar. i. beldeler, şehirler
b.+ı (bilād-ı Şām) 414
[=1]

bildir- f. bilinir duruma koymak, açıklamak
b.-elüm 275, 513
[=2]
→bildür-

bildür- f. bilinir duruma koymak, açıklamak
b.-e 595
b.-eydi 467
b.-ün 286
b.-ür 856
[=4]
→bildir-

bile e. birlikte, beraber
b. 226, 621, 823, 830, 834, 935, 936
[=7]

bilme- f. bilememe durumu, bilmezlik
b.-di 445
b.-düñ 571
b.-miş 594
b.-mişdi 593
b.-ye 112
b.-z 461
b.-zdi 588
b.-zem 497
b.-zidi 589
b.-züz 512
[=10]

bilmek i. bir şey hakkında bilisi olmak
b. 617, 806
[=2]

bīm < Far. i. korku, havf
b. 103
[=1]

bin < Ar. i. İbn kelimesinin kısaltılmış şekli olup Arap dili kuralına göre yapılan isimlerde, bir kimsenin kimin oğlu olduğunu göstermek üzere, soyadı yerine geçen baba adıyla oğul adı arasına getirilir.
b. 782
[=1]

biñ sıf. sayı sıfatı, bin
b. 46, 107, 134, 147, 216, 219, 220, 372, 702, 723, 728, 728, 728, 728, 729, 729, 729, 729, 730, 730, 730, 731, 731, 731, 732, 732, 732, 733, 733, 832, 859, 859, 860, 935
b.+de 108, 734
[=36]

bin- f. binek hayvanı için kullanmak, yönetmeki sürmek
b.-di 129, 682, 937
[=3]

bindir- f. binmesini sağlamak

b.-diler 631

[=1]

bir i. ve sıf.

I. sayıların ilkinin adı

b. 26, 27,67,108, 175, 198, 205, 208, 209, 212, 226, 231, 272, 287, 287, 332, 332, 369, 591, 665, 695, 734, 736, 925, 833, 873

II. herhangi bir

b. 11, 49, 66, 119, 125, 131, 176, 180, 203, 203, 204, 212, 225, 246, 262, 264, 279, 282, 289, 290, 319, 323, 333, 334, 335, 341, 342, 361, 365, 366, 382, 470, 471, 473, 489, 499, 503, 521, 522, 527, 529, 555, 561, 563, 577, 577, 578, 578, 578, 595, 607, 628, 631, 631, 632, 638, 640, 645, 648, 654, 661, 663, 664, 689, 694, 702, 757, 785, 785, 785, 785, 786, 789, 790, 792, 798, 808, 821, 823, 825, 826, 836, 838, 839, 858, 874, 878, 879, 880, 891, 912, 915, 920, 927, 928, 953, 959, 963, 968, 984, 988, 999

b.+i (2) 543

b.+iniñ 491

[=130]

birbiri birl. zm. iki veya daha fazla şey yahut kimsenin yerini tutar, biri, öteki, yekdiğer

b.+nden 340, 491, 652, 658, 756, 939, 958

b.+ne 835

b.+yle 31

[=9]

biri zm. bir kimse, herhangi bir şahıs

b. 508

b.+ne 144

[=2]

birle e. ile, birlikte, beraber

b. 30, 604

[=2]

biryān < Far. i. kebap

b. 472

[=1]

bitür- f. meydana getirmek, hasıl etmek

b. 918

b.-mezsin 108

[=2]

biz <zm. çoğul birinci şahsı gösterir

b. 248, 251, 252, 252, 258, 347, 348, 349, 389, 392, 423, 426, 510, 511, 520, 546, 734, 989

b.+de 986

b.+den 509, 522

b.+e 180, 245, 246, 349, 388, 393, 662, 783, 868, 985

b.+i (2) 361

b.+üm.ile 668

[=33]

bol sıf. içine girecek şeyin, boyutlarından daha büyük veya geniş olan

b. 877

[=1]

bol- f. bulmak

b.-dı 775

[=1]

boyan- f. mec. anl. kana bulanmak, kana bürünmek

b.+nlaruñ 837, 837
b.+nlaruñla 525
b.+nuñ 316, 512, 616, 694, 894
b.+nuñla 274, 927
b.+yıdı 515, 602
[=135]

bu'l-ḥasen Ar. i. güzelik sahibi
b. 964, 981
[=2]

bul- f. bulmak, arayıp bulmak
b.-a 644
b.-a (dermān bulmaḳ) 432
b.-an 483
b.-dı 135, 864
b.-dılar (muḫlıṣ bulmaḳ) 677
b.-duk 509
b.-dum 777
b.-mış ıdı 951
b.-mışdurur (fenā bulmaḳ) 482
b.-mışuz 511
b.-ur 483
[=12]

būlād < Far. i. çelik, polat
b. 931
[=1]

bulın- f. bir yerde mevcut olmak, var olmak
b.-maz 12
b.-ur 164, 827
[=3]

bulma- f. bir şeyi elde etmemek
b.-mış 950
b.-mış (ʿızzet bulmamaḳ) 751
b.-mışdı 50
b.-sa 967
b.-z 908, 911
b.-zdı 894
[=7]

bulun- f. hallolmak
b.-ur 987
[=1]

bulut i. atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığınlar
b.+dan 711, 715
[=2]

bunca e. bu denli, birçok, böyle, böyle bir, böylesi
b. 402, 890, 976
[=3]

buncılayın e. bunun gibi, böyle
b. 448
[=1]

bur- f. sarmak
b.-dı 888
[=1]

bura e. buraya
b.+ya 413
[=1]

burhān < Ar. i. kanıt, delil
b.+ı (burhān-ı ḥaḳḳ) 995
[=1]

burun< i. burun
b.+ı (1) 281
[=1]

būse< Far. i. öpücük
b. 958
[=1]

būş < Far. i. bir tür lâden

b. +(lāl-i būş) 876

[=1]

buyur- f. bir şeyin yapılmasını kesin olarak bildirmek, emretmek

b.-dı 710

b.-san (iş buyurmaḳ) 628

[=2]

bühtān <Ar. i. iftira

b. 399

b. +(etmek) 389

b. +(eylemek) 393

b. +(olunmaḳ) 575

b.+ı (bühtān-ı zūr) 408

b.+ını 594

[=6]

bükme- f. kıvırmak

b.-di 34

[=1]

bülʿaceb < Ar. i. şaşılacak şey, ilginç

b. 653

[=1]

bülbül < Far. i. güzel öten bir nevi kuş, andelib

b. 52, 58, 179

b.+i (2) 558

[=4]

bünyād < Far. i. asıl, temel, esas

b. +(eylemek) 920

b.+ı (1) 366

b.+ını 921

[=3]

bürrān < Far. sıf. kesici, keskin

b.+ıla (tīr-i bürrān-ıla) 656

[=1]

Büşrī <Ar. i. şahıs ismi

b. 496

[=1]

büşrā < Ar. i. müjde

b.+yı (büşrā-yı ġulām) 499

[=1]

- C -

cā-be-cā < Far. yer yer
c. 52
[=1]
ca’d-mū < Far. i. kıvırcık saçlı
c. 826
c.+dur 786
[=2]
cāhil < Ar. i. ve sıf. bilmeyen, bilgisiz, bilmez
c. 615
[=1]
cām < Far. i. cam, şişe, bardak, sırça
c. 922
[=1]
cāme < Far. i. elbise, çamaşır
c. 921
c.+i (cāme-i fāḫir) 877
[=2]
cāmiʿ < Ar. i. derleyen, toplayan, içine alan
c.+i (cāmiʿ-i esrār-ı āyāt) 25
[=1]
cāmūs < Far. <Ar. manda, camız
c. 217
[=1]
cān < Far. i. insan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh
c. 3, 64, 113, 212, 419, 507, 634, 841, 858, 860, 883, 905, 955, 974, 987
c. +(ādem-i cān) 955
c. +(ārām-ı cān) 569
c. +(cān -ı cān) 794
c. +(etmek) 4
c. +(mürġ-ı cān) 684
c. +(ṭūṭī-yi cān) 685
c. +(Yūsuf-ı cān) 182, 426
c.+a 288, 614, 639
c.+a (şem-i cān) 133
c.+dan 762
c.+ı çün 104
c.+ı (1) 370, 814
c.+ı (cān -ı cān) 794
c.+ı (cān -ı cihān) 262, 710, 784
c.+ı (cān -ı dil) 134, 759, 933
c.+ıdı 333
c.+ıla 41, 45, 63, 139, 303, 414, 706, 829
c.+ıla (dīl-i cān) 216
c.+ıla (revān-ı cān.ıla) 829
c.+ım 500, 918
c.+ına 97, 228, 516, 712, 723, 886, 971
c.+ını 454, 816
c.+um 405, 845, 917
c.+uma 422, 956
[=65]
cān-dil <Far. i. gönülden, isteyerek
c.+den 681
[=1]
cān-āne <Far. i. sevgili
c.+i (2) 929
[=1]
cānib < Ar. i. taraf, cihet, yan
c.+den 835
c.+i (cānib-i Rūm) 119
[=2]
cārī < Ar. sıf. akan, akıcı, revan

c. +(olmaḳ) 183
[=1]

cāvīdān < Far. sıf. kalıcı, sonsuz, ebedî
c. +(genc-i cāvīdān) 557
[=1]

cāy < Far. i. yer
c.+ını 888, 978
[=2]

Cebreil < Ar. i. Cebrâil, vahiy meleği
c. 27, 321, 427, 455, 463, 469
c. +(ḳurb-ı Cebreil) 304
c.+e 450
c.+i (Cebreil -i emīn) 438, 446
[=10]

ced / cedd Ar. i. cedd, ata
c.+i (1) 797
c.+i (cedd-i Rūm) 62
c.+inden 798
c.+ümüz 607
[=4]
ced-be-ced Ar. nesiller boyunca, soyca sülâlece
c.+den 99
[=1]

cefā <Ar. eziyet, incitme
c. 288
c. +(tīġ-ı cefā) 77
[=2]

celāl < Ar. i. büyüklük, rütbe ve mevkii
c. 157
c. +(ḳahr-ı celāl) 78
[=2]

celil < Ar. i. ulu, yüce
c. 302
c. +(emr-i celīl) 185, 355
[=3]

celle < Ar. ünl. Şanı, celâli yüce olsun
c. 157
[=1]

cemʿ < Ar. i. toplama, bir araya toplayarak tertipleme
c. +(etmek) 144
c. +(eylemek) 142
c. +(ḳılmaḳ) 702
c. +(olmaḳ) 122, 318
[=5]

cemāl < Ar. i. güzellik, yüz güzelliği
c. 716
c. +(ḥüsn-i cemāl) 567
c. +(luṭf-ı cemāl) 78
c.+e 700
c.+i (1) 848
c.+i (ceal-i talat) 261
c.+in (vasf-ı cemal) 847
[=7]

cemīl <Ar. sıf. güzel
c. +(ṣabr-ı cemīl) 355
[=1]

ceng < Far. i. savaş, harp, vuruşma
c. 40, 42, 65
c. +(āheng-i ceng) 508
c. +(etmek) 120
c. +(ḳılmaḳ) 21
c.+i (ceng -i Bedr) 41
c.+in 16
[=8]

cennet < Ar. i. imanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları yer
c. 325

c. +(bāġ-ı cennet) 72
[=2]
cerem< Ar. i. günah, cinâyet, hatâ
c. 576, 946, 966, 972, 973
c. +(olmaḳ) 449
c. +(rivāyā-yı cerem) 84
[=7]
cevāb< Ar. i. bir soruya karşı söylenen söz
c. 438, 477, 803, 899, 996, 998, 998
c. +(etmek) 442
c. +(vermek) 382
c.+a 413
[=10]
cevāhir < Ar. i. cevher'in c. cevherler
c. 876
[=1]
çevgān< Far. i. cirit değneği
c.+ı (çevgān-ı ʿūd) 879
[=1]
cevher < Ar. < Far. i .mücevher, değerli taş
c.+i (2) 553
[=1]
cevlān < Ar. i. dolaşma, gezinmei gezinti
c. +(etmek) 268
c. +(urmaḳ) 246, 273
[=3]
cevr < Ar. i. haksızlık, ezâ, cefâ, eziyet, zulüm, sitem
c. 103, 313, 586, 610, 614
c. +(etmek) 581
c. +(eylemek) 585
c.+i (1)ni 639
c.+i (2) 651
c.+i (cevr-i ẓulm) 593
c.+idi 543
c.+ini 293
c.+ün 293
[=13]
cezā < Ar. i. karşılık, mukâbil, ivaz
c. 285, 315
c. +(ḳılmaḳ) 374
c.+lar 276, 283
c.+yı 381
[=6]
cezālıḳ <Ar. + T.i hak görülen ceza
c.+a (cezālıġa)468
[=1]
ciddī < Ar. i. gerçek, ağırbaşlı, önemli
c. 725
[=1]
ciger < Far. i. ciğer, bağır
c.+in 20
[=1]
cihān < Far. i. dünya, kâinat, âlem
c. 686, 803, 869, 955
c. +(cān-ı cihān) 262, 710, 784
c. +(faẖr-i cihān) 29
c. +(ẖalḳ -ı cihān) 602
c. +(ẖallāḳ-ı cihān) 3
c. +(ẖudāvend -i cihan) 158, 169, 605, 1003
c. +(şāh-ı cihān) 26, 93, 140, 784, 794
c. +(şehinşāh-ı cihān) 101
c.+a 19
c.+da 73, 449, 619, 952
c.+dan 454
[=26]
cin < Ar. i. cin
c.+ne 2

[=1]
cins < Ar. i. boy, soy, kavim, kabile
c.+üm 391
[=1]
cism < Far. i. cisim, madde, vücut, beden
c. 326
c.+e 133
c.+ini 15
c.+ümden 387
[=4]
cūd < Ar. i. cömertlik
43
[=1]
cūş- f. coşmak, kaynamak
c.-a (gelmek) 312, 655
c.-ar 284
[=3]
cüdā < Far. Sıf. ayrı, ayrılmış, ayrılığa düşmüş
c. 263, 353, 463, 638, 652, 658
c. +(cüdā düşmek) 793
c. +(cüdā olmaḳ) 741
c. +(ḳılmaḳ) 475
[=9]
cümle < Ar. i. hep, bütün, tam
c. 5, 8, 10, 79, 174, 199, 200, 218, 335, 397, 487, 615, 855, 928
c.+müz 287
c.+sin 923
c.+sinden 481
[=17]
cürm < Ar. i. suç, kabahat
c.+ini 104
[=1]
cüvān <Far.<Peh. i. genç, delikanlı, civan
c. 71, 264, 602, 678, 696, 857
c.+ı (2) 416
[=7]
cüz' < Ar. i. parça, kısım
c. 173
[=1]

çağır- f. davet etmek
ç. 792, 797
ç.-ur 641
ç.-ursen 793
[=4]

çāh < Far. i. kuyu, çukur
ç. 487
ç. +(ḳaʿr-ı çāh) 494
ç.+a 322, 339, 492
ç.+ı (2) 490
[=6]

çāḳ < Far. i. yırtık, yarık
ç. 217
ç. +(eylemek) 15
[=2]

çal- f. çalmak, vurmak
ç.-dı 839
[=1]

Çalab < Allah, Tanrı
ç. 610
ç. +(ḥükm-i Çalab) 443
ç.+dan 327
[=3]

çenaġ < Far. i. çanak
ç.+a 287
[=1]

çap- f. koşmak, hızlı hareket etmek, koşturmak
ç.-dı 695
[=1]

çār < Far. sıf. dört
ç. 4, 255, 910
[=3]

Çāre < Far. i. çare, ilaç, deva, tedbir
ç. 431, 894, 911, 940, 942
ç.+si 956, 987
ç.+sin 864
[=8]

çāre-dermān
ç. 421
[=1]

Çarḫ < Far. i. gökyüzü, felek
ç.+ı (çarḫ-ı ġaddār) 404
ç.+ı (çarḫ-ı nüh) 764
[=2]

çek- f.
I. bir şeyi veya bir kimseyi başka bir yere doğru götürmek
ç.-di 29, 30, 646, 649
II. sürmek
ç.-miş 56
III. dayanmak, katlanmak
ç.-digi 614
ç.-diler 360
ç.-er 448
ç.-erem 419
ç.-er idi 324
ç.-sen 574
IV. bulunduğu yerden yukarı kaldırmak, çıkarmak
ç.-di 493
ç.-diler 502
V. tartmak, ölçmek
ç.-sen 537
VI. kapatmak, örtmek
ç.- 657, 708
[=16]

çekdür- f. bir yerden başka bir yere
taşıtmak, naklettirmek
ç. 105
[=1]

çekme- f. katlanmamak, maruz
kalmamak
ç.-yevüz 989
[=1]

çel- f. örtünüp iki ucunu bağlamak
ç.-miş idi 879
[=1]

çemen < Far. i. çayır, yeşillik
ç.+de 54
[=1]

çend < Far. i. kaç, birkaç, bir süre,
her ne kadar
ç.+e 817
[=1]

çerāġ < Far. i. mum, çıra, kandil
ç. 170
[=1]

çeşm < Far. i. göz
ç. +(nūr-ı çeşm) 240, 667,
869
ç.+i (1) 641
ç.+i (çeşm-i ḥarīr) 358
ç.+i (çeşm-i ʿināyet) 130
ç.+i (nūr-ı çeşm) 345
[=7]

çetr < Far. i. gölgelik, şemsiye,
çadır
ç. 730
ç. +(ḳılmaḳ) 693
[=2]

çevre i. bir şeyin yakını, etrafı,
dolayı
ç. 930, 938
ç.+sinde 933
[=3]

çıgrış- f. hep birden bağırıp çağırarak
gürültü etmek
ç.-ub 658
ç.-ur 757
[=2]

çıh- f.
I. bir şeyin yukarısına yükselmek
ç.-dı 327, 494
II. görünür duruma gelmek
ç.-dı 715
III. verilmek, sunulmak
ç.-dı 720
IV. tırmanmak
ç.-dı 748
V. gitmek, koyulmak
ç.-dı 832
ç.-mışidük 520
[=7]

çıḳ- f.
I. kaybetmek, yitirmek
ç.-a 249
II. gitmek, koyulmak
ç.-dı 123
III. görünür duruma gelmek
ç.-dı 123, 711
ç.-mış idi 51
ç.-a (ḳarşu çıḳmaḳ) 697, 834
[=6]

çoẖ i. çok, fazla
ç. 395, 395, 396, 445, 446, 524,
535, 542, 556, 574, 581, 677, 677,
946, 946
→çoḳ
[=15]

çoḳ i. çok, fazla

ç. 25, 74, 97, 130, 138, 138, 143, 233, 244, 276, 314, 356, 643, 660, 907
ç.+ıdı (çoġ-ıdı) 68, 118, 214
→çoḫ
[=18]

çökme- f. oturmamak, çömelmemek
ç.-di 34
[=1]

çü < Far. e. çünkü
ç. 115, 381, 382
[=3]

çün < Far. e. zîrâ, çünkü, mademki
ç. 134, 187, 187, 188, 197, 221, 267, 269, 272, 305, 305, 311, 327, 339, 340, 360, 361, 364, 365, 485, 492, 494, 548, 572, 575, 626, 633, 646, 666, 695, 709, 716, 724, 739, 740, 744, 745, 755, 807, 815, 817, 831, 832, 833, 838, 844, 853, 864, 886, 971
[=50]

çünki < Far. e. zira, çünkü
ç. 133, 350, 574, 711, 835, 907, 911, 946, 952, 966, 970, 973, 997
[=13]

çünkim < Far. e. çünkü
ç. 106, 910
[=2]

çüri- f. yıpranmak
ç.-yen 981
[=1]

- D / Ḍ -

dād < Far. i. adâlet, hak, doğruluk
d. 80, 82, 124, 597, 610, 610
d. +(etmek) 320
d.+ını 593
d.+u 610
d.+uñ 106, 593
[=11]

dād-ger < Far. i. adâletli, âdil, Tanrı
d. 144
[=1]

daḫı e. “fazla olarak, üstelik, daha, bile, de” anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü
d. 23, 26, 37, 148, 153, 184, 202, 236, 242, 254, 263, 293, 314, 315, 379, 386, 390, 392, 399, 408, 510, 512, 513, 524, 546, 581, 608, 635, 636, 728, 729, 730, 739, 787, 992
[=35]

dāl < Ar. i. delâlet eden, delil olan, yol gösteren
d. 7
[=1]

dāme < Ar. i. devamlı, sürekli. Arapçada “dâim ve bâki” olsun anlamına gelen kelime, dilimizde klişeleşmiş dua ve iyi dilek cümlelerinde kullanılır.
d. 932
[=1]

dāmen < Far. i. etek
d.+in 788
d.+ini 904
[=2]

dānā < Far. i. ve sıf. bilgili, bilen, mâlûmatlı
d. 514
[=1]

dañla i. şaşkınlıkla
d. 397
[=1]

ḍarb <Ar. i. darp, vurma
ḍ.+ı (ḍarb-ı ḥarb) 41
ḍ.+ıla 281, 283
[=3]

ḍarīr <Ar. i. doğuştan kör
ḍ. 358
[=1]

dār-kebīr < Far. + Ar. i. büyük yer, mekân
d. 691
[=1]

dārü’l-emān < Ar. i. güvenli yer
d. 75
[=1]

dārü’ş-şifā’ < Ar. i. akıl hastanesi, sağlık yurdu
d. 77
[=1]

daʿvet < Ar. i. dâvet, çağırma
d. +(eylemek) 470
[=1]

da’vā < Ar. i. dava, hak arama
d. 965
d. +(ehl-i da’vī) 967
[=2]

dāye <Far. i. sütanne, sütnine, dadı, bakıcı
d.+lerine 836
[=1]

dāyim < Ar. i. sürekli, devamlı
d. 69, 88, 97, 100, 329, 543, 889, 919
[=8]

dāyima < Ar. i. sürekli, devamlı
d. 114
[=1]

dė- f. sözle anlatma, demek
d. 793
d.-di 13, 13, 33, 132, 229, 230, 232, 237, 238, 249, 256, 262, 265, 267, 289, 295, 315, 345, 354, 376, 402, 403, 410, 411, 424, 430, 432, 434, 447, 450, 452, 456, 459, 464, 465, 469, 496, 501, 518, 529, 533, 535, 554, 556, 566, 569, 582, 603, 627, 640, 647, 667, 672, 791, 792, 797, 803, 804, 806, 824, 825, 845, 846, 865, 865, 866, 910, 914, 940, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985
d.-di ki 385
d.-diçün 401
d.-diki 765
d.-di.kim (2) 428, 626
d.-diler 32, 245, 258, 267, 274, 346, 361, 364, 374, 416, 504, 509, 511, 531, 547, 647, 716, 717, 728, 735, 758, 783, 838, 997
d.-diyse 854
d.-düm 139
d.-düñ 744, 801
d.-gil 458
d.-miş 332, 475, 577, 586, 617
d.-mişdi 813
d.-r 294, 394, 442, 567, 935, 955
d.-rsin 402
d.-yü 53, 53, 789, 339
d.-yüben 152, 283
d.-gil 528, 796, 813, 814, 818
d.-miş 600
d.-rem 533
d.-rsen 791
[=140]

defʿin < Ar. i. uzaklaştırma, kovma, baştan atma
d. +(ḳılmaḳ) 316
[=1]

defin < Ar. i. gömme, gömülme
d. +(eylemek) 279
[=1]

defter < Ar. i. yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi
d.+i (defter-i ʿıṣyān) 105
[=1]

degme- f. karşılık olmamak
d.-zem 738
[=1]

degül e. değil
d. 408, 422, 841, 891
d.+di 399, 400
d.+miş 995
[=7]

Dehne <Ar. Dehne (yer adı)
d.+den 90
d.+ye 90
[=2]

delīl < Ar. i. kanıt
d. +(ḫūr -i delīl) 799
[=1]

dellāl < Ar. i. dellal, simsar, aracı
d. 757, 784, 794, 800, 805, 847
d.+a 803
d.+ı 846
[=8]

delv < Ar. i. kova
d. 319, 492, 494, 499
d.+e 493
d.+i (2) 492
d.+inüñ 319
[=7]

dem <Far. i. an, vakit, saat
d. 40, 159, 445, 561, 665, 871, 891, 940, 984
d. +(urmaḳ) 38
d.+de 406, 560, 672
[=13]

dem-be-dem < Far. i. her an, her zaman, sürekli, sık sık
d. 38
[=1]

dėme- f. söylememek, anlatmamak
d. 37, 773, 801
d.-di 44, 531
d.-gil 232, 234
d.-mişem 386
[=8]

denī < Ar. i. alçak
d. 570
[=1]

der <Far. i. kapı
d. 939
[=3]

der < Far. ön ek -de, içinde; kimi kalıplaşmış şekillerin içinde bulunur.

der-dem < Far. i. an içinde, vakitte
d. 281, 644, 802
[=3]

der-meyān ortada bulunan
d. 30
[=1]

der-zemān zaman içinde
d. 123, 455, 502, 652, 1003
[=5]

derd < Far. i. tasa, keder, kaygı
d. 166, 372, 419, 842, 896
d.+e 164, 432, 845
d.+i (1) 261
d.+i (2) 466
d.+i (derd-i dil) 864, 913
d.+i (derd-i hicrān) 399
d.+ile 406, 428, 763, 807
d.+inden 844, 897
d.+ine 911
d.+ini 904
[=21]

derd-mend < Far. i. dertli, acılı
d. 979
d.+e 158, 859, 965
d.+ei 578
d.+ler 589
d.+üñ 370
[=7]

derd-nāk < Far. i. dertli, acılı, elem verici
d. 181
[=1]

derḥāl < Far. zf. hemen, o anda, şimdi
d. 853

[=1]

dermān< Far. i. çare, hâl yolu, çıkış yolu,
d. +(bulmaḳ) 432
d. +(olmaḳ) 431
d.+ına 894
d.+um 845
[=4]

dervāze < Far. i. kale kapısı, şehir kapısı, cümle kapısı
d. 698, 709
[=2]

derviş < Far. i. mâneviyatla gönlü zengin olan mütevâzi ve kanâatkâr kimse
d. 471
[=1]

dest < Far. i. el
d.+idi 1002
[=1]

dest-bürd < Far. i. zafer, üstünlük, kuvvet, kudret
d. dest-bürd ile 751
[=1]

dest-gīr < Far. i. muâvenet, arka olma, elden tutan, yardımcı
d. 590
[=1]

dest-res < Far. i. güç, kuvvet, kudret
d.+i 90
[=1]

devā <Far. i. ilaç, çâre
d. 164, 433
[=2]

deve is. yük taşıyan, binilen, eti yenen büyük hayvan
d. 217
d.+ler 657
[=2]

devlet < Ar. i.
I. saltanat, hükümdarlık
d. 129, 629
d.+inde 138, 171, 821
d.+inden 74
d.+ine 189
d.+iyle 68
II. baht, talih
d. 629
[=8]

devrān < Ar. i. devir, felek, zaman, dünya
d. 102
d.+un (mīr-i devrān) 171
[=2]

deyyān< Ar. i. tanrı, ödüllendiren veya cezalandıran
d.+ı (deyyān-ı luṭf) 150
[=1]

dībā < Far. i. kalın canfes cinsinden ipekli kumaş
d. 729
[=1]

dīdār <Far. i. yüz, çehre
d.+a 308
[=1]

dil < Far. i. gönül, kalp
d. 1, 49
d.+de 169
d.+den 113, 180, 858
d.+den (cān-ı dil) 134, 759
d.+den (cān+ı dil) 933
d.+den (ṣıdḳ-ı dil) 167
d.+den (sūz-ı dil) 155
d.+e (dile gelmek) 384

d.+i (1) 660
d.+i (dil-i cān) 216
d.+ile 470, 668
d.+ince 193
d.+ine (düşmek) 313
d.+ini 974
d.+ler 634, 998
d.+ler (ehl-i dil) 480, 753
d.+lerden (derd-i dil) 913
d.+üm 905
d.+ünüñ (derd-i dil) 864
[=26]

dil-efgār gönlü yaralı, kalbi yaralı, âşık
d. 404
[=1]

dil-sūz üzücü, gönül yakıcı, yürek paralayan
d.+dur+(ḳıṣṣa-i dil-sūz) 148
[=1]

dile- f. birinden bir şeyin yapılmasını istemek, arzu etmek, rica etmek
d.-di 525, 595
d.-di (şefāʿat dilemek) 292
d.-dügün 814
d.-gil 440
d.-mez 903
d.-r 164, 929, 932
d.-r-iseñ 813
d.-rdi 587
d.-rem 795
d.-se 752
[=13]

dilsiz < i. konuşamayan, sessiz, ahraz
d.+idi 899
[=1]

dimāġ <Ar. i. bilinç, şuur
d.+ı (1) 641
[=1]

dīn <Ar. i. Allah’a inanma ve bağlanma, din
d. 17, 39, 69, 219, 219, 344, 359, 504, 550, 580, 580, 861, 960
d. +(ḥayā-yı şerʿ-ı şehr-i dīn) 14
d.+e 21
d.+i (dīn-i īslām) 19
d.+ine 18
d.+ler (ehl-i dīn) 542
[=18]

diñle- f. işitmek için kulak vermek, birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak, itaat emek, uymak
d. 229, 234, 234, 271, 489, 963
d.-diçün 423
d.-gil 346
d.-riseñ 577
d.-sün 197
[=10]

dīr <Far. i. geç, uzun süre, uzak
d. 433, 568, 583
[=3]

direm <Far. i. para, dirhem, gümüş para
→dirhem
d. 739
[=1]

dirhem <Ar.<Peh. i. gümüş para, direm
d. 537
d.+den 536
d.+i (dirhem-i baḫş) 539
→direm
[=3]

dirīġ <Far. i. korumak, esirgemek
d.+a 619

[=1]

diş i. diş
d.+inüñ 736
[=1]

ditire- f. küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak, titremek
d.-rdi 707
[=1]

dīv-zād <Far. i. dev görünümlü, dev gibi
d. +(düldül-i div-zad) 121
[=1]

dīvān <Ar. i. devlet işlerinin idaresiyle alâkalı encümene verilen isim
d.+ı (dīvān-ı ʿālī) 694
[=1]

dīvār <Far. i. duvar
d.+a 957
[=1]

diyār <Ar. i. memleket, ülke
d. +(şehr-i diyār) 81
[=1]

diz i. bacak ile baldır kemiklerinin bağlanma yeri
d.+i (1) 34, 35
[=2]

doğma- f. doğmamak
d.-dı 529
[=1]

dost <Far. i. ve sıf. gönüldaş, yakın arkadaş, sevilen, güvenilen
d.+ına 78
[=1]

dög- f. vurarak canını acıtmak
d.-miş.idi 579
d.-üben 396
[=2]

dök- f. akıtmak, düşürmek
d.-di 409, 462
[=2]

dön- f. gidip gelmek
d.-di 358, 435, 530, 630, 644, 784, 794, 800, 805
d.-düm 140
d.-mek 637
d.-miş 961
d.-üb 382
d.-übeni 485
[=15]

dönder- f. çevirmek, yönelmek
d.-di 957, 959
[=2]

dört sıf. sayı sıfatı, dört
d. 147, 216, 702, 706, 962
[=5]

döşek i. yatak
d.+ler 930
[=1]

duʿā <Ar. i. Allah'a yalvarma, niyaz, dua
d. +(eylemek) 97
d. +(ḳılmaḳ) 190
d.+lar 228
d.+lar (ḳılmaḳ) 107
d.+sı 476
d.+yı 106
[=6]

dūd <Far. i. duman. nefes
d. +(ḳılmaḳ) 166
[=1]

duḫān <Ar. i. duman
d. 13
d. +(olmaḳ) 11
[=2]

dūn <Ar. i. aşağı, aşağıda

d. 205, 207
[=2]
dūr-ī <Far. i. uzaklık, ayrılık
d. 408
[=1]
durur 3. tekil şahıs bildirme eki
d. 12, 36, 162, 356, 417, 443, 550, 559, 611, 611, 749, 856
[=12]
dut- f.
I. ele geçirmek, yakalamak
d.-ub 416
II. yönelmek
d.-dı 772
- Deyim ve deyim gibi kullanılan ifadeler
d.-uban (ṣaf ṭutmaḳ) 705
[=3]
dü-nīm <Far. i. ikiye bölünmüş, iki parça
d. +(ḳılmaḳ) 22
[=1]
dügün i. tören, eğlence
d. 768
d.+içün 831
[=2]
Düldül <Ar. i. Hz. Muhammed'İn Hz. Ali'ye hediye ettiği katır
d.+i (düldül-i dīv-zād) 121
[=1]
dün i. geçmiş
d. 1, 10, 125
[=3]
dünyā <Ar. i. içinde yaşadığımız âlem
d. 420
d.+dan 218
d.+sı 69
[=3]
dünyālık i. dünya malı, dünya için olan mal
d. 541
d.+dan 214
[=2]
düriş- çalış, çabala
d. 1
[=1]
dürlü sıf. muhtelif, çeşitli, herhangi bir biçimde
d. 134, 261, 276, 276, 283, 285, 448, 474, 650, 873, 972
[=11]
dürr <Ar. i. inci, inci tanesi
d.+i (kebk-i dürri) 54
d.+i (dürr-i ʿAden) 125
d.+i (dürr-i s̱emen) 187
d.+i (dürr-i yetim) 722, 728
[=5]
dürrāc <Ar. i. taraç kuşu, çil kuşu
d.+ı 53
[=1]
düş i.
I. rüya
d. 229, 600
d.+de 810, 811, 823
d.+dür 822
d.+i (2) 240, 337, 815
d.+ün 230, 234, 235
[=12]
II. birine muhtaç olmak
d.+ince 883
[=1]
düş- f.
I. yukarıdan aşağıya inmek

d.-di 31, 351, 368, 445, 646, 659, 676, 839, 938, 943, 968
d.-düm 141, 413, 638
d.-düñ 263
d.-e 932
d.-mez 175
d.-miş 115, 664
d.-mişdi 81
d.-ti 264
d.-üb 322
d.-üncek 948
[=22]

II. birlikte yapmak, katılmak
d.-di 779
[=1]

- Deyim ve deyim gibi kullanılan ifadeler

d.-di (bela düşmek)971
d.-di (ateş düşmek) 712
d.-di (diline düşmek) 313
d.-di (fitne düşmek) 755
d.-di (od düşmek) 516
d.-di (torına düşmek) 516
d.-miş (cüdâ düşmek) 793
[=7]

düşmān <Far. i. iyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, hasım, adû
d. 20
d.+a 78
[=2]

düşme- f. içine girmemek, içinde bulunmamak
d.-yesin 425
[=1]

düşmiş i. âciz, garip, kimsesiz
d.+lerüñ 296
[=1]

düz i. kıvrımlı olmayan, doğru
d. 770
[=1]

düz- f. meydana getirmek, tanzim etmek, tertip etmek
d.-di 2, 881
d.-diler 831, 927
d.-düben 888
d.-düñ 48
d.-eler 341
d.-miş 53
[=8]

düzaḥ <Far. i. Cehennem
d. 380
[=1]

düzdür- f. yaptırmak, meydana getirtmek
d.-mişdi 93
[=1]

düzet- f. düzenlemek
d.-di 653, 881
[=2]

düzül- f. hazırlanmak, tertip edilmek
d.-di 832
[=1]

ebed <Ar. i. sonu olmayan gelecek zaman
e. 608
[=1]

ebī <Ar. i. baba
e. 347
[=1]

ebr <Far. i. bulut
e. 654
e.+e 708
[=2]

ebrişüm <Far. i. ibrişim, bükülmüş ipek
e. 732, 926
[=2]

ebter <Ar. i. eksik, noksan, tamamlanmamış
e. 821
[=1]

ebvāb <Ar. i. bāb’ın c. kapılar, bölümler
e. 45
[=1]

ecel <Ar. i. muayyen olan vâde, ömrün sonu
e. +(bād-ı ecel) 684
[=1]

ecr <Ar. i. iyi karşılık, ödül, sevap
e.+i (ecr-i raḳam) 174
[=1]

edā <Ar. i. yerine getirmek
e. +(ḳılmaḳ) 193
[=1]

edeb <Ar. i. terbiye, nezâket, tavır ve iyi ahlâk
e. 30
[=1]

edīm <Ar. i. tabaklanmış deri
e. 729
[=1]

edin- f. sahiplenmek, elde etmek, sahip olmak
e.-eyüz 868
[=1]

efʿāl <Ar. i. fiʿil’in c. fiiler, işler, ameller
e.+ini (suret-i efal) 512
[=1]

efġān <Far. i. feryat, figan, bağırma
e. 406, 423
[=2]

efsūn < Far. i. büyü, afsun, gözbağı
e. +(eylemek) 990
e.+idi 724
[=2]

efzūn <Far. i. fazla, bol, çok
e.+dı 207
[=1]

egle- f. oyalamak, vakit geçirmek
e.-rken 506
[=1]

egin i. omuz
e.+ine (egnine) 261
[=1]

eḥad <Ar. i. bir, tek
e. 624
[=1]

ehl <Ar. i. sahip, mâlik, ehil
e.+i 696

e.+i (1) 687, 714, 775
e.+i (ehl-i ʿıyāl) 270, 735
e.+i (ehl-i bidʿat) 76
e.+i (ehl-i da’vī) 967
e.+i (ehl-i dil) 480, 753
e.+i (ehl-i dīn) 542
e.+i (ehl-i faḳr) 73
e.+i (ehl-i ġaraż) 553
e.+i (ehl-i ḥaḳḳ) 77
e.+i (ehl-i ḥal) 762
e.+i (ehl-i ʿilm) 72
e.+i (ehl-i kāruvān) 502
e.+i (ehl-i kerem) 533
e.+i (ehl-i Mıṣr) 733
e.+i (ehl-i ẓulm) 77
e.+inden 591
e.+ine 166, 755
e.+ini 612, 613, 752
[=26]

el i. kolun bilek mafsalından itibaren avuç ve parmakları içine alan kısım
e. +(ṣoḳmaḳ) 287
e.+de 936
e.+den 498
e.+e 319, 621, 879
e.+i (1) 338
e.+i (1)ne 631
e.+ile 452, 941
e.+ile mi 451
e.+in 296
e.+inden 102, 610, 863, 895
e.+ini 667, 974
e.+iyle 887, 888
e.+üm 905
e.+ümde 556
e.+ümden 249
e.+üñ 948
[=24]

elbet <Ar. zf. mutlaka
e. 220, 247
[=2]

elem <Ar. i. acı, üzüntü
e. 581, 614
[=2]

el-ḳıṣṣa <Ar. zf. kısacası, sözün kısası
e. 243, 558, 630, 642
e.+i (el-ḳıṣṣa-i emr) 176
[=5]

elli sıf. sayı sıfatı, elli
e. 146
[=1]

elvidāʿ <Ar. i. vedâlaşma
e. 641
e. +(etmek) 140, 264
e. +(olmaḳ) 639
[=4]

emān <Far. i. yardım isteme, yardım dileme
e. 282, 312, 582, 951
e. +(vermemek) 526
[=5]

emānet <Ar. i. eminlik, istikâmet üzere bulunmak
e. 862
e.+te 79
[=2]

emīn <Ar. i. ve sıf. güvenmek, güvenilir, inanılır, itimat edilir
e. 177, 430
e. +(olmaḳ) 259, 339, 528
e.+e (Cebrāīl -i emīn) 438
e.+in (Cebrāīl -i emīn) 446
[=7]

emīr <Ar. i. bir kavmin, bir yerin reisi, beyi yerinde kullanılır bir tabir
e. 127
e.+i (emīr-i muʿteber) 67
e.+in 117
e.+üñ 189
[=4]
emr <Ar. i. buyruk, emir
e.-(el-ḳıṣṣa-i emr) 176
e. +(etmek) 122, 248
e. +(eylemek) 324
e.+i (2) 175
e.+i (emr-i celil) 185, 355
e.+i (emr-i ḥaḳḳ) 303
e.+i (emr-i ḫalḳ) 748
[=9]
ėn- f. inmek, gelmek
ė.-miş idi 200
[=1]
enām <Ar. i. halk, insanlar
e. (şāh-ı enām) 91
[=1]
enbiyā <Ar. i. nebî'nin c. peygamberler
e.+dan (ġazā'-yı enbiyā) 86
e.+yı (lūḥūm-ı enbiyā) 388
[=2]
endām <Far. i. boy bos
e. 786
[=1]
endīşe <Far. i. korku, düşünce
e.+i (endişe-i nākerde) 1001
[=1]
ėndür- f. yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru inmesini sağlamak
ė.-di 492
[=1]
er i. ve sıf. yiğit, kahraman
e. 203, 697
e.+den 209
e.+i (1) 219, 504, 550, 580
e.+i (2) 960
[=8]
ėr- f. istenen veya özlenen bir duruma, belli bir merhaleye ulaşmak, kavuşmak
ė.-di 478, 506, 662, 896, 966
ė.-di (gam-hu ėrmek) 403
ė.-e 868
ė.-en (feryād ėrmek) 298
ė.-di 404, 831, 935, 970
ė.-diler 835
ė.-e 624
[=15]
erd <Far. i. öfke, kahır
e.+e 619
[=1]
erġevān <Far. i. erguvan
e.+ıla 55
[=1]
eriş- f. yetişmek
e.-di 133, 332, 499, 633, 855
e.-e 338, 621
e.-sün 935
[=8]
erişdür- f. erişmesini sağlamak, eriştirmek,
e.-di 442
[=1]
erkān <Ar. i. kural, kâide, usul
e.+ı (1)dur 537
e.+ıla 706
[=2]

ėrme- f. ulaşmamak, isabet etmemek
ė.-sün (zevāl ermemek) 725
[=1]

Ermen <Far. i. Ermenistan
e. +(mülk-i Ermen) 63
[=1]

ervāḥ <Ar. i rûh’un c. ruhlar, canlar.
e.+dur (ṣayḳal-i ervāḫ) 163
e.+ı (mūcid-i ervāh-ı ḳuds) 3
[=2]

erzānī <Far. i.kolaylık
e. 982
[=1]

esb <Far. i. at, beygir
e. 731
e.+i (esb-i tāzi) 692
[=2]

esbāb <Ar. i. esvāp, giyecek, giyi, kuşam
e. 214
e.+dan 876
[=2]

esīr <Ar. i. esir, tutsak
e. +(olmaḳ) 572
[=1]

esrār <Ar. i. sırr’ın c. sırlar, gizler
e.+ı (cāmiʿ-i esrār-ı āyāt) 25
[=1]

es-selāmü-ʿaleyküm (Arapça selam sözü) Allah’ın selamı üzerinize olsun
e. 385
[=1]

ester <Far. i. katır
e. 731
[=1]

ėşit- f. işitmek, duymak
ė. 346 (ėşide)
ė.-enden (ėşidenden) 418
ė. (ėşid) 210, 562, 756, 938, 992
ė.-di 360, 444, 666
ė.-düm 419, 421
ė.-ürdi (ėşidürdi) 115
ė.-ürse (ėşidürse) 986
[=14]

ėşitme- f. duymmamak, işitmemek
ė.-ye 239
[=1]

eşyā <Ar. i. şey’in c. nesneler, mevcut olan şeyler
e. 8, 52
e. +(küll-i eşyā) 7
e.+dan 5, 615
[=5]

et i. et
e. 392
[=1]

ėt- f. yapmak, işlemek
ė.-di 17, 555, 575, 576, 655, 682, 825, 851, 941, 952, 956
ė.-diler 342
ė.-düñ 823
ė.-e (bilmek) 750
ė.-e 431, 525, 597, 790
ė.-emedüñ 837
ė.-en 40
ė.-erdi 58
ė.-erler 651
ė.-eyim 505
ė.-gil 652
ė.-miş 611
ė.-miş.idi 96
ė.-tün 306
ė.-üb 544, 599

ė.-medün (iltifāt etmek) 473
ė.-mek (ḳıymet etmek) 573
ė.-mek (sülūḳ etmek) 598
ė.-mezdi (iltifāt etmek) 897
ė.-miş (iḫtilāf etmek) 994
ė.-miş (kesād etmek) 611
ė.-miş (naḳş etmek) 218
ė.-miş idi (ḥazm etmek) 254
ė.-miş idi (iştiḥā etmek) 472
e.-mişdürür (ḥaram etmek) 388
ė-mişidi (emr etmek) 122
ė-mişidi (vaḳf etmek) 95
ė-mişidi (yurd etmek) 91
ė-mişmidür (ḳabż etmek) 454
ė-mişüz (aḫiz etmek) 287
ė.-er idi (feryād ėtmek) 58
ė.-erlerdi (ṭaleb ėtmek) 222
ė-sen (emr etmek) 248
ė.-seydi (tevekkül ėtmek) 951
ė-üb (elvidāʿ etmek) 264
ė-üb (fażl etmek) 437
ė-üb (inṣāf etmek) 566
ė-üb (luṭf etmek) 453
ė-üb (medḥ etmek) 228
ė-üb (şükr etmek) 191, 571, 866
ė-üb (ṭaleb etmek) 468
ė-übdür (maḥbūs etmek) 416
ė-üben (cevlān etmek) 268
ė-üben (faḫr etmek) 607
ė-ün (ḥurmet etmek) 680
ė-üp (şefḳat etmek) 314
ė-üp (cem etmek) 144
ė-üp (elvidāʿ etmek) 140
ė-üp (himmet etmek) 132, 138
[=146]

etek i. etek
e. 879
[=1]

etme- f. yapmamak
ė. 789
ė.-düñ (raḥme etmemek) 379
ė.-ge (ikrām etmek) 57
ė.-mişüz (ḳaṣd etmemek) 389
ė.-ye 239
ė.-zem 870, 977
[=7]

ėtme- f.
ė.-di 909
[=1]

ev i. mesken, ev, hâne
e.+de 925
e.+den 272
e.+e 885
e.+i (2) 921, 926
e.+imüzden 519
e.+lerine 343, 343, 485
e.+üñ 921
[=10]

evlād <Ar. i. veled'in c. çocuklar
e. 408
e.+ına 46, 218
e.+ından 211
[=4]

evliyā <Ar. i. veli'nin c. veliler, erenler
e.+nuñ 145
[=1]

evrād <Ar. i. her zaman okunan dualar, virdler
e. 128
e.+ı (1) 88
[=2]

evṣāf <Ar. i. vasf'ın c. güzel vasıflar, iyi hasletler
e.+ını 721

[=1]

evvāb <Ar. i. koyu dindar
e. +(olmaḳ) 45
[=1]

evvel <Ar. sıf. önce, ilk, birinci, ibtidâ, başlangıç
e. 47, 192, 205, 757, 782, 996
[=6]

ey ünl. ey! Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır
e. 1, 83, 103, 132, 143, 148, 149, 150, 162, 166, 167, 179, 184, 196, 226, 229, 230, 231, 234, 240, 247, 259, 262, 285, 294, 295, 296, 296, 297, 297, 298, 298, 299, 299, 300, 302, 310, 357, 392, 411, 428, 428, 430, 432, 434, 437, 447, 450, 457, 459, 464, 465, 469, 476, 480, 504, 504, 530, 530, 533, 535, 550, 562, 580, 588, 596, 612, 612, 619, 623, 635, 641, 647, 652, 667, 670, 678, 684, 685, 689, 710, 714, 729, 754, 756, 758, 761, 765, 772, 773, 776, 784, 788, 793, 794, 794, 800, 801, 820, 824, 825, 847, 866, 867, 869, 889, 891, 905, 907, 937, 947, 955, 963, 964, 971, 975, 976, 979, 981, 984, 987, 991, 994
[=122]

eyit- f. söylemek, demek, anlatmak
e.-deler (eydeler) 341
e.-deyüm (eydeyüm) 843
e.-di 453
e.-ür (eydür) 158
e.-dür (eydedür) 275, 276, 285, 331, 457, 505, 519, 523, 530, 536, 635, 651, 661, 663, 678, 733, 737, 772, 774, 776, 784, 788, 794, 800, 818, 820, 847, 856, 867, 869, 889, 906, 915, 942, 975, 987
e.-dürdi (eydürdi) 224
[=41]

eyle- f. yapmak, işlemek
e. 715
e.-di 650, 805, 851, 853, 913, 974
e.-diler 396
e.-dük 309
e.-düm 663, 747
e.-mişlerdür 940, 996
e.-nüz 661
e.-r 329, 753
e.-rdi 80
e.-rüm 527
e.-ye 587
e.-gil 224, 867
e.-yem 355, 584

- Yardımcı eylem şeklinde kullanılan ifadeler

e.- (beyān eylemek) 198, 850
e.- (ḫalāṣ eylemek) 310
e.- (helāl eylemek) 635
e.- (ḳabūl eylemek) 106
e.- (naẓar eylemek) 561
e.- (taʿbīr eylemek) 229
e.-di (āġāz eylemek) 131
e.-di (āh eylemek) 579, 763
e.-di (bünyād eylemek) 920
e.-di (çāḳ eylemek) 15
e.-di (efṣūn eylemek) 990

e.-ye (ġalṭān eylemek) 587
e.-yen (ḫor eylemek) 299
e.-yen (ḫor eylemek) 613
e.-yen (maġrūr eylemek) 613
e.-yen (mūr eylemek) 298
e.-yen (teng eylemek) 42
e.-yicek (iḳdām eylemek) 177
e.-yüben (cemʿ eylemek) 142
e.-yüben (defn eylemek) 279
[=124]

eylemek i. eylemek işi
e.-mek 795
[=1]

eylen- f. yapılmak, hazırlanmak, eylemek
e.-e 195
[=1]

eyleş- f. karşılıklı yapmak
e.-ür 55
[=1]

eynü'l-müşteri <Ar. hazır olan müşteriler
e. 757
[=1]

eyvān <Far. i. kemerli yüksek bina, köşk, kasır
e. 693, 730
[=2]

eyyām <Ar. i. yevm'in c. günler
e.+ıdur 179
e.+ından (mihnet-i eyyam) 92
[=2]

ez <Far. –den, -dan çekim eki
ez-araz
e. 553
[=1]
ez-padişah
e. 301
[=1]
ez-ẕübab
e.+ı (eẕ-ẕübāb-ı Mıṣr) 411
[=1]

ezān <Ar. i. ezan
e.+ı (ezān-ı mest) 774
[=1]

- F-

fāẖir <Ar. i. onurlr, değerli
f.+lerin (cāme-i faẖir) 877
[=1]

faẖr <Ar. i. övünülecek şey, övünç kaynağı, kıvanç, şeref ve övünç
f. 612
f. +(etmek) 607
f. +(eylemek) 565
f.+ıla 568, 572, 572
f.+ınun (niẓām-ı faẖr) 147
f.+i (faẖr-i cihān) 29
[=8]

faḳīr <Ar. i. zavallı, bîçare
f.+e 768
f.+ün 130
[=2]

faḳr <Ar. i. yoksulluk, fakirlik
f.+a (ehl-i faḳr) 73
[=1]

fāl <Ar. i. fal, uğur
f. +(naḥs-i fāl) 574, 575
f.+ı (naḥs-i fāl) 576
f.+uma 840
[=4]

farḳ <Ar. i. ayrılık, başkalık
f. +(eylemek) 553
[=1]

Fārs <Ar. i. İran, İran'da Fars eyâleti
f.+ıla 64
[=1]

fāsıḳ <Ar. i. fesat çıkaran
f. 75
[=1]

fāş <Ar. i. meydana çıkma, duyulma, açığa vurma, dile verme
f. 952
[=1]

Fāṭıma <Ar. i. Fatıma
f. +(zevc-i Fāṭıma) 38
[=1]

fażl <Ar. i. hüner, mârifet, kemâl, ahlâk ve inanç doğruluğu ile bir arada bulunan bilgi ve irfan
f. +(etmek) 437
f.+ı 620
f.+ı (fażl-ı ḥaḳḳ) 145, 328
f.+ın 673
[=5]

felāḥ <Ar. i. kurtuluş, selâmet
f. 908
[=1]

felek <Ar. i. gökyüzü, semâ, devran, çark
f. 655, 748
[=2]

fenā <Ar. i. yok olma, yokluk, geçip gitme
f. +(bulmaḳ) 482
[=1]

ferʿ <Ar. i. yan, ikincil, ikinci derecede
f.+i 531
[=1]

ferāġ <Ar. i. gönül rahatı
f. 170
[=1]

ferāġat <Ar. i. vazgeçme, el çekme
f. 12, 779
[=2]

ferah̬ <Ar. i. gönül açıklığı, sevinç, sevinme
f. 683
[=1]

ferd <Ar. i. eşi benzeri olmayan
f. 434
f. 104
[=2]

fermān <Far. i. ferman, buyruk
f.+ı (fermān-ı İlāh) 993
f.+ıyla 325
[=2]

fersaẖ <Ar. i. Doğu dünyasında kentlere ve bölgelere göre değişen bir uzunluk ölçüsü birimi, fersah
f. 272
[=1]

ferş <Ar. i. yayma, döşeme
f.+i (2) 174
[=1]

feryād <Far. i. yardım istemek için çıkarılan yüksek ses; bağırma, haykırma
f. 161, 851
f. +(ermek) 298
f. +(etmek) 58, 320
[=5]

ferzend <Far. i. oğul, evlat
f.+i (1) 518
[=1]

fesād <Ar. i. bozgunculuk, fesad, fitne
f. 902, 972, 995
f. +(gün-i fesād) 155
[=4]

feth̬ <Ar. i. fetih
f. +(etmek) 557
f.+ı 623
f.+ine 18
[=3]

fevḳ <Ar. i. üst, üst taraf, yukarı
f.+ı (fevḳ-i tah̬t) 923
[=1]

fevr <Ar. i. âni, hemen, derhâl
f.+ini 293
[=1]

fevzend <Ar. i. üstünlük, şan ,şeref
f.+inüñ 872
[=1]

feżāhat <Ar. i. edepsizlik, rezillik, alçaklık
f. 650
[=1]

fī Arapça kelimelerin başına gelen ve bunlara –de, içinde anlamı katarak zarflar yapan ek
fī-külli h̬āl 536, 949
[=2]

fidā <Ar. i. feda
f. 917
[=1]

fikr <Ar. i. fikir, düşünce
f. . 823, 825
f. +(ḳılmaḳ) 551
f.+i (1) 70
f.+i (2) 630, 1002
f.+den 1003
f.+i (fikr-i kėç) 1000
[=8]

fi‘l <Ar. i. iş, amel
f.+i (1) 100

f.+i (2) 661
f.+i (fiʿl-i ḳarīn) 177
[=3]

fi’l-cümle <Ar. i. sonunda, nihâyet
f. 726
[=1]

firāḳ <Ar. i. ayrılık
f. 407
f.+ı 479
f.+uñ 402
[=3]

firāḳat <Ar. i. ayrılık
f.+den 401
[=1]

firāvān <Far. i. bol, çok, ziyâde, aşırı, fazla
f. 919
[=1]

Firʿavn <Ar. i. Firavun, Hz. Musa zamanında yaşayan Mısır hükümdarı
f. 699
[=1]

firdevs <Ar. i. cennet
f.+e (bāġ-ı firdevs) 558
[=1]

firḳat <Ar. i. ayrılık
f.+i (firḳat-i vuṣlat) 149
f.+ile 407
[=2]

fitne <Ar. i. bülücülük, bozgunculuk, kargaşa çıkartma
f. +(düşmek) 755
f.+den 17
[=2]

furṣat <Ar. i. fırsat, uygun zaman, elverişli
f. +(istemek) 222
[=1]

fülān <Ar. i. filan, filanca, falan
f. 341
[=1]

fürḳat <Ar. i. ayrılık
f. 400, 400, 480
f.+e 477
f.+inden 405
[=5]

fürūʿ <Ar. i. ikinciller
f. 168, 191
[=2]

Ġadāyın i. Gadâyın
ġ. 51
[=1]
ġaddār <Ar. sıf. zâlim, acımasız
ġ. +(çarḫ-ı ġaddār) 404
[=1]
ġāfil <Ar. i. ve sıf. ihtiyatsız, dikatsiz, habersiz
ġ. +(olmaḳ) 250, 257, 679, 947, 966
[=5]
ġaflet <Ar. i. habersizlik, dikkatsizlik
ġ.+e 223
[=1]
gāh <Far. i. ara sıra, bazen, bazı defa
g. 84, 84, 85, 86, 86, 87, 87, 150, 150, 150, 150, 368, 371, 730, 790, 927, 927, 998, 998
g.+ı (gāh-ı güher) 976
[=20]
gāhī <Far. i. zaman olur, ara sıra, kimi zaman, bazı
g. 83, 83, 371, 563
[=4]
ġālib <Ar. i. üstün gelen, yenen
ġ. 373, 704
[=2]
ġālibā <Ar. zf. görünüşe göre, öyle görünüyor ki, belki
ġ. 629
[=1]
ġalṭān <Far. i. yuvarlanan, yuvarlanarak
ġ. 342
ġ. +(eylemek) 587
[=2]
ġam <Ar. i. keder, tasa, dert, elem, kaygı
ġ. 135, 179, 260, 523, 891, 896
ġ. +(kāse-i ġam) 460
ġ. +(yememek) 459
ġ.+ın (yemek) 440
[=9]
ġam-gīn gamlı, kederli
g. 426
[=1]
ġam-ḫōr <Far. i. gam çeken
ġ.-(ermek) 403
[=1]
ġamz <Ar. i. göz kırpma
ġ.+üñ 956
[=1]
ġamze <Ar. i. süzgün bakış
ġ.+sinüñ 724
[=1]
ġanem <Ar.i. koyun
ġ. 732
[=1]
ġanī <Ar. i. zengin
ġ. 167, 515, 583, 673, 1001
ġ. +(rabb-i ġanī) 310, 628, 769
[=8]
ġaraż <Ar. i. maksadı olan, amaç taşıyan
ġ. +(ehl-i ġaraż) 553
[=1]
ġarb <Ar. i. batı
ġ.+a 16

[=1]

ġarīb <Ar. i.

I. tuhaf, garip

ġ. +(rivāyat-ı ġarīb) 142

II. kimsesiz

ġ. 792

ġ.+e 389

ġ.+i (ġarīb-i bī-nevā) 116

[=4]

ġarḳ <Ar. i. boğulma, boğma

ġ. +(olmaḳ) 816

[=1]

ġāv <Far. i. öküz, boğa

ġ. 217

[=1]

ġavġa <Ar. i. kavga, dövüşme, vuruşma

ġ. 796

ġ.+yı 790

[=2]

ġāyet <Ar. zf. son derece, nihâyet

ġ. 75, 113, 781, 812

[=4]

ġayr <Ar. i. başka şey, gayr

ġ.+a 270, 448, 787

ġ+ı (ġayr-ı ḥaḳḳ) 449, 613

ġ.+ıyam 411

[=6]

ġayret <Ar. i. çalışma

ġ. 613

ġ.+i (ġayret-i ḥaḳḳ) 609

[=2]

ġazā <Ar. i. din uğruna savaş

ġ.+yı (ġazā-yı enbiyā) 86

[=1]

ġażab <Ar. i. hiddet, kızgınlık

ġ. +(ḳılmaḳ) 601

[=1]

ġazān <Ar. i. yiğit, cesur

ġ.+ı (ġazān -ı peleng) 508

[=1]

gėce i. gece, yirmi dört saatlik günün karanlık kısmı, tün

g. 157, 225, 324, 331, 332, 336, 468, 815, 969

[=9]

geç- f.

I. olmak, vuku bulmak

g.-er 71

II. geride bırakmak, aşmak

g.-miş 218

III. yaşamak

g.-di 206, 662, 678

IV. bir yeri aşmak

g.-er 764

V. bir yerden başka bir yere gitmek

g.-diler 28

[=7]

gedā <Far. sıf. dilenci, yoksul

g. 193, 475

[=2]

gel- f. varmak, ulaşmak

g. 116, 168, 184, 561, 623, 777, 938

g.-di 28, 29, 34, 35, 123, 133, 327, 375, 427, 441, 446, 459, 569, 645, 666, 675, 695, 780, 783, 840, 847, 973

g.-diler 244, 343, 485, 503, 516, 934

g.-dügin 461

g.-dük 109

g.-dükde 988

g.-düñ 843

g.-e 830
g.-en 333
g.-gil 684
g.-ince 348
g.-iñüz 316, 513
g.-miş 481
g.-mişdi 325, 489
g.-mişdür 215, 701, 767
g.-miş idi 333, 471, 472
g.-mişüz 511
g.-sün 846
g.-üb 292
g.-ür 518, 629, 770
g.-ürdi 886
g.-üridi 19
g.-ürlerdi 885
g.-ürse 650

- Deyim ve deyim gibi kullanılan ifadeler

g.-di (cūşa gelmek) 312
g.-di (cūşa gelmek) 655
g.-di (dile gelmek) 384
g.-di (ḥatme gelmek) 146
g.-diler (ayağına gelmek) 669
g.-diler (ḳarşu gelmek) 687, 701
g.-düm(isteyü gelmek) 413
g.-ür (ḥoş gelmek) 156
[=74]

gelme- f. gelmemek, olmamak
g.-düm 458
g.-miş 798
g.-seydi 19
g.-zden 597
g.-züm 635
[=5]

genc <Far. i. hazine
g. 989
g.+e 334, 338
g.+i (genc-i bāb) 559
g.+i (genc-i cāvidan) 557
[=5]

ger <Far. e. eğer, şâyet
g. 916
[=1]

gerçek i. asıl, doğru
g. 363
[=1]

gerçi <Far. e. her ne kadar, ise de
g. 50, 89, 256, 354, 673, 900, 967, 1002
[=8]

gerd <Far. i. toz, toprak
g. 887
[=1]

gerek i. lâzım, yarar, olnası ve yapılmasında fayda; olamaması ve yapılmamasında mahzur bulunan
g. 132, 271, 598, 598, 830
g.+dür 270, 572, 574
g.+se 532, 918
[=10]

gereklü i. gerekli
g. 936
[=1]

gėrü zf. tekrar, yine
g. 140, 355, 637, 642, 644, 680, 778
[=6]

getür- f. bulunulan yere gelmesini sağlamak, nakletmek
g.-diler 318, 372, 373, 833
g.-düm 689
g.-elüm 247, 361, 362

[=8]
gevher <Far. i. cevher, değerli taş
g.+den 873
g.+i (2) 557
[=2]
gėy- f. giymek
g.-di 682
g.-esin 190
g.-mişdi 877
[=3]
gėydür- f. giydirmek
g.-di 261
[=1]
gez- f. yürümek, dolaşmak
g.-diler 365
g.-erdi 368
g.-erdüm 414
g.-erüm 406
[=4]
gibi e. aynen, eynı şekilde
g. 694
[=1]
gine e. yine
g. 7
[=1]
gir- f. gelmek, içeriye varmak, belli bir işi yapmak için o işle ilgili yerde bulunmak
g.-di 253, 708, 938, 964
g.-diler 28
g.-en 41
g.-gil 171
g.-meyince 21
g.-miş 686
[=9]
girān <Far. i. ve sıf. ağır
g. 569
[=1]
Girdigār <Far. i. Tanrı
g. +(benām-ı Girdigār) 172
[=1]
giriftār <Far. sıf. tutulmuş, yakalanmış, esir
g. 417
[=1]
girih <Far. i. düğüm
g.+i (2) 723
[=1]
girme- f. gelmemek, girmemek
g.-miş 592
[=1]
git- f. yakın bir yerden daha uzak bir yere hareket etmek
g.-di 256, 500, 561, 674, 675, 778, 779, 863
g.-diler 268, 272, 364, 487
g.-dü 877
g.-dük 347
g.-düm 636, 637, 639
g.-elüm 279
g.-enler 452
g.-er 280, 452
g.-er idi 338
g.-erdi 880
g.-erem 777
g.-eridi 883
g.-miş 821
g.-mişdi 367, 642
g.-miş midür 454
g.-üb 201, 212
[=31]
gitme- f. uzaklaşmamak
g.-di 260
[=1]

gitmek i. gitmek işi
g. 253
g.+e 254
[=2]
gizleme- f. saklamak, gizli tutmak
g. 818
[=1]
ġonca <Far. i. açmamış tomurcuk
ġ. 883
[=1]
gök i. uzay, semâ
g. 352
g.+e (göge) 665
g.+den 226
g.+lere 351
[=4]
gökyüzi i. göğün görünen yüzü, semâ
g.+ne 708
[=1]
gönder- f. gitmesini sağlamak veya gitmesine yol açmak
g.-di 490, 852
g.-diler 631
g.-miş 936
g.-miş idi 688
[=5]
gör- f. görmek
g. 116, 322, 498, 498, 609, 678, 692, 745, 747, 842, 920, 947, 991
g.-di 227, 294, 344, 350, 493,495, 499, 565, 643, 645, 803, 815, 864, 903, 909, 939, 953, 959, 960, 961, 973
g.-diler 503, 507, 705
g.-dü 225
g.-dügi 275
g.-dügüm 841, 845, 865, 865
g.-dük 520
g.-düm 231, 496, 664, 840
g.-e 538
g.-eler 488
g.-elüm 628
g.-em 636
g.-en 16, 515, 707
g.-ende 600
g.-enler 687
g.-esin 233, 573
g.-esiz (temāşa görmek) 266
g.-meyi 263
g.-mişem 229, 824
g.-miş idi 334, 335, 337, 808, 810
g.-se 811
g.-seniz 510
g.-üb 365
g.-üben 277
g.-ür 838
g.-ür (ḥakīm görmek) 336
g.-ürüz 734
[=75]
görme- f. tanık olmamak, görmemek
g.-düm 457
g.-miş 196, 592, 594, 694
g.-sen 763
g.-seydi 212
g.-sün 102
[=8]
görün- f. fark olunmak, görünmek
g.-mez 420
g.-mez (olmaḳ) 657
[=2]
görüş- f. mülâkat, müzâkere
g.-diler 709

[=1]

göster- f. göstermek, bir niteliğini ortaya koymak
g.-elüm 277
g.-ür (hüner göstermek) 322
[=2]

götür- f.
I. bir yere gitmesini sağlamak,
g.-üb 544
II. beraberinde bulundurmak, onunla beraber gitmek
g.-üben 742
[=2]

götürül- f. alınma, yok olmak
g.-dü 288
[=1]

göynüklü i. acıklı, yanık
g. 180
[=1]

göz i. göz, görme organı
g. 973
g.+i (1) (gözi yaşıla dolmaḳ) 444
g.+i (2) 290
g.+inden 409
g.+ine 375, 648
g.+ler 56
g.+leri 358, 394
g.+lerinden 284
g.+üm 230, 407
g.+üme 420
[=13]

gözle- f. izlemek, takip etmek
g.-r idi 213
[=1]

gū-be-gū <Far. i,. sözden söze
g. 58
[=1]

ġubār <Ar. i. toz
ġ.+ın 887
[=1]

ġulām <Ar. i. genç delikanlı, köle
ġ. 495, 509, 519, 567, 584, 642, 689, 702, 731, 786, 882
ġ. +(büşrā-yı ġulām) 499
ġ. +(olmaḳ) 681
ġ.+ı (2) 784
[=14]

ġulū <Ar. i. taşkınlık, aşırılık, saldırma
ġ. 351
ġ. 31, 86
[=1]

ġurbet <Ar. i. yabancı bir memleket, yabancı yer
ġ. 591
ġ.+e 637
g.+üñ 639
[=3]

ġarş <Far. i. davul sesi
g.+ı (1) 707
[=1]

ġuṣṣa <Ar. i. keder, üzüntü, tasa
ġ.+lardan 754
ġ.+yı (ġuṣṣa-yı aḥbāb) 49
[=2]

gūş <Far. i. kulak
g. +(eylemek) 460
gūş-māl kulak bükmek, yola getirme
g. 270
g. +(etmek) 576
[=3]

güft u gū <Far. i. konuşma
g. 86

[=1]

güher <Far. i. cevher, gevher
g. 115, 563
g. +(gāh-ı güher) 976
g. +(ḳan-i güher) 209, 211, 226
[=6]

güher-dendān <Far. i. inci diş
g.+ınuñ 849
[=1]

gül <Far. i. şeklinin ve kokusunu güzelliği ile meşhur çiçek
g. 58, 59, 179, 703
g.+ü 883
[=5]

gül-banġ <Far. i. gül sesi, bülbül şakıması
g.+lar ıla 769
[=1]

gül- f. gülmek
g.-di 946
g.-diler 760
[=2]

gülme- f. gülmemek
g.-mişdi 999
[=1]

gülzār <Far. i. güllük, gül bahçesi
g. +(eylemek) 307
[=1]

gümān <Far. i. zan, sanma, sezme
g. 484
g.+ı (2) 387
[=2]

gümrāh <Far. i. yolunu şaşırmış, doğru yoldan sapmış
g. 603
[=1]

gün i.

I. gün
g. 1, 26, 119, 231, 246, 295, 331, 332, 470, 486, 522, 563, 578, 607, 713, 768, 885
g.+de 146, 330, 398
g.+den 487
g.+dür 419, 519, 521
g.+i 570

II. zaman
g.+i (gün-i fesād) 155

III. güneş
g. 231
[=26]

günāhkār <Ar. i. suçlu, günah işleyen
g. +(olmaḳ) 380
[=1]

gündüz i. günü aydınlık olan yani güneşle aydınlanan kısmı
g. 324, 468, 969
[=3]

güneş i. güneş; ısı, ışık ve hayatın devamı için gerekli enerjiyi veren yıldız
g. 689
[=1]

Gürcistan i. Gürcistan
g.+ıla (taḫt-ı Gürcistan) 63
[=1]

güvāh <Far. i. tanık, şâhit
g. 985
[=1]

güzel sıf. hoş, latif, güzel
g.+ler 736
[=1]

- H / Ḫ / Ḥ -

ḫ^{v}ab <Far. i. uyku
ḫ.+ınuñ 559
[=1]

ḫaber <Ar. i. bilgi, havâdis, haber
ḫ. 85, 132, 183, 215, 220, 234, 243, 456, 486, 489, 500, 688, 701, 806, 852, 953, 998
ḫ.+den 775
[=18]

ḫaber-dār <Ar. i. haberli
ḫ.+(olmaḳ) 590
ḫ. +(olmaḳ) 591, 596
[=3]

ḥaber-gāh <Ar. i. haber alınan yer
ḥ.+ın 272
[=1]

ḥabīb <Ar. i. sevgili
ḥ.+inden 353
[=1]

ḥabību'llāh <Ar. i. Allah'ın sevgilisi, Hz. Muhamed
ḥ. 799
[=1]

ḥabs <Ar. i. hapis, alıkoyma, bir yere kapatıp dışarı çıkarmama
ḥ. 417
[=1]

ḫacālet <Ar. i. utanma, utanç
ḫ.+den 962
[=1]

ḥacer <Ar. i. taş
ḥ. 325
[=1]

hādī <Ar. i. yol gösterici, doğru yolu gösteren
h.+i (hādī -i sebīl) 173
[=1]

ḥādim <Ar. i. hizmetçi
ḥ. 682
[=1]

ḫādumān hizmetçi
ḫ. 933
[=1]

ḫafā <Ar. i. gizlilik
ḫ. +(ḳılmaḳ) 943
[=1]

ḥāfıẓ <Ar. i. koruyan
ḥ. +(olmaḳ) 248
[=1]

ḥaḳāret <Ar. i. hakirlik, hor görme, incitme, küçük düşürme
ḥ. +(etmek) 540, 742
[=2]

ḥaḳīr <Ar. i. değersiz
ḥ. +(ḳılmaḳ) 740
[=1]

ḥākī <Ar. i. hikâye eden
ḫ. 137
ḫ.+ye 137
[=2]

ḥaḳīḳat <Ar. i. asıl olan durum, gerçek, asıl
ḥ. 10
ḥ.+dur 484
[=2]

ḥakīm <Ar. sıf. hikmet sahibi, bilgin, âlim

ḥ. 729
ḥ. +(görmek) 336
[=2]

Ḥaḳḳ <Ar. i. Allah
ḥ. 33, 47, 152, 153, 154, 157, 177, 178, 229, 235, 236, 292, 303, 429, 432, 442, 461, 464, 465, 469, 475, 476, 477, 479, 497, 515, 539, 554, 587, 598, 599, 601, 617, 667, 668, 686, 741, 749, 800, 802, 869, 967, 975, 989, 1000
ḥ.+a (ehl-i Ḥaḳḳ) 77
ḥ.+(ġayret-i Ḥaḳḳ) 609
ḥ. +(fażl-ı Ḥaḳḳ) 145
ḥ+(Ḥaḳḳ teʿāla) 965
ḥ. +(Ḥaḳḳ teʿāla) 320, 356, 438, 569, 582
ḥ. +(ḳudret-i Ḥaḳḳ) 991
ḥ. +(sıddıḳ-ı Ḥaḳḳ) 797
ḥ. +(tevḥīd-i Ḥaḳḳ) 47
ḥ.+a 43, 155, 156, 185, 270, 804, 866, 945, 949, 950
ḥ.+a+(ġayr-ı Ḥaḳḳ) 613
ḥ.+a (emr-i Ḥaḳḳ) 303
ḥ.+a (ġayr-ı Ḥaḳḳ) 449
ḥ. +(ʿibret-i Ḥaḳḳ) 790
ḥ.+dur (ʿibret-i Ḥaḳḳ) 562
ḥ.+a (sırr-ı Ḥaḳḳ) 37
ḥ.+a (sırr-ı ʿışḳ-ı Ḥaḳḳ) 151
ḥ.+dan 175, 188, 430, 448, 792, 966, 970, 979
ḥ.+dan (burḥān-ı Ḥaḳḳ) 995
ḥ.+dan (fażl-ı Ḥaḳḳ) 328
ḥ.+dan (ḥażret-i Ḥaḳḳ) 765
ḥ.+dan (ḫᵛān-ı Ḥaḳḳ) 797
ḥ.+dan (ḳudret-i Ḥaḳḳ) 774
ḥ.+ı (2) 483, 483, 617, 950
ḥ.+ıla 482, 947
ḥ.+uñ 616
[=93]

ḥaḳḳ / ḥaḳ <Ar. i.
I. doğru
ḥ. (ḥaḳ) 480, 482, 603, 986
ḥ.+ıla (ḥaḳḳıla) 600
ḥ.+ı 202
II. pay, ḥisse
ḥ.+ı 391, 907
ḥ.+ı.çün 390
ḥ.+ı çün 570
ḥ.+ıçün 306
ḥ.+ı içün 583
ḥ.+ına 337
ḥ.+ına 25
ḥ.+um 776
[=15]

ḥāl <Ar. i. durum, vaziyet, görünüş
ḥ. 133, 827, 949, 980, 981, 986
ḥ. +(arż-ı ḥāl) 525
ḥ. +(ḥüsn-i vaṣf-ı ḥā) 844
ḥ. +(küll-i ḥāl) 536
ḥ. +(zübān-ı ḥāl) 60
ḥ.+idi 32
ḥ.+ıdı (ehl-i ḥāl) 762
ḥ.+ını 116
ḥ.+i (1) 331, 488, 848, 849, 849, 964, 993
ḥ.+i (2) 513
ḥ.+i (ḥāl -i remz) 154
ḥ.+i (ḥāl -i sabi) 422
ḥ.+ime 840
ḥ.+imüz 346
ḥ.+in 299, 473, 584, 837
ḥ.+inden 590

ḥ.+ine 130, 237, 808
ḥ.+ini 429, 431, 436, 467, 589, 766
[=39]

ḫalāṣ <Ar. i. kurtulma, kurtuluş
ḫ. 967
ḫ. +(eylemek) 310
ḫ. +(vermek) 309
[=3]

ḥalāvet <Ar. i. şirinlik, tatlılık
ḥ.+den 186
[=1]

ḫalāyıḳ <Ar. i. yaratılmışlar, bütün insanlar
ḫ. 737
[=1]

ḫāle <Ar. i. teyze, hala
ḫ.+si 581
[=1]

ḫālet <Ar. i. hâl, nitelik, suret
ḫ. 678
[=1]

ḫalḫal <Ar. i. ayak bileziği, halhal
ḫ.+ı (ḫalḫal-ı zerrīn) 859
[=1]

ḫalı i. halı
ḫ.+lar 926
[=1]

Ḫālıḳ <Ar. i. yaratıcı, yaratan
ḫ. 295
ḫ.+a 294
ḫ.+ı (ḫālıḳ-ı arż) 172
ḫ.+uñ 385
[=4]

ḫalīl <Ar. sıf. sâdık ve gerçek dost
ḫ. 185
ḫ. +(peyk-i ḫalīl) 465
ḫ.+e 103, 121, 307
ḫ.+ün 103, 104, 104, 302, 802
[=10]

Ḫalīlu'llāh <Ar. i. İbrahim peygamber
ḫ. 100, 390
[=2]

ḥalīm <Ar. i. yumuşak huylu
ḥ. 247, 740
[=2]

ḫalḳ <Ar. i. insan topluluğu,insanlar
ḫ. 640, 773, 811
ḫ. +(emr-i ḫalḳ) 748
ḫ.+a 614, 890
ḫ.+a (bende-i ḫalḳ) 637
ḫ.+ı (1) 701, 719, 760
ḫ.+ı (2) 613
ḫ.+ı (ḫalḳ -ı ʿālem) 712, 715
ḫ.+ı (ḫalḳ -ı cihān) 602
ḫ.+ıla 598
ḫ.+un 550
ḫ.+un (luṭf-ı ḫalḳ) 800
[=17]

ḫalḳ <Ar. i. yaratma
ḫ. +(etmek) 985
[=1]

Ḫallāḳ <Ar. i. yaratma gücü sınırsız olan
ḫ. 173
ḫ.+ı (ḫallāḳ -ı cihān) 3
[=2]

ḫalvet <Ar. i. bir kimsenin husûsî dâiresi, köşk, kâşane, saray
ḫ. 894, 895
ḫ.+inde 11
[=3]

ḫāmī <Ar. i. himâye eden, koruması
altına alan
ḫ. 420
[=1]
ḫān <Far. i. kervansaray, han
ḫ. 93, 179, 830
ḫ.+ıdı 61, 699
ḫ.+ına 97
ḫ.+ınuñ 809
ḫ.+uñ 98
[=8]
ḫanda zf. nerede, nereye
ḫ. 461
[=1]
ḫandān <Far. i. gülen, güleç
ḫ.+ıla (püşte-i handan) 722
ḫ.+ınun (püşte-i handan) 849
[=2]
ḫāne <Far. i. ev, mesken, beyt
ḫ. 920
ḫ.+i (2) 929
ḫ.+yi 875
[=3]
ḫāneḳāh <Ar. i. tekke
ḫ. 93, 927
[=2]
ḥanım i. hanım, kadın
ḫ.+lar 693
[=1]
ḥani e. nasıl
ḥ. 444, 478
[=2]
ḫarāb <Ar. i. yıkık dökük, yıkılmaya
yüz tutmuş, viran, harabe
ḫ. +(olmaḳ) 803
[=1]
ḫarāc <Ar. i. haraç, vergi
ḫ. 873
[=1]
ḥarām <Ar. i. dinen yasaklanmış olan
şey, haram
ḥ. 783, 898
ḥ. +(etmek) 388
[=3]
ḥarāmī <Ar. i. hırsız, haydut, yol kesen
ḥ.+siz 509
[=1]
ḥarb <Ar. i. cenk, savaş
ḥ.+ıla (żarb-ı ḥarb) 41
[=1]
ḫargāh <Far. i. otağ
ḫ. 693
[=1]
ḥarīf <Ar. i. âşığın rakibi, adam
ḥ. 785
[=1]
ḥarīr <Ar. i. ateşli, hararetli
ḥ. 326, 729
ḥ. +(çeşm-i ḥarīr) 358
[=3]
ḫāṣ <Ar. i. özel, has
ḫ. 309, 439
[=2]
ḥasbetün lillah <Ar. i. Allah rızası için
ḥ. 100
[=1]
ḥased <Ar. i. kıskançlık
ḥ. 221
ḥ.+den 59
[=2]
ḥasen <Ar. sıf. güzel
ḥ. 187
[=1]

ḥāṣıl <Ar. sıf. meydana gelen, olan veya ortaya çıkan, beliren
ḥ. 72, 972
[=2]

ḫāsīrun <Ar. sıf. zarara uğrayanlar
ḫ. 258
[=1]

ḥasret <Ar. i. özlem
ḥ. 466
ḥ.+ile 375, 407, 634
ḥ.+inden 406
[=5]

ḫaṣṣa <Ar. i. özel, has
ḫ. 89, 91, 118
ḫ.+sıdur 809
[=5]

ḫaṣṣü'l-ḫaṣṣ <Ar. i. en güzel, en iyi, özün özü
ḫ. 967
[=1]

ḫāşā <Ar. ünl. asla, katiyen, hiçbir vakit
ḫ. 906
[=1]

ḫaṭṭ <Ar. i. ferman
h. 980, 981
[=2]

ḫaṭā <Ar. i. hata, kusur, yanlış
ḫ. 662, 1000
[=2]

ḫaṭar <Ar. i. tehlike
ḫ. 970
ḫ.+lar 614
[=2]

ḫāṭır <Ar. i. itibar
ḫ. 170
ḫ.+içün 580, 581
ḫ.+lara (kūşe-i ḫāṭır) 189
[=4]

ḫatm <Ari. i. sona erdirme, bitirme
ḫ.+e (gelmek) 146
[=1]

ḥayā <Ar. i. utanma duygusu, edep, teerbiye
ḥ. 23, 305
ḥ. +(ḳılmaḳ) 35
ḥ.+sından 24
ḥ.+yı (ḥayā-yı şerʿ-ı şehr-i dīn) 14
[=5]

ḫayāl <Ar. i. zihnen tasarlanan şey
ḫ. 823
ḫ.+e 816
[=2]

ḥayāt <Ar. i. dirilik, canlılık, hayat
ḥ. 135, 517
ḥ.+ında 908
[=3]

Ḥayber <Ar. i. Hayber
ḥ.+e. (bāb-ı Ḥayber) 42
[=1]

Ḥaydar <Ar. i. Hz. Ali'nin lakabı
ḥ. 37
[=1]

ḥayf <Ar. i. yazık, çok yazık
ḥ. +(olmaḳ) 524
ḥ.+um 398
[=2]

ḫāyin <Ar. sıf. hâin, alçak
ḫ. 374, 908
ḫ. +(olmaḳ) 907
[=3]

ḥayḳır- f. bağırmak
ḥ.-dı 526

[=1]

ḥayl <Ar. i. güç
ḥ. +(almak) 65
[=1]

ḫayli zf. oldukça fazla, epey
ḫ. 649, 819
[=2]

ḫayr <Ar. i. iyilik, fayda
ḫ. 176, 199, 445, 597
ḫ.+a 177
[=5]

ḫayrān <Ar. sıf. şaşakalmış, şaşkın, hayrette
ḫ. 250
ḫ. +(ḳalmaḳ) 496, 687, 713
[=4]

ḫayrāt <Ar. i. iyilikler, hayırlı işler
ḫ.+a 71, 561
[=2]

ḥayret <Ar. i. şaşma, şaşırma
ḥ.+inden 712
[=1]

ḫayru'l-beşer <Ar. i. insanların en hayırlısı
ḫ. 208
[=1]

ḥayvān <Ar. i. hayvan, canlı varlık
ḥ. 344
ḥ. +(āb-ı ḥayvān) 721
[=2]

ḥayy <Ar. i. ve sıf. diri, canlı, sağ
ḥ. 434, 740
[=2]

ḥaẓ <Ar. i. zevk, tat
ḥ. +(almak) 193
[=1]

haẕa <Ar. i. bu, şu
h. 362
[=1]

ḥażan <Ar. i. sonbahar, güz
ḥ. 684
[=1]

ḥāżır <Ar. sıf. bizzat bulunmak, hazır, mevcut
ḥ. +(turmak) 698
[=1]

ḥazīn <Ar. sıf. hüzünlü, kederli
ḥ. 737
[=1]

ḫazīne <Ar. i. hazine
ḫ. 63, 335, 858
ḫ.+mden 918
[=4]

ḥażlıġ <Ar. i. zevk, hoşa giden şey
ḥ.+ın 616
[=1]

ḥazm <Ar. i. kararlılık
ḥ. +(etmek) 254
[=1]

ḥażrāt <Ar. i. huzur
ḥ.+ına 244
[=1]

ḥażret <Ar. i. sayın, saygılı, yüce, ulu
ḥ.+e 311, 435, 671, 772
ḥ.+i (ḥażret -i ḥaḳḳ) 765
ḥ.+i (ḥażret -i sultān) 831
ḥ.+inde 68, 118
ḥ.+üñde 167
[=9]

ḥıṣṣa <Ar. i. hisse
ḫ.+sı 111
[=1]

heft <Far. sıf. yedi
h. 939

[=1]

helāk <Ar.i. mahvolma, yok olma
h. 76, 322, 459, 988
h. +(etmek) 17
h. +(ḳılmaḳ) 654
h. +(olmaḳ) 181, 660
[=8]

ḥelāl <Ar. i. dinen yasak olmayan şey
ḥ. +(eylemek) 635
[=1]

hem <Far. zf. üstelik, bir de
h. 9, 23, 64, 69, 74, 79, 98, 112, 115, 124, 127, 143, 181, 189, 195, 204, 231, 237, 260, 278, 314, 356, 403, 481, 515, 573, 581, 592, 608, 614, 657, 657, 676, 691, 707, 728, 731, 732, 768, 781, 783, 848, 896, 923, 923, 972, 974, 996
[=47]

hem-niyāz aynı fikirde olma
h.+ıdı 912
[=1]

hem-rāh yoldaş, yol arkadaşı
h. 428
[=1]

hem-rāz sırdaş, yoldaş
h.+ıdı 912
[=1]

hemān <Far. zf. hemen, derhal, o anda
h. 280, 332, 605, 665, 666, 759, 778, 825, 885, 924, 961, 999
[=12]

hemīn <Far. i. ta kendisi, aynı, tıpkı
h. 481, 925
[=2]

hengām <Far. i. zaman, vakit, esna, sıra
h.+ıdur 179
[=1]

hengāme <Far. i. savaş
h. 831
[=1]

henüz <Far. zf. daha
h. 108
[=1]

her <Far. sıf. önüne geldiği ismin tamamını bildirir, birer birer olarak hepsi, hep
h. 39, 40, 54, 60, 66, 78, 78, 111, 122, 136, 142, 144, 159, 160, 164, 164, 173, 176, 176, 190, 194, 208, 273, 406, 418, 449, 486, 508, 527, 535, 564, 620, 644, 647, 692, 723, 723, 854, 870, 901, 985, 990
[=42]

her bir <Far. sıf. her bir
h.+i (2) 702
[=1]

her biri <Far. sıf. her bir
h. 203, 204, 283, 683
h.+ne 219, 470
h.+nüñ 939
[=7]

hergiz <Far. i. asla, hiçbir zaman, katiyyen
h. 253, 901, 967
[=3]

herīf <Ar. i. adam
h. 821
[=1]

herkes zm. kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar
h.+i (2) 546

[=1]
hevā <Ar. i.
I. hava
h. 49, 51
h.+dan 321, 328, 656
h.+ya 494
II. arzu, istek
h.+yı 603
[=7]
heves <Ar. i. gelip geçici istek
h. 134
[=1]
heybet <Ar. i. korkui, azamet
h. +(almak) 707
h.+inde 76
h.+i 77
h.+inden 529
h.+iyle 15
[=5]
ḥıcāb <Ar. i. perde
ḥ. 675
[=1]
ḫılʿat <Ar. i. giysi
ḫ.+ın 6, 261
[=2]
ḥilm <Ar. i. yumuşak huyluluk
ḥ.+ü 305
[=1]
ḫurḳat <Ar. i yanma, gönül yanığı
ḫ. 400
[=1]
ḫıṣm <Ar. i. akraba
ḫ.+ı (2) 397
[=1]
ḥıṣṣa <Ar. i. hisse
ḥ. 114
[=1]
ḫışm <Ar. i. kızgınlık, öfke
ḫ. 667
ḫ.+ıla 647
[=2]
ḫıyāl <Ar. i. zihnen tasarlanan şey
ḫ. 237, 968
ḫ.+i (1) 149
[=3]
Ḫıżr <Ar. i. Hızır peygamber
ḫ.+a 721
[=1]
hicrān <Ar. i. ayrılık
h. +(derd-i hicran) 399
[=1]
hīç <Far. zf. asla
h. 282, 336, 392, 458, 474, 607, 891, 949
[=8]
ḥikāye <Ar. i. olan veya baştan geçen bir şeyi sırasıyla anlatma, nakletme, öykü
ḥ.+yı (tārīḫ-i ḥikāye-yi ümem) 84
[=1]
ḥikāyet <Ar. i. öykü
ḥ. 109, 163, 195, 562, 842, 913
ḥ. +(eylemek) 180, 242, 685, 822
ḥ. +(hikāyet eylemek) 625
ḥ.+den 843
[=12]
ḥikmet <Ar. i. bilgelik, hakîmlik
ḥ. 154
ḥ.+i (1) 551
ḥ.+ine 383
[=3]

ḥīle <Ar. i. aldatmak, kandırmak amacıyla yapılan tertip, düzen, oyun
h. 915
[=1]
ḥīle-kār hile yapan, hilebaz
ḥ. 912
[=1]

ḥilm <Ar. i. yumuşak huyluluk
ḥ. +(maden-i hilm) 23
ḥ.+ine 24
[=2]

himmet <Ar. i. gayret, emek, çalışma
h. +(almak) 184
h. +(etmek) 132, 138, 992
h.+i (2) 73
h.+i (himmet-i merdāne) 169
h.+inde 74
h.+iyle 145, 145
[=9]

ḫīrū <i. öküz gözlü
ḫ. 826
[=1]

ḫiṭāb <Ar. i. söz söyleme
ḫ. 438
ḫ.+ı 439
[=2]

ḥiẕmet <Ar. i. hizmet, görev yapma
ḥ. 978
ḥ.+e 122
ḥ.+indeydi 117
[=3]

ḫōd <Far. zf. kendi, bizzat, -de, dahi
ḫ. 14, 277
[=2]

ḫor <Far. sıf. ehemniyetsiz, değersiz, bayağı
ḫ. +(eylemek) 299
ḫ. 570, 746, 753
ḫ.+em 744
ḫ. +(eylemek) 613, 752
ḫ. +(ḳılmaḳ) 743
ḫ.+i (ḫūr-i delīl) 799
[=9]

ḫōş <Far. sıf. iyi, güzel
ḫ. 8, 12, 30, 61, 63, 71, 95, 97, 120, 125, 184, 187, 190, 196, 246, 247, 280, 328, 333, 438, 470, 668, 683, 690, 691, 706, 871, 876, 885, 929, 930, 930, 963, 980, 988
ḫ. +(eylemek) 807
ḫ. +(gelmek) 156
[=37]
ḫōş-ḫ^{v}ān güzel okuyan
ḫ.+lar.ıla 87
[=1]
ḫōş-kemāl iyi huylu, erdemli
ḫ. 52
[=1]

ḫōşlıġ <Far. i. hoş bir biçimde
ḫ.+ıla 81
[=1]

Hū <Ar. i. Allah
h. 53, 104
[=2]

ḫūb <Ar. sıf. güzel
ḫ. 403
ḫ.+en 391
[=2]
ḫūb-rū güzel yüzlü
ḫ. 731
ḫ.+a 377
[=2]

Ḫudā <Far. i. Cenāb-ı Hak, Allah
ḫ. 652, 658, 793
ḫ. +(seyf-i Ḫudā) 14
ḫ.+dan 601
ḫ. 294, 433, 442, 443
ḫ.+dan 447
ḫ.+nuñ 391
[=11]

Ḫudāvend <Far. i. Allah
Ḫ.+i (Ḫudāvend -i cihān) 158, 169, 605, 1003
Ḫ.+a 2, 397
[=6]

ḥuffāẓān <Ar. i. hâfızlar
ḥ. 87
[=1]

hümāy <Far. i. devlet kuşu
h. (ẓıll-i hümāy) 94
[=1]

ḫūn <Far. i. kan, dem
ḫ. 198, 417
ḫ.+a 186
ḫ.+ı 185
ḫ.+ı (ḫūn-ı ḥaḳḳ) 797
ḫ.+ını 357
ḫ.+ları 871
[=7]

ḥūrī <Ar. i. cennet kızı, huri
ḥ.+midür 497
ḥ.+misin 504
[=2]

ḥurmet <Ar. i. haram
ḥ. +(etmek) 680
ḥ. +(eylemek) 627, 890
ḥ.+i çün 390
ḥ.+i (2) 379
[=5]

ḫurrem <Far. i. sevinçli, mutlu
ḫ. +(şād-ı ḫürrem) 268
[=1]

ḫurşid <Far. i. güneş
ḫ. 657
[=1]

ḫuṭbe <Ar. i. Cuma namazlarından evvel, bayram namazlarından sonra hatibin minberde halka verdiği dinî öğüt
ḫ.+de 64
[=1]

ḥükm <Ar. i. hüküm, emir, kesin karar
ḥ. +(eylemek) 202
ḥ.+i (1)nden 596
ḥ.+i (ḥükm-i Çalab) 443
ḥ.+iyle 20
ḥ.+ün 183
ḥ.+ünde 89
[=6]

hümām <Ar. i. gayret sahibi, bir işe emek ve gayret sarfeden
h. 83, 150, 227, 265, 480, 991
[=6]

hüner <Far. i. mârifet, hüner
h. 919
h. +(göstermek) 322
[=2]

ḥürmet <Ar. i. şeref, kıymet, değer
ḥ.+içün 103, 302
[=2]

ḥüsn <Ar. i. güzellik
ḥ. 207, 820
ḥ.+i (ḥüsn -i behā) 733
ḥ.+i (ḥüsn -i cemāl) 567
ḥ.+i (ḥüsn -i münteha) 568
ḥ.+i (ḥüsn -i ṣūret) 983

ʿIrāḳ <Ar. i. Irak
ʿı.+in (taḫt-ı Baġdād-ı ʿIraḳayn)
62
[=1]

ıṣmarla- f. bir kimsenin bakılmasını, korunmasını birine veya birinin gözetilmesine bırakmak, emanet etmek
ı.-dı 627
[=1]

ʿışḳ <Ar. i. aşk
ʿı. 816, 895
ʿı.+dur (kitāb-ı ʿışḳ) 162
ʿı.+ı (ʿışḳ-ı aʿżā) 817
ʿı.+ı (sırr-ı ʿışḳ-ı ḥaḳḳ) 151
ʿı.+ına 22
[=6]

ʿıyāl <Ar. i. bir evde oturup, bakımları topluca bir kişiye ait olan kimseler, aile, çoluk, çocuk
ʿı. 448
ʿı. +(ehl-i ʿıyāl) 270, 735
[=3]

ıżṭırāb <Ar. i. acı, azp, eziyet, zahmet, sıkıntı
ı. 50
[=1]

- İ / ʿİ -

i- Bugün yalnızca idi, imiş, ise, iken şekilleri kullanılan cevher fiili
i.-di 49, 49, 49, 61, 62, 88, 89, 90, 92, 99, 99, 100, 100, 124, 137, 205, 205, 207, 209, 210, 218, 218, 251, 323, 343, 471, 514, 551, 568, 699, 781, 781, 809, 999
i.-düm 916
i.-dün 743, 746, 746
i.-ken 44, 611, 753
i.-miş 217
[=43]

İbn-i Yāmin i. İbn-i Yâmin
i. 209, 563
[=2]

İbn-i ʿAmr i. İbn-i Amr
i. 38
[=1]

İbn-i Bektaş i. İbn-i Bektaş
i. 101
[=1]

İbn-i Doġra i. İbn-i Dogra
i. 688
[=1]

İbn-i Ḫalīl i. İbn-i Halil
i. 799
[=1]

ibn-i ẕebīḥ i. kurbanlığın oğlu
i. 798
[=1]

İbrāhim i. İbrahim peygamber
i.+e 200
[=1]

ʿibret <Ar. i. çıkarılan ders
ʿi.+e 561
ʿi.+i (ʿibret-i ḥaḳḳ) 562, 790
[=3]

ibtidā <Ar. i. başlama, başlangıç
i. +(ḳılmaḳ) 1, 172
[=2]

iç i.
I. Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dâhil
i.+inde 146, 417, 481, 493, 499, 511, 737, 981
i.+inden 325
i.+ine 319
[=10]
II. belli bir sürede, süresince, zarfında
i.+inde 40
[=1]
III. –le beraber, birlikte
i.+inde 161, 206, 207, 207, 491, 735, 842
[=7]

içerü i. içte kalan yer, iç kısım, iç taraf
i. 931, 938
[=2]

içre e. içinde, arasında, , içine, …. vaktinde, -de
i. 85, 204, 215, 220, 380, 405, 426, 701
[=8]

içün e.
I. sebebiyle, -den ötürü
i. 17, 609, 480

II. – e ayrılmış, -e özgü, -e has
i. 75, 251, 304, 304, 326, 328, 353, 353, 391, 424, 424, , 492, 523, , 806, 860, 927
[=19]

idrāk <Ar. i. anlayış, akıl erdirme
i.+inde 7
[=1]

iftirā <Ar. i. birine işlemediği suçu yıkma
i. 165
i.+dan 166
[=2]

iʿzāz <Ar. i. saygı göstermek
i.+ın 277
[=1]

iḫtilāf <Ar. i. uyuşmazlık, görüş ayrılığı
i. 330
i. +(etmek) 994
[=2]

iḫtirāz <Ar. i. çekinme, sakınma, geri durma
i. 224
i. +(eylemek) 291
[=2]

iḫtiyār <Ar. i.
I. seçme, intihap etme
i. 66, 79, 96, 141
i.+ı 781
II. kendi isteğiyle hareket etme, iradesini kullanma
i. 638, 644, 902
[=8]

iḫvān <Ar. i. sâdık, samîmi, candan dostlar
i.+a 187
[=1]

iḥyā <Ar. i. geceyi ibadetle geçirme
i. +(eylemek) 88
[=1]

iḳāle <Ar. i. İslam hukukunda bir hukuksal işlemin meydana getirdiği durumu başka bir hukuksal işlemle eski hâline getirme
i. +(etmek) 777
i. +(eylemek) 778
[=2]

iḳdām <Ar. i. gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma
i. +(eylemek) 177
[=1]

iki sıf. sayı sıfatı, iki
i. 203, 208, 490, 835, 879, 935, 987
i.+si 209, 563, 992
[=10]

ikrāh <Ar. i. zorla iş yaptırma
i.+ile 139
[=1]

iḳrām <Ar. i. hürmet, saygı
i. 867
i. +(etmek) 57
i. +(eylemek) 36
i.+ile 745
[=4]

il i. memleket, ülke, yurt, diyar
i.+i (1) 416
i.+inde 51
[=2]

il- f. etkilemek, tutulmak, takılmak
i.-medi (meyl ilmek) 973
[=1]

İlāh <Ar. i. Allah, Tanrı
i. 166, 301
i. +un 383
i. +(fermān-ı İlāh) 993
[=4]

İlāhī <Ar. sıf. Allah'a mensup, Allah'a âit, Allah'tan gelen
i. 561, 622
[=2]

İlāhi'l-ʿālemīn <Ar. âlemlerin Rabb'i
i. 651
[=1]

ilçi i. elçi, belli bir hususu konuşmak üzere bir taraf adına diğer tarafa gönderilen kimse, aracı
i. 830
[=1]

ile e. isimlerin sonuna gelerek beraberlik, vasıta, araç, hâl, tarz vb. anlamlarda zarflar yapar.
i. 1, 5, 58, 60, 60, 62, 65, 147, 154, 160, 343, 565, 642, 673, 709, 880, 937
[=17]

ilerü i. ileri
i. 347
[=1]

ilet- f. götürmek, yerine ulaştırmak
i.-üb 317
[=1]

ilḥaḥ <Ar. i. üzerine düşme, ısrar
i. 251
[=1]

ilhām <Ar. i. gönüle doğma, esin
i. +(eylemek) 740
[=1]

iliş- f. müdâhale etmek, rahat vermemek
i.-se 258
[=1]

illā <Ar. zf.
I. ancak
i. 238,260, 336,619
II. mutlaka
i. 253, 461
III. özellikle
i. 925
[=7]

ʿillet <Ar. i. sebep, neden
ı. 604
[=1]

ʿilm <Ar. i. ilim, bilgi
i. 204, 206
i.+(meclis-i ʿilm) 96
i.+i(ʿilm-i şād) 82
i.+e (ehl-i ʿilm) 72
i.+ıla(bāb-ı ʿilm) 45
i.+i 39
i.+i (1) 305
i.+i (ʿilm-i taʿbīr) 236
i.+i (şehr-i ʿilm) 37
[=10]

ilt- f. götürmek, yerine ulaştırmak
i.-e 183
i.-üb 266
[=2]

iltifāt <Ar. i. ilgi gösterme, itibar etme, gönül alma
i. +(etmek) 897, 914
i.+ı (etmek) 473
[=3]

iltimās <Ar. i. mevki ve rütbece denk bulunan iki kimseden birinin diğerine başkası için yaptığı aracılık, tavsiye yollu istek, rica
i. 138, 190
i. +(eylemek) 335, 436
[=4]

imdi zf. şimdi, artık, o hâlde, öyleyse
i. 116, 168, 170, 210, 383, 562, 756, 777, 938, 992
[=10]

imkān <Ar. i. uygun ve elverişli şart, seçenek
i.+ı (imkān-ı ʿizzet) 870
[=1]

in- f.
I. bir yere gitmek, varmak
i. –di 125, 718
II. bir yerden aşağı inmek
i.-er 226
i. –di
i.-di 321, 427, 441, 463, 656
III. binilen bir hayvandan ayrılarak yere ayak basmak
[=10]

inʿām <Ar. i. bağış, ihsan
i.+ile 745
[=1]

inamlu i. emniyetli, emin
i. 98
[=1]

inan- f. güvenmek
i. 245
i.-mışıdı 200
[=2]

inanma- f. güvenmemek, emin olmamak
i.-m 354
i.-zsın 349
[=2]

ʿināyet <Ar. i. lütuf, ihsan, iyilik
ʿi. +(eylemek) 144
ʿi.+le (çeşm-i ʿināyet) 130
[=2]

inci i. inci
i. 48
[=1]

inci- f. incitmek
i.-r 370
[=1]

incit- f. incitmek
i.-üben (incidüben) 579
[=1]

incin- f. incinmek
i.-üben 475
[=1]

incinme- f. incinmemek
i.-ye 680
[=1]

incit- f. incitmek
i.-mek 484
i.-mişdi 673
[=2]

infāz <Ar. i. yerine getirme, uygulama
i. 126
[=1]

infiʿāl <Ar. i. alınma, gücenme, kırılma
i.+i (2) 360
[=1]

inḳılāb <Ar. i. değişme, bir hâlden başka bir hâle dönme
i. 50
[=1]

iñle- f. acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak

i.-di 640
i.-se 157
[=2]

ins <Ar. i. insan
i. 2, 3
[=2]

insāf <Ar. i. merhamete, vicdana veya mantığa dayanan adalet
i. +(eylemek) 744
i. +(insaf etmek) 566
[=2]

insān <Ar. i. âdem, beşer, insan
i. 451
i. +(etmek) 4
i. +(ḳuds-i insān) 6
[=3]

intiḳāl <Ar. i. bir yerden başka bir yere geçme, göçme
i. 102
[=1]

intiḳām <Ar. i. öc alma
i.+um 652
[=1]

intişār <Ar. i. yayılma
i. +(olmaḳ) 243
[=1]

intiẓār <Ar. i. bekleme, beklenilme
i. 324, 329
i. +(olmaḳ) 700
[=3]

ip i. dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim
i. 498
i.+ini 319
[=2]

īrāṣ <Ar. i. verme, bırakma, gereken
i.+yı 381
[=1]

iriş- f. (belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek
i.-e 498
i.-meye (zevāl irişmek) 949
[=2]

irişdür- f. eriştirmek işi
i.-di 128
[=1]

ėrme- f. kavuşmamak, ulaşmamak
i.-sün (zevāl ėrmemek) 102
[=1]

isbāḥ <Ar. i. yüzdürme
i.+dur (mecmūʿa-ı isbāḥ) 163
[=1]

İsḥāḳ <Ar. i. İshak peygamber
i. 305, 390
i.+ı (2) 201
[=3]

Ísī Ar. i. İsa pegamber
ı. 136
[=1]

İslām <Ar. i. müslümanlık
i. +(dīn-i İslām) 19
i.+ı (2) 44
[=2]

ism <Ar. i. ad, isim
i.+i (ism-i ḳarar) 8
[=1]

İsmāʿīl <Ar. i. İsmail peygamber
i. 304
[=1]

issi i. sahip, mâlik
i.+yidi 52
[=1]

iste- f. dilemek, talep etmek
i.-di 643
i.-düm 536
i.-r 253
i.-rlerdi (furṣat istemek) 222
i.-yü 520
i.-yü (gelmek) 413
[=6]

ister- f. dilersen, istersen
i. 603
[=1]

ʿiṣyān <Ar. i. itaatsizlik, emre boyun eğmeme, baş kaldırma
ʿi.+ına (defter-i ʿiṣyān) 105
[=1]

iş i. bir maksatla yapılan faaliyet, çalışma, amel
i. +(buyurmak) 628
i.+de 597
i.+i (1) 883
i.+i (2) 918
i.+içün 906
i.+idür 679
i.+iñe 611, 779
i.+ini 952
i.+leri 543
i.+lerüñ 239
i.+üñ 469, 987
i.+üñe 949
[=14]

işāret <Ar. i. bir şeyi, anlatılmak istenen bir manayı el, parmak, kaş, göz vb. ile gösterme
i. +(ḳılmaḳ) 134
i. +(olmaḳ) 188
[=2]

işbu zm. bu, özellikle bu
i. 667, 794
[=2]

işkence <Far. i. acı verme, eziyet etme
i. 464
[=1]

iştihā <Ar. i. iştah, istek
i. +(etmek) 472
[=1]

iştiyāḳ <Ar. i. şevklenme, göreceği gelme
i.+un 402
[=1]

ʿitāb <Ar. i. azarlama, çıkışma, paylama
ʿi. 382
ʿi. +(ḳılmaḳ) 477
ʿi. +(olmaḳ) 447
[=3]

iʿtidāl <Ar. i. ölçülü olma, uygunluk
i. 725
[=1]

iʿtiḳādlu <Ar. i. inançlı
i. 178
[=1]

iʿtimād <Ar. i. güven
i. 943
i. +(etmek) 449, 949
i. +(ḳılmaḳ) 169
[=4]

ittifāḳ <Ar. i. uyuşma, bir söz üzerinde anlaşma
i. 889
i.+ıla 273, 318, 340
[=4]

itür- f. kaybetmek, zâyi etmek, mahvetmek
i.-übdür 737

i.-ür 554

i.-ürüz 522

[=3]

itürmek i. kaybetmek işi

i.+dedür 545

[=1]

iʿzāz <Ar. i. ağırlama, ikram etme, saygı gösterme

i.+ıla 833

[=1]

ʿizzet <Ar. i. değer, yücelik

ʿi. 752, 872

ʿi. +(ʿizzet bulmamak) 751

ʿi. +(imkān-ı ʿizzet) 870

ʿi.+i.çün 390

ʿi.+üm 570, 583

[=7]

- J -

jāle <Far. i. çiğ, kırağı
j.+si 156
j.+nüñ 59
[=2]

ḳabā <Ar. i. üste giyilen elbise, cübbe, kaftan. Tasavvufta dervişin hırkasına kabâ denir ve “varlık, dünya süsü” yerine kullanılır.
ḳ. 6
[=1]

ḳabīḥ <Ar. i. çirkin, yakışıksız
ḳ. 798
[=1]

ḳabla- f. çepeçevre sarmak
ḳ.-dı 921
[=1]

ḳabr <Ar. i. mezar
ḳ. 664, 981
ḳ.+i (1)ni 634
ḳ.+i (1)ydi 632
[=4]

ḳabūl <Ar. i. benimseme, râzı olma
ḳ. 44, 535, 854
ḳ. +(etmek) 167
ḳ. +(eylemek) 106
ḳ. +(ḳılmaḳ) 241
[=6]

ḳabż <Ar. i. alma, tutma
ḳ. +(etmek) 452, 454
ḳ. +(olmaḳ) 456
[=3]

ḳacġuncı i. kaçak, firari
ḳ. 647
→ ḳaçġuncı
[=1]

ḳaç- f. kurtulmak için hızla uzaklaşmak
ḳ.-an 324
ḳ.-ar 548
ḳ.-ar idi 81
ḳ.-dı 519
ḳ.-mışdur 509
ḳ.-uban 524
[=6]

ḳaçġuncı i. kaçak, firari
ḳ. 521
→ ḳacġuncı
[=1]

ḳaçḳın i. kaçak
ḳ. 547
[=1]

ḳadar <Ar. e. … denli, …derece
ḳ. 533
[=1]

ḳadeḥ <Ar. i. içki bardağı, peymane
ḳ. 988
[=1]

ḳadīm <Ar. i. eski
ḳ. 434
[=1]

ḳādir <Ar. sıf. kudret ve kuvvet sahibi, her şeye gücü yeten, muktedir
ḳ. 3, 434
[=2]

ḳafa <Ar. i. baş
ḳ.+sına 278
[=1]

ḳafes <Ar. i. kafes, kaçmayı önlemek için yapılan mahafaza
ḳ. 212
[=1]

ḳahhār <Ar. i. Allah'ın sıfatlarından
biri, kahr edici, yok edici
ḳ. 3, 434
[=2]
ḳaẖı- f. azarlamak, tekdir etmek
k.-dı 580
ḳ.-dılar 761
[=2]
ḳahḳaha <Ar. i. yüksek sesli gülüş
ḳ. 760
[=1]
ḳahr <Ar. i. yok etme, helâk etme
ḳ. +(ḳılmaḳ) 582
ḳ.+ı (ḳahr-ı celāl) 78
ḳ.+ıla 302
ḳ.+ile 438
[=4]
ḳāl <Ar. i. söz
ḳ. 60
[=1]
ḳal- f.
I. miras, pay, yâdigar vb. olarak
birinden diğerine geçmek
ḳ.-mışıdı 98, 842
ḳ.-dı 841
ḳ.-a 828
II. mevcut bulunmak
ḳ.-urdı 212
ḳ.-dı 344, 695
III. kötü durumda bulunan
ḳ.-mışlara 296
IV. olduğu yerde durmak
ḳ.-dı 347, 426
V. –de … içinde olmak
ḳ.-duñ 380
ḳ.-ub (durur) 417
VI. varlığını korumak, sürdürmek
ḳ.-dımı 488
VII. olmak veya bulunmak
ḳ.-mışdı 642
VIII. şu veya bu hâli koruyup devam
ettirmek
ḳ.-mış 746
ḳ.-dı 965, 970
IX. ikâmet etmek
k.-dı 925
- Deyim ve deyim gibi kullanılan
ifadeler
ḳ.-am (ḥayrān ḳalmaḳ) 250
ḳ.-am (ʿāciz ḳalmaḳ) 295
ḳ.-dılar (ḥayrān ḳalmaḳ) 687,
713
ḳ.-mışam (ḥayrān ḳalmaḳ) 496

[=25]
ḳalʿa <Ar. i. kale, hisar
ḳ.+dan 123
ḳ.+i (ḳalʿa -i Meyẖūn) 91
[=2]
ḳalb <Ar. i. gönül, yürek
ḳ.+i (1) 13
ḳ.+inde 260
ḳ.+inden 517
ḳ.+ine 115
[=4]
ḳalem <Ar. i. kalem
ḳ. 105
ḳ. +(levḥ-i ḳalem) 295
ḳ. +(levḥ-ı maḥfūẓ-ı ḳalem) 174
[=3]
ḳalma- f. var olmaya devam etmemek,
bulunmamak, ertelememek,
olamamak
ḳ.-dı 260

ḳ.-mış 817
ḳ.-sın 727
ḳ.-yıdum 466
[=4]

ḳamer <Ar. i. ay
ḳ. 197, 226, 865, 957
ḳ. +(nār-ı ḳamer) 810
[=5]

ḳāmet <Ar. i. boy, endam
ḳ.+i (1) 725
[=1]

ḳamu sıf. bütün, hep, her
ḳ. 7, 92, 104, 117, 149, 164, 166, 193, 211, 213, 296, 298, 317, 351, 371, 451, 452, 473, 487, 510, 553, 562, 597, 614, 670, 698, 700, 713, 714, 733, 735, 749, 756, 760, 765, 771, 775, 860, 876, 960, 972, 994
ḳ.+dan 79, 206, 207
ḳ.+lara 772
ḳ.+lardan 476, 744
ḳ.+muz 287
ḳ.+nuñ 72
ḳ.+sı 516, 546, 669
ḳ.+sın 95
ḳ.+sından 596
ḳ.+ya 622
[=56]

ḳan i. plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen, damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı
ḳ. 648
ḳ. +(eylemek) 20
ḳ. +(ḳan etmek) 342
ḳ.+a 342
ḳ.+a (boyanmak) 160
ḳ.+ı (1) 281
ḳ.+ı (ḳan -ı kerem) 23
ḳ.+ı (ḳan -ı seḫā) 119
ḳ.+i (ḳan -i güher) 209, 211, 226
ḳ.+i (ḳan -i şeker) 225
ḳ.+i (ḳan -i uṣūl) 450
ḳ.+um 405
[=14]

ḳand <Ar. i. şeker
ḳ.+ı (ḳand-ı Mıṣrī) 685
[=1]

ḳand-vār <Far. i. asker, er
ḳ. 122
[=1]

ḳanda zf. nereye, nerede, her nerede
ḳ. 644
ḳ.+n 518
ḳ.+ndur 530
[=3]

ḳanı zf. hani, nerede
ḳ. 53, 345
[=2]

ḳanḳı sıf. hangi
ḳ. 560
ḳ.+sıdur 837
[=2]

ḳanlu i. kanlı
ḳ. 349
[=1]

ḳap- f. birdenbire yakalayarak, çekerek almak
ḳ.-dı 321, 557
[=2]

ḳapu i. kapı
ḳ.+dan 931, 964

ḳ.+ya 938
[=3]

kār <Far. i. iş
k. 842, 909, 945, 956
k. +(etmek) 288
[=5]

ḳaʿr <Ar. i. derinlik, dip
k.+ı (ḳaʿr-ı çāh) 494
[=1]

kār-ger <Far. i. işçi
k. 977
[=1]

ḳara <siyah
ḳ. 425
ḳ.+sı 723
[=2]

ḳarār <Ar. i.
I. hüküm, son netice, sonuç
ḳ. 329
ḳ. +(ism-i ḳarār) 8
ḳ. +(ḳılmaḳ) 836
II.bir yerde veya bir halde durma, sebat üzre ḳalma
ḳ. +(tutmak) 66
[=4]

ḳaravaş i. hizmetçi, câriye
ḳ. 770
[=1]

ḳardaş i. kardeş
ḳ. 315
ḳ.+ı (1) 566
ḳ.+ına 565
ḳ.+lar 213, 243, 742, 881
ḳ.+lara 240
ḳ.+ları 254, 543, 880, 882
ḳ.+ların 314
ḳ.+larına 242
ḳ.+larum 285
ḳ.+laruñ 239
ḳ.+laruña 232
→ḳarındaş
[=17]

ḳarı i. ihtiyar, yaşlı
ḳ. 366, 757, 762, 779, 912, 915, 919
ḳ.+nuñ 760
ḳ.+ya 917
[=9]

ḳarı- f. ihtiyarlamak, yaşlanmak
ḳ.-mışdı 367
[=1]

ḳarın i. karın
k.+ında 43
[=1]

ḳarındaş i. kardeş
ḳ.+lar 636
→ḳardaş
[=1]

ḳarīb <Ar. i. zaman ve yer bakımından yakın
ḳ. 623
[=1]

ḳarīn <Ar. sıf. yakın, karib
ḳ. +(fiʿl-i ḳarīn) 177
[=1]

Ḳarşata i. Karşaṭa Bin Feraʿ
ḳ. 782
[=1]

ḳarşu i. karşı
ḳ. 698, 700, 834, 954
ḳ. +(çıkmak) 697
ḳ. +(gelmek) 687, 701
ḳ.+sında 719
[=8]

kāruvān <Far. i. kervan
k. 332, 514, 520, 548, 630, 633, 642, 658, 683
k. +(ehl-i kāruvān) 502
k.+uz 511
→kārvān
[=11]

kārvān <Far. i. kervan
k. 534
k.+a 626
→kāruvān
[=2]

ḳaṣab <Ar. i. ince dokumalı keten
ḳ. 729
[=1]

ḳaṣaṣ <Ar. i. anlatma, hikâye etme
ḳ. 83, 143, 163, 215, 220, 481, 701
ḳ.+dan 194
[=8]

ḳaṣd <Ar. i. kasıt, niyet
ḳ. +(etmemek) 389
ḳ.+ıla 556, 704
[=3]

kāse <Far. i. çiniden, fağfurdan, billurdan, porselenden, madenden veya topraktan yapılmış çukur çanak
k.+i (kāse-i ġam) 460
[=1]

ḳāṣırun <Ar. i. kusurlu
ḳ. 258
[=1]

ḳaṣr <Ar. i. kasır, köşk
ḳ. 718
ḳ.+dan 920
[=2]

kāşif <Ar. i. keşfeden, bulan, meydana çıkaran
k.+i 672
[=1]

ḳat i. kat, huzur, yan, yön
ḳ.+ına 124, 129, 228, 244, 427, 441, 455, 513, 579, 788, 863
ḳ.+ında 72, 476, 967, ün
ḳ.+ında 753, 812
ḳ.+ından 877
ḳ.+uña 362, 472
[=20]

ḳat- f. eklemek
ḳ.-dı 125
[=1]

ḳatı i. çok, çok fazla, gayet, iyice
ḳ. 551, 663, 962
[=3]

ḳaṭır i. katır
ḳ. 217
[=1]

ḳātil <Ar. i. katleden, öldüren
k.-i 39
[=1]

ḳatl <Ar. i. öldürme, öldürülme
ḳ.+e 286
ḳ.+in 222
[=2]

ḳavī <Ar. i. güçlü, sağlam
ḳ. 921
ḳ.+dir 481
[=2]

ḳavl <Ar. i. lakırdı, söz
ḳ. 258
ḳ.+e 317
[=2]

ḳavm <Ar. i. kavim

ḳ. 660, 661, 676, 678, 681
ḳ.+inden 99
ḳ.+i (2) 667, 669
ḳ.+ini 470
[=9]

ḳayd <Ar. i. bağlamak
ḳ. 979
[=1]

ḳayġulu i. üzüntülü, endişeli
ḳ. 368
[=1]

ḳayırma- f. ilgilenmek, önem vermek
ḳ. 891, 915
[=2]

kāyinat<Ar. i. varlık âlemi, evren, kâinat
k. 2
k.+un 173
[=2]

ḳayṣar <Ar. i. Roma ve Bizans imparatorlarına verilen isim
ḳ.+un 15
[=1]

ḳażā <Ar. i. Allah tarafından takdir edilen şey
ḳ.+sında 951
ḳ.+yı (ḳażā -yı āsumān) 662
[=2]

kebīr <Ar. sıf. büyük, ulu
k.+a 379
[=1]

kebk <Far. i. keklik
k.+i (kebk-i dürrī) 54
[=1]

keç <Far. sıf. ters, çarpık, eğri, kötü
k. +(fikr-i keç) 1000
[=1]

kefālet <Ar. i. kefillik
k.+den 252
[=1]

kefīl <Ar. i. ödemediği takdirde borçlunun borcunu ödemeyi taahhüt eden
k. +(olmaḳ) 251
[=1]

kelām <Ar. i. söz
k. 25, 83, 478, 759
k. +(tems̱īl-i kelām) 150
k.+ı (1) 78
k.+ı (1)nda 539
k.+ı (2) 364, 418
[=9]

kem <Far. sıf. eksik, noksan, az
k. 118, 739, 742
[=3]

kemāl <Ar. i. olgunluk
k. 206, 437, 716, 980
k.+e 95
k.+ine 102
k. kemāl (zī-ṣūret-i ḥüsn-i kemāl) 982
[=7]

kemend <Far. i. uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek üzere atılan ucu ilmekli uzun ip
k.+e 723
[=1]

kemer <Far. sıf. kemer
k. 704, 731, 874, 878, 928
[=5]

kemīn <Far. sıf. değersiz, zavallı, çok az
k. 651
[=1]

kemīne<Far. sıf. çok az, eks,k, zavallı
k. 117
[=1]

Kenʿān <Ar. i. Kenʿan toprakları, Filistin, Yakup ve Yusuf peygamberlerin Filistin topraklarındaki yurdu
k. 382, 423, 426
k.+a 441
k.+içün 337
[=5]

kenʿāni<Ar. i. kenʿān parası
k.+dür 537
k.+ye 538
[=2]

kenār <Far. i. kıyı
k.+a 527
[=1]

kendü zm. kendi, kendisi
k. 218, 808, 942, 946
k.+müze 868
k.+ye 576
[=6]

kendüz zm. kendi
k.+ün 744, 746
k.+üñe 464
[=3]

kendüzi zm. kendisi
k.+n 621, 737
k.+nden 751
k.+nün 111
[=4]

kendüzin zm. kendisi, şahsı
k. 881, 892
[=2]

kenīzek <Far. i. câriye, halayık
k. 732
[=1]

kerem <Ar. i. cömertlik, eli açıklık, lütuf
k. 745, 789
k. +(ehl-i kerem) 533
k. +(kan-ı kerem) 23
[=4]

Kerīm <Ar. i. ve sıf. Hz. Allah, ulu, büyük, aziz
k. 103, 1001
[=2]

kerramnā <Ar. i. cömertlik
k. 5
[=1]

kerūbī <Ar. i. büyük melek
k.+ler 352
[=1]

kes <Far. i. kişi, kimse, yardımcı
k. 336, 357, 694, 905
[=4]

kes- f. bulunduğu yerden ayırmak, kesmak
k.-di 727
[=1]

kesād <Ar. i. kesat, yokluk, kıtlık
k. 610
k. +(etmek) 611
[=2]

keşefnā <Ar. i. sırları açığa çıkaran
k+dan 38
[=1]

keşf <Ar. i. açma, meydana çıkarma
k. +(olmaḳ) 191
[=1]

ketẖüdā <Far. i. büyük devlet adamlarının, zenginlerinin işlerini gören kimse, kâhya

k. 54
[=1]

ketm <Ar. i. bir sözü, bir haberi saklama, gizli tutma
k. +(eylemek) 238
[=1]

key sıf. çok
k.+ide 732
[=1]

kez i. kez, defa, kere
k. 665, 873, 944
[=3]

ḳıl- f. etmek, eylemek, ḳılmaḳ
ḳ. 169, 189, 189, 191, 789, 823, 915
ḳ.-(ibtidā ḳılmaḳ) 1
ḳ.- (ʿafv ḳılmaḳ) 670, 673
ḳ.- (beyān ḳılmaḳ) 32
ḳ.- (cezā ḳılmaḳ) 374
ḳ.- (duʿā ḳılmaḳ) 190
ḳ.- (şürūʿ ḳılmaḳ) 168
ḳ.- (ṭaleb ḳılmaḳ) 443
ḳ.-a 397, 524, 927
ḳ.-a (meded ḳılmaḳ) 638
ḳ.-a (munis ḳılmaḳ) 151
ḳ.-a (pürs-iş ḳılmaḳ) 429
ḳ.-a (şefḳat ḳılmaḳ) 292
ḳ.-a (yāri ḳılmaḳ) 356
ḳ.-alar (müzeyyen ḳılmaḳ) 690
ḳ.-alum (defʿın ḳılmaḳ) 316
ḳ.-am 791, 915
ḳ.-an 6, 6, 42, 43, 296, 562
ḳ.-an (yāvī ḳılmaḳ) 428
ḳ.-ayum 555, 570, 910
ḳ.-dı 44, 129, 228, 382, 409, 417, 423, 438, 473, 517, 601, 667, 674, 854, 860, 872, 875, 921, 923, 941, 959, 972, 1000, 1000, 1002
ḳ.-dı (āferin ḳılmaḳ) 717
ḳ.-dı (ʿafv ḳılmaḳ) 1003
ḳ.-dı (āh ḳılmaḳ) 444, 839
ḳ.-dı (āşikar ḳılmaḳ) 904
ḳ.-dı (beter ḳılmaḳ) 293
ḳ.-dı (dü-nīm ḳılmaḳ) 22
ḳ.-dı (fikr ḳılmaḳ) 551
ḳ.-dı (ġażab ḳılmaḳ) 601
ḳ.-dı (ḫafa ḳılmaḳ) 943
ḳ.-dı (ḥaḳīr ḳılmaḳ) 740
ḳ.-dı (ḥaya ḳılmaḳ) 35
ḳ.-dı (helāk ḳılmaḳ) 654
ḳ.-dı (ʿıtāb ḳılmaḳ) 477
ḳ.-dı (işāret ḳılmaḳ) 134
ḳ.-dı (ḳabūl ḳılmaḳ) 241
ḳ.-dı (ḳahır ḳılmaḳ) 582
ḳ.-dı (mübtelā ḳılmaḳ) 465
ḳ.-dı (müretteb ḳılmaḳ) 876
ḳ.-dı (naẓar ḳılmaḳ) 130
ḳ.-dı (nebī ḳılmaḳ) 201
ḳ.-dı (nevḥa ḳılmaḳ) 640
ḳ.-dı (nidā ḳılmaḳ) 696, 741, 755, 917
ḳ.-dı (sefer ḳılmaḳ) 119
ḳ.-dı (tekẕib ḳılmaḳ) 384
ḳ.-dı (tevbe ḳılmaḳ) 1003
ḳ.-dı (zāri ḳılmaḳ) 359
ḳ.-dı (ziyād ḳılmaḳ) 805
ḳ.-dıġuñuz 661
ḳ.-dılar 340, 677, 929
ḳ.-dılar (çetr ḳılmaḳ) 693
ḳ.-dılar (ḳarār ḳılmaḳ) 836
ḳ.-dılar (rāzı ḳılmaḳ) 771
ḳ.-dılar (zār ḳılmaḳ) 669
ḳ.-dılar (zūr ḳılmaḳ) 396

[=2]

ḳıyāmet <Ar. i. teşmil, gürültü, patırtı
ḳ. 977
[=1]

ḳıymet <Ar. i. bedel, paha, tutar
ḳ. 855, 856
ḳ. +(etmek) 572, 573
ḳ.+i (2) 736
ḳ.+üñ 748
ḳ.+üñi 573
[=7]

ḳız i. dişi cinsten olan evlat
ḳ. 242, 819, 824, 829
ḳ.+a 787
ḳ.+ı (1) 809
ḳ.+ı (2) 812
ḳ.+um 818, 820, 822, 825, 830
[=12]

ki bağ. bağlama eki
k. 2, 13, 37, 49, 139, 139, 151, 179, 238, 288, 360, 362, 363, 364, 367, 370, 376, 378, 380, 386, 389, 392, 397, 397, 398, 399, 402, 403, 404, 405, 410, 411, 411, 413, 415, 420, 421, 423, 425, 433, 439, 447, 452, 459, 461, 466, 469, 478, 525, 528, 531, 535, 537, 551, 552, 566, 576, 586, 605, 620, 628, 644, 674, 695, 735, 747, 747, 776, 793, 824, 828, 856, 906, 920, 948, 949, 973, 975
[=78]

kibr <Ar. i. büyüklük, ululuk, büyüklük taslama, kibir
k.-i 39
k. 544
[=2]

kiçi i. küçük
k. 31, 670, 681, 697, 855, 880
[=6]

kim zm. hangi kimse
k. 73, 115, 136, 151, 168, 226, 266, 448, 449, 518, 554, 559, 600, 619, 629, 629, 679, 720, 734, 792, 797, 799, 802, 823, 828, 919
k.+den 505
k.+durur 153
k.+dür 155
k.+dürür 292, 293
k.+e 136, 440, 443
k.+i (2) 276, 813
k.+sen 410
k.+ün 518
[=39]

kim bağ. bağlama eki
k. 32, 97, 110, 112, 153, 185, 186, 229, 232, 239, 259, 271, 295, 324, 326, 341, 355, 366, 369, 432, 444, 464, 482, 500, 501, 507, 522, 540, 543, 546, 553, 603, 645, 648, 654, 659, 672, 689, 741, 761, 762, 763, 796, 803, 804, 830, 830, 838, 838, 851, 854, 890, 892, 895, 899, 899, 909, 940, 964, 968, 977, 980, 981, 982, 983, 984, 986, 996, 997
[=69]

kimesne i .kimse
k. 503
[=1]

kimse i. kimse, hiçbir şahıs
k. 50, 196, 275, 461, 534, 750, 750, 751, 950
k.+ye 137, 607
[=11]

kīn <Far. i. gizli düşmanlık, garaz
k. +(etmek) 233
[=1]

kişi i, insan, kişi, kimse
k. 679, 707, 832, 857
k.+dür 629, 679, 767, 821
k.+nün 660
k.+ye 814
[=10]

kitāb <Ar. i. kitap
k. 161
k.+ı (2) 165
k.+ı (kitāb-ı ʿışḳ) 162
k.+uñ 171
[=4]

kizīr <Far. i. vezir
n. 697, 780
[=2]

ḳo- f. yerleştirmek, bırakmak
ḳ.-dılar 365
ḳ.-ma 302
ḳ.-mışdı 33, 67
[=4]

ḳoḫ- f. koklamak
ḳ.-dı 262
[=1]

ḳon- f. bir yere gidip oturmak, konaklamak
ḳ.-dı 123, 124, 517, 692
ḳ.-dıydı 489
[=5]

ḳop- f. ortaya çıkmak, peyda olmak
ḳ.-dı 134, 654, 665
[=3]

ḳorḫ- f. korkya kapılmak, korku duymak
ḳ.-aram 257, 790, 979
ḳ.-arum 523
→ ḳorḳ-
[=4]

ḳorḫma- f. korkmamak
ḳ. 187
[=1]

ḳorḫu i. korku
ḳ.+dan 259
[=1]

ḳorḳ- f. korkuya kapılmak, korku duymak
ḳ.-aram 249
ḳ.-man 501
→ ḳorḫ
[=2]

ḳorḳu i. korku
ḳ.+sından 479
[=1]

ḳoy- f. bırakmak, … duruma getirmek, geride bırakmak
ḳ.-dı 221, 478, 630, 871
ḳ.-dum 414, 804
ḳ.-duñuz 767
ḳ.-mışdı 878, 995
ḳ.-uban 669
[=10]

ḳoyma- f. bırakmamak
ḳ.- (mübtelā ḳoymamak) 672
ḳ.-dı 322
ḳ.-ya 291
ḳ.-yum 977
ḳ.-z ıdı 892

[=5]

ḳoyun i. göğüsle elbise arasında kalan kısım
ḳ.+ına 281
[=1]

ḳoyun i. koyun
ḳ. 219, 880
ḳ.+ı (1) 214, 215
ḳ.+ı (2) 934
[=5]

köç- i. kendi yerini, yurdunu terk ederek başka bir yere gitmek, göç etmek
k.-di 124, 630
[=2]

köñlek i. gömlek
k.+in 342
k.+ü 349
[=2]

köñül i. gönül; iyi ve kötü duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin manevî yönü
k. 184, 955, 973
k.+de 841
k.+den 478
k.+i (1) 458, 472, 671, 683, 737, 991
k.+inde 515, 817
k.+indeki 602
k.+inden 260
k.+ine 968
k.+inüñ 474
k.+ler 181
k.+lerden 190
k.+leri 297
k.+ü 263, 329
k.+üñde 866, 947
[=24]

kör- f. görmek
k.-di 958
[=1]

ḳoca is. yaşlı, büyük, ulu
ḳ. 425
[=1]

ḳucuş- f. kuçaklaşmak, sarılmak
ḳ.-ubanı 924
[=1]

ḳuç- f. kucaklamak, sarılmak
ḳ.-dı 634
[=1]

ḳudret <Ar. i. kuvvet, takat, güç
ḳ. 384, 1002
ḳ.+i (ḳudret-i ḥaḳḳ) 774, 991
ḳ.+ile 708
ḳ.+ine 383
[=6]

ḳuds <Ar. i. kutsallık, mübareklik
ḳ. +(mūcid-i ervāḥ-ı ḳuds) 3
ḳ.+i (ḳuds-i insān) 6
ḳ.+i (ḳuds-i tercümān) 26
[=3]

ḳul i. kul
ḳ. 490, 532, 599, 603, 631, 644, 646, 647, 663, 767, 770, 789
ḳ. +(etmek) 300, 612
ḳ. +(eylemek) 599, 604, 609
ḳ. +(olmaḳ) 607
ḳ.+a 301, 581, 771
ḳ.+am 528, 529
ḳ.+dur 521
ḳ.+ı (1) 578
ḳ.+ı (2) 385, 532, 533, 534, 558, 852
ḳ.+ına 580, 620

ḳ.+ıyıdı 98
ḳ.+ḳen 300
ḳ.+lar 118, 651, 714, 937
ḳ.+lar.ıla 884, 885, 933
ḳ.+lara 585, 856
ḳ.+lardan 117
ḳ.+larına 598, 627
ḳ.+laruma 604
ḳ.+un 766
[=49]

ḳulaḳ i. kulak
ḳ. 901
[=1]

ḳullıġ i. kulluk
ḳ.+ın (berāt-ı ḳullıġ) 560
ḳ.+un 584, 590
[=3]

ḳulluġ i. kulluk
ḳ.+a 2
[=1]

Ḳūm i. Kum
ḳ. 62
[=1]

ḳumrı <Ar. i. kumru
ḳ.+lar 53
[=1]

ḳupa i. genellikle genişliği derinliğinden çok olan, altın, gümüş, bronz veya kristalden yapılmış ayaklı kap
ḳ. 728, 728
[=2]

ḳur- f.
I.parçaları birleştierek bütün duruma getirmek
ḳ.-dılar 693, 719
II. hazır bulunmak
ḳ.-dılar 698, 719
[=3]

Ḳur'ān <Ar. i. Kur'ân-ı Kerim
ḳ. Ḳur'ān ıdı 70
[=1]

ḳurb <Ar. i. yakın olma, yakınlık, yakın bulunma
ḳ.+ı (ḳurb-ı Cebrā̄īl) 304
[=1]

ḳurbān <Ar. i. fedâ
ḳ. 886, 918, 974
ḳ. +(etmek) 721
ḳ. +(tutmaḳ) 366
ḳ.+içün 303, 303
[=7]

ḳurbet <Ar. i. yakınlık, Allah'a yakınlık
k.+e (maḳām-ı müntehā-yı ḳurbet) 435
[=1]

ḳurd i. kurt
ḳ. 250, 258, 365, 373, 382, 401, 424
ḳ.+a 257, 402, 409, 410
ḳ.+ı (2) 366
ḳ.+ıla 575
ḳ.+uñ 375
[=14]

ḳurı sıf. boş, faydasız
ḳ. 212
[=1]

ḳurı- f. çekilmek
ḳ.-mışdur 405
[=1]

ḳurt i. kurt
ḳ. 348
[=1]

ḳuş i. kuş

ḳ.+lar 60
[=1]

kūşe <Far. i. köşe, kenar, taraf
k.+i (kūşe-i Tebrīz) 141, 170
k.+i (kūşe-i ḫāṭırlar) 189
[=3]

kūşk <Far. i. köşk
k. 94, 690
[=2]

ḳuyı i. su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur
ḳ. 318, 426, 495, 503, 507, 511
ḳ.+dan 486
ḳ.+ya 316, 317, 325, 485
[=11]

ḳuyu i. su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur
ḳ.+da 323, 330
ḳ.+nun 884
[=3]

ḳuzı i. kuzu
ḳ.+sın 428
[=1]

küffār <Ar. i. kâfir'in c. kâfirler, hak dinini inkâr edenler
k.+a 42
k.+ı 39
k.+ile 21
[=3]

kükre- f. coşmak
k.-di 655
[=1]

küll <Ar. sıf. bütün, tüm
k. 173
k.+i 19, 218, 348, 660, 677, 681, 816, 902, 914, 949
k.+i (eylemek) 348
k.+i (küll-i eşyā) 7
k.+i (küll-i ḥāl) 536
[=14]

küntü kenz <Ar. f. cüm.
Bir hadîs-i kudside Allah Teala "Ben gizli bir hazine idim bilinmek istedim, undan dolayıdır ki halkı yarattım, yokken var ettim." buyurmuştur. Bu hadîsin Arapça aslı "Küntü kenzen mahfiyyen…" diye başlar. Şairler iktibas yoluyla bu hadîsten bahsederken "Küntü kenz" veya "Kenz-i mahfī" ibareleriyle bahsederler. Hadîs ulemâsı bu hadîsin mevzu (sonradan uydurma) olduğunu söylerse de tasavvuf ehli bunu sahih olarak kabul eder ve bu hadîse çok önem veririler.
k.+ün 6
[=1]

- L -

lā <Ar. e. dilimizde “-siz, yok, değil” anlamına gelen olumsuzluk edatı
l. 449, 576, 946, 966, 973, 1001
[=6]
lā-cerem kuşkusuz, şüphesiz
l. 270, 574, 952
[=3]
lā-mekān mekansız
l. 653
[=1]
lā-yezāl zevalsiz, bitimsiz
l. 434
[=1]

lābudd <Ar. i. zorunlu, gerekli
l. 943
[=1]

lāf <Far. i. söz
l. 40
[=1]

laʿīn <Ar. i. lanetlenmiş, istenmeyen
l. 39
[=1]

lāl <Far. zf. konuşmadan, sessiz, sakin bir şekilde, dilsiz
l. 7
l.+i (lal-i buş) 876
[=2]

lāle <Far. i. lâle denilen meşhur çiçek
l. +(leşker-i lāle) 56
[=1]

lāṭif <Ar. sıf. hoş, güzel
l. 785, 963
l. +(müezzīn-i laṭīf) 87
[=3]

Lāvī i. Yakup peygamberin ikinci oğlunun ismi
l. 205
[=1]

lā yezāl <Ar. bitmez, kaybolmaz
y. 1001
[=1]

lāyıḳ <Ar. sıf. yakışan, yaraşır
l. 874
l.+dur 787
l.+sam 286
[=3]

lebbeyk <Ar. i. emir sizindir
l. +(oẖumak) 157
[=1]

leh <Ar. e. onun için, ona, onun
l. 874
[=1]

leşker <Far. i. asker
l.+e 122
l.+i (1) 359
l.+i (leşker-i lāle) 56
[=3]

levḥ <Ar. i. levha
l.+ı (levḥ-ı ḳalem) 295
l.+ı (levḥ-ı maḥfūẓ-ı ḳalem) 174
[=2]

leyl <Ar. i. gece
l. 96, 110, 126, 141, 462, 893
l.+i (2) 88
[=7]

libās <Ar. i. giysi

l. 190
[=1]

līkin <Ar. < Far. e. ancak, ama, lâkin
l. 50, 223
[=2]

lillāh <Ar. i. Allah için, Allah aşkına
l. 906
[=1]

luʿb <Ar. i. oyun, eğlence
l. 246, 268
l.+i (2) 653
[=3]

luṭf <Ar. i. iyilik, lütuf
l. 745
l. +(etmek) 453
l.+ı (deyyān-ı luṭf) 150
l.+ı (luṭf -ı cemāl) 78
l.+ı (luṭf -ı ḫalḳ) 800
l.+ı (luṭf -ı seḫā) 43
l.+ıla 131, 890
[=7]

lüḥūm <Ar. i. etler
l.+ı (lüḥūm-ı enbiyā) 388
[=1]

mā- <Ar. "O şey ki, şu nesne ki"vb. anlamlarla baz Arapça kelimelerin başına gelen bir çeşit ön ektir.
m. 413
[=1]

maʿden <Ar. i. maden
m.+i (maʿden-i ḥilm) 23
[=1]

māderī <Far. i. analık, annelik
m. 641
[=1]

maġlūb<Ar. i. yenilgiye uğramış olan, mağlup
m.+a 373
[=1]

maġmūm <Ar. i. gamlı, kederli
m. 385
[=1]

maġrūr <Ar. sıf. gururlu, boş bir şeye güvenen
m. +(eylemek) 613
[=1]

māh <Far. i. Dünya'nın uydusu, kamer
m. 492
m.+ı (2) 24, 649, 840
[=4]

māh-pāre ay parçası, yüzü güzel
m.+sin 864
[=1]

māh-rū ay yüzlü, güzel yüzlü
m. 203, 680, 786, 846
m.+dan 711
m.+lar 705
m.+yı (2) 502
[=6]

maḥal <Ar. i. yer, konum
m. 507, 536
m.+linde 271
[=3]

maḥbūb <Ar. i. sevilen, sevgili
m. 353
m. +(yar-ı mahbub) 403
[=2]

maḥbūs <Ar. i. hapsedilmiş, kapatılmış
m. +(maḥbūs etmek) 416
[=1]

maḥfūẓ <Ar. i. saklanmış, korunmuş
m.+ı (levḥ-ı maḥfūẓ-ı ḳalem) 174
[=1]

maḫlūḳ <Ar. i. yaratılmış, yaratılan
m. +(maḫlūḳ eylemek) 294
[=1]

maḥv <Ar. i. yok olma, ortadan kaldırma
m. +(etmek) 802
m. +(olmaḳ) 454, 713
[=3]

maḥżā <Ar. i. yalnız, ancak, sadece
m. 194
[=1]

maḳāl <Ar. i. söz, lâkırdı
m.+i (2) 360
m.+i (1) 78
[=2]

maḳām<Ar. i. durulacak yer, mekân, mahal
m. 47, 80, 81, 621, 931, 953
m.+a 304
m.+ı (maḳām-ı müntehā-yı ḳurbete) 435
[=8]

maḳbūl<Ar. sıf. kabul olunmuş, alınmış, alınan
m. +(etmek) 300, 612
m. +(eylemek) 599
[=3]

maḳbūż <Ar. i. alınmış, alındı belgesi
m. +(olmaḳ) 451
[=1]

maḳṣūd <Ar. sıf. kasdolunan, istenilen şey, istek
m.+a 191
m.+a (aṣl-ı maḳṣūd) 168
m.+ı (2) 772
[=3]

māl <Ar. i. varlık, servet
m. 214, 221, 567, 735, 828, 989
m.+ı 556
m.+ı (2) 524
m.+ı (māl-ı Mıṣr) 873
m.+ıla 916
[=10]

Mālik <Ar. i. Yûsuf (AS)'ı alan kervancıbaşı
M. 513, 516, 519, 523, 530, 536, 626, 661, 663, 666, 678, 688, 709, 710, 775, 776, 854, 856
M.+den 682
M.+e 535, 855, 861
M.+i 706
M.+i (2) 771
[=24]

māliki'l-mevt ölümlü, fâni
m. 457
[=1]

mālikü'l-mülk mülk sahibi
m.+i (2) 128
[=1]

maʿlūm <Ar. sıf. bilinen, belirli
m. +(eylemek) 604
[=1]

maña zm. bana
m. 500, 568, 773, 891, 916, 955
[=6]

maʿnī <Ar. i. mâna, anlam
m. +(mīr-i maʿnī) 121, 145
[=2]

manẓar<Ar. i. görünüm, görünen yer, manzara
m.+ı (1) 497
[=1]

mār <Far. i. yılan
m. 8, 172
[=2]

māṣana?
m. 58
[=1]

maʿşūḳ <Ar. sıf. sevilen, sevilmiş olan
m. 592
m. +(ʿāşıḳ-ı maʿşūḳ) 149
[=2]

māt <Far. i. satranç oyununda yenilme
m. +(eylemek) 764
m. +(şāh-ı māt) 517
[=2]

mātem <Ar. i. yas
m.+inden 486

[=1]
māye <Far. i. maya, asıl, öz, esas
m.+sin 135
[=1]
māyil <Ar. sıf. istekli, eğilimli
m. 991
[=1]
maẓlūm <Ar. i. zulme uğramış, haksızlığa uğramış
m. 75
[=1]
mecāl <Ar. i. güç, kuvvet, takat
m. 237, 637
[=2]
meclis <Ar. i. görüşülecek bir mes'ele için bir araya gelmiş insan topluluğu
m. 85
m.+e 28
m.+i (meclis-i ʿilm) 96
m.+inde 83, 195
m.+ine 592
[=6]
mecmūʿa <Ar. sıf. bir araya getirilmiş, toplanmış
m. 151
m.+ı (mecmua-ı isbah) 163
[=2]
medāris <Ar. i. medreseler
m. 74
[=1]
meded <Ar. i. yardım, imdat
m. 294, 624, 916
m. +(ḳılmaḳ) 496, 638
[=5]
medh <Ar. i. övgü
m. +(etmek) 228, 721
[=2]
medrese <Ar. i. ders gören talebelerin içinde yatıp kalktıkları bina
m. 93
[=1]
meftūn <Ar. sıf. fitneye düşmüş, belâya tutulmuş, tutkun
m.+idi 724
[=1]
meger <Far. bağ. meğer, halbuki, ancak, oysaki, şu kadar ki
m. 12, 31, 35, 61, 65, 67, 97, 110, 113, 115, 119, 126, 199, 203, 208, 209, 211, 215, 220, 225, 239, 239, 243, 325, 334, 338, 381, 429, 471, 471, 486, 489, 490, 563, 578, 597, 620, 632, 680, 688, 699, 704, 722, 736, 762, 781, 806, 808, 810, 878, 932, 957, 969
[=53]
meges <Far. i. sinek
m. 186
[=1]
muḥāfe <Ar. i. kadınların taşımak iiçin yapılmış tahtırevan
m. 705
[=1]
mehcūr <Ar. sıf. uzaklaşmış, ayrılmış
m. +(eylemek) 752
[=1]
meḳāl <Ar. i. söz
m. 133
m.+i (2) 401
[=2]
mekir <Ar. i. hile, düzen, dubara, oyun

m.+i (mekr-i zenān) 945, 966
m.+ile 316
[=3]

melāḥat <Ar. i. yüz güzelliği
m. +(ʿarż-ı melāḥat) 55
[=1]

melāl <Ar. i. bıkma, usanma, sıkılma
m. 773
m.+i (1) 401
[=2]

melāyik <Ar. i. melek'in c. melekler
m. 24
m.+ler 351
[=2]

melek <Ar. i. melek, Allah'ın nurdan yarattığı varlık
m. 497, 503, 655, 659
m.+ler 359
[=5]

melūl <Ar. i. üzgün, hüzünlü
m. 269
[=1]

memleket <Ar. i. ülke, devlet toprağı
m. 750
[=1]

men zm. ben
m. 379, 386, 394, 396, 398, 414, 419, 420, 466, 523, 528, 534, 555, 567, 570, 583, 604, 641, 663, 664, 738, 769, 770, 777, 795, 804, 841, 846, 870, 906
m.+de 533
m.+den 439, 524, 534, 739, 814
m.+em 385, 732
m.+i (2) 404, 404, 465, 465, 636, 673, 754
m.+üm 458, 523, 528, 770, 776, 840
[=52]

menʿ <Ar. i.yasaklama
m. +(eylemek) 314
[=1]

menāḳıb <Ar. i. menkıbe'nin c. menkıbeler, övgüye değer sözler
m.+larda 143
[=1]

menfaʿat <Ar. i. çıkar, yarar
m. 868
[=1]

menzil <Ar. i. makam, konaklama yeri
m. 621
m.+e 125
[=2]

merd <Far. i. yiğit
m. 717
[=1]

merdān<Far. i. merd'in c. mertler, yiğitler
m.+e (himmet-i merdān) 169
[=1]

merfikāf ?
m. 174
[=1]

merḥabā <Ar. ünl. günaydın, hoş geldiniz
m. 955
[=1]

merkez <Ar. i. belirli bir şeyin ortası, orta kabul edilen en önemli yeri
m.+idür 106
[=1]

mesācid <Ar. i. mescitler
m. 74
[=1]
meṣaff <Ar. i. savaşta saf kurma yeri
m. 40
[=1]
mescid <Ar. i. secde edilecek, namaz kılınacak yer, küçük câmi
m. 93
[=1]
mes̱el <Ar. i. örnek, benzer, numune
m. 619
[=1]
mesken <Ar. i. sakin olacak, oturulacak yer, oturulan ev
m. 369
[=1]
mest <Ar. i. ve sıf. kendinden geçmiş, sarhoş
m. +(eẕān-ı mest) 774
[=1]
meşāyiḫ <Ar. i. şeyh'in c. şeyhler
m.+den (aḥvāl-i meşāyiḫ) 85
[=1]
mevlā <Ar. i. Allah
m.+dur 986
m.+mun 907
m.+sı 898
[=3]
Mey-ḥūn <Far. i. özel ad. Meyhun
m. (Ḳalʿa-i Meyḥūn) 91
[=1]
meymūn <Ar. i. bolluk, kut, mutluluk
m.+dan (baġ-ı meymūn) 953
[=1]
meyl <Ar. i. eğilim, istek
m. 71, 893
m. +(etmek) 971
m. +(ilmek) 973
[=4]
mezād <Ar. i. açı arttırma, mezat
m. 795, 796, 805
m. +(etmek) 726
m.+a 720, 768
[=6]
mezār <Ar. i. kabir, ölünün gömüldüğü yer
m. 632
m.+a 633
[=2]
mezellet <Ar. i. düşkünlük, sefillik, hakirlik
m.+den 309
[=1]
mıṣbāḥ <Ar. i. kandil, lamba
m. 18
[=1]
Mıṣr / Mıṣır <Ar. i. Mısır
m. 537, 687, 714, 719, 755, 760, 775, 810, 820
m. +(ehl-i Mıṣr) 733
m.+a 182, 183, 630, 683, 686, 688, 695, 696, 780
m.+a (māl-ı Mıṣr) 873
m.+am (eẕ-ẕübāb -ı Mıṣr) 411
m.+dan 333, 489
m.+ı 693
m.+iydi 889
m.+un 701, 735
m.+un (Yūsuf-ı Mıṣr) 197
[=28]
Mısrī <Ar. i. Mısırlı, Mısır ile ilgili
m. 889

m.+den (ḳand-ı Mıṣrī) 685
[=2]

miftāḥ <Ar. i. anahtar
m. 18, 559
[=2]

miḥnet <Ar. i. sıkıntı, acı, dert
m. 419
m.+i (mihnet-i eyyām) 92
m.+ile 372
[=3]

mihter <Far. i. büyük insan
m.+i (1) 550
[=1]

minber <Ar. i. hutbe kürsüsü
m. 16
[=1]

min'ellāh <Ar. Allah tarafından
m.+iden 624
[=1]

minnet <Ar. i. iyiliğe karşı duyulan borçluluk duygusu
m. 185, 866
[=2]

mīr <Far. i. âmir, başkumandan
m. 127, 193, 697, 780, 834
m.+i (mīr-i devrān) 171
m.+i (mīr -i maġnī) 184
m.+i (mīr -i maʿnī) 121, 145
m.+i (mīr -i mīrān) 99
[=10]

mīr-zāde <Far. i. beyoğlu, beyzâde
m.+ler 92
[=1]

miʿrāc <Ar. i. yükselme, göğe çıkma
m. +(eylemek) 308
[=1]

mīrān <Far. i. beyler, emirler
m. +(mīr -i mīrān) 99
[=1]

mis̱āl <Ar. i. örnek; gibi, benzer manasında bileşikler yapar
m. 204
[=1]

miskīn <Ar. i. zavallı, uyuşuk
m. 723
m.+lere 297
[=2]

mis̱l <Ar. i. gibi, bnzeri, eşi
m.+i (1) 785
m.+i (mis̱l-i taḥsin) 143
[=2]

mu zm. bu
m.+ña 484, 867
m.+nı 810
m.+nlara 528
m.+nlaruñıla 508
[=5]

mū <Far. i. kıl, saç
m.+a 358
[=1]

muʿāf <Ar. i. affedilmiş, ayrı tutulmuş, müstesna tutulmuş
m. +(olmaḳ) 330
[=1]

muʿallaḳ <Ar. i. havada duran
m. 328
[=1]

muʿaṭṭar <Ar. i. hoş kokulu, ıtırlı
m. 929
[=1]

muʿayyen <Ar. i. tâyin edilmiş, belli, belirli
m. 101
[=1]

mūcid <Ar. i. icat eden, mucit
m.+i (2) 173
m.+i (mūcid-i ervāh-ı ḳuds) 3
[=2]

muḥāl <Ar. sıf. mümkün olmayan, imkânsız
m. 637
[=1]

muḥibb <Ar. i. seven
m.+ün 156
[=1]

muḫlıṣ <Ar. i. saf, hâlis
m. +(bulmak) 677
[=1]

muḥtāc <Ar. sıf. ihtiyac sahibi
m. +(eylemek) 308
[=1]

muḳarreb <Ar. sıf. yakın, yakınlaştırılmış
m.+lerden 471
[=1]

muḳayyin <Ar. i. tezyin eden, süsleyen
m. 922
[=1]

muḳterin <Ar. i. yaklaşan, yakına gelen
m. 33, 178
[=2]

munca zm. bunca, bu kadar
m. 464
[=1]

munda zm. burada
m. 527, 542
[=2]

mundan zm. buradan
m. 629
[=1]

munı zm. bunu
m. 362, 521, 522, 538, 539, 542, 544, 549, 562, 587, 664, 664
[=12]

mūnis <Ar. sıf. alışmış, alışkın, cana yakın, sevimli
m. +(ḳılmaḳ) 151
[=1]

munlar zm. bunlar
m. 531, 535, 552, 553
m.+ınla 555
[=5]

muntaẓır <Ar. i. intizâr eden, gözleyen, bekleyen
m. 806
[=1]

mununla zm. bununla
m. 543
[=1]

munẓar <Ar. i. geciktirilmiş, ertelenmiş
m. 503
[=1]

mūr <Far. i. karınca
m. 8, 172
m. +(eylemek) 298
[=3]

murād <Ar. i. istek, arzu, maksat, meram
m. 155, 972, 995
m.+ı (1) 105
m.+um 777
m.+umı 905
[=6]

muraṣṣa <Ar. sıf. kıymetli taşlarla bezenmiş
m. 682, 691, 692, 703, 860, 871, 928, 936

münfaʿıl <Ar. sıf. kırılmış, gücenmiş, darılmış, alınmış
m. +(olmaḳ) 714
[=1]

münʿim <Ar. sıf. nimet vereni yedirip içiren
m. 173
[=1]

müntehā <Ar. sıf. bir şeyin varabildiği en uzak yer, yüksek, sınır, son nokta
m. +(hüsn-i müntehā) 568
m.+yı (makām-ı müntehā-yı ḳurbet) 435
[=2]

mürekkeb <Ar. i. oluşturulmuş, meydana getirilmiş
m.+dür 615
[=1]

müretteb <Ar. i. tertipli, yerli yerine konulmuş, sıralanmış
m. +(ḳılmaḳ) 876
[=1]

mürġ <Far. i. kuş
m. 24
m.+ı (mürġ-ı cān) 684
[=2]

mürvārid <Ar. i. inci
m.+le 928
[=1]

müsebbiḥ <Ar. i. Allah'ı tenzih eden, sübhânallâh diyen
m. 8
[=1]

müsteʿān <Ar. i. yardım istenen, Allah'ın sıfatlarından biri
m. +(bi-emr-i müsteʿān) 427
[=1]

müstecāb <Ar. sıf. kabul olunmuş (dilek, dua)
m. +(olmaḳ) 476
[=1]

müşfiḳ <Ar. sıf. şefkatli
m. 210
[=1]

müşterī <Ar. i. satın alan, alıcı
m. 756, 757, 758, 761, 762, 780, 783
m.+yem 759
[=8]

müzeyyen <Ar. sıf. süslenmiş, süslü
m. 558, 691, 873
m. +(ḳılmaḳ) 690
[=4]

- N -

nā- <Far. ön ek. Genellikle Farsça bazen de Arapça sıfatların başına gelerek dilimizdeki “olmayan, değil” kelimelerinin anlamını karşılar
n. 616
[=1]

nā-çār çaresiz
n. 255
[=1]

nā-ṣavāb doğru olmayan, uygun olmayan
n. 899
[=1]

nā-sezā lâyık olmayan, yakışık almayan
n. 315
[=1]

nā-tefsīr Far.+Ar. açık, belli olmayan
n. 834
[=1]

nā-tüvān güçsüz, takatsiz
n. 117
[=1]

nāgeh <Far. zf.ansızın
n. 368, 384, 413, 986
[=4]

nāgehān <Far. sıf. ansızın, birdenbire
n. 29, 233, 250, 327, 520, 522, 654, 662, 665, 705, 1002
[=11]

nāḫ <Far. i. ip, iplik, tel
n. 729
[=1]

Nahcevān i. Nahcivan
n. 89
n.+a 123
[=2]

naḥs <Ar. sıf. uğursuz, uğursuzluk
n.+i (nahs-i fal) 574, 575, 576
[=3]

nāḳa <Ar. i. dişi deve
n. 728
[=1]

naḳāre <Ar. i. davul
n. 707, 835
[=2]

nākerde <Far. i. yapılmamış, yapmadan, etmeden
n.+ni (endişe-i nākerde) 1001
[=1]

naḳş <Ar. i. işlemek
n. +(etmek) 218
[=1]

naʿl <Ar. i. ayakkabı
n.+i (naʿl-i zer) 731
n.+ü 875
[=2]

nālān <Far. sıf. inleyen
n. 406
n. +(zār-ı nālān) 421
[=2]

nāle <Far. i. inilti, inleme
n. 161, 423
n.+den 358
n.+ler 418
n.+nüñ 59
n.+si 156
[=6]

nām <Far. i. isim, ad
n. 205
[=1]
namāz <Far. i. müslümanlar üzerine farz kılınmış olan ibâdet olup İslâm'ın beş şartından birisidir.
n. 70, 128
n. +(eylemek) 12
[=3]
nāme <Far. i. mektup
n. 57, 829
n.+çün 831
[=3]
nām-dār <Far. sıf. ünlü
n. 121
[=1]
nār <Ar. i. ateş
n. 13, 400
n.+a 425
[=3]
naṣr <Ar. i. yardım
n. 624
[=1]
nātaḥ ?
n. 729
[=1]
nāz <Far. i. cilve, işve
n. 277
n.+ıla 588
[=2]
naẓar <Ar. i.
n. 136, 137, 838, 891, 969, 976, 977
n. +(eylemek) 561
n. +(ḳılmaḳ) 112, 130, 144
n.+dandur 972
n.+lan 137
[=13]
naẓm <ar. i. ed. vezinli, kâfiyeli söz
n. 115, 132
n.+a 48
n.+ıla 195
n.+ına 171
n.+ındadur 147
n.+uñ 109
[=7]
nāzük <Far. i. nârin, hassas
n. 125
[=1]
ne
I. zm. ne
n. 32, 48, 139, 142, 176, 194, 206, 322, 331, 362, 374, 391, 400, 402, 461, 469, 535, 629, 662, 678, 679, 748, 761, 766, 766, 767, 791, 794, 801, 822, 854, 872, 907, 918, 942
n.+dür 468, 488, 488, 849, 849, 995
n.+kim (2) 650, 870
n.+lere 137
II. sıf. hangi
n. 32, 410, 629, 679, 767
[=45]
nebāt <Ar. i. bitki
n. 889
[=1]
nebī <Ar. i. peygamber
n. 232, 249, 253, 256, 267, 350, 363, 377, 378, 380, 384, 427, 506, 575
n. +(ḳılmaḳ) 201
n.+çün 375
n.+nin 305

n.+nün 441
n.+ye 364, 582, 1000
n.+yi 376
[=22]

neden zf. ne sebepten, niçin
n. 975
n.+dür 504
[=2]

nedīm <Ar. i. meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı
n. +(şāh-ı nedīm) 22
[=1]

nefes <Ar. i. soluk, nefes
n. 212, 591, 628
n.+den 133
n. +(ʿayn-ı nefes) 134
n.+den 196
[=6]

nefs <Ar. i. nefis, can
n.+i 952
n.+i (2) 617
n.+inden 942
n.+ine 603, 946, 997
n.+ini 618
n.+üñ 610
[=8]

nehār <Ar. i. gündüz
n. 96, 110, 141, 462
[=4]

Nemrūd <Ar. i. Hz. İbrâhim'i ateşe attıran hükümdar
n.+ı (2) (ateş-i nemrud) 306
[=1]

ner <Far. i. erkek, eril
n.-(şīr-i ner) 130
n. +(şīr-i ner) 35, 65, 85, 88, 95, 113, 203, 234, 514, 788
[=11]

nerdbān <Far. i. merdiven
n. 492
[=1]

nere zf. nereye
n.+den 767
[=1]

nergis <Far. i. nergis
n. 56
[=1]

nerm <Far. sıf. yumuşak
n. 671
n. +(etmek) 350
[=2]

nesl <Ar. i. kuşak, nesil
n.+imüz 501
n.+ini 802
[=2]

nesne i. şey, nesne
n. 496, 556
[=2]

neşr <Ar. i. yaymak,
n. +(eylemek) 185
[=1]

n'ėt- f. ne etmek
n.-di 920
n.-düm 747
n.-elüm 274
n.-em 692, 872
n.-eñüz 345
n.-mek 598
[=7]

nevʿ <Ar. i. tür, çeşit, nevi
n.+ile 292, 311, 871
[=3]

nevā <Far. i. ses, nağme
n. 51

n. +(berg-i neva) 57
n.+yı 53
[=3]

nevāziş<Far. i. okşama, gönül alma
n.+ler 872
[=1]

nevbet <Ar. i. nöbet, sıra
n.+i (nevbet-i Yaʿḳūb) 61
[=1]

nevcüvān <Far. i. delikanlı, genç, yeni yetme
n. 826, 932, 941, 966
[=4]

nevḥa <Ar. i. ağıt, ölü ardından ağlama
n. 343, 909
n. +(ḳılmaḳ) 463, 640
n.+sından 351
[=5]

nevmīd <Far. i. ümitsiz
n. 911
[=1]

n'eyle- f. ne yapmak
n.-di 609, 920, 991
n.-dügin 903
n.-düm 747
n.-r 531, 628
n.-rüz 510
[=8]

nice
I. zm. ne
n. 248, 663, 687
II. sıf. çok, birçok
n. 20, 296, 297, 297, 298, 299, 299, 300, 323, 424, 474, 604
III. zf. nasıl
n. 276, 331, 377, 378, 431, 598
n. +(olmaḳ) 346
n.+dür 573, 846, 848
n.+si 560
n.+sin 429
[=27]

niçe
I. sıf. çok, birçok
n. 76, 131, 330, 612, 612, 752, 764, 880, 944
II. zrf. nasıl
n. 686, 686, 791, 850, 892, 895
n.+dür 573
n.+yimiş 585
III. zm. çok, birçok
n. 887
n.+leri 611, 753
[=20]

niçün zf. niçin, ne için
n. 198
[=1]

nidā' <Ar. i. seslenme, bağırma
n. 327
n. +(ḳılmaḳ) 696, 741, 755, 789, 917
[=6]

nigār <Far. i. sevgili
n. 815, 887, 911
[=3]

nihāl <Far. i. fidan
n.+e 725
[=1]

nīk <Far. sıf. iyi, güzel
n. 357
n.+i (nīk-i bedīn) 588
[=2]

nīk-ḫū <Far. sıf. iyi huylu
n. 786
[=1]

nīk-ḫulḳ <Far. + Ar. iyi yaradılışlı
n. 826
[=1]

niḳāb <Ar. i. peçe, yüz örtüsü
n. 675, 708, 711
n.+ı (2) 710
[=4]

nikāḥ <Ar. i. yasal evlilik töreni
n. 189
[=1]

Nīl <Ar. i. Nil Nehri
n. 20
[=1]

nīm <Far. sıf. yarı, yarım
n. 126, 827
[=2]

nīm-rāh <Far. i. yarıya kadar
n. 494
[=1]

niʿmet <Ar. i. bağış, bolluk, iiylik
n.+i 108
[=1]

nişān <Far. i. işaret
n. 235, 349, 850, 860
n.+ı (2) 415, 850
[=6]

nişe zrf. niçin, nasıl
n. 136, 345, 376, 379, 448, 465, 976
[=7]

n'ėt- f. ne etmek, ne yapmak
n.-em 421
[=1]

nitekim bağ. gerçekten, nasıl ki
n. 152
[=1]

niyāz <Far. i. yakarma, yalvarma, dua
n. 70, 128, 291
n. +(sırr-ı niyāz) 224
n.+ın (ʿarż-ı niyāz) 311
[=5]

niye zrf. neye, niçin
n. 285
[=1]

niẓām <Ar. i. düzen, sıra
n.+da 61
n.+ı (nizam-ı fahr) 147
[=2]

noḳṣān <Ar. i. eksiklik, kusurlu
n.+ıla 618
[=1]

n'ol- f. ne oldu
n.-a 430, 432, 453, 466, 776, 889, 978, 984, 986
n.-du 285, 288, 818
n.-ısar 551, 842, 940, 964
n.-mışdur 245
[=17]

nūr <Ar. i. ışık, aydınlık, parlaklık
n. 675
n. +(etmek) 156
n.+ı (1) 230, 407
n.+ı (nūr-ı çeşm) 240, 345, 667, 869
n.+ı (nūr-ı ḳamer) 810
n.+ından 689
n.+la 494
[=11]

nur'un-necm <Ar. i. yıldız ışığı, parlaklık
n.+üden 170
[=1]

nūş <Far. sıf. tatlı, bal
n. 639

n. +(eylemek) 460

[=2]

nübüvvet <Ar. i. nebîlik, peygamberlik

n. 999

n.+den 235

[=2]

nüh <Far. i. dokuz

n.+den (çarḫ-ı nüh) 764

[=1]

nükte <Ar. i. ince mana, espri

n. 963

n.+dür 608

[=2]

nükte-vār <Ar.+Far. i. nüktedân, esprili

n. 271

[=1]

nüsḫa <Ar. i. yazılı belge

n.+i (2) 167

[=1]

o
I. sıf. işaret sıfatı o
o. 29, 38, 803
II. zm. işaret zamiri o
o. 13
o.+nda 929
o.+nı 291
[=6]

od <i. ateş
o. +(düşmek) 516
o.+dan 4
o.+ı 307
o.+ına 816
o.+ını 592
[=5]

oġlaġ i. keçi yavrusu, oğlak
o.+ı (2) 342
[=1]

oġlan i. evlat, erkek çocuk
o. 208
o.+lar 251, 360
o.+lara 249, 256
o.+larda 259
o.+ları 255, 506
o.+larına 265
o.+larını 384
o.+laruñ 422
o.+larundan 398
[=12]

oġul i. erkek evlat
o. 414
o.+ı (1) 203, 424, 436
o.+ın 378, 380
o.+ını 17, 377
o.+ınuñ 205, 219
o.+ıyam 412
o.+um 403, 413
[=13]

oḫ i. ok
o. 884
o. +(ok atmak) 268
[=2]

oḫu- f. okumak
o.-rdı 895
o.-r (lebbeyk oḫumaḳ) 157
[=2]

oḫı- okumak
o. 623
o.-dı 782
o.-gıl 754
→oḳu-
[=3]

oḳu- f. çağırmak, ünlemek
o.+uñ 846
[=1]

oḳı- f. okumak
o. 165
o.-duñ 47
[=2]

okıt- f. okutmak
o.-urdı (oḳıdurdı) 110, 111, 114
[=3]

oḳu- f. okumak
o.-dı 52
o.-dum 138
o.-nur 64

o.-yub 112

→oḫ̮ı-

[=4]

oḳun- f. okunmak

o.-urdı 83

[=1]

ol

I. sıf. işaret sıfatı o

o. 2, 11, 12, 14, 19, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 33, 34, 37, 38, 53, 53, 65, 92, 93, 94, 100, 101, 103, 104, 106, 107, 114, 119, 119, 121, 124, 125, 130, 133, 134, 144, 145, 158, 159, 175, 177, 182, 183, 186, 188, 189, 199, 209, 211, 219, 219, 221, 225, 227, 230, 239, 241, 249, 252, 253, 256, 258, 265, 267, 267, 272, 302, 303, 304, 304, 305, 307, 309, 312, 313, 316, 322, 323, 323, 325, 326, 326, 327, 336, 337, 338, 338, 342, 344, 347, 350, 353, 357, 359, 363, 375, 376, 377, 379, 384, 389, 398, 410, 416, 435, 436, 439, 450, 465, 471, 473, 475, 477, 487, 490, 490, 492, 492, 493, 493, 495, 502, 514, 515, 526, 558, 563, 569, 575, 578, 580, 583, 584, 601, 603, 607, 620, 621, 628, 633, 643, 646, 649, 653, 659, 663, 664, 666, 669, 674, 676, 680, 681, 686, 713, 718, 725, 726, 736, 740, 754, 760, 762, 763, 766, 769, 770, 772, 779, 780, 782, 788, 796, 798, 798, 799, 799, 806, 807, 810, 812, 815, 815, 816, 834, 836, 836, 838, 846, 849, 850, 851, 852, 853, 856, 857, 861, 862, 863, 864, 864, 867, 869, 871, 877, 877, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 892, 893, 896, 900, 903, 915, 917, 919, 920, 921, 921, 922, 925, 925, 926, 929, 929, 931, 932, 937, 951, 958, 959, 960, 960, 961, 964, 969, 971, 980, 981, 983, 985, 987, 990, 995, 999, 1003, 1003

o.+dem 31, 306, 409, 435, 699, 783

o.+dem.de 688, 743

o.+zamān 755

o.+zemān 30, 117, 312, 321, 582, 710, 741, 858, 945, 951, 954, 999

[=276]

ol dem o zaman

o. 29

[=1]

ol zemān o zaman

o. 653

[=1]

II. zm. işaret zamiri o

o. 13, 17, 35, 37, 44, 67, 98, 98, 99, 99, 112, 151, 177, 198, 201, 208, 211, 225, 254, 269, 269, 289, 305, 333, 334, 368, 397, 440, 445, 452, 470, 514, 533, 543, 546, 554, 646, 649, 752, 752, 767, 783, 808, 809, 809, 828, 845, 851, 854, 865, 895, 900, 901, 911, 943, 943, 948,

o.-dur 825
o. +ur 18, 18, 355
o.-gıl 411
o.-ınca 82, 82
o.-ısar 972
o.-madı (ḳul olmaḳ) 607
o.-madın (ṭāḳ olmaḳ) 498
o.-maḳ 132
o.-maḳ (peşmān olmaḳ) 944
o.-maklık (ḥāyin olmaḳ) 907
o.-mamış (ḥaberdār olmaḳ) 591
o.-mamış (ḥaberdār olmaḳ) 590
o.-mamış (peşimān olmaḳ) 950
o.-mañ (ġāfil olmaḳ) 679
o.-mayam (rāzı olmaḳ) 942
o.-maz 178
o.-mazdı (red olmaḳ) 812
o.-mış 54, 216, 366, 722, 751, 873, 931, 996
o.-mış (ʿitāb olmaḳ) 447
o.-mış ıdı 993
o.-mış ıdı (ġarḳ olmaḳ) 816
o.-mışam 637
o.-mışdı 57, 110, 121
o.-mışdur 615
o.-mışdurur 482
o.-mışıdı 89, 895
o.-mışıdun (āşina olmaḳ) 618
o.-sa 107, 271, 770, 770, 967
o.-sam 567
o.-sañ (esīr olmaḳ) 572
o.-sayıduñ 984
o.-sun 46, 917
o.-sun (elvidāʿ olmaḳ) 639
o.-sun (selām olmaḳ) 25
o.-ub 746
o.-ub (cemʿ olmaḳ) 318
o.-ub (ġāfil olmaḳ) 257
o.-ub (intiẓār olmaḳ) 700
o.-ub (maḥv olmaḳ) 454
o.-ub (sel olmaḳ) 284
o.-ur 136, 136, 177, 328, 451, 483, 629, 797, 822, 981, 985, 988, 998
o.-ur (ẖarāb olmaḳ) 803
o.-ur (maḳbuż olmaḳ) 451
o.-ur (zehre-çāk olmaḳ) 801
o.-urdı 886
o.-urdı (duẖān olmaḳ) 11
o.-urdı (zār olmaḳ) 212
o.-ur ıdı 111
o.-ursa 942
o.-uruz (hafız olmaḳ) 248
[=191]

olın- f. olunmak
o.-mışdı (perverde olınmak) 588
[=1]

olma- f. gerçekleşmemek, yapılmamak, vücuda gelmemek, olmamak
o. 458
o.- (ġāfil olmaḳ) 947
o.-mış 459, 590
o.-saydı 993
o.-sun 73, 186, 955
o.-ya 739
o.-yasan 823
o.-yasın 425
o.-yuz 252
o.-z 857, 910
o.-z idi 589
o.-zsa 956
[=16]

olmaġ i. bir nitelik kazanmak, olmak
o.+a 758

[=1]

olmaḳ i. bir nitelik kazanmak, olmak
o. 761
[=1]

olun- f. olmak fiiline konu olmak
o.-dı (bühtān olunmaḳ) 575
[=1]

on sıf.. sayı sıfatı, on
o. 198, 200, 203, 226, 231, 264, 508, 536, 537, 896
[=10]

oñar- f. ıslah etmek, yoluna koymak
o.-aydı 769
[=1]

ora zm. orası
o.+dan 124, 125
[=2]

orta i. ara, beyn
o. 341, 885
o.+da 344
o.+dan 274
o.+sında 221
[=5]

ʿOs̱mān <Ar. i. hâlife Hz. Osman
ʿo. 29, 35
ʿo.+ı (ʿOs̱mān-ı ẕi'n-nūreyn) 23
[=3]

otla- f. otlamak, yayılmak
o.-r 934
[=1]

otur- f. oturmak
o.-dı 30, 35, 426, 463
o.-dılar 28, 318
o.-mışdı 563
o.-ub 462
o.-urdı 26
[=9]

otuz sıf. sayı sıfatı, dört
o. 147
[=1]

oyna- f. oynamak
o.-r 273, 933, 934
o.-yub 884
[=4]

- Ö / ʿÖ -

ög- f. övmek
ö.+ diñ 597
[=1]

ögdügüñce i. övüldüğü kadar
ö. 848
[=1]

öġret- f. alıştırmak, öğretmek
ö.-miş idi 254
[=1]

öl- f. can vermek, hayatı sona ermek, ölmek
ö.-di 339
ö.-dimi 488
ö.-gil 392
ö.-sün 283
ö.-ürem 956
[=5]

öldür- f. bir canlının hayatına son vermek, öldürmek
ö.-elüm 275, 276
ö.-üb 342
ö.-ün 286
[=4]

ölme- f. ölmemek
ö.-yiserdür 608
[=1]

ölüm i. bir canlıda hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, mevt, irtihal
ö.+ü 315
[=1]

ʿÖmer <Ar. i. halife Hz. Ömer
ʿö. 14
[=1]

ʿömr <Ar. i. ömür
ʿö.+i (1) 367, 821
ʿö.+inüñ 366
ʿö.+üñ 107
[=4]

öñ i. önce, evvel, mukaddem
ö.+den 688
ö.+inde 718
ö.+lerinde 564
ö.+ünde 587
ö.+üne 871
[=5]

öñünce i. önünden, önü sıra
ö. 706, 718, 937
[=3]

öñdin i. önce, ilk önce, önceden, önden, daha önce
ö. 596
[=1]

öp- f. öpmek
ö.-di 262, 667
ö.-sem 978
[=3]

örü sıf. kalkık, dik
ö. +(ṭurmak) 666
[=1]

öt- f.
I. (kuş ve böcekler için) değiik tonda ses çıkarmak, ötmek
ö.-ermiş 58
II. geçmek, aşmak
ö.-erüz 532
ö.-üb 534
[=3]

öyle zf. o denli
ö. 648
[=1]

öz i. kendisi, nefis, zat, benlik
ö. 17, 603, 796, 872, 887, 888
ö.+i (2) 96
ö.+in 223, 633, 881
ö.+ine 446, 557
ö.+ini 336, 552, 571, 740
ö.+lerini 544
ö.+üñ 363
ö.+üne 572, 574
ö.+üni 277
[=21]

özge i. başka, gayri
ö. 148, 155, 301, 433, 536, 577,
630, 700, 750, 787
ö.+lere 584
[=11]

pes <Far. i. öyleyse, şu halde, şimdi, öyle iken, bundan dolayı
p. 10, 160, 265, 357, 484, 501, 572, 694, 694, 696, 720, 727, 754, 778, 791, 830, 852, 863, 908, 909, 997
p. +(etmek) 164
[=22]

pesend <Far. i. beğenen, beğenme
p.+e 158
[=1]

peşīmān <Far. sıf. pişman
p. +(olmaḳ) 944, 950
[=2]

peyġamber < haberci, peygamber
p. 111, 199
p. +(eylemek) 182
p.+dür 997
[=4]

peyk <Far. i. ulak
p. 937
p.+i (peyk-i Ḫalīl) 465
[=2]

pīç <Far. i. kıvrım, büklüm
p. 458
[=1]

pinhān <Far. sıf. gizli, saklı, gizlice
p. +(olmaḳ) 524
[=1]

pīr <Far. i. yaşlı, ihtiyar
p. 71, 379, 602, 678, 696
[=5]

pīrāhen<Far. i. gömlek, mintan
p.+i (2) 350, 357
[=2]

pīrezen<Far. i. yaşlı kadın, kocakarı
p. 758, 763, 763, 765, 772, 774, 776
p.+ler 763
[=8]

pür-ḫāk <Far. i. toprakla yerle bir etmek, yeksân
p. +(eylemek) 15
[=1]

pür-ḫūn <Far. sıf. kan dolu, kan ağlayan
p. 641
[=1]

pür-hüner <Far. sıf. hünerli
p. 119, 456, 514
[=3]

pür-ṣadā <Far. sıf. sesli
p. 463, 641
[=2]

pür-uṣūl <Far. i. yöntemli bir şekilde
p. 241
[=1]

pürs-iş <Far. i. soru, soru sorma
p. +(ḳılmaḳ) 429
[=1]

püşt <Far. i. arka, sırt
p. 73, 166
[=2]

püşte <Far. i. yığın, tepe
p.+i (püşte-i ḫandān) 722, 849
[=2]

- R -

rabb <Ar. i. Allah
r. 102, 106, 186, 304, 305, 306, 522, 725, 837, 940, 978
r.+i (rabb-i ġanī) 310, 628, 769
[=14]

rabbānī <Ar. Tanrısal
r.+di 699
[=1]

Rabbü'l-ālemīn <Ar. i. ālemlerin Rabb'i, Allah
r. 457
r. 717
[=1]

rāġ <Far. i. dağ yamacı, dağ eteği
r. 94
[=1]

raġbet <Ar. i. istekle karşılama, istek, kabul görme
r.+e 139
[=1]

raḥm <Ar. i. acıma, merhamet
r. +(etmek) 433
r. +(eylemek) 290, 301
r. +(ḳılmaḳ) 313
r.+e (etmemek) 379
r.+ıñız 288
r.+ıñuz 288
r.+i (1) 292
[=8]

raḥmān <Ar. i. çok merhametli Allah
r. 620
[=1]

raḥmet <Ar. i. merhamet, acıma
r. 378
r. +(baḥr-ı raḥmet) 312
[=2]

raḫt <Far. i. yolculuk eşyası
r.+ıla 832
r.+umuz 347
[=2]

raḳam <Ar. i. rakam, yazı yazma
r. +(ecr-i raḳam) 174
[=1]

rām <Far. sıf. boyun eğen, itaatkâr
r. +(etmek) 24
[=1]

rāst <Far. i. doğru, dürüst, sağ
r. 774
[=1]

rāvī <Ar. i. rivâyet ed, anlatan
r.+ler 330
[=1]

rāyegān <Far. i. bedava
r. 548, 626
[=2]

rāyigān <Far. i. bedava
r. 555, 557
[=2]

rāżī <Ar. i. râzı olan, kabul eden
r. 397, 397, 857, 861
r. +(ḳılmaḳ) 771
r. +(olmaḳ) 317, 771, 942
[=8]

red / redd <Ar. i. geri verme
r. +(etmek) 854
r. +(olmaḳ) 812
[=2]

ref' <Ar. i. kaldırma, yükseltme, hükümsüz kılma
r. +(etmek) 274
r. +(olmaḳ) 711
r. +(ref' olmaḳ) 675
[=3]

remz <Ar. i. remiz, sembol, üstü örtülü
r.+ile (ḥāl-i remz) 154
[=1]

renc-ūr <Far. i. hasta, incinmiş
r. 396
[=1]

rencīde <Far. i. kırılmış ,incinmiş, gücenmiş
r. +(ḳılmaḳ) 376
[=1]

reng <Ar. i. renk
r. 49
[=1]

resm <Ar. i. resim
r.+e 881
r.+i (resm-i ūlā) 795
[=2]

resūl <Ar. i. elçi, peygamber
r. 27, 33, 44, 450
r.+i 385
r.+i (1) 229, 432, 464, 617
[=9]

resūlü'llāh <Ar. i. Hz. Muhammed
r. 32
[=1]

revā <Far. i. uygun, lâyık
r. 761
r.+dur 794, 907
r.+mıdur 377
[=4]

revān <Far. i. giden, akıcı, geçen
r. 140, 230, 264, 327, 427, 493, 626, 630, 633, 642, 646, 666, 696, 778, 832, 839, 857, 880, 932, 935, 941, 961
r.+ı (revān-ı cān ıla) 829
[=23]

revnaḳ Ar. sıf. parlaklık, tazelik, güzellik
r.+a 81
[=1]

reyb <Ar. i. kuşku, şüphe
r.+i 415
[=1]

rıżaʼ <Ar. i. râzılık, hoşnutluk
r. 253, 906, 997
r. +(almak) 255
r. +(vermek) 829
r.+sı 177, 178
r.+sı çün 392, 668
[=9]

ribāʼ <Ar. i. fâiz
r.+nun 781
[=1]

rikāb <Ar. i. binek
r.+ından 127
[=1]

risālet <Ar. i. peygamberlik
r. +(taḥt-ı risālet) 309
[=1]

rivāyā <Ar. i. rivâyetler
r.+yı (rivāyā -yı cerem) 84
[=1]

rivāyāt <Ar. i. rivâyetler
r.+ı (rivāyāt-ı garib) 142
[=1]

rivāyet <Ar. i. anlatılan haber veya söz

r. +(eylemek) 194, 606
[=2]
Reyān <Ar. i. özel ad, taze, suya
kanmış
r. 782
[=1]
rū-be-rū <Far. i. yüzyüze, karşı kaşıya
r. 813
[=1]
rūḥ <Ar. i. can
r. 497
r.+ı (1) 456, 458
[=3]
rūhu’l-emīn <Ar. i. Cebrail AS.
r. 33
r. 457
[=2]
rūhu’llāh <Ar. i. Hz. İsa
r. 435, 441
[=2]
Rūm <Ar. i. Anadolu
r. +(cedd-i Rūm) 62
r.+a (cānib-i Rūm) 119
[=2]
rūşen <Far. i. parlak, aydınlık, açık,
âşikâr
r. +(olmaḳ) 236
r.+dür 753
[=2]
ru’yet <Ar. i. görme
r.+üñ 748
[=1]
rūz <Far. i. gün, gündüz
r. 222, 893
[=2]

- S / Ṣ / S̱ -

ṣabī <Ar. i. çocuk
ṣ. 249, 253, 256, 347, 575
ṣ. +(ḥāl-i ṣabī) 422
ṣ.+ye 389
ṣ.+yi 376
[=8]

ṣabr <Ar. i. sabır, bekleme
ṣ. 305, 915
ṣ.+ı (ṣabr-ı cemīl) 355
ṣ.+ıla 356, 432, 460
ṣ.+umdan 433
[=7]

ṣad-hezār <Far. i. yüz bin
ṣ. 886
[=1]

ṣad-pāre <Far. i. yüz parça
ṣ. 942
[=1]

ṣadā <Ar. i. ses
ṣ. 54, 789
[=2]

ṣad-merḥabā <Far. i. yüzlerce merhaba
ṣ. 6, 52
[=2]

ṣāf <Ar. sıf. hâlis, temiz
ṣ. 698
ṣ. +(ṭutmaḳ) 705
[=2]

ṣaġ < sıf. sağlam, sağlıklı
ṣ. 266, 532, 720
ṣ.+ına 676
[=4]

ṣaġış- f. sayı, adet, miktar, adet
ṣ.-ı 215
[=1]

ṣaġīr <Ar. i. küçük, küçük çocuk
ṣ.+a 379
[=1]

ṣaġnak i. sağnak
ṣ. 654
[=1]

ṣāḥib <Ar. i. sahip, efendi
ṣ. 206, 718
ṣ.+i (ṣāḥib-i şer) 199
[=3]

ṣāḥib-kemāl <Ar. i. kemal sahibi
ṣ. 204
[=1]

ṣaḥib-kerem <Ar. i. kereem sahibi
ṣ. 847
[=1]

ṣaḥrā' <Ar. i. kır, ova
ṣ.+da 257
ṣ.+dan 264
[=2]

saḳf <Ar. i. tavan
s.+e 961, 961
[=2]

sākin <Ar. i. hareketsiz duran, yerleşik, oturan
s. +(olmaḳ) 467
[=1]

sāl <Far. i. yıl, sene
s. 206
[=1]

ṣal- f. göndermek, sevketmek, bırakmak, terketmek, ertelemek, uzaklaştırmak,

ṣ.-alum 316
ṣ.-ardı 514
ṣ.-dı 137, 485, 633, 656, 857
ṣ.-dılar 319, 339, 370, 508, 930
ṣ.-duñuz 768
ṣ.-mış 54
ṣ.-mış ıdı 816
ṣ.-mış ıdı 223
ṣ.-sa 136
[=17]

ṣalāḥ <Ar. i. iyileşme, düzelme
ṣ. 908
[=1]

ṣalla- f. sarkıtmak, bırakmak
ṣ.-r 317
[=1]

ṣalma- f. bırakmamak
ṣ.-dın 498
[=1]

salṭanat <Ar. i. sultanlık, hükümdarlık
s. 62, 66, 237, 596, 601, 750
[=6]

ṣan- f. istemek, dilemek
ṣ.-anda 882
ṣ.-asın 137, 516, 654, 703, 711, 924
ṣ.-dı 715
ṣ.-ıla 216
[=9]

saña zm. sana
s. 154, 188, 191, 210, 233, 235, 236, 238, 239, 245, 247, 248, 251, 252, 361, 378, 381, 399, 400, 403, 408, 422, 431, 442, 473, 477, 531, 577, 624, 635, 647, 692, 742, 747, 770, 787, 796, 804, 818, 830, 843, 866, 872, 890, 905, 906, 917, 918, 948, 963, 982, 992
[=52]

ṣanʿat <Ar. i. sanat, hüner, yapma
ṣ.+ı (1) 70
ṣ.+ı (2) 43
[=2]

ṣanma- f. zannetmemek
ṣ. 165
[=1]

sāri <Far. i. süren
s. +ye 16
[=1]

ṣat- f. bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek
ṣ.-a 802
ṣ.-aram 789, 792, 799
ṣ.-aruz 532
ṣ.-dı 636
ṣ.-dılar 538, 540, 742
[=9]

ṣatıl- f. satmak işi yapılmak
ṣ.-duğın 560
ṣ.-mış 686
[=2]

ṣavāb <Ar. i. dürüstlük, doğruluk, doğru davranış
ṣ. 825, 998
[=2]

sāye <Far. i. gölge, himâye, koruma
s.+si 72, 75, 469, 686, 800, 869
s.+sin 554
s.+sinde 71
[=8]

sāye-bān <Far. i. gölgelik, sayvan
s. 719
[=1]

ṣayḳal <Ar. i. cila
ṣ.+i (ṣayḳal-i ervāḥ) 163
[=1]

sāz <Far. i. saz, benzer, eş
s. 108
s. +(eylemek) 352
[=2]

sebaḳ <Ar. i. ders
s. 145, 160, 175, 797
[=4]

sebeb <Ar. i. sebep
s. 468, 477, 577
s. +(ḳılmaḳ) 48
s.+den 221, 477, 599
s.+ler 480
[=8]

sebīl <Ar. i. yol
s. +(hādi-i sebīl) 173
[=1]

secde <Ar. i. yere kapanma
s. +(ḳılmaḳ) 198, 227, 231
[=3]

seç- f. seçmek
s.-üb 202
[=1]

sed / sedd <Ar. i. kapama, set
s. +(çekmek) 221, 608
[=2]

sefer <Ar. i. savaşa gitme
s. +(ḳılmaḳ) 119
[=1]

segir- f. koşmak
s.-üb 424
[=1]

seḫā <Ar. sıf. cömertlik, el açıklığı
s. 70
s. +(ḳan-ı seḫā) 119
s. +(luṭf-i seḫā) 43
[=3]

seher <Ar. i. tan ağartısından önceki vakit
s. 88, 126, 368
s.+ler 156
[=4]

Sehne < Sehne (yer adı)
s.+eye 90
[=1]

sehv <Ar. i. yanılma, yanılgı
s. +(etmek) 944
[=1]

sekiz sıf. sayı sıfatı, sekiz
s. 536, 537, 896
[=3]

sel <Ar. i. sel
s. +(olmaḳ) 284
[=1]

selām <Ar. i. selam
s. 46, 46, 306, 439
s. +(olmaḳ) 25
s.+ını 442
s.+la 979
[=7]

selāmet <Ar. i. esenlik
s. 266, 532
s.+den 190
[=3]

selāṭīn <Ar. i. sultanlar
s. 592
s.+den (aḥvāl-i selāṭīn) 86
s.+ler 727
[=3]

selīm <Ar. sıf. sağlam
s. 247
[=1]

semʿ <Ar. i. mum
s.+ı (semʿ-i cān) 133
s.+an 139
[=2]

semā’ <Ar. i. gökyüzü
s. 172
s.+dan 321
[=2]

s̱emen <Ar. i. değer, fiyat, kıymet
s̱. (dürr-i s̱emen)
s̱. 187
[=1]

s̱emīn <Ar. sıf. değerli, pahalı, kıymetli
s̱.+ (s̱emīn-beden) 975, 975
[=2]

sen zm. sen
s. 103, 106, 167, 229, 232, 233, 234, 248, 259, 263, 295, 302, 306, 310, 349, 363, 376, 376, 379, 383, 391, 393, 412, 430, 432, 432, 437, 464, 464, 473, 474, 489, 566, 574, 616, 622, 673, 743, 756, 761, 768, 773, 783, 789, 789, 791, 813, 822, 850, 867, 870, 915, 947, 948, 976, 976, 977
s.+dahı 188, 625, 891
s.+de 187, 889
s.+den 105, 301, 436, 475, 535, 787
s.+i (2) 475, 527, 545, 570, 583, 636, 684, 743, 804, 814, 827, 975
s.+in 350
s.+mi 566
s.+süz 955
s.+üñ 398, 440, 545, 758, 948
s.+üñ çün 667
s.+üñ ile 747
s.+üñle 890
[=91]

s̱enā’ <Ar. i. övgü, övme
s̱. 10
[=1]

ser <Far. i. baş
s. 414
[=1]

ser-ā-ser <Far. i. baştan başa, bütün
s. 414, 921
[=2]

ser-bülend <Far. sıf. yüce başlı, ulu
s. 74
[=1]

ser-güẕeşt <Far. i. macera, serüven
s.+in 192
[=1]

ser-te-ser <Far. i. baştan başa, bütün
s. 61, 95
[=2]

ser- f. yaymak, sermek
s.-diler 926
[=1]

serāperde <Far. i. saray perdesi
s. 691
[=1]

serāsīme <Far. i.sersem, afallamış, bunalmış
s. 659
[=1]

serāy <Far. i. saray, konak
s. 94
[=1]

serīr <Ar. i. taht
s. 326

[=1]

sermāye <Far. i. anapara, anamal

s.+si 469, 686, 800, 869

s.+sin 554

[=5]

serv <Far. i. servi

s.+idi 725

[=1]

server <Far. i. önder, baş, lider

s.+i (1) 344, 359, 580, 861

s.+i (2) 255

[=5]

sev- f. sevmek

s.-dügünden 475

s.-erdi 211, 812

s.-mek 483, 483

[=5]

sevgülü i. sevgili

s. 476, 670, 984

[=3]

seviniş- f. birlikte sevinmek, sevinmek

s.-üben (sevinşüben) 267

[=1]

sevmez- f. sevmemek

s.-imiş 216

[=1]

seyf <Ar. i. kılıç

s.+i (seyf-i Ḥudā) 14

[=1]

seyyid <Ar. i. efendi, bey

s.+i 995

[=1]

ṣıddīḳ <Ar. sıf. çok dürüst

ṣ. 898

ṣ. +(Yūsuf-ı ṣıddīḳ) 606

ṣ.+ı (ṣıddīḳ -ı ḥaḳḳ) 797

ṣ.+un 13

ṣ.+un (Yūsuf-ı ṣıddīḳ) 671

[=5]

ṣıdḳ <Ar. i. doğru

ṣ. 225

ṣ.+ı (ṣıdḳ-ı dil) 167

[=2]

ṣıfat <Ar. i. nitelik, keyiyyet, özellik, vasıf

ṣ. 820, 827

ṣ.+ı (2) 807

ṣ.+ıdur 9

ṣ.+uñ 796

[=5]

ṣığın- f. sıkınmak

ṣ.-ub 171

[=1]

ṣındur- f. kırmak, parçalamak, bozmak

ṣ.-dı 610

ṣ.-uban 395

[=2]

ṣındurma-f. kırmamak, parçalamamak, bozmamak

ṣ. 247

[=1]

ṣınuḳ sıf. mağlup, yenik

ṣ. 297

[=1]

sırr <Ar. i. giz

s.+idi 39

s.+ı (2) 32, 36

s.+ı (sırr-ı ḥaḳḳ) 37

s.+ı (sırr-ı ʿışḳ-ı Ḥaḳḳ) 151

s.+ı (sırr-ı niyāz) 224

s.+ıla 741

s.+ımuzı 363

s.+ın 223

s.+ını 913

[=10]

siḥr <Ar. i. büyü, sihir, gözbağı
s.+i (1) 724
[=1]

sil- f. silmek, temizlemek
s.-diler 926, 930
s.-er idi 887
[=3]

sīm <Far. i. gümüş
s. 728, 786, 875, 919, 919
[=5]

sīmber <Far. i. gümüş göğüslü, beyaz göğüslü sevgili
s. 891
[=1]

sīmīn <Far. i. gümüşten yapılmış, gümüş gibi beyaz
s. 878
[=1]

sīne <Far. i. göğüs
s. 787
[=1]

sipās <Far. i. şükretme, teşekür etme
s. 138
[=1]

sitāre <Ar. i. yıldız
s. 198
[=1]

siyāset <Ar. i. politika
s. 665
[=1]

siz zm. çokluk ikinci kişi zamiri, siz
s. 250, 290, 509, 679, 766
s.+de 509
s.+e 265, 285, 289, 291, 349, 505, 678
s.+i (2) 510
s.+iniben 811
s.+mi 767
s.+ünile 256
s.+ünle 510
[=18]

ṣoḥbet <Ar. i. konuşma
ṣ. 927
ṣ.+i (1) 77
[=2]

ṣoḳ- f. batırmak, içine sokmak
ṣ.-mışuz (el ṣoḳmaḳ) 287
[=1]

ṣol i. sağın karşıtı, sol
ṣ. 720
ṣ.+ına 676
[=2]

ṣoñra zf. sonra
ṣ. 201, 279, 446, 486, 487, 782, 944
ṣ.+dan 1000
[=8]

sopa i. kalın değnek, sopa
s.+yla 278, 281
[=2]

ṣor- f. sual etmek, birine soru yönelterek herhangibir konuda ondan bilgi istemek
ṣ. 363, 834
ṣ.-a 293
ṣ.-alum 429
ṣ.-am 846, 847
ṣ.-an 297, 299
ṣ.-ar 436, 836
ṣ.-asın 430, 453
ṣ.-dı 133, 450, 500
ṣ.-dum 415
ṣ.-ıban 811

[=17]
ṣorma- f. sormamak
ṣ.-duñ 474
ṣ.-mışuz 512
[=2]
sög- f. kızmak
s.-mek 628
s.-üb 585
[=2]
söyle- f. konuşmak
s. 179, 187, 230, 450, 465, 791, 952
s.-di 31, 131, 242, 311, 314, 455, 565, 600, 650, 807, 819, 851, 913, 973, 990
s.-digüm 47
s.-diler 244, ün
s.-düm 36, 238, 663
s.-düñ 470, 822
s.-düñüz 354
s.-dür 902
s.-gil 180, 182, 192, 194, 196, 500, 668, 685, 685
s.-mek 585
s.-miş 152, 542, 606, 617, 743
s.-mişlerdür 480
s.-ne 195
s.-ñüz 661
s.-r 892
s.-r idi 901
s.-rdi 900, 900
s.-rem 890
s.-r idi 202, 607
s.-rsen 194
s.-ye 153
[=59]
söyleme- f. konuşmamak, söylememek
s. 240
s.-dü 241
s.-gil 803
[=3]
söylen- f. çıkışmak, azarlamak, söylenmek
s.-ür 619
s.-üz 290
[=2]
söyleş- f. konuşmak
s.-ür idi 85
s.-ür 55, 60
[=3]
söz i. kelam, kavil
s. 108, 148, 153, 243, 394, 542, 569, 600, 608, 609, 623, 794, 843, 990, 994
s.+den 269, 271, 957
s.+e 684, 973
s.+i (1) 812, 909
s.+i (1)dür 149
s.+i (1)ni 197, 552
s.+i (2) 1, 87, 238, 419, 421, 423, 444, 460, 606, 666, 856
s.+idür 902
s.+ile 158, 260, 280, 506, 684, 738
s.+imi 910
s.+in 241, 892
s.+ine 352
s.+iñi 647, 819, 853, 854
s.+ler 131
s.+lerdür 801
s.+üm 387, 412, 905
s.+ümüz 247
s.+üñ 187, 818
[=59]

sözle- f. söylemek
s.-digim 354
[=1]

ṣu i. su
ṣ. 4
ṣ.+da 323
ṣ.+dan 327
ṣ.+lar 60
ṣ.+yiçün 490
[=5]

su'āl <Ar. i. soru, sorma
s. 996, 996
[=2]

sū-be-sū <Far. i. her taraf, her yan
s. 715, 749, 749
[=3]

ṣubḥ <Ar. i. sabah
ṣ. 107, 418
ṣ.+a 82
ṣ.(infās-ı ṣubḥ) 126
[=4]

ṣubḥ-dem <Ar. –Far. sabah vakti
ṣ. 59, 82, 127, 228, 815, 883
[=6]

ṣuç i. suç
ṣ.+umı 286
ṣ.+umuzı 670
[=2]

sūd-mend <Far. i. yararlı, kârlı, kazançlı
s. 74
[=1]

ṣuḥuf <Ar. i. sayfalar
ṣ. 200
[=1]

sū'-i şek <Ar.+ Ar. sıf. kötü şüphe
s. 233
[=1]

sulṭān Ar. i. hükümdar, padişah, hükümdar eşi,kızı; padişah eşi, kızı
s. 587, 828
s.+a (hazret-i sultan) 831
s.+ı (1) 416, 810
s.+ı (2) 752
s.+ında 820
s.+ınuñ 809
[=8]

ṣunʿı <Ar. i. yapay, yapma
s. 717
[=1]

ṣūret <Ar. i. şekil, biçim
ṣ. 925, 958, 968
ṣ. +(ḥüsn-i ṣūret) 983
ṣ.+e 961
ṣ.+i (ṣuret-i efal) 512
ṣ.+in 922
ṣ.+leri 959, 960
[=9]

ṣarḫ <Ar. i. köşk, kasır
ṣ. 730
[=1]

sūsen <Far. i. süsen
s. 54
[=1]

sūz <Far. i. yanma, ateş, sıcaklık
s.+ı (2) 419
s.+ı (sūz-ı dil) 155
[=2]

sübḥān <Ar. i. her türlü kusurdan arınmış Allah
s. 620
s.+ıla 618
[=2]

sücūd <Ar. i. secde etme, yere kapanma
s. 43
[=1]

sülūk <Ar. i. yola girme, tarikata girme,
s. +(etmek) 598
[=1]

sünbül <Far. i. sümbül
s.+e 55
[=1]

süpür- f. süpürmek,
s.-sem 978
s.-üb 926, 930
[=3]

sür- f. devam etmek, dokundurmak, değindirmek, yürütmek
s. 400
s.-di (yüz sürmek) 670
s.-üb 880
[=3]

sürḫ Ar. i. kırmızı
s.-ı 922
[=1]

süri- f. sürümek
s.-diler 395
s.-yeyü 371
s.-yüb 373
[=3]

sürme <T. –Far. sürme
s.+ler 56
[=1]

sürt- f. değdirmek, sürtmek
s.-di 282, 357
[=2]

sürü- f. sürüklemek, sürmek
s.-yelim 278
[=1]

süvār <Far. i. binen, binici
s. 121, 937
[=2]

- Ş -

şād <Peh. >Far. sıf. sevinçli, memnun
ş. (ʿilm-i şād) 82
ş.+ı (şād -ı ḫurrem) 268
ş.+ı (şād-ı şāḥımāt) 135
[=3]

şādkār <Far. i. memnuniyetle
ş. 984
[=1]

şādumān <Far. i. sevinçli, neşeli, memnun
ş. 683, 883, 885, 933, 934, 954
[=5]

şāh <Far. i. padişah
ş. 114, 148, 392, 411, 603, 754
ş.+a 107
ş.+ı 39
ş.+ı (1) 736
ş.+ı (şāh-ı enām) 91
ş.+ı (şāh-ı cihan) 26, 93, 140, 784, 794
ş.+ı (şāh -ı mat) 517
ş.+ı (şāh -ı nedīm) 22
ş.+ı (şāh -ı uṣūl) 720
ş.+ı (şāh -ı ümem) 143
ş.+ı (şāh -ı Yemen) 983
ş.+ı (şāh -ı zemān) 858
ş.+ılarnuñ 764
ş.+ına 135
ş.+uñ 100
[=24]

şāh u māt <Far. i. satranç oyununda şah ile yenme
ş. +(şād-ı şāḥımat) 135
[=1]

şaḳāyıḳ <Ar. i. şakayık
ş. 55
[=1]

şākirān <Ar. i. şükredenler
ş. 569
[=1]

Şām <Ar. i.
I. Şam
ş.+ı (bilād-ı Şām) 414
ş.+uñ 415
II. gece
ş. 82, 107, 368, 416
ş.+dan 82
ş.+ı (2) 418
[=8]

şamata <Ar. i. gürültü, patırtı
ş. 555
[=1]

şān <Ar. i. ün, nam, şan
ş.+a 383
[=1]

şapalaġ i. şaplak, tokat
ş.+ıla 648, 664
[=2]

şarḳ <Ar. i. doğu
ş. 16
[=1]

şāyed <Far. bağ. belki, şayet
ş. 431, 433, 769, 823, 828, 845, 868
[=7]

şeb <Far. i. gece
ş. 222

[=1]

şecāʿat <Ar. i. yüreklilik, cesaret
ş. 259
ş.+de 204
[=2]

şecer <Ar. i. ağaç
ş.+den 175
[=1]

şefāʿat <Ar. i. bağışlanma aracılığı, şefaat
ş. +(dilemek) 292
ş. +(ḳılmaḳ) 282
[=2]

şefḳat <Ar. i. şefkat
ş. +(etmek) 314
ş. +(ḳılmaḳ) 292
[=2]

şeh <Far. i. şah
ş.+den 188
[=1]

şehā <Far. ünl. ey şah
ş. 160
[=1]

şehīd <Ar. i. şehit
ş. 25
[=1]

şehinşāh <Far. i. şahlar şahı, büyük padişah
ş.+ı (şehinşah-ı cihan) 101
[=1]

şehr <Peh. - Far. i. kent, şehir
ş.+e 833
ş.+i (ḥayā-yı şerʿ-ı şehr-i dīn) 14
ş.+i (şehr-i diyār) 81
ş.+i (şehr-i ʿilm) 37
[=4]

şehriyār <Far. i. hükümdar
ş. 110, 122, 162, 259, 530, 535, 897, 963
[=8]

şeh-vār <Far. i. şahlara yaraşır
ş. 53
[=1]

şek <Ar. i. şüphe
ş. 870
ş.+den 233
[=2]

şeker <Far. i. şeker
ş. 197, 625
ş. +(kān-i şeker) 225
[=3]

şekil <Ar. i. biçim
ş.+ine 881
[=1]

şems <Ar. i. güneş
ş. 197, 226, 865
[=3]

Şemʿūn <Ar. i. Hz. Yakub AS.'ın en büyük oğlunun adı
ş. 205, 280, 526
[=3]

şer /şerr <Ar. i. kötülük
ş. 176, 199, 445, 597
ş. +(etmek) 862
ş.+e 178
ş.+ı (haya-yı şer-ı şehr-i din) 14
ş.+ile 776
ş.+idi (ṣāhib-i şer) 199
ş.+imden 528
[=10]

şerbet <Ar. i. şurup
ş.+dür 988
[=1]

şerḥ <Ar. i. açıklama

ş. +(etmek) 963
ş. +(eylemek) 192, 240, 354
ş. +(ḳılmaḳ) 197
[=5]

şerīf <Ar. i. şerefli
ş. 4
[=1]

şerm <Far. i. utanma, utanç
ş. +(bā-luṭf-ı şerm) 671
ş. +(etmek) 24
[=2]

şerm-sār <Far. i. utangaç
ş. 714, 775
[=2]

şevḳ <Ar. i. güçlü arzu
ş.+ıla 858
[=1]

şevket <Ar. sıf. görkem, ululuk, heybet
ş.+ile 140
[=1]

şeyḫ <Ar. i. yaşlı, ihtiyar
ş. 114
[=1]

şeyḫlıġ <Ar. i. şeyhlik
ş.+ı 308
[=1]

şeyṭān <Ar. i. iblis, şeytan
ş. 902
ş.+ıla 912
[=2]

şimdi zf. şu anda, içinde bulunduğumuz an
ş. 48, 274, 447, 510, 526, 727, 744, 747, 790, 840, 843, 963
ş.+den 355, 680
[=14]

şīr <Far. i. arslan
ş.+ane 42
ş.+i (şīr-i ner) 35, 65, 85, 88, 95, 113, 130, 203, 234, 514, 788
ş.+i (şīr-i peleng) 21
[=13]

şīrīn <Far. sıf. tatlı, sevimli, şirin
ş. +(ṭūṭī-i şīrin- zebān) 196
[=1]

Şirvān <Far. i. İran’da bir kent
ş.+ı (2) 65
[=1]

şitā <Ar. i. kış
ş. 935
[=1]

şol zm. şu, o
ş. 385
[=1]

şöyle sf. ve zf. şunun gibi, şuna benzer; şu biçimde, aşağı yukarı
ş. 273, 371, 718
[=3]

şuġl <Ar. i. iş, uğraşı
ş.+ine 141
[=1]

şūm <Far. sıf. uğursuz, şom
ş. 615
[=1]

şūrīde-ḥāl <Far. sıf. perişan halli
ş. 157
[=1]

şükr <Ar. i. minnet ifadesi, teşekkür
ş. 185
ş. +(etmek) 191, 571, 866
ş.+i (2) 129
ş.+in 108
ş.+ine 108
[=7]

şürūʿ <Ar. i. başlama, başlangıç
ş. 191
ş. +(ḳılmaḳ) 168
[=2]

- T / Ṭ -

tā <Far. zf. –e kadar, değin, dek
t. 62, 82, 82, 88, 90, 120, 126, 144, 181, 183, 186, 190, 191, 230, 239, 252, 326, 439, 466, 488, 528, 533, 538, 552, 573, 596, 597, 605, 608, 620, 621, 624, 644, 680, 704, 749, 796, 830, 846, 851, 927, 932, 948, 949, 977
[=45]

taʿaccüb <Ar. i. şaşma, hayret etme
t. +(eylemek) 819
[=1]

ṭaʿām <Ar. i. yemek
t.+ı (2) 420
[=1]

ṭāʿat <Ar. i. ibâdet, itaat
ṭ.+e 139
[=1]

tāb <Far. i. güç, takat, kuvvet
t.+ıla 584
[=1]

taʿbī <Ar. i.düzenleme, tertip etme
t. 422
[=1]

tābiʿīn <Ar. i. tâbi olanlar
t.+i (tābiʿīn -i bende) 46
[=1]

taʿbīr <Ar. i. anlatma, ifade
t. 559, 661
t. +(eylemek) 229
t.+i (1) 235
t.+i (ʿilm-i taʿbīr) 236
t.+in 234, 242
t.+ini 230
[=8]

tāc <Ar. i. taç
t. 828, 860, 873
t.+ı (2) 690
t.+ı (tāc-ı zer) 878
[=5]

ṭaġ i. dağ
ṭ. 353
ṭ.+ına 748
ṭ.+lara 54
[=3]

ṭaġla- <f. acısı yüreğine işlemek, yakmak
ṭ.-dı 634
[=1]

taḥayyür <Ar. i. hayret etme, şaşkınlık
t. 409
[=1]

taḥḳīḳ <Ar. i. araştırma, gerçeği arama
t. 622
[=1]

taḥsīn <Ar. i. beğenme, takdir etme
t. +(etmek) 154, 162
t. +(eylemek) 152
t. +(mis̱l-i taḥsīn) 143
[=4]

taḫt <Far. i. taht, hükümdar koltuğu
t. 328, 828
t.+a 182
t.+a (fevk-i taḫt) 923
t.+ı 719
t.+ı (1) 888
t.+ı (2) 64, 690, 930

t.+ı (taḫt-ı Baġdād-ı ʿIraḳayn) 62
t.+ı (taḫt-ı Gürcistān) 63
t.+ı (taḫt -ı risālet) 309
t.+ı (taḫt -ı Tebrīz) 80
t.+ı (taḫt -ı zer) 875, 928
t.+ında 66
t.+uñ 954
[=17]

ṭāḳ <Ar. i. kemer, tak
ṭ. +(olmaḳ) 498
ṭ.+ımuz 545
[=2]

ṭaḳ- f. takmak
ṭ.-tum 498
[=1]

ṭāḳāt <Ar. i. güç
ṭ.+ı (1) 659
[=1]

ṭaḳṣīr <Ar. i. kusur, suç, kabahat
ṭ. 870
[=1]

ṭalʿat <Ar. i. yüz
ṭ.+ın (cemāl-i ṭalʿat) 261
[=1]

ṭaleb <Ar. i. isteme, dileme
ṭ. 601
ṭ. +(etmek) 222
ṭ. +(eylemek) 521, 958
ṭ. +(ḳılmaḳ) 443
ṭ. +(ṭaleb etmek) 468
[=6]

taʿlīḳ < Ar. i. asma, bir şeye bağlama
t.+ın 616
[=1]

tamām <Ar. i. tam
t. 47, 80, 107, 146, 227, 265, 306, 480, 509, 519, 584, 681, 783, 855, 882, 931, 953, 991
t. +(bedr-i temām) 495, 499, 702
t.+ı (2) 364
t.+ı (1) 28
[=23]

tamamet <Ar. i. tam olma, tamamlık, bütünlük
t. 36, 69
[=2]

ṭamar i. damar
ṭ.+lar 405
[=1]

ṭañ i.
I. şafak vakti
ṭ.+a 727
II. hayret, şaşma, şaşırma
ṭ.+a 277, 959, 962, 970
ṭ.+ı 214
ṭ.+la 979, 985
[=8]

ṭaʿna <Ar. i. kınama, ayıplama, kötü söz söyleme
ṭ. 565
[=1]

tanı- f. kabul etmek, saymak, bilmek
t.-ya 538
t.-yayduñ 616
[=2]

tanıma- f. bilmemek
t.-mış 593
[=1]

tanış- f. bilmek, tanışmak
t.-ayıduñn 618
[=1]

ṭañla i. sabahleyin, sabah vakti

ṭ. +sı 332
[=1]

ṭapşır- f. teslim etmek, tevdi etmek, emanet etmek
ṭ.-imiş 520
[=1]

ṭapşur- f. teslim etmek, tevdi etmek, emanet etmek
ṭ.-an 270
ṭ.-dı 269
ṭ.-dıñsa 440, 443
ṭ.-dugun 440
ṭ.-dum 265, 448, 804
ṭ.-mayınca 252
ṭ.-mışdı 79
[=10]

ṭār <Ar. i. karanlık
ṭ. +(eylemek) 307
[=1]

ṭaraf <Ar. i. yön
ṭ.+dan 901, 990
[=2]

tarḫān i. yüksek rütbeli devlet görevlisi
t. 99
[=1]

taʿrīf <Ar. i. tanım, tanıtım, bildirme
t. +(etmek) 5
[=1]

tārīḫ <Ar. i. tarih
t.+i (tārīḫ-i ḥikāye-yi ümem) 84
[=1]

ṭarlıḳ i. sıkıntı, dert, bunalım
ṭ.+dan 948
[=1]

tārümār <Far. i. dağınık, karmakarışık
t. +(etmek) 790
[=1]

taṣvīr <Ar. i. resmetme, resmini yapma
t. +(eylemek) 983
[=1]

ṭaş i. taş
ṭ. 323, 327, 328, 353, 952
[=5]

ṭaşra i. dışarı
ṭ. 184
[=1]

ṭāyaġ i. dayanılacak şey, mesned
ṭ.+ın 369
[=1]

ṭayr <Ar. i. kuş
ṭ.+ı (ṭayr) 51
[=1]

tāzī <Far. i. Arap
t. 936
t.+ler (esb-i tāzī) 692
[=2]

taʿziye <Ar. i. başsağlığı dileme
t. +(tutmak) 351
[=1]

teʿālā <Ar. i. yüce olsun
t. 236, 383
t. +(ḥaḳḳ teʿālā) 965
t. +(ḥaḳḳ teʿālā) 356, 438, 582
t.+ya (ḥaḳḳ teʿālā) 320, 569
[=8]

teʿāla'llāh <Ar. i. Allah yüceltsin, Allah yüksek kılsın
t. 567, 716
[=1]

tebāh <Far. sıf. yıkık, harap, bozuk,, çürük
t. 993
[=1]

Tebrīz <Far. i. İran'da bir kent

t. 81, 146
t.+i (taḥt-ı Tebrīz) 80
t.+i (kūşe-i Tebrīz) 141, 170
[=5]

tefsīr <Ar. i. yorum, Kur'ān-ı Kerīm yorumu
t. 143
t. +(eylemek) 542
t.+i (2) 194
t.+ü 83
[=4]

teġannī <Ar. i. halinden memnun olma
n. 621
[=1]

teh <Far. i. dip, kat
t.+nine 943
[=1]

tek ed. gibi
t. 71, 181, 625, 713
[=4]

tekẕīb <Ar. i. yalanlama
t. +(ḳılmaḳ) 361, 384
[=2]

telḳīn <Ar. i. bir fikri aşılama
t. +(etmek) 154
[=1]

temāşa <Far. i. izleme, seyir
t. +(görmek) 266
[=1]

temennā <Ar. i. hürmet etmek
t. +(eylemek) 600
[=1]

temīz <Far. sıf. temiz
t. 753, 837, 853
[=3]

tems̱īl <Ar. i. benzetme, taklit etme, örnek olarak getirilen söz
t.+i (tems̱īl -i kelām) 150
[=1]

ten <Far. i. vücut, ten, beden
t. 942
t.+leri 703
[=2]

teng <Far. sıf. dar
t. 19, 49
t. +(etmek) 120
t. +(eylemek) 42
[=4]

tenhā <Far. i. yalnız, tek başına, boş, ıssız
t. 41
[=1]

Teñri i. Tanrı
t. 325
[=1]

tep- f. itmek
t.-di 495
[=1]

ter < ek Far. birinci derece üstünlük sıfatı, eklendiği kelimeye"daha" anlamı katar
t. 722, 874
[=2]

terāzī <Ar. i. terazi
t. 774
[=1]

tercemān <Ar. i. çevirmen
t. +(ḳuds-i tercümān) 26
t.+ına 109
[=2]

terk <Ar. i. bırakma, bırakılma
t. +(etmek) 345
[=1]

terkīn <Ar. i. terk etmek

t. +(urmak) 257
[=1]

tesbīḥ <Ar. i. “sübhânallâh” diyerek Hz. Allah’ı yüceltme
t. 128
[=1]

teşbih <Ar. i. benzetme
t. +e 150
[=1]

teslīm <Ar. i. hakkını verme, emaneti yerine verme
t. 304, 310
[=2]

teşrīf <Ar. i. şereflendirme, gelme
t. +(etmek) 5
[=1]

teşvīş <Ar. i. karıştırma
t.+idi 113
t.+ine 779
[=2]

tevāżu’ <Ar. i. alçakgönüllülük
t. +(eylemek) 745
t. +(ḳılmaḳ) 571
[=2]

tevbe <Ar. i. tövbe
t. +(ḳılmaḳ) 1003
[=1]

tevekkül <Ar. i. bir işte üzerine düşeni yaptıktan sonra sonucu Allah’tan beklemek
t. +(etmek) 951
t. +(ḳılmaḳ) 945
[=2]

tevfīḳ <Ar. i. Allah’ın yardımına nâil olma
t. +(etmek) 624
t. +(vermek) 622
t.+i 620
[=3]

tevḥīd <Ar. i. bir bilme, bir sayma
t.+e (ʿālem-i tevḥīd) 622
t.+i (tevḥīd -i Ḥaḳḳ) 47
[=2]

ṭıfl <Ar. i. küçük çocuk
t. 44
[=1]

ṭılısım <Ar. i. tılsım
t. 8
[=1]

ṭınma- f. ses çıkarmamak, söylememek
t. 526
t.-dı 529
[=2]

tīġ <Far. i. kılıç
t. +(ėvürmek) 41
t.+ı (tīġ -ı cefā) 77
t.+ıla 22
t.+ınuñ 16
[=4]

tīr <Far. i. ok
t.+i (tīr-i bürrān) 656
[=1]

tīz <Far. i. çabuk
t. 499, 649, 674, 852, 863, 863, 935
[=7]

tīr tīz <Far. zf. derhâl, çabucak
t. 674
[=1]

tīzrek zf. derhâl, çabucak
t. 271
[=1]

ṭoġrı i. doğru
ṭ. 237, 630, 818

ṭ.+dur 647
ṭ.+sın 796
[=5]

ṭoġrıl- f. yönelmek
t.-dı 683
[=1]

ṭoḳuz sıf. sayı sıfatı dokuz
ṭ. 537, 538, 739, 941
[=4]

ṭol- f. dolu dolu olamak, yaşla dolmak
ṭ.-ar 394
ṭ.-dı 648
ṭ.-dı (gözi yāşıla dolmaḳ) 444
ṭ.-ub 375
[=4]

ṭolu i. dolu
ṭ.+dur 161
[=1]

ṭon i. elbise
ṭ.+ları 682, 703, 871
ṭ.+laru 691
[=4]

ṭopraḳ i. toprak
ṭ. 4
[=1]

tor i. tuzak
t.+ına 368
[=1]

ṭoy i. eğlence, şenli, şölen
ṭ. 768
[=1]

tud- f. tutmak
t.-am 988
[=1]

ṭuġyān <Ar. i. taşma, kabarma
ṭ. +(eylemek) 20
[=1]

tuḥfe <Ar. i. armağan, hediye, ilginç
t. 785
[=1]

tuḥfe-niẓām <Ar. i. düzenli, tertipli armağan
t. 146
[=1]

ṭulūʿ <Ar. i. doğma, doğuş
ṭ.+sıdı 735
[=1]

ṭur - f. ayağa kalkmak
ṭ.-a 659
ṭ.-anlar 713
ṭ.-dı 694, 825
ṭ.-dılar 705, 719
ṭ.-dılar (hazır ṭurmak) 698
ṭ.-mışıdı 564
ṭ.-ur 273, 323, 788, 838
[=12]

ṭur - f. devam etmek
ṭ.-dı 774, 815
ṭ.-dı (örü ṭurmak) 666
[=3]

ṭurma- f. devam etmek, kesintiye uğramamak
ṭ.-dı 462
[=1]

ṭur- f. bağlanmak, kendini vermek
ṭ.-dılar 700
[=1]

ṭurfa Ar. i. görülmedik şey, taze, yeni
ṭ. 689, 865
[=2]

ṭurış- f. durmak, toplanmak
ṭ.-dılar 709
[=1]

ṭut- f.
I. yöneltmek
ṭ. 188, 294, 671
II. almak
ṭ.-ar ıdı 486
III. zorla yapmak
ṭ.-dı 282, 649
IV. yapışmak
ṭ. 788, 863, 904, 974
- Deyim ve deyim gibi kullanılan ifadeler

ṭ.-dı (taziye ṭutmaḳ) 351
ṭ.-dılar (kurban ṭutmaḳ) 366
ṭ.-dılar (ulu ṭutmaḳ) 544
ṭ.-man 484
ṭ.-mışdı (ḳarār ṭutmaḳ) 66
ṭ.-ub 369
[=16]

ṭūṭī <Far. i. papağan
ṭ.+i (ṭūṭī-i şīrin- zebān) 196
ṭ.+ler 625
ṭ.+yi (ṭūṭī -yı cān) 685
[=3]

ṭutma- f.
I. etme
ṭ. 870
II. ilgilenmemek, dinlememek, aldırış etmemek
ṭ.-zdı 901
[=2]

ṭuy- f. işitmek
ṭ.-dı 502
[=1]

tüken- f. bitmek, sona ermek
t.-di 407
[=1]

tümen i. pek çok
t. 539
t.+i (tümen-i bend) 941
[=2]

Türkī < T.+Far. Türkçe
t. 193
[=1]

- U / ʿU -

u bağ. ve
u. 3, 4, 8, 13, 16, 24, 25, 75, 84, 86, 94, 94, 107, 108, 113, 114, 142, 159, 160, 172, 172, 173, 176, 199, 222, 231, 255, 277, 284, 295, 320, 368, 380, 390, 400, 406, 407, 408, 418, 419, 423, 423, 434, 439, 445, 462, 479, 523, 592, 597, 610, 634, 640, 672, 729, 745, 815, 828, 851, 858, 860, 893, 904, 905, 909, 941, 955, 974, 979, 980, 981
[=71]

uc i. uç
u.+ına 272
[=1]

ʿūd <Ar. i. odun
ʿū. +(çevgān-ı ʿūd) 879
[=1]

uġrı i. hırsız
u. 547, 549
[=2]

ūlā <Ar. sıf. ilk, birinci
u.+yı (resm-i ūlā) 795
[=1]

ulu i. büyük, yüce, saygıdeğer
u. 31, 68, 68, 323, 351, 476, 670, 681, 697, 699, 699, 743, 855, 859
u. +(tutmak) 544
u.+lar 195
u.+sın 566
[=17]

ululıḳ i. azamet
u. 751
[=1]

um- f. ummak, beklemek
u.-aram 433
[=1]

ʿummānça i. okyanus kadar
ʿu. 556
[=1]

ur- f.
I. vurmak
u.-alım 278
u.-dı 281, 648
u.-dılar 283
u.-dum 664
u.-an (tīġ urmaḳ) 41
II. yapmak, etmek
u.-alum (cevlān urmaḳ) 246
u.-ur (cevlān urmaḳ) 273
III. ifade etmek, bildirmek
u.-an (dem urmaḳ) 38
IV. çalmak
u.-dılar 835
V. boşvermek, ilgilenmemek
u.-asın (terkīn urmaḳ) 257
VI. koymak
u.-mışıdı 334
u.-uruz (behā urmaḳ) 734
[=13]

urma- f. söylememek
u.-yan 40
[=1]

uṣūl <Ar. i. kökler, asıllar
u. +(kān-i uṣūl) 450

u. +(şāh-ı uṣūl) 720
[=2]

uş zf. işte, şimdi, çünkü, ancak
u. 109, 176, 235, 236, 263, 308, 519, 636, 639, 843, 861
[=11]

uşat- f. parçalamak, ufaltmak
u.-dılar 369
[=1]

ʿuşşāḳ <Ar. i. âşıklar
ʿu. +(zümre-i ʿuşşāḳ) 724
[=1]

uşta zf. işte
u. 349, 520, 689
[=3]

utan- f. utanmak
u.-ub 957, 960, 961
u.-urdı 899
[=4]

utanma- f. utanmamak, çekinmemek
u.-zmısen 758
[=1]

uy- f. tâbi olmak
u.-anlar 950
[=1]

uyḫu i. uyku
u.+da 845
u.+dan 334
u.+sunda 227
→ uyḳu
[=3]

uyḳu i. uyku
u.+da 225
→ uyḫu
[=1]

ʿuyūb <Ar. i. ayıplar, kusurlar
ʿu. 595
[=1]

uzat- f. uzatmak
u.-mışdı 27
[=1]

uzun sıf. uzun
u. 334, 657
[=2]

- Ü / ʿÜ -

ü bağ. ve
ü. 1, 2, 3, 3, 3, 4, 23, 64, 70, 71, 73, 80, 82, 94, 96, 103, 104, 106, 110, 124, 127, 128, 128, 141, 143, 166, 173, 173, 174, 185, 193, 197, 214, 214, 226, 258, 313, 372, 379, 419, 434, 434, 434, 434, 462, 514, 586, 593, 597, 602, 610, 614, 623, 640, 678, 678, 696, 697, 697, 717, 740, 744, 780, 820, 828, 834, 852, 865, 887, 896, 919, 919, 931, 989
[=74]

üç sıf. sayı sıfatı üç
ü. 219, 542
[=2]

üçünci sıf. sayı sıfatı üçüncü
ü. 550
[=1]

üftāde <Ar. i. düşkün, zavallı, âşık
ü.+lerden 571
[=1]

ümem <Ar. i. ümmetler
ü. +(şāh-ı ümem) 143
ü. +(tārīḫ-i ḥikāye-yi ümem) 84
[=2]

ümīẕ <Ar. i. ümit
ü.+üm 356
[=1]

ünle- f. seslenmek, çağırmak, davet etmek
ü.-di 129
[=1]

üst i. üst
ü.+in 16, 34, 318
ü.+ine 35, 69, 326, 487, 503
ü.+ünde 632, 693
ü.+ünden 954
ü.+üne 329, 507, 645, 659, 664, 875, 922, 936
[=19]

üstvār <Far. sıf. sağlam, güvenilir
ü. 69
[=1]

üş- f. toplanmak
ü.-di 676
[=1]

üşenme- f. kaçınmak, üşenmemek
ü. 814
[=1]

üştür <Far. i. deve
ü. 731
ü.+de 643
ü.+den 633
ü.+e 631
ü.+i (1)nden 646
[=5]

üzre e. bir amacı, şartı anlatır
ü. 309, 541, 693, 888
[=4]

- V -

vaḥdet <Ar. i. teklik, birlik
v.+i (vaḥdet-i ẕāt) 7
[=1]

vaḥy <Ar. i.vahiy
v.+i (2) 430
[=1]

vaḳf <Ar. i. vakıf olarak vermek
v. +(etmek) 95
[=1]

vāḳıʿa <Ar. i. gerçi, her ne kadar
v. 334, 808
v.+sın 275
v.+yı 515
[=4]

vallāhü-bi'llāh<Ar. Allah için, Allah'a yemin ederim
v. 388
[=1]

var i. mevcut, yok karşıtı
v. 12, 176, 238, 259, 356, 469, 535, 644, 907, 963
v.+dı 632
v.+dur 402, 759, 826
v.+durur 758
v.+ıdı 50, 142, 203, 323, 403, 556, 874, 878
v.+iken 783
v.+mıdur 848, 848
[=26]

var - f. varmak, ulaşmak
v. 439, 458, 754, 804
v.-a 120
v.-alum 513
v.-asın 453
v.-dı 228, 455, 579
v.-dılar 700
v.-ımaz 787
v.-ımazlar 712
v.-mazıdı 894
v.-uban 709, 833
[=16]

varaḳ <Ar. i. yaprak
v. 160, 175
[=2]

vāris̱ <Ar. i. miras alan, mirasçı
v.+i 39
[=1]

vaṣf <Ar. i. nitelik, özellik, vasıf, sıfat
v. 822
v.+ı (vaṣf-ı ẕāt) 820
v.+ı (ḥüsn-i vaṣf-ı ḥāl) 844
v.+ı (vaṣf-ı cemāl) 847
v.+ı (vaṣf-ı ḥüsn) 805
v.+ıdur 9
v.+unı 795
[=7]

vāṣıl <Ar. i. ulaşan, kavuşan
v. +(olmaḳ) 151
[=1]

vaṣl <Ar. i. kavuşma
v.+un 956
[=1]

vaṭan <Ar. i. yurt
v.+dan 639
[=1]

vāy <T. – Far. e. yazık
v. 840

[=1]

vāye <Far. i. kısmet, nasip
v. 186
v.+si 72
[=2]

vebāl <Ar. i. günah, ağırlık, azap, sıkıntı
v. 448, 574, 986
[=3]

vech <Ar. i. yüz
v. 550
v.+den 733
v.+ile 542, 726
[=4]

vehm <Ar. i. kuruntu, vehim
v. 260
[=1]

veled <Ar. i. çocuk, oğul
v. 868
[=1]

velī <Far. bağ. ama, fakat
v. 267, 409, 943
[=3]

velīkin <Ar. bağ, ama, fakat, lâkin
v. 393
[=1]

vėr- f.

I. iletmek, vermek
v. 988
v.-elüm 276, 361
v.-en 437
v.-di (berāt vermek) 2
v.-ürdi 63
v.-esiz 266
v.-di 415
v.-üb 631
v.-dügin 778
v.-mişdi 882

II. atamak
v.-mişdi 66

III. herhangi bir duruma yol açmak
v.-di 135
v.-ür 159
v.-düñ 378

III. bırakmak, bağışlamak
v.-esin 257
v.-miş 219
v.-miş idi 220
v.-di 235
v.-miş 236
v. 246
v.-en 297
v.-dük (ḫalāṣ vermek) 309
v.-e 381, 622
v.-e (tevfīḳ vermek) 622
v.-em 814
v.-en 772
v.-eli 827
v.-düm 830
v.-di 854
v. 905
v.-em 988

IV. ceza vermek
v. –elüm (cezā vermek)
v.-diler 283
v. –mek (315)
v.-ürsiz 285

V. yardım etmek
v.-di 312

VI. karşı söz söylemek, cevaplamak
v.-di (cevāb vermek) 382
v.-di 438
v.-e 899
v.-mişler 998

VII. selamlamak
v.-gil 439
VIII. bilgilendirmek
v. 456
v.-ür 953
IX. müptela kılmak
v.-di 581
X. kabul etmek
v.-di (rıżā’ vermek) 829
v.-em 906
v.-di 997
XI. karşılık olarak takdim etmek
v.-di 859, 859, 860, 861, 871, 873, 874
[=55]

verme- f.
I. kabul etmemek
v.-di 253
v. 568
II. herhangi bir duruma yol açmak
v.-gil 103, 464
III. yardım etmemek
v.-z 282
IV. müptela kılmak
v.-seydi 466
V. bırakmamak, bağışlamamak
v.-düñ 474
VI. yardım etmemek
v.-züm (emān vermemek) 526
[=8]

vėrmek i. vermek, yerine getirmek
v. 315
[=1]

ve’s-selām <Ar. i. işte o kadar
v. 478, 855
[=2]

vezīr <Ar. i. vezir, paşa
v. 127, 697, 780, 834
v.+i (1) 781, 826
[=6]

vezn <Ar. i. tartı
v.+ile 537
[=1]

vilāyet <Ar. i. il
v. 337, 679, 809
[=3]

vird <Ar. i. duâ, sık sık okunan Kur’ân cüzü
v.+i (1) 70, 156
[=2]

vuṣlat <Ar. i. kavuşma
v. +(firḳat-i vuṣlat) 149
[=1]

vü bağ. ve
v. 43, 70, 93, 94, 161, 172, 288, 305, 305, 372, 535, 547, 643, 731, 774
[=15]

vücūd <Ar. i. varlık
v.+ı (1) 367
[=1]

yā <Ar. ünl. ey, hey
y. 32, 73, 102, 104, 106, 166, 186, 224, 232, 233, 237, 245, 291, 301, 304, 305, 306, 341, 346, 347, 363, 385, 496, 497, 497, 497, 504, 519, 522, 622, 651, 658, 661, 663, 672, 725, 837, 868, 905, 940, 978
[=41]

yābān <Far. i. kır, sahra, çöl
y.+a 544
y.+da 883
[=2]

yād <Far. i. anma, hatırlama
y. 169, 726
y. +(eylemek) 289, 539
[=4]

yāḥūd <Far. e. veya, yahut
y. 467, 497, 500
[=3]

yaḳ- f. yakmak
y.-gil 170
[=1]

yaḳīn <Ar. i. kesin, sağlam bilgi
y. 412, 481, 483, 528
y. +(bilmek) 386, 391
y. +(olmaḳ) 660
y.+dür 387, 412
[=9]

Yaʿḳūb <Ar. i. Hz. Yusuf'un babası
y. 64, 179, 199, 232, 249, 256, 344, 353, 390, 402, 409, 424, 427, 430, 439, 441, 444, 506, 575, 579, 582
y. +(nevbet-i Yaʿḳūb) 61
y.+a 183, 201, 373, 456, 458, 459, 478
y.+çün 460
y.+un 215, 401, 486
[=33]

yāḳūt <Ar. i. yakut
y. 730, 874
y.+ı 722
[=3]

yalan i. yalan
y. 341, 363, 549
[=4]

yalancı i. yalancı
y. 547
[=1]

yalıñuz i. yalnız
y. 345
[=1]

yaman sıf. (güç, etki, ve beceri) alışılmışın üzerinde olan
y. 75, 738
y. +(olmaḳ) 484
[=3]

yan i. yan
y. 129
y.+a 60, 66, 188, 210, 214, 245, 264, 273, 426, 643, 643, 692, 706, 796, 959, 962
y.+ıma 458
y.+ın 930
y.+ına 347, 516, 712, 760, 886, 894
y.+ında 884

[=26]
yan- f. yanmak
y.-arıdı 893
y.-arum 407
y.-dı 359, 405
y.-mışdı 59
y.-ub 181
[=6]
yañıl- f. aldanmak, yanılmak
y.-ur 738
[=1]
yaʿnī <Ar. e. demek, uzun lafın kısası
y. 38, 155, 540, 541, 545, 549
[=6]
yapraḳ i. yaprak
y.+ıdur (yaprağıdur)703
[=1]
yapuş- f. tutmak
y.-a 498
[=1]
yār <Far. i. dost, sevgili
y. 523, 867, 887, 907, 937, 947, 948, 984
y.+ı (yār-ı maḥbūb) 403
y.+i (2) 159, 296
y.+y-idi 59
[=12]
yara- f. faydalı olmamak
y.-maz 787
[=1]
yaraḳ i. hazırlık
y. 832
[=1]
yārī <Far. i. dostluk, yardım
y. 555
y. +(ḳılmaḳ) 356
[=2]
yaṣa- f. hazırlamak
y.-sunlar 690
[=1]
yaṣan- f. meyletmek, dayanmak, tasarlamak
y.-mış 939, 953
y.-mışdı 94
y.-mışdurlar 56
[=4]
yaş i. yaş
y. 205, 207, 375
y.+ıla 161, 394
y.+ıla (gözi yaşıla dolmaḳ) 444
y.+ıla dem 409
y.+ın 462
y.+ına 290, 896
y.+la 648
[=11]
yat- f. yatmak
y.-a 326
y.-dı 445
[=2]
yatur- f. yatan, yatmakta olan
y.-lar 924
[=1]
yavlaḳ. e. pek çok
y. 365
[=1]
yavuz <Ar. sıf. kötü, fena
y. 521
[=1]
yayaḳ i. yürüyerek giden, yaya
y. 832
[=1]
yayan i. yaya olarak
y. 718
[=1]

yaz- f. yazmak
y.-dılar 560
y.-mışam 167
[=2]
yazdur- f. yazdırmak
y.-ur 922
[=1]
yazı i. ova, sahra, ıısız kır
y.+da 246, 365
[=2]
yazıl- f. yazmak işi, yazmak işinin gerçekleşmesi
y.-dı 829
y.-mış 958, 968
y.-mış ıdı 925
y.-u 176
[=5]
yė- f.
I. yemek
y.-düñ 376
y.-gil 625
y.-miş 348
y.-ye 576
y.-düñ 377, 378, 380
y.-mişdür 362, 374
y.-yeyüm 386
II. dert içinde bulunmak
y.-gil (ġam yėmek) 440
[=11]
yedi sıf. sayı sıfatı yedi
y. 146, 331, 331, 338, 419, 487, 519, 521, 655, 759, 759, 931, 969
[=13]
yegriş- f. koşuşmak, koşuşturmak
y.-üben 268
[=1]

Yehūdā <Ar. i. Hz. Yakub'un en büyük oğlu
y. 206
y.+nun 313
[=2]
yehūd <Ar. i. Yahudi, Mûsevî
y.+e 40
[=1]
yek <Far. i. bir, tek
y. 242
[=1]
yek-pāre <Far. i. tek parça, bütün
y. 595, 904
[=2]
yėl i.rüzgâr, yel
y. 4
[=1]
yeme- f.
I. yememek
y.-di 391
y.-mişdür 387
y.-mişem 386
y.-yeli 392
y.-yüm 420
II. dert içinde bulunmamak, dertlenmemek
y.- (ġam yememek) 459
[=6]
Yemen <Ar. i. Yemen
y. 809
y. +(şāh-ı Yemen) 983
[=2]
yemīn <Ar. i. sağ
y. 923
[=1]
yengi-hevā <Far. i. havanın şekli
y. 57

[=1]

yėr i.arz, zemin, toprak, yer
y. 352
y.+de 330, 341, 490, 655
y.+e 226, 278, 279, 282, 659, 670, 900, 960
y.+i (1)nden 649
y.+lere 175
[=15]

yėrlü i. bir yerden olma, yerli
n.+sin 410
[=1]

yerme- f. zemmetmemek, kötülememek
y. 773
[=1]

yėryüzi i. üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü
y.+n 17
y.+ni 120
[=2]

yesār <Ar. i. sol
y. 923
[=1]

yėt- f. yetişmek, ulaşmak
y.-diler 272
y.-miş idi 95
[=2]

yėter i. kâfî gelmek
y. 748
[=1]

yetīm <Ar. i. yetim, babası veya hem annesi hem babası ölmüş çocuk
y. 722
y. +(dürr-i yetim) 728
[=2]

yėtiş- f. ârız olmak, yetişmek
y.-di 507
[=1]

yıġıl- f. toplanmak
y.-dılar 760
[=1]

yıl i. sene, yıl
y. 107
y.+da 338
y.+dı 969
y.+lar 323
[=4]

yıldırum i.yıldırım
y. 656
[=1]

yıldız i. yıldız
y.+ı (2) 231
→yılduz
[=1]

yılduz i. yıldız
y. 226
→yıldız
[=1]

yigirmi sıf. sayı sıfatı yirmi
y. 216
[=1]

yigit i. delikanlı, genç, yiğit
y. 508, 838
[=2]

yėgrek sıf. daha iyi, üstün, baskın, tercih edilir
y. 211, 908
[=1]

yėme- f.
I. yememek
y.-ye 424
II. çekmemek
y. 179
[=2]

yine e. tekrar, yeniden
y. 9, 109, 109, 171, 247, 251, 266, 270, 340, 441, 450, 597, 621, 730, 732, 755, 805, 843, 881, 882
[=20]

yir i. arz, zemin, toprak
y.+de 836, 960
y.+inde 980
[=3]

yirlü i. bulunduğu yer, yerli
y. 980
[=1]

yit- f. yok olmak, gitmek
y.-diler 343
[=1]

yitür- f. kaybetmek, zâyi etmek
y.-diler 833
y.-üb 428
[=2]

yitürmez- f. kaybememek, telef etmemek
y.-lerdi 567
[=1]

yoḳ i. mevcut olmayan, yok, var karşıtı
y.+ıdı (yoġ-ıdı) 68, 118, 214
[=3]

yoḫ i. mevcut olmayan, yok, var karşıtı
y. 378, 433, 545, 556, 821
y.+dur 533, 637, 820
y.+durur 785
y.+sa 556
[=10]

yoḫsa bağ. bir düşünce, davranış, tutumun ters olma ihtimalini anlatmak için kullanılır
y. 526, 801
[=2]

yoḳ i. mevcut olmayan, yok, var karşıtı
y. 90, 148, 155, 204, 301, 344, 536, 619, 643, 659
y. +(eylemek) 289
y.+mı 237
y.+sa 566
[=13]

yol i. yol
y. 632, 695, 833
y.+ı (2) 338
y.+ına 303, 414, 916, 989
y.+lar 657
[=9]

yor- f. yorumlamak
y.-mış ıdı 337, 808
[=2]

yurd i. memleket
y. +(etmek) 91
y.+a 411
y.+ı (1) 366
[=3]

Yūsuf <Ar. i. Hz. Yakub'un oğlu, Yusuf ile Züleyhâ hikâyesinin güzelliği ile ünlü erkek kahramanı
y. 207, 209, 220, 225, 241, 251, 273, 280, 284, 320, 326, 328, 329, 331, 392, 424, 459, 479, 493, 506, 525, 529, 538, 561, 563, 565, 576, 578, 581, 586, 600, 633, 642, 651, 737, 774,

776, 803, 860, 885, 892, 893, 896, 903, 906, 914, 924, 927, 933, 937, 944, 951, 964
y. +(ḥüsn-i Yūsuf) 517, 517
y.+a 198, 224, 227, 313, 314, 315, 381, 526, 540, 650, 663, 666, 677, 681, 697, 698, 704, 710, 741, 954, 975, 990
y.+dan 245, 456, 911
y.+dan (ḳıṣṣa-i Yūsuf) 131
y.+ı (2) 180, 211, 262, 265, 269, 317, 319, 321, 339, 362, 374, 386, 391, 430, 478, 485, 547, 550, 609, 626, 627, 631, 643, 644, 645, 646, 768, 862, 898, 932, 934
y.+ı (Yūsuf -ı cān) 182, 426
y.+ı (Yūsuf -ı Mıṣr) 197
y.+ı (Yūsuf -ı ṣıddīḳ) 606, 671
y.+ıla 922
y.+umı 453
y.+uñ 113, 192, 222, 261, 454, 488, 551, 580, 632, 676, 779, 788, 805, 844, 847, 863, 897, 968, 974, 991, 993
y.+uñ (ḥüsn -i Yūsuf) 806
y.+uñdan 583
y.+uñdur 716
[=143]

yügriş- f, koşuşmak
y.-üben 503
[=1]

yügür- f. yürümek
y.-üben 284
[=1]

yük i. araba, hayvan vb.nin taşıdığı miktar
y. 732
[=1]

yüklet- f. , götürmek, taşıtmak
y.-sek 626
[=1]

yük- f. toplanmak
y. 692, 745
y.+dür 994
[=3]

yüri- f. yürümek
y.-di 123, 126, 140, 280, 683, 720, 954
y.-diler 264, 395, 718
y.-yeyü 371, 371
[=12]

yürü- f. yürümek
y.-rdi 706
[=1]

Yüşrī <Ar. i. Yüşri
y. 491
[=1]

yüz i. çehre, sima, yüz
y. 46, 216, 702
y. +(sürmek) 670
y.+den 710
y.+i 294
y.+i (1) 689
y.+i (2) 425, 957
y.+in 278, 282, 671, 772
y.+inde 848
y.+ine 357, 375, 446, 648
y.+ini 957
y.+üñ 263
y.+ünden 675, 713
y.+üne 970
y.+üni 188, 959
y.+ünüñ 887

[=26]

yüzden i. sebepten

y. 548

[=1]

- Z / Ẓ / Ż /Ẕ -

zād <Ar. i. azık
z.+ın 297
[=1]

zāhid <Ar. i. koyu dindar, aşırı sofu
z. +(etmek) 552
z. +(olmaḳ) 541, 546, 548
[=4]

ẓāhir <Ar. i. âşikar, açık, elbette
ẓ. 543
[=1]

ẓāhire <Ar. i. yuvasından fırlamış göz
ẓ. 811
[=1]

ẓāhirī <Ar. i. görünüşte, dış görünüş ile ilgili
ẓ. 479
[=1]

zaḫm <Ar. i. yara
z. 313
z.+ı (1). (etmek) 16
[=2]

zaḥmet<Ar. i. sıkıntı, eziyet, zor
z. 378
z.+ile (zecr-i zaḥmet) 372
[=2]

żaʿīf <Ar. i. zayıf
ż.+i 129
ż.+üñ 116
[=2]

ẓālim <Ar. i. zulmeden, haksızlık eden
ẓ.+lere 75
[=1]

zār <Far. i. ağlayan, inleyen, perişan hâlli
z. 159, 160, 250, 284, 284, 320, 320, 380, 380, 406, 423, 462, 462, 479, 479, 645, 645, 815, 815, 842, 842, 904, 904, 909, 909
z. +(ḳılmaḳ) 669
z. +(olmaḳ) 212
z.+ı (zār-ı nālān) 421
[=28]

zārī <Far. i. ağlama, inleme
z. +(ḳılmaḳ) 359
[=1]

ẓarīf <Ar. i. ince, nâzik, şık
ẓ. 87, 785
[=2]

zāt <Ar. i. asıl, öz, kendi, kişi
z. (vaṣf-ı ẓāt) 820
z.+ına (vahdet-i zat) 7
[=2]

żāyiʿ <Ar. i. kaybolan, kayıp
ż. 524
[=1]

zāyil <Ar. i. gitmek, ayrılmak
z. +(olmaḳ) 445, 495, 839
[=3]

zebān <Ar. i. dil
z. (ṭūṭī-i şīrin- zebān)196
z.+ı (zebān-ı ḥāl) 60
[=2]

ẕebīḥu'llāh <Ar. i. Allah'ın kurbanı
z. 798
[=1]

zecr <Ar. i. zorla yaptırma, zora koşma, eziyet etme

z. +(etmek) 394, 649
z.+i (zecr-i zaḥmet) 372
z.+ile 276, 425
[=5]

zehr-nāk <Far. sıf. zehirli
z. 988
[=1]

zehre <Far. i. öd, yiğitlik, cesurluk
z.+ler 15
[=1]

zehre-çāk <Far. sıf. ödü patlamış, çok korkmuş
z. 76, 655, 660
z. +(olmaḳ) 801
[=4]

ẕe'l-celāl <Ar. sıf. celâlli, celâl sahibi
z. 437, 773
[=2]

ẕe'l-kirām <Ar. sıf. kerem sahibi, cömert
ẕ. 105
[=1]

Zelīḫā <Ar. i. Hz. Yusuf'a âşık olan Mısırlı kadın, Züleyha
z. 181, 806, 807, 836, 838, 844, 851, 853, 863, 864, 869, 882, 886, 892, 893, 896, 900, 903, 913, 913, 917, 922, 935, 954, 971, 974, 987, 990
z.+dur 924
z.+ya 857, 867, 969
[=32]

zelīl <Ar. sıf. düşkün
z. 302
z.+e 307
[=2]

ẕem <Ar. sıf. kötüleme, yerme
ẕ. +(eylemek) 547
[=1]

zemān <Ar. i. zaman, süre, mehil, devir
z. 49, 199, 262, 280, 282, 290, 473, 526, 640, 678, 759, 825, 830, 836, 839, 880, 935, 964
z. +(şāh-ı zemān) 858
z.+da 48
z.+dan 446
z.+ki 877
[=22]

zemīn <Ar. i. yer
z. 640, 925
[=2]

zen <Far. i. kadın
z. 717
[=1]

zenān <Far. i. kadınlar, eşler
z. +(mekr-i zenān) 945, 966
[=2]

zencīr <Far. i. zincir
z. 370
z.+e 395
z.+le 417
[=3]

zengār <Far. i. göztaşı
z. 923
[=1]

zer <Far. i. altın, para
z. 728, 852, 875, 919
z. +(naʿl-i zer) 731
z. +(taḫt-ı zer) 928
z.+dür 919
z.+in (tāc-ı zer) 878
z.+in (taḫt-ı zer) 875
[=11]

zerīn <Far. sıf. altından yapılmış olan

z. 704, 731, 874, 928
z.+in (ḫalḫal-ı zerīn) 859
z.+rin 859
[=4]

zerīn-kār <Far. altından yapılmış, altından işlenmiş
z. 860
[=1]

ẕerre <Ar. sıf. parçacık, azıcık, birazcık
ẕ. 713
ẕ.+ce 893
[=2]

zevāl <Ar. i. yok olma, sona erme, yıkılma
z. 989
z. +(ermemek) 102, 725
z. +(irişmek) 949
[=4]

zevc <Ar. i. koca
z.+i (zevc-i Fāṭıma) 38
[=1]

ẓıll <Ar. i. gölge, himâye
ẓ.+i (ẓıll-i hümāy) 94
[=1]

ẕī <Ar. e. sahip
ẕ. 384, 717
[=2]

ẕī –ḫayāl <Ar. i. hayal, düş sahibi
ẕ. 899
[=1]

ẕī –ṣūret <Ar. i. suret sahibi
ẕ.+i (ẕī-ṣūret-i ḥüsn-i kemāl) 982
[=1]

zi'b <Ar. i. kurt
z. 361, 362, 384
z.+e 403
z.+iden 363
[=5]

zībā <Far. sıf. güzel, süslü
z. 930
[=1]

zībā-ḥarīr <Ar. sıf. ipek süslü
z. 691
[=1]

zihī <Far. ünl. ne güzel, ne hoş
z. 567, 568, 716, 733, 968
[=5]

ẕikr <Ar. i. zikir çekme
ẕ.+i (1) 70
[=1]

zīn <Far. i. eyer
z. 936
[=1]

ẕi'n-nūreyn <Ar. sıf. Hz. Osman, Hz. Muhammed'in iki kızı ile evli olduğu için iki nur sahibi ünvanını alan Hz. Osman
ẕ.+i (Oṡmān-ı ẕi'n-nūreyn) 23
ẕ.-(bāb-ı ẕi'n-nūreyn) 44
[=1]

zindān <Far. i. hapishane, zindan
z.+ı (1) nı 594
[=1]

zinhār <Far. i. asla, sakın ola ki, aman
z. 165, 224, 240, 627, 867, 947
[=6]

zīra <Ar. bağ. çünkü
z. 482
[=1]

zişt <Far. sıf. çirkin, kötü
z. +(olmaḳ) 315
[=1]

ziyād <Ar. sıf. çok, fazla, çokluk, fazlalık
z. +(etmek) 795
z. +(ziyād ḳılmaḳ) 805
[=2]

ziyāde <Ar. sıf. fazla, çok
z. +(olmaḳ) 401
[=1]

ziyān <Far. i. zarar
z. 196, 233
[=2]

ziyāret <Ar. i. görmeye gitme
z. 645
z.+e 635
[=2]

ẓulām <Ar. i. karanlık
z. 689
[=1]

ẓulm <Ar. i. zulüm, haksızlık
z.+e (ehl-i ẓulm) 77
z.+i (2) 291
z.+ile 636
z.+ün (cevr-i ẓulm) 593
[=4]

ẓulmet <Ar. i. karanlık
ẓ. 657, 674
ẓ.+den 310, 312
z.+i (2) 675
[=5]

ẓulüm <Ar. i. zulüm
ẓ. 615
[=1]

zūr <Far. i. güç, kuvvet, zor
z. 399
z. +(ḳılmaḳ) 396
z.+da 611
z.+ıla 750, 771
[=5]

zūr <Ar. i. asılsız söz, uydurma söz
z.+i (bühtān-ı zūr) 408
[=1]

żurr <Ar. i. zarar, ziyan, sıkıntı
ż. 672
[=1]

ẕü-fünūn <Ar. sıf. hünerli, sanat sahibi
ẕ. 231, 695
[=2]

ẕü –intiḳām <Ar. i. intikam alan
ẕ. 653
[=1]

ẕübāb <Ar. i. sinek
ẕ.+ından 415
ẕ.+uñ 412
[=2]

zülf <Far. i. zülüf, sevgilinin saçı
z. 981
z.+inüñ 723
[=2]

Ẕülfekār <Ar. i. Hz. Ali'nin kılıcı
ẕ.+ıla 40
[=1]

zümre <Ar. i. topluluk
z.+i (zümre-i ʿuşşāḳ) 724
[=1]

Toplam Kelime	: 10153
Geçerli Kelime	: 10153
Geçersiz Kelime	: 0
Alt Madde	: 4792
Madde Başı	: 2191

BİBLİYOGRAFYA

AYAN, Gönül, *Tebrizli Ahmedî Esrâr-nâme (İnceleme-Metin),* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1996.

AYVERDİ, İlhan, (Redaksiyon: Ahmet TOPALOĞLU; Yayına Hazırlayan: Kerim Can BAYAR) *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, 3 Cilt, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2005.

AZAMAT, Nihat, *Yeni Bir Ahmedî ve İki Eseri: Yûsuf ve Zelîhâ, Esrâr-nâme Tercümesi*, Osmanlı Araştırmaları VII-VIII., İstanbul 1988, s. 347-364.

AZAMAT, Nihat, "*Akkoyunlu Ahmedî*", İslâm Ansiklopedisi, Cilt 2, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 1989, s. 167–168.

BANARLI, Nihat Sâmi, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 2004.

CAFEROĞLU, Ahmet, *Türk Dili Tarihi*, Enderun Kitabevi, İstanbul 2000.

CAFEROĞLU, Ahmet, *Türkçemizde -gıl, -gil Emir Eki*, TDAY Belleten, 1971, Ankara 1971, s.1-10.

CLAUSON, Sir Gerard, *An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth Century Turkish*, Oxford, At The Clarendon Press, 1972.

DİLÇİN, Dehri, *Şeyyad Hamza Yûsuf ve Zelîhâ*, TDK, C. 11.28, Klişecilik ve Matbaacılık T.A.Ş., İstanbul 1946.

DEMİREL, Mustafa, *Kemal Paşa-zâde Yûsuf u Züleyha*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara 1995.

DOLU, Hâlide Cemil, *Yûsuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nüshalar*, TDED, İstanbul 1952, c. IV, s. 419–445.

DOLU, Hâlide Cemil, *Menşeinden Beri Yûsuf Hikâyesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları*, Türkiyat Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Tez Nr: 402, İstanbul 1953.

ERASLAN, Kemâl, *Eski Türkçede İsim-Fiiller*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980.

ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım, İstanbul 1997.

KANAR, Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul 2003.

KANAR, Mehmet, *Büyük Sözlük Farsça – Türkçe*, Birim Yayınları, İstanbul 1998.

KARAHAN, Leyla, *Kıssa-i Yûsuf u Züleyha*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:564, Ankara 1994.

Kıssa-i Yûsuf, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. 311.

KORKMAZ, Zeynep, *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, Ankara Üniversitesi, DTCF Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1969.

KORKMAZ, Zeynep, *Hüseyin Baykara Adına Yazılmış Çağatayca Yûsuf u Züleyha Mesnevisi'nin Tanınmayan Bir Yazması ve Eserin Yazarı*, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, TDK, Ankara 1995. s.304-342.

AYAN, Gönül, " *Tebrizli Ahmedî ve Esrar-nâme İsimli Mesnevisi*", KILIÇ, Atabey / ÜST, Sibel, *Turkısh Studies, Tunca Kontantamer Özel Sayısı–1*, 2007. s. 100–105

ÖZKAN, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.

ÖZTÜRK, Zehra, *Hamdullah Hamdi'nin Yûsuf ve Zelîhâ Mesnevisi'nde Tipler ve Motifler*, 2 Cilt, Doktora Tezi, İsam Kütüphanesi, İstanbul 1993.

PALA, İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü, Cilt I-II*, Akçağ Yayınları, Ankara 1989.

REDHOUSE, W. Sir James, *A Turkish And English Lexicon*, İstanbul 1978.

SÂMÎ, Şemsettin, *Kâmûs-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989.

SETTÂRÎ, Celâl, (Çev. Mehmet Kanar) *Züleyhâ'nın Aşk Derdi Hz. Yûsuf Kıssası*, İnsan Yayınları, İstanbul 1998.

STEİNGLASS, F. , *A Comprehensive Persian – English Dictionary*, 2. Baskı, London 1930.

TEKİN, Talat ,– Mehmet ÖLMEZ, *Türk Dilleri-Giriş* Simurg Yayınevi, Şafak Matbaacılık, İstanbul 1999.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri*, İstanbul 1976.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, Alfa Basım, İstanbul 1997.

BÜYÜK LÜGAT, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat*, Türdav Basım Yayım Limited Şti., İstanbul 1978.

TÜRK DİLİ ARAŞTIRMALARI YILLIĞI, Belleten, *Agâh Sırrı Levend "Hamdi'nin Yûsuf u Züleyha'sı"* S. 173–211, 1968

TÜRK DİLİ ARAŞTIRMALARI YILLIĞI, Belleten, *Agâh Sırrı Levend "Kemal Paşa-zâde'nin Yûsuf u Züleyha'sı"* S. 251–281, 1969

TÜRK DİL KURUMU, *Derleme Sözlüğü*, I – XII, Ankara 1963 – 1982.

TÜRK DİL KURUMU, *Tarama Sözlüğü*, I – VII, Ankara 1963 – 1974.

TÜRK DİL KURUMU, *Türkçe Sözlük*, 2 Cilt, TTK Basımevi, Ankara 1998.

TÜRK DİL KURUMU, *Yazım Kılavuzu*, 24. Baskı, Ankara 2005.

TÜRK DİL KURUMU, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1983.

YAZIR, Elmalılı Muhammed Hamdi, *Tefsirli Kur'ân-ı Kerim Meâli*, 4. Cilt, Bedir Yayınevi, İstanbul 1993. s. 2841–2939.

01/01/2002

01/01/2002

احسن القصص قصهٔ یوسف و زلیخا علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین

بیت قل سوزی بسم الله ایله ۰ دورش ای دل دوکل الحمد له

اول خدا کیم دردی کاینات ۰ انس جنه ویردی قوللوغه برات

موجد ارواح قدیر انس جان ۰ قادر قهار خلاق جهان

ییل صو توپراق اود دن جان ایدان ۰ چار عناصردن شریف انسان ایدان

ادکرمنا ایله تشریف ایدان ۰ جمله اشیادن انی تعریف ایدان

حسن کنود صوتین قیلدی قیا ۰ قدر انسانه قلدی صدر حبا

جمله ادرکنه عاجز قاموالر ۰ کل اشیا وحدی ذاتینه دال

... عالمه اسمی قران ۰ خوش سبح جمله اشیا سو یماران

صدقه در قل هو الله احد ۰ هم بیندا وصفی در الله الصمد

دن حقیقت لم یلد جمله ثنا ۰ بیر ولم یکن له کفوا احد

خلوتنده اول عزیزنک بر قرار ۰ بر دخان اولدی اندن اشکار

... دیو لمع اشتدن اثر ۰ اول نار ایلر فرامت خوش مکرر

لطف بیدکی اول نار دخان ۰ صدیقک قلبی اودیدی بیل عیان

01/01/2002

1B

عمر اول میای شرع شهر دین ۰ اولدی خدا سیف خدا بن الیقین

هیبت ایله زهره کرجاک ایلدی ۰ قیصرک چشمنی پرخاک ایلدی

شرق غرب تیغنک زخمی ایدن ۰ منبر اوستن سارینه چکین کوزتمی

دین ایچون اوز اوغلنی ایدن هلاک ۰ فتنه دن بونیز یوزن اولدی پاک

عالمک فتحینه مفتاح اولدی زر ۰ احمدک دینینه مصباح اولدی در

کلنیلی بوجهانه اول بلنک ۰ دین اسلام کلدیکی تنک

بیل انک حکمیله طغیان ایلدی ۰ نیچه دشمن جکرین قان ایلدی

کرمینجه دینه اول شیر بلنک ۰ مصطفی قلمادی کفار بیله جنک

انسینی تیغله شاه ندیم ۰ مصطفانک عشقنه قلدی ...

داخی اول عثمان ذی النورین هم ۰ معدن علم حیا که ن ...

اول حیا سندن ملایک شرم ایدن ۰ مرغ ماهی حلمنه ازریم ایدن

جامع اسرار آیات کلام ۰ اول شهید حقیته اولسون جوق سلام

اوتوردی بر کون اول شاه جهان ۰ بیله نیچه داخی قدر ترجمان

برابا غینی اوزه تشیدی رسول ۰ جبرائیل اکا مواتی با اصول

کلدی اصحابک تمامی کردلر ۰ کیجه لر اول مجلسه ...

2A

چکدی ایاغینی فخری جهان ۔ کلدی عثمان اولدم انده ناگهان
ایاغینی چکدی احمد اول زمان ۔ خوش ادب برله اولتوردی درمیان
یتدی اصحابه مکرر اولدم غلو ۔ بر بیریله سویلدی کیم اولو
دیدی بولکیم بونده حالیدی عیان ۔ یا رسول الله بو سری قیل بیان
حق رسول دیدی اول روح الامین ۔ ایاغینی قومشدی ... ترین
کلدی اصحاب اول ایاغینی یومدی ۔ انلرک چون دیدی اوستنه جون کلدی
کلدی عثمان اول حیا قلدی مکرر ۔ دیدی اوستنه اولتوردی ...
... اونکچون ... ایلدم ۔ بودر بو سری تمامت سویلدم
... اول حیدرکی شهر علمه باب ۔ سری حقه دیدی اول بی نقاب
... دن دم اورت دمبدم ۔ یعنی زوج فاطمه اول ابن عم
وارث علم سریدی شاه دین ۔ قاتل کفار هر کبیر لعین
... ایدن هم دم مصاف ۔ جنک ایچنده اوزمیان ...
جنک بدرده جانله تنها کیران ۔ ضرب حربیله عدویه تیغ ایوردن
... خیبره قیلدن نیرانه جنک ۔ ایلین کفاره بو عالمی تنک
... قرنی قیلدن حقا سخاو ذ ۔ صنعتی لطف سخاو علمیم جود

طفل ایکن اسلام اول قلدی قبول ۔ باب ذی النورین دیدی رسول
مصطفی یه جانله اول اولاد ۔ باب خلیله بودر ابواب اولاد
تابعین بتندن یوز بیک سلام ۔ آلنه اولادنه اولسون سلام
احمدی چون سویلدیکم تمام ۔ اوقدک توحید حق اقل سماع

بیت ... نظم کتاب

شمدی بو نظمه سبب قلغل بیان ۔ نه زمانده ایچین دردک ایت بیان
بر زمان ایدی که هوا رنک ایدی ۔ غنچه اقبالندن دل تنک ایدی
واردی عالمده کرچه اضطراب ۔ بولمشدی کنه لیکن انقلاب
چقمشدی غدایی ایلنی هوا ۔ بلبلامشدی طیرا هنک نوا
بولشدی کمال ایسیدی اشیا جا بجا ۔ بلبل اوقودی صد ... حسا
قمرلر دم زمن نوا ایدی هو دیو ۔ قاب اول دراج اول ... دیو
کبکی دری طاغلره صالدی صدا ۔ سوسن اولمش هر چمنده کتخدا
اراغوانیله شقایق سویلشن ۔ سنبله عرض ... الکشن
لنکری لاله ... در لن ۔ نرکس ... کوزلن
نامه اولمشدی اکا ... هوا ۔ لک اکرام ایتکه ... عنا

01/01/2002

3A

2B

بلبل او نوبتی گل ایله دو برو • ماصنه فریاد ایدریدی کو بکو
صبحدم گل باز بیدی ناله تك • بغر یمشدی حسددن لاله تك
هر کها صولر اقردی قال ایله • سویلنر قوشلر زبان حال ایله
خوش نظامده ایدی عالم سر بسر • نوبت یعقوب خاندی مگر
اندهٔ ایدی سلطنت تاجی رقم • تخت بغدادی عراقین ایله قوم
ملك ارض تخت کونجتا بیله • خزینه ویرمشدی اکا قوش جانبیله
فارس ایله هم تخت آدر بایجان • اوقور خطبه ده یعقوب خان
ملك ابقادیله شرقا فی تکن • حد الثنی چنگیله اول شر زن
سلطنت تختین طتمشدی قرار • ویرمشدی هر یکا بن اقتدار
ملك ادری بابجانه اول مکن • قومشدی بن امیری معتبر
حضرتینه اولوب کلرخی غیری • دق لتیله اندن اولوب یو غیدی
دین دنیاسی تمامت بر قرار • لقمه عدالت اوسنده ایم استوار
ویردی قرانیدی و ذکر نماز • صنعتی عدل سخا فکری نیاز
ماخیراته اقر صو تك لطان • سایه سنده خوش کچر پیر جوان
اهل علمه باغ جنت سایه سی • قاتنده حاصل قمونك وایه سی

اهل فقره همتی پشت پناه • اولنورسم بوجهانده پاکه
هم مناجبر همتینه سربلند • جوق مدارس دولتیندن سودمند
سایه سی مظلومه ایجون دار الامان • فاسق و ظالمه غایت یمان
اهل بدعت هیبتندن زهرجك • نیچه بد مذهب لری قلدی هلاك
اهل حقه صحبتی دار الشفا • اهل ظلمه هیبتی تیغ جفا
هر کلامی دوستینه لطف جمال • هر مقالی دشمنه قهر جلال
هم امانتده قمودن اختیار • اکاه طبع مشدی ملکی جهانکذ
عدل داد ایلردی عالمده تمام • قلمشدی تخت تبریزی مقام
دشمنی ترك قلغه شهر دیار • کاه جزیدی خوش الغله تبریز غار
صبحدم تا شام اولنجه عدل داد • شامدن تا صبح اولنجه علم داد
اوقوردی مجلسنده ای همام • کاه تفسیر قصص کاه کلام
کاه تاریخ حکایاتی انمه • کاه اخبار وروایات جرم
کاه احوال مشایخدن خبر • سویلنردی مجلسنده پرشرر
کاه غزای انبیادن کفتکو • کاه احوال سلاطیندن عدو
کاه خفاظان موزون لطف • کاه خوش نغمی اهل الله سوزن طرف

بیلی ایضا ایلکر ییدی تا سحر ۝ اولدی اول رادی دایم شرزر
گرچه حکمتده ایدی اول بجان ۝ خاصه ملک اولمشدی نخجوان
ملکی ایدی دهنددن تا دهنیه ۝ دشت دشتی بوق ایزوق سهینه
تلعه محکوف النیخق بنام ۝ خاصه یزدا تمشدر شاه انام
انده ایدی قامو اول میرزادلر ۝ بخت ایامدن آزاده لر
خانقاه مدرس مسجد وخان ۝ انده دزدین مشدی اول شاه جهان
باغ راغ بخچه و کشکی سرای ۝ انده یاصتمشدی اول ظل همای
خوش کماله یتمشدی سر تسر ۝ قاموسن وقف ایتمشیدی شیر نر
مجلس اعلم اتمشدی اختیار ۝ انلر کیله اوزی لیل نهار
خوش مطیعیدی مکر کیمو خاتنه ۝ جقو دعا ایلر دی دایم جاننه
انه سندن قلمشدی حانک اوله ۝ هم اینانلوقو لیبیدی انک اول
جق بجحدن میر میران ایدی اول ۝ موصلولوقو منددن ترخان ایدی اوله
ادی اول شاهک خلیل انت ایدی ۝ نعلی دایم حسبة انته ایدی
ان یکتاش اول شهنشاه جهان ۝ اق قیق لوقدن مغین بهلوان
ایرسون یارب کمالینه زوال ۝ تورسون دوران الندن انتقال

اول خلیلک حرمتیچون ای کریم ۝ ونیر سکل سن بوخلیله جونه بیم
اول خلیلک جانیچون یا فردهو ۝ بو خلیلک جرمینی عفوایت قمو
دفتر عصیانینه چکدنه قلم ۝ بوذ ذر سندن مرادی ذو الکرام
عدل دادک مزکویدرجونکم اول ۝ یارب ایله بودعاسنی قبول
بیلک یل اولسه احمدی خرلک تمام ۝ قلسنک اول شاهه دعا الرصبح شام
نعمتی شکرینه قلسک سازونو ۝ بیلکن برشکرین یتور مشیز هنو

اوغاز قصه یوسف علیه السلام

کلدک اوتر نظمنک بیانینه ۝ بو حکایت ترجمانینه یتنه
بوتیله اولمشدی مگر کیم شهریار ۝ اوقودردی قصه لر لیل نهار
اوقدردی هر پیغمبر قصه سی ۝ اولور ایدی کندو زیلک حصه سی
قلمشدی اول قصه کیم اوله بلمیه ۝ اوقیب انکا نظر هم قلمیه
قصه یوسفک غایت مکر ۝ تشو یقیدی جان دلدن خبرتر
اوقدردی دایما نظم انی ۝ حصه الوردی انده اول شاه سنی
هم مبارک قلبنه دوشمش مکن ۝ کیم بو نظم ایدوریدی جکی
کل کوز امدی بن ضعیفک حالنی ۝ بوغریبی نوا احوالینی

حق مشیته بیدی امیرلک اولزمان ۰ قالبو قوللار دین کمینه ناتوان
حضرتیدین حصه تولار جو غزری ۰ باری بخ بیچاره دین تنکم یوغری
برکونی اول کان سخا اول بحر هنر ۰ جانب یوقمه مکر قیلدی سفر
باور العدایله خوش چنک اید ۰ الکی بوینیدین یوقی تنک اید
دلدلی دیغازاده اولمندی سوار ۰ مین معنی اوک خلیلا ناعدار
لشکر اسرا ایتدی شتر باز ۰ جمع اولدیلار خدمتیده هرقندواز
قلعه دین چیقدی یوردی دریزمان ۰ کلدی کوندی نحجوانه پهلوان
عدل دادیدی اورادین چیقدی هم ۰ اول ارازقاتینه قندی الم
اوزدین دوت قندی اولدر حمت ۰ ایدی برخوش منزل که نازک بدن
نیم لیل اندین یوردی تا سحر ۰ علاله انغاش صالح ایردی مکر
صبحدم اندی وکا بندنا ش ۰ بیله سنجه اندی هم بیرو وزیر
بشلدی اوراد تسبیح نماز ۰ مالک الملک ایرشدیلردی نیاز
شکر قیلدی بنده دولت اتینه ۰ اندی بوین ضعیف قاتینه
ای دی بوق چشم عنایتیله نظر ۰ بز فقیرلک حالنه اول شیر نر
لطفیله برنیچه سوزلر سویلدی ۰ قصهٔ یوسفدین اغاز ایلدی

همت

همت ایلب دیدی ای عالی نظر ۰ قصه نظم اولمقی کرک بلوخبر
چونکه سبحانه ایرشدی مقال ۰ صوردی جنس اولغندین کورل
چون اشارت قیلدی اول عین نفس ۰ جان دلدین قبول قیلدی بیک هوس
خانه سینی الغزیدین بولدی حیات ۰ ویردی غم شاهینه شادی ثبات
نیشه کیم انلرغیتی دم اولر ۰ هرکیمه صلیه نظر غم اولر
حالی ایری تلی نظرلی کیمیه ۰ صانه سینی صالدی نظر یوخاکیا
دولتینی اوقدیم جوق جوق سپاس ۰ عزم قیلدیم همت ایدوب التماس
جانیله دیدیم کی شمعا طاعته ۰ نه کی اکراهیله بلکه رغبته
شوکتیله یوریدی قلدیم شادجهان ۰ الوداع ایلب بری دیدیم روان
کونشی تبریزدی قیلدیم اختیار ۰ دیدیم انی شغلده لیل نهار
هرنه اچبادی روایات غریب ۰ واردی جمع ایلدیم من عن قریب
مثل تحسین قصص تفسیر هم ۰ چوق منا قیلدیم ای شاه امم
جمع ایدوب هربرسنه قیلدیم نظر ۰ اعنایت ایلدی اول دادگر
اولیا لر همتیله فضل حق ۰ مین معین همتیله اول سبق
الحه بیدی کونده بو تحفه نظام ۰ ختم قیلدی تبرز ایچینده تمام

6A

5B

درتیبك ایله اوتوز بیش ابیاتدر ۰ بو نظام فخرنك نظمندن در
قصه دلسوزدر بشدن بشا ۰ اوزکه سوز یوق دلمی الله ای شاه
عاشق معشوق سوزیدر بو تمو ۰ فرقت وصلت خیالی ای عمو
کاهکاه تشبیه تمثیل کلام ۰ کاه زبان لطف ای همام
حکمه بو مجموعه مونس قله ۰ سر عشق حقه اول واصل اولا
بیتده حق بوده تحسین ایلمش ۰ احسن القصص دیو بن سویلمش
قصه حیه حق انا احسن ایلیه ۰ کیمدر داخی اکا سوز سویلیه
حکمت ایله حق بونی تحسین ایده ۰ کم کمالی منزله تلقین ایدر
یعنی کیمدر حلم کون فساد ۰ سوز دلدن اوزکه یوق حقه مراد
خوش کلور حقه محبك ناله سی ۰ بو ذایده وزدی عجزلر ناله سی
الحاصل عاشق کیجه سوزینه حال ۰ حق اکا لبیك اوظر جل جلال
سوز لاه ایلدکجه دردمندن ۰ اول خدا ونر جهان ایلر پسنده
بو قلدقجه هر دم آه زار ۰ اکا یاری ویرزا اولیر وردکار
آه زار ایله قانه بو یامش هر ورق ۰ بس شفا بو قصه دن الکل سبق
یا شله طلو در بو کتاب ۰ ناله وفریاد اجنده بی حساب

بو کتاب

01/01/2002

بو کتاب عشق در ای شهریار ۰ بودرر تحسین ایدن پروردکار
بو حکایت صیقل اوقاخ در ۰ بو قصص مجموعه اشباح در
بولنور بونده قاموی درده دوا ۰ هر همی دلریش ایدر هر بی نوا
اوفی ماکان حدیثا یفترا ۰ بو کتابی صنمه زنهار افترا
افترادن دود قلغل یا اله ۰ ای قمو دردده اهلنه بشته بنه
صدق دلدن یرنشم بو نسخه ۰ سن قبول ایت حضرتکده ای غنی
احمدی جنکیم بیان ایدرك فروغ ۰ اصل مقصوده کل ایمدی قو فروع
قل خدا ونر جهان دلنی یاد ۰ همت مردانه قلغل اعتماد
یا فی کل ایمدی نور الحمدن چراغ ۰ کوشه تبریزی الخاطر فراغ
دو کتین میری دورانك پنه ۰ صغنوب کیرکل کتابك نظمنه
ابتدا قلدم بنام کردکار ۰ خالق ارض سما وموزمار
موجدی هر کاینات جزو کل ۰ منعم خلاق وهادی سبل
عرش فرش لوح محفوظ قلم ۰ جمله سن فیکاف نون ایدر رقم
یرکوه دوشمز سجردن برورق ۰ الیمجه امر حقدن اول سبق
هر نه وار القصه امر خیر و شر ۰ یازلو التنده اونر هر بر بشر

حيز اقدام ايلمجك اوذ امين ٭ حق رضاسی اولور اول فعل قرين
حق رضاسی شرط اولور معتبرين ٭ آفرين پاك اعتقادلو آفرين

شروع قصه يوسف عم

سويله ای بلبل كی كل هم كامين ٭ يعنی غمر يعقوب حال ايامی دن
يوسف دلدن حكايت ايلكل ٭ بين بركو يحالو قصه سويلكل
تا كوكلر اوله اندن دردناك ٭ هم زليخا تك يا بت اوله هلاك
اول عزيزی مصره پيغامبر ايلكل ٭ يوسف جان تخته اغدی سويلكل
تا بشارت ايلته يعقوبه بشير ٭ مصره حكمی جاری اولدی اول ضرير
ای كوكبيت لحزندن طيغكل ٭ پير معنيدن دخی خوش همت آل
شكر منت حقه كيم امر جليل ٭ حاله شكر ايلدی خوش خليل
وابه الذی تا حلا و تحت مكس ٭ اولسون كيم يا رب اولخونه عدس
سنه اخوانه چون اولدك خوش حسن ٭ قرغه سوزك سويله چون دری ثمن
چون اشارت اولدی اوله شهر نكا ٭ سندخی بوزك طوت حقدن يكا
دولتينه اولا امير لك قل پناه ٭ كوكلنه خاطر لره هم قل نكاه
هم لو كلردن دعا قل التماس ٭ تا سلا متدن كيا سنين خوش لباس

01/01/2002

تا ايدوب مقصوده قل الله شروع ٭ تاكه كشف اوله اصليله فروع
قصه سين يوسفك شرح ايلكل ٭ سر كذشتن اول آخر سويلكل
توركيدلچه اتی قلغل ادا ٭ خط الا اندن قموميز و كدا
محضا تفسيری روايت ايلكل ٭ هر نه سويلرسه ك قصدن سويلكل
هم اولولر مجالسنده سويله نه ٭ نظمله قصه حكايت اولنه

مجلس ٭ اول

سويلكل ای طوطی شيرين زبان ٭ خوش نقشدن كوز محض كه زبان
يوسف مصرك سزنی چون شكر ٭ شرح قلغل دكلسون شكر قمر
نيجه كون اول اون برستاره خون عيان ٭ سجده قلشن يوسف ايله بيان
اول زمان يعقوب پيغمبر مكر ٭ صاحب شرعيدی جمله خبر شر
اول صحف ابراهيمه انيشدی ٭ جمله عالم آكا ايانيشدی
صكره اسحاق نبی قلدی عمل ٭ اول كدب يعقوب قلمشدی بدل
بودخی انكله حكم ايلردی ٭ حق باطلدن سحب سويلردی
اون ايكی اراوغلی واردی مكر ٭ هر بری بر ماه رو بر شير نر
هر بری حلم اجره بر صاحب كمال ٭ يوق شجاعتده بوكا هم مثال

8A 7B

اوت اوغلنلك آدی شمعون ایدی * اولو نام بر ایشی آنده دون ایدی
یهودا اوتدن کچدی نه سال * علم اچنده قالودن صاحب کمال
یوسف اندن یاش اچنده دون ایله * حسن اچنده قالودن افزون ندی
الله موریت القرا اول خیر البشر * هر ایکی اوغلن برادن معتبر
ابن یامین یوسف اولکان کهتر * ایکیسی بر آنادن ایدی معتبر
شفق ایدی آنه بونلردن سکا * ایشد ایمدی قصه سین ایدم سکا
قالو اولادندن اول کان کهتر * یوسف بیکلك سوزدی اول نکر
زا اولودی کورسدی بر نفس * جان کوکب قالوردی بر قوی قفص
کوبلر دی قالو قردشلر بولدی * آنه سندن ایرمزلر آنی
سال اسباب قولدی جو جهره * دنیا ایکدن یالکه طاکی بو غدی
بویله کاشلر قصص احره خبر * یعقوبك قوبوبدی صاغیش نکر
یوسف یکونی دونت یلده اولدی صابله * سومز ایمش انی دیل جابله
آنی قاتر داوه جا موسر شکاف * دیقیا بر ایمش یوزلر عالمده جاق
... اول اولادینه خلق المش ایدی * کمنده کلی دنیادن کچمش ایدی
اوغلانلك هر برنه اول دین اری * ویرمش افخ بیك قویون اول دین یزوری

01/01/2002

8B

یوسف ویرشدی الله بیك معتبر * بویله دیر اهل قصص اهل خبر
بو کونه اما آل اوزره نسنه چکدی بو شر * اول سببدن قویدی یوسف ...
فرصت استرلر دی اکثروز شب * یوسفه قتلن اچره دونلر بو طلب
بونلروك سرین آتا بیلمشدی * لیکن اوزنی غفلت صلمشدی
یوسفه ایدردی یاسر نیاز * زنهار ایلا کل بونلردن احتراز
یوسف صدق اول کان شکر * بر کیجه او قوده کوردی اول سکر
کیم ایزی کوکدن بین شمس قمر * بیله اون بر یلدز آنی کور سکهم
یوسفه سجده قلور بونلر تمام * بویله کوردی اکحو سین اول غلام
صبح دم وارد آتاسی قاتنه * مدح ایدب قلدی دعا ...
دیو یکمرای آتاحق رسول ربن * کورسم دوش دکله تعبیر ...
ای کورنم تودی دیدی سویله روان * تعبیرنی اول دکله ایدم ...
کوردکم اون بر ایلدزه شمس ای کون * سجده قیلدی بر کا ای ...
دردی یعقوب نبی کیم یا بنی * دیمکل قردشلرکه ...
سکه ینن ایدرلر انلر کمان * بو دلو ...
دیمکل انلرینه سن دکله خبر * دکله تعبیرنی ...

9A

تا کهان سز غافل اولا سزا یاز — قرداپان بر قلدو حیرت زار
بیله الحاح ایتدی اوغلانلار آنکا — یوسف ایچون بر کیل اولنوری که
تا نکا طپشر سبیجه آنی بیز — اول کنانکا الترت بری اول ایو یز
و بزمدی هر کیتین رضا آنکا نبی — کوردی الانمک اینحر اول نبی
انکا قرداشلری اوکرتتوی — کتکه اول داغی حزم ایمدی
چار ناچار الدایوبن سرودی — الدولر بوندت رضا اوغلانلری
دیدی اول اوغلانلری یعقوب نبی — کوزجه کوزی سیز و کیله بو صبی
قورخرم صحراده ترکین اوامین — غافل اولب بوری قورده و یه سیز
دیدولار اول قول وغمهی قاصرون — قرد ایلتفه بز اولا لم خاسرون
و سجاعتنکم بو اوغلانلرده وار — سن اجی اول قورخرت ای نوبهار
بو سر یله قتلدی قلیده غم — کتدیلر کوکلترت الا و هم هم
یوسفنک دردی جمال طلعتین — انکینه کیدزدی بو خلعتین
یوسف غربته یصدی بر زمان — اولدی توبدی دیدی خطورمان
کوکلو بولک داغی کورمی عجب — بتیرت اوخرد [illegible]
الواغ ایدوب یوریدیلر روان — دوزت صحرا [illegible] روان

10A

حق تکا پردی بو تون نشان — اوشریوددن تعبیری دو کتر بل عیان
علم تعبیر دخی و بردی که — حق تعالا روشن اولدی اوزی که
دیدی یا ابا بو ذر طغری خیال — لطف حالیده هو یعنی جمال
دیدی وار اکر سن تنخ ایلدیز — کا سوزی بیز [illegible] سایلدیز
تا کر ایشتمیا قرداشلرک — کینر سکا مکر ایچیه اول ایشلرک
[illegible] ای نور چشم سوبله — بو دشنی قرداشلر سن تخ ایلمه
یوسف اتا سی سوزین قلدی قبول — سویلمدی انلر اول بز او صول
[illegible] قرداشلرینه سیلدی — تعبیرین داغی حکایت ایلدی
[illegible] اولدی بولاردن سوزیکز — بلدیلر القصه قرداشلر خبر
کلدیلر اتا ایک قاتینه — سویلدیلر جوق اتا غ حضرتینه
دیدیلر یا اتا بو لدد زسکا — اخر ایتکان یعنی بین یوسفدن یکا
اندر بز کون بیمن و یز ایان لوم — یارینه خوش لعب جولان اویلولوم
[illegible] — سوز موز صدقیمه البتا حلیم
سن [illegible] حافظ اولور بز بو کا — نیچه اسرا نشاء مطیعو بز سکا
دیدی اول اوغلانلری یعقوب نبی — توز قرق [illegible] الومدن بو صبی

01/01/2002

9B

دیدیلر اوغلانلری اول همام • بو سوزی سن طیشره دیم تمام

کیم بولدی الکنی تماشا کورنلر • صاغ سلامت بیله بکا وین سزلر

اول بری دیدی چون بونی اولدی • سونکره بن دیدی لرچه بولدی بلی

بکز شویله شاد خرم کیدر لر • لعب چولدن ایدوبن اوخ اتدیلر

دیو چون بونلی طیشره دی اول • عاقبت بو سوزدن اولدی اول سلول

غیرت حقه طیشره اهل عیال • لاجرم بیله کر کیدر کو شمال

نکه وار بو سوزدن دکل بزرک • کیم مخلق بیان اولسه کرک

چون بولار بر فرسخ اوادن کتدیلر • اول جزرکه هکر اوچنه یتدیلر

یوسف اوبنرهز بکا جولان اورز • اتفاقیله بولر شویله طوریز

دیدیلر خبری بو کلکه یدلر • بونی ازادن بیچه رفع ایدلر

کیسه ایدنه بوی اولدی لوم • کوردوکی واقعه یینی بیلدیلرلوم

کیمی ایدنجو وجه اوردیلرلوم • داغ اولدی دکی دیرنه اولدوغ لوم

کو سترلرلوم تاذر و اغزارین بوکا • کوربن خود اوز قلسون طکا

هر قفاسنه سیاله اورلی • یاصوبن بی زن بیریه سوریه لیه

صکره اندن یانی بانه ایله لوم • برسیره دفن ایلیوبن کیده لوم

بو سوزیله بوردی شمعون همان • یوسف اوکلاینجه کیدر خون روان

صربله اوردی سیاله بونیه • بونی قانی اقدی دردم تویه

طوردی بونی بیره سرتدی بونی • هیچ شفاعت قیلیوب ویرمدی امان

هر بری دولاجرلاروبز دیلر • صربله اوسوت دیونی اوردیلر

یوسف لغلار کوزوبن زار زار • کوزلرندن سیل اولوبن جسم نحار

ایدرای قرداشلرم نولدی سیزه • نیسه ویروزسیز بکا دورلو جزا

اجری صوچومی بکا بلدورک • لاجرم قتله اترن اولدورک

جمله سوز بیلدن اخیر اتشوب • بر جماعت قانوم الی صوسوز

نولدی کونلزلدی بندن حکوز • جانه کار ایلدی جفا و جکوز

اخر اول بیر اتمی یاد ایکلوز • اولمی دیدی سز بونی ایکلوز

کوردی یا شیب الکه رحم ایکلوز • بکو سیله بر زمان سیز سوکلوز

تک اهترنه الملک اخر اوز • قو نمیه بوطلبی سز اوزدیه

بو شفاعت دیلدی بو نو عیله • کیمدر رحمی کلوب شفقت قیله

داغی بر قالدی بو تلذجورنی • کیمدر صوتی یجور رکه تونی

کوردی مخلوق ایلرا که مدد • خالق طتری یوزی در خدا

01/01/2002

مناجات کرد ۰ یونس علیه السلام

دیدی کیم ای خالق لوح قلم ۰ سن بیلورسن بن بوکون عاجز قلم

ای تمو قلمشلر یاری قولدن ۰ ای نیجه دوشمنلرک الندن الان

ای نیجه مسکینلری ذاتک ویرر ۰ ای نیجه صیقونق کوکلری طورر

ای تمو عاجزلرک فریاد ایرن ۰ ای نیجه اصلانلری بوز ایلیان

ای نیجه مالیلری جوز ایلیان ۰ ای نیجه عاجزلرک حالن صورن

ای نیجه آن اولاری قول ایدن ۰ قولکن عالمده مقبول ایدن

سندن اوزکه یوق بنا هم بیر اله ۰ بن قولم حکم ایلکل ای پادشاه

اول خلیلک حرمتیچون ای جلیل ۰ سن بنی بو قهرله قومه ذلیل

کیم اول حق یولنه قربان ایچون ۰ امر حقه جان ایله قربان ایچون

یارب اول تسلیم اسماعیل ایچون ۰ اول مقام قرب جبرائیل ایچون

یارب اول اسحاق نبیک علمی ایچون ۰ انک اول صبر و حیا و حلم ایچون

یارب اول دم حقیچون ایدک تمام ۰ آتشی نمرودی سن برد و سلام

اول خلیله اودی کلزار ایلدک ۰ بن ذلیله عالمی طار ایلدک

که مخرج ایلدک ۰ اوشبو بنی دیوان محتاج ایلدک

نجلیغی

اول سزاقدرن اکا ویردک خلاص ۰ ایلدوک تخت رسالت اوزره خاص

بندن اول تسلیم ای رب غنی ۰ سن خلاص ایله بو ظلمتدن بنی

چون بو نوع ایله مناجات ایلدی ۰ حضرته عرض نیازن سویلدی

بحر رحمت جوش ایلدی اول زمان ۰ اول عزیزه ویردی ظلمتدن امان

اول یهودا الده دلیله دوشدی رحم ۰ قلدی یوسفه اول قوجوره رحم

هم دخی قرداشلرینک شمع ایلدی ۰ شفقت ایدب یوسفه جوق سویلدی

دیدی داخی یوسفه ویرمک جزا ۰ [illegible] قرداشلر اولومی ناسزا

که کهولر بو قو بیاضا [illegible] ۰ یونک اول حکم [illegible] قلام

راضی اولدی قالمی بو قوله بولاز ۰ یوسفی ایلتب قویه صالسلر

اتفاقیله بو [illegible] کانوز دلر ۰ قویی اوستنه جمع اولوب اورلر

یوسفی برد [illegible] اچینه صالدیلر ۰ ایپنی دلو ایلکه الله الدیلر

یوسفی اغلرزار زار فریاد ایدر ۰ حق تعالیه یولاردن داد ایدر

جبرائیل ایندی سمادن اول زمان ۰ یوسفی قیودی هوادن بی امان

قویمدی چاهه دوشب اوله هلاک ۰ کوزینه قیر کوستردی اول پاک

اول قیوده بر اولو طاش واریدی ۰ نیجه یللر اول صوده طورر ایدی

01/01/2002

12B

چاکرلری کیچه کندوز انتظار ○ کیتمکچی امن ایلیه برله کار
تکری فرمانیله کالتوری مکر ○ جنت ایچیندین قویبه اول شجر
تا کیم اولا یوسف ایچون اول زر ○ یا تا اتالک اوستنه اول جسم حریر
چون بو کلار چقیبدین تا کورکان ○ چقدی قرقه ارتوتحودین اوزاتان
قاتز هواده حوتی معلق اضلوار ○ فضل حقدین یوسف ایچون تحرز
یوسف اتده اوسته ایلار قرار ○ اته بیچون کوکل دایم انتظار
راویلر بویرده قیلمش اختلاف ○ بیچه کونی قویدی اولری معاف
بعض ایرتیبیع کونی بیدی کیچه ○ قلدی یوسف نه ایدم حالی بچه
بعض بر کونی بر کیچه دیمش همان ○ تاکلیی ایرشدی کا کاروان
اول کنی بر عالی بازرکان ندی ○ مصردین کلیشدی خوش جانیدی
اول تکرر واقعه کورمیشدی ○ ایکی کوندین کیجه اوزن اوزمیشدی
بر خزینه کورمیشدی بی قیاس ○ جمله عالم اندین ایلدی التماس
لا یعلمون الذی لرهیچ کس ○ اوزنی حاکم کورز اول کیجه بس
اول دوشی کنغا ایچون کورمیشدی ○ بو ولایت حقینه یوز تیشدی
بیدی یلدی کیده بیدی اول یولی ○ اتا نکر اول کنجه ایرشه الی

13A

١٢

خبر دادن اخوة احوال یوسف را بیعقوب

یوسفی چون چاهه صالدیلر بولار ○ اولدی دیبو اندین امیز اولدیلر
اتفاقیله بونی چون قلدیلر ○ بر بریندین بینه بیعت الدیلر
کیچه دوزلار اوینه یتدیلار ○ ایکلار اتالرینه یا فلان
اولدریب برا اوغلانی قان اتدیلر ○ کوکلمه کیمین اول قانه غلطان
نوحه ایله اولرینه کلدیلر ○ اختتام ایدی اولرینه یغلیلر
قالدی حیران کوردی یعقوب انلری ○ یقدی یوق اوزاتده اول دین سر
دیدی قانی نور چشمیم کورن ○ نیته اول یاکوز ترک ایتدی کوز
دیدلر یا اته ایشیز حالمو ○ نیجه اولدی دکله کل اقولموز
بز ایلادو اوه کیتدوک یا اتی ○ رختموز یانیده قلدی اول صبی
بز کلنیجه قورت انی کل ایلمش ○ باشدن ایاغه انی کل یمش
بز بلورمز سن انیانمز سین بیزنی ○ قانلو کوکلک کو نیتان اوشته بیر
چونکه کوردی اول نبی بی راهنی ○ اهل ترم ایتدی شکل اهنی
نوحه سیدن کوکلر دنشری غلو ○ تعزیه طوتدی ملایکلر قمو
سوزینه کروبلر ساز ایلدی ○ بیر کوک اوکله بر و ازالدی

طاغ طاش اغلاشدیلر یعقوب ایچون / اول حبیبدن جدا محبوب ایچون
دیدی یوسفی لا یکتو سولادیکوز / بن اینانم کوجه شرح ایلادوکوز
ایمدی کیرو بکا امر جلیل / اولدور کیم ایلیه صبر جمیل
هم انیدم ورددور بو صبرله / حق تعالاکا یاکیچوق یاری قیله
الدی اول پیراهن خونین بس / اگنه سرتدی یوزینه ای نیک کس
اغلیدی کوزلری اولدی ضریر / موبه دوندی نالدن جسم حریر
اگنه زاری قلدی اولدین سزدی / اهله یندی کلدی لشکری
چون اوغلانلر اشتدی بو مقال / که چکدیلر غایت انفعال
دیدیلر چون قلولسین بیز تکذیب / کتورالم ور الدزکا بز ذیب
نه ذیب که یوسفی یبدی ای / کتورالم قتوکه هاذا ماتی
کی اول ذیبنت اوزی صوراییجی / یلان کرچک سزی سوزی بلاسین

اوردن اخوان یوسف دم ذیب را به یعقوب علیه السلام

بیله دیدیلر چون بو کلامی / کچی کندیلر اوا انلر تمامی
یازیده کزدیلر چون اولدیلر / کورب بر قردیو یلق قودیلر
تو اوبن طتدیلر بر قاری قردی / کیم اولمش عزیزنک بنیادیر دی

14

کی غزی کیم شدی قارمشدی / وجودی برکلدی ارمشدی
کزردی قیغلو شام سحراکاه / بولادی تو ریه اولدی کاه
اوشاندیلر دوب برایاغین / کیم ایدیلر بوسکن طایغین
کی طدیلر انده بوبنیه زنجیر / چکرلر دردمندی جان الجیر
چکرلردی ای شولیه یوسف / کاه کاه موبه یوکامی سوریی
کتوردیلر ای بیز محنتیله / بلااوردزد زنجیر زحمتیله
بولار چون اولدی غالب قرد مخلوق / کتوردیلر ای سوریب یعقوبه
دیدیلر بو یشدر یوسفی بیل / بودر غالبی نه قیلور سن جانفدی

خطاب کردن یعقوب ذیب را

نبی چون تحدی اول قردک یوزینه / طوب حسرتیله آتش کلدی کوزینه
دیدی ای بیچه یدک سن اول صابی / کی قلدک رحیمسن بو نسبی
عجب اول خوب رویه نیجه قیدک / روا ایدک نبی اوغلین ییدک
نیجه قیدک کی ورزدی کا زحمت / نبی اوغلین یدک یوخ سانکا حرمت
نیشه رحم ایتمدک سن اول صغیره / دخی حرمتی سن بیره کبیره
نبی اوغلین یدک اولدک کنهکار / کی قلدک داوریچ اجره زار زار

01/01/2002

چو قلدی یوسف بو یله جزاسی ٭ مکر اتنه ویرن انکا ایرلسه
چو قلدی پیر کنعان بو عتاب ٭ دوت ویردی اکا فرزند جواب

جواب داون دیب یعقوب دائم

یاخ ایندی سن الا هو کی قدرتنه ٭ تعالی شانه بو حکمتنه
دی قدرت کلدی دیلی تا کاه اولدی ادب ٭ بنی اوغلانلریمی قلدی تکذیب
دیو یکو السلام علیک یا رسولی ٭ سن رسول خالق الله مخدوم قولی
یقین بل یوسفی سن بن میشم ٭ یالغوز دانی بیلکه دیکه میشم
بیه میشلریم جنسندن انی ٭ یقین دور بو سوزوم قیلمه کمانی
حوم انبیالی بیزنی استه ٭ حرام اتمشدر والله بالسته
کی بر قصد اتمه میشلر اوز نصیبه ٭ بولار بهتان ایدرلر بنی غریبه
خلیل الله حقیچون حرمتیچون ٭ دخی اسحاق یعقوب عزتیچون
خدا نک حق ایچون بل یقینی ٭ یمادی یوسفی جسمنه قوینی
دخی یوسف رضا سیچون بیزاز شاه ٭ کی هیچ آت یمیه لی اوکل اکاه
ولیکن بو بهتان ایلدی یلسه ٭ سنک قاتکده یلان سوزلدی یلسه
یوسف بیچاریه رحم ایتدی بولار ٭ دیر سوز کوزلری یاشیله طولار

ایاغم

۱۵

ایا غم صندو ربن یوزن در یلر ٭ چکب زنجیر چوخ چوخ سوزدیلر
یوسف بیچاره یه چوخ قلدیلر دوار ٭ دکول بن الیدیلر بو یله زنجور
خدا او نداکه دیکله اول راضی ٭ کی حکمه خضر انک قیله راضی
منی الم بو سوز اغلانلرک داغی ٭ کی اول کون الام حیقوم اجاخ
نه باشی دکلدی درد هجرانی ٭ کی بولار دخی قیلورز دربهتانی
نه بشمی دکلدی نار فرقتی ٭ نه فرقت بکله بو یله سوخرقت
دردیچون فرزند فراقتند مقاله ٭ زیاده اولدی یعقوب ملالی
دردی یعقوب فرزنده نه فراقله ٭ که واردر بوکجه دیرسین اشتیاقه
دردیکه دیب اوغلوم واردی خوب ٭ نه غمحه اردی هم یار محبوب
منی اندن ایردی چرخ غداری ٭ که قلمشدر منی بو یله دلی افکار
که اول فرقتیدن باتدی کجا کم ٭ قریب بدر طر بحره تمام
کرارم حسرتندن زار نالان ٭ قلورم دردیله هر دم افغان
کوزم کوردی دوکندی حسرتیله ٭ یادیم بو فراق فرزند قتیله
سنکا بشمی دکل اولاد دوری ٭ بولار دانی قلور بهتانی دوری
خیر قلدی فرزنده یعقوب اولم ٭ ولی دوکدی کوزندن یاشلرم

01/01/2002

تیز لوسین دیوی اول فرقتیم سن • بیان ایلکل کی احض بیلکیم بن
دیدیکه از دلبر مصرم ای شاه • کی بو یرده عزیزیم اول ایلکل اکاه
دنیا بکه پادشاهی اوغلیم بن • یقین دربو سوزم ایلکل عزیز سن
کی اوغلوم اشبو کلدم بو رایه • نکاه دشدوم بو بوبله ماجوابه
اوغل بولیب قوییدم جان ایله سر • بلاد شام کذردم من سراسر
دنیا بغیت شامده ضردم ای بن • که وردی بعض ذیب الدن نشانی
دیدی بو شام ایلی سلطان ای • دونب محبوس ایدوب درد اول بولی
لا تخیله قلدی کرفتار • قالیب درد جنس لچنده خور بیچاره
اشیدکن بو سن بو کلامی • قلوردم نالله‌ر هر صبح شامی
دیدی کوندن اشتدم من بو سوزی • چکاردم درد محنت جان سوزی
کی الدن برو بیمم من طعامی • کورمکن کورلمه بو دنیا حامی
اشتدم بو سوزی من زار نالان • که بالشم نیدم اکا جان درمان
کاسی دکل بو حال صبحی • قلور اوغلانلرله جانه تعبی
بو سوزی دکلدی چون بیز کنعان • که قلدی اه ناله زار افغان
دیدی قرداشلر اوچون بوبله سزدب • نیچه یوسف اوچون یا یه یعقوب

دیدی

15B

کی قوچی اولماسین یوزی قاره • دشماسین زنجیرله تاره
او تردی قلدی غمکین بر کنعان • نو یا که قوتی اجره یوسف جان

امدن جبرائیل عم پیش یعقوب عم و خبر بکردن او

جبرائیل اندی بامر مستعان • کلدی یعقوب نبی قتینه دوان
دیدیکیم ای دردله همراه اولان • ای قوری سنی یعقوب یوق قیلان
نیچه سینی صور الم حاکمی • حق تکبر بر سیش قیله احوالکی
دیدی یعقوب ای امین وحی سن • تو له حقدن یوسف صورسین
نیچه اولدی حالکی ایمه سکا • جان درمان اولیلن شاید بکا
دیدیکیم ای حق رسولی بولسن • صبر لکود نده درمان بول سن
بیز بلی صبرقدن اولکه یوخ دوا • اوقور شایدکی جم ایله خدا
دیدی ای حی قدیم لا یزال • قادر قهار فرد بی زوال
دیدی روح انته اولدم حضرته • اول مقام شهای قربته
سندن اولدی بیجان اوغلی حالنی • التماس ایلر صورر احوالنی
سن بلورسین با قیسین ای ذوالجلال • نقل ایدب قلیشکار ویرن کمال
حق تعالی قهرله قلدی خطاب • ویردی جبرائیل امینه خوش جواب

16A

01/01/2002

صدق ایله یعقوبه وار ویرکل سلام ° تا که بلسون بو خطاب خاص عام
یعنی صبر ایدرسک الله دیلدکی ° اول سکا صبر ایدرده عزّ خیرین بکلی
ایردی روح الله کنعانه یته ° کلدی یعقوب ایلیکل قاتنه
حق سلامین ایرشدردی اکا ° دیر خدا بویله جواب اتدی سکا
کیمه صبر ایدرسک الله قل طلب ° بو دردن محنتدن احکم چلب
حالی کیم یعقوب اشیدی بو سوزی ° آه قلدی یاشیله طولدی کوزی
عقلی زایل اولدی دوشدی بیخبر ° یاتدی چوق دم بلمدی اول خبر
چوق زمان اندن صکره کلدی اوزینه ° بحدی جبرائیل امینک یوزینه
دیدی ای خدادن بی نقاب ° سن دیلدم کی بکا اولدی عتاب
بنده حقدن حبر صبر ایدم عیال ° کیم چکر بو محنتی دیرلو وبال
بیر حقه هر کیم ایده اعتماد ° لاجرم اوله جهانده بی مراد
صوردی بنده جبرائیله اول رسول ° دیدی سویله ای کان اصول
یوقمی عالمده انسان اولورسه ° عزرائیل الیله می مقبوض اولور
دیدیکه بلی قمو اول قبض ایدر ° بوکیدن لر الله الیله کیدر
ایتدی نوله لطف یعقوبه وارسن ° عزرائیلدن یوسفی صورسن

یوسفک

١٧

یوسفک جانینی قبض اتمشدر ° بو جهاندن محو اولوب کتمشدر
بر زمان جبرائیل پرواز ایلدی ° واردی عزرائیل قتینه سویلدی
دیدی ویر یعقوبه یوسفدن خبر ° روحنی قبض اولدیمی الدن بر هنر
مالک الموت ایتدی ای روح الامین ° کورمدم بحق رب العالمین
کلمدم روحی منم یا نه هیچ ° واردی کل یعقوبه اولمه کوکلی کج
کلدی یعقوبه دیدی ای صبرلک ° غم یمکی اولمشن یوسف هلاک
بو سوزی یعقوب چون کوش ایلدی ° کاسهٔ غم صبر ایله نوش ایلدی
حق بیلور الا کی خلقدن اولدی غیبن ° کیتسه بلمز یاشنه نه کلدکین
اوطوردی بیت الحزنده زار زار ° دکدی یاشینی صبر ایدی لیل و نهار
نوحه قیلوب اوتوردی بر صدا ° ایندی جبرائیل بعنی تاکی جد
دیدی کیم ای حق رسولی نجه سن ° کندوکی زورکه ویریجک اشکنجه سن
دیدی ای یکا خلیل سویله منی ° نیتسه قلدی مبتلا اول حق منی
ویرمسیدی نوله بو دردی بکا ° قلمیا یدم تکی حسرت سنی اکا
بکا یا قوم بلدور دیدی حالنی ° ساکن اولیدم بلوب احوالنی
کیجه کندز اغلرم ایدب طلب ° بو جدا لیقه ندر بلمسن سبب

17B

دیدی جبرائیل کی ای حق نائبی ○ ایدیم نه وار ایشنك سرمایه‌سی
بر کون اول توبه که دعوت ایلدك ○ هر بریسه خوش دلیله سویلدك
انه بردن ویرن کلمشدی مکر ○ اول مقربلردن ایدی بل مکر
کوکلی بریان اشتها اتمشدی ○ اوکی ایچون قاپوکه کلمشدی
اول قونو حالن سکا قلدی عیان ○ اتفاق ایلدك سن بر زمان
ارزو سین کوکلنك سن ویرمدك ○ نیجه درلو احوالی هیچ سورمدك
سندن ایچون او دیشی اول کدا ○ سویلدو کلدن حق سنی قلدی جدا
مستجاب اولدی دعاسی ای اولو ○ قاپولردن حق قتنده سوکلو
اول سببدن حق سکا قلدی عتاب ○ فرقت بودر سبب بلکل جواب
حالیکی یعقوبه ایلدی بو کلام ○ یوسفی قویدی کوکلدن والسلام
ظاهر یوسف فراقی زار زار ○ باطنی حق قورقوسندن بی قرار
اهل دللر سویلشدیلر در تمام ○ فرقت ایچون حق سبلر ای همام
جمله سندن بو قوییدر بل یقین ○ هم قصص ایچنده بو کلدی همین
زیرا الکریم فنا بو [illegible] ○ بیکمان حق له حق اولمشدر [illegible]
اندری سوزنك حق سوزنده اولوز ○ اندری بولن یقین حق بولور

اندری

18A

١٨

اندری ایچتمك اوله بر بیان ○ بو حقیقت دعوکه قلدك کمان
صدرت کله روان ○ بر سر چاه
یوسفی ایچون قویه صلدی بولار ○ دو توبنی اولرینه کلدیلر
[illegible] اتندن صکره یعقوبك مکر ○ قوییدن هر کون ده تزدی خبر
[illegible] یدی کوندن صکره قاللو کتدیلر ○ جمله اول چاه اوستنه عزم ایتدیلر
[illegible] کورلر یوسفك حالی ندر ○ اولدیمی قالدیمی احوالی نه در
قندیدی بر عالی بازرکان مکر ○ مصردن کلمشدی سن دکله خبر
چاقی اول یرده مکر بیلوردی اول ○ صو ایچون کوندردی انکا ایکی قول
ادی بری بریتك ادی بشیر ○ عقل ایچنده بر بریدن بی نظیر
اول بشیر اندردی دلوی چاهه چون ○ تزد بان اولدی بولو اوله ماه چون
[illegible] دی اول دلوی ایچنده یوسف روان ○ اول بشیر چکدی بسوی آسمان
دلو چیقدی چون هوایه نیم راه ○ نورله اولدی منور قعر چاه
بندی قوی الخزینه بزیری تمام ○ کوردی عقل زایل اولدی اول غلام
دیدی یا بشری مدد قیلغل بکا ○ شنده کوردم قالمشم حیران اکا
یا الهم حوری جنت یا قوق دیری ○ یا ملك یا روح یا حق منظری

01/01/2002

19A 18B

مونی دیکل کی سن قول تعبیرین تمامی شرحدن اولا سین امیری
هم سیندین یوسف اناک طمغدی دیدی بر قولم عیبلو دوتمدی
دوتدی مالک ایدر ای شهریار اصکلوز قندین دیر ای ازادلر
صنی فرعون دیدی مونلر اکا دیدلر کی اصطرلر نیلر سکا
قول کرکسه آل بو قولی صاترون آلا ایسکز صاغ سلامت اوترون
دیرسنه اول قدر یوخدر درم تا آلام بو قولی ای اهل کرم
آلا بیلمکچی سن بو قولی کاروان کیمسه آلمز سندن اوتن بیکمان
ملک مونلر دیدی هر نیکی وار ازو جوخ سندن قبول ای شهریار
مالک ایدر استدم فی کل حال اون سکز درهمدن اورکه یوق محال
اون سکز درهم کی مصر ارکانلری ویرلهجک ره طوقوز کنعانلری
صتدلر مونی طوقوز کنعانیه تا کوره یوسف بهاسین تا [illegible]
حق کلامنده مونی یاد ایلمش درهم بخس ثمن آد ایلمش
اوکیچون کیم بهایه صیرلر یوسفی یعنی حقارت ایدرلر
یعنی کوچ اوزره زاهد اولدلر اوکیچون دنیالک ازالدلر
اهل دلر مونده جوخ سویلمش مونی اوچ وجهیله تفسیر ایلمش
سوز

بری اولقیم ظاهر اقرداشلری جوربدی داغدن کلن ایشلری
اوز ابرنی شیر ایدوب اولوطندلر کوتوروب مونی بهایه اتدلر
یعنی یوخ سنکل بها که طاکز سنی ایتوز مکتق لر اهنکز
بیز داخی اولکیز الز قاموسی زاهد اولدیلر اکورکن هر کسی
یوسفی دم ایلمش دی بو ماز تحقیق الغری و بلاجی دیدیلر
زاهد اولدیلر الورکن کاروان الحق قاجیر بو یزدن رایکان
یعنی مونی اغری بلان بلدیلر اونکیچون ازبهایه الدیلر
بیلدرز اوچنجی وجه ای دین ار یوسفی الان بو خلقک سرتری
عاقل ایدیسه فکر قلدی کی فتی بیلدی یوسفک [illegible] حرمتی
مونلر الده زاهد ایدی [illegible] تا که اکلاده بولا [illegible]
بلدکیم مونلر قمو اهل غرض جوهری قرقه ایلمش لر اعرض
دیدکیم بوغما ملک سرمایسین ایشونرلر هیچ اول جوهر بهاسی
ایدی باری رایکان سن الیمز مونلر کله برشما [illegible]
قصدله دیدی الومه سنه یوخ یوخسه مالی واردی [illegible]
کوهری قیدی بولادن رایکان اوزنه فتح ایدی کنج جاودان

اندی القصه بو کاردن اول قوم ۰ باغ فرزندن سرین بلبلی
بیلدی که تعبیر بودر حاصلی ۰ بودرر مفتاح کنجی یا بونک
یزدلر اندن برات قوللوغین ۰ قلدی دعاسن یحیی صالحلوغین
یوسف اندن کیتدی بیرزم خبریله ۰ کل نظر الله الا فی عبرته
عبرت حق در قولاق توت قمو ۰ ایشدلیدی بو حکایت ای عمو
ایتدی یامن یوسف اول کاه کهر ۰ ایکی یرکون اوترمدی مکر
وقلرنی طوترسدی ایتکه ۰ باصنوزلردی آکاهر ایتکه
کوزدی یوسف حسنی خیر ایلدی ۰ قرداشنه طعنه ایله سویلدی
حسن لسی ... یوسف بن ۰ قرداشی انصاف ایلت یری کی سن
... حق انده زهی حسن جمال ۰ سن غلام اولسام ... ستوزلردی ...
ویرمزایدی مکا عالمکز بها ۰ بحرله دیر زهی حسنی سنها
حق تعالی ایله یوسف کلدی کران ۰ دیدی اول ارام جان شاکران
بزم حقمز یچون کی من سنی ۰ قیلیم عالمکره خونر دفی
شکر ایدب تواضع قلدک ۰ اوزنی افتاده لردن بیلدک
قیمت ایتدک اوزکه چون بحرله ۰ بنز اسیر اولسکز کرکمش قهرله

یا ملاسن قیمت اتدک بنجه دن ۰ هم کورا سیر قلدوکی بنجه دن
چونکه قلدک سن اوزوکه خیر فال ۰ لاجرم چکدک کرکدر چوخ وبال
خیر فال اتدی چون یعقوب نبی ۰ قردلر بهتان اولندی اول صبی
یوسف اتدی خیر فالی کندوسیه ۰ لاجرم کوکی شمال اتدی بیه
بعضلر اوزکه سبب دیمش بوکه ۰ دکله دیسک ایدیم نزیه سکه
بر کون اول یوسف مکر بر بنده ۰ انه سینک قوتی بیر درمنده
اشتبونن دوکمدی بی کاه ۰ ویردی یعقوب فاتنه ایلدی اواه
خاطر یچون یوسفک اول دینی اری ۰ قولنه فاحیری اول دینی سوری
خالی دانی قوله جوز اتدی هنر ۰ ویردی یوسف خاطر یچون چوخ
حق تعالی قهر قلدی اول زمان ۰ دیدی یعقوب نبیه امان
عزتم حقیچون دین اول غنی ۰ بو سکردن ایرا یجز سن سنی
اوزکه لردن ایلم ای غلام ۰ تا بله اول قولک حالنی تمام
بنجه یتمش قولکرجو الملک ۰ بی کناه ایلکره سوکب سویلدک
بعضلر دیمش کی بو جوزه بلا ۰ یوسف اولوغچون اولدی مبتلا
حق تعالی دیلردی سلطان ایلیه ۰ عالی اولکندن عطمان ایلیه

01/01/2002

اوزله پروورده اولنشدی بو — نیجه بونی بلمزدی ای عمو
دردمندلر حالنی بکزیدی — مبتلالردن آگاه اولمازیدی
قوللرك حالندن خبردار اولمامش — اولماسن عاجزلرچون دستگیر
غربت اهلندن خبردار اولمامش — انده سندن بر نفس ایرلماسن
عاشق معشوق اودینی کورمامش — هم سلاطین مجلسنه کیرممش
جور ظلمك بله سندی دادینی — عدل دادك تا نه ماسن ادینی
کورمش بنده لرینك زندانینی — بلمش خوربت لرولك بهتانینی
دیلدی بکیان علام الغیوب — بلدورمه احوال آکا بز عیوب
تا قاموسندن خبردار اوله بو — سلطنت حکمندن اولکدین ای عمو
عدل داداینه قو ایش نکر — تا ینه کلمزدن اولکدین خیر ایش
بله حق قوللرینه نیجه که کرك — خلقله نیجه سلوك اتمك کرك
بو سببدن حق اکا قول ایلدی — قول ایدب خالقده مقبول ایلدی
یم دیمش یوسف تمانا ایلدی — دوشی کوردی حقله سوز سویلدی
سلطنت قلدی هرادن اولوبلك — انوکیچون حق اکا قلدی غضب
بو یدی کوکلنه کی خلق جهان — بنده اولالر بوکا بیر حوان

٢٢

حق دیدی اول قوللرم شرمساره اوله — اوز هوای نفسنه مایله اوله
سن ای قوللارینه اقول اکرم — نیجه علت برله معلوم الجرم
تا بله لرکی خدا وندی جهان — اکه یارلرلر بو نیت همان
نقصلر بونیله روایت ایلمش — یوسف صدیق بو سوزی سویلمش
فخر ابدوبن سوکر دیدی لرکون اوك — جدمز اولاد هیچ کنایه قول
اولمیدردی هم تا ابد — کلکدر بو سوز ارادن چکدی
غیرت حق عاقبت کوز تیلدی — بو سوزا بحون یوسف قول ایلدی
ان صندی دی چلب جوره تاد — داد بو نفسکر النیت داد داد
نیجه لاری بو کسلد اتمزدوزن — دوزده ایکن ایشکه اتمزدوزن
ای نیجه ازادلاری قول ایده — ای نیجه فخر اهلنی مقتول ایده
غیرت اهلنی بوده خور ایلین — غیرحقه خلقی معزوز ایلین
قامو بوبنده خطرلر جانه هم — خلق عالم چکدکی جور الم
جمله اشیادن مرکبده بوشوم — انوکیچون جاهلی اولمشدر ظلوم
تا بیادك سن بونكر ناتعلقین — بیلورسدك انده حور و خطلقین
حق رسولی انوکیچون سویلمش — نفس بلنك حق بلنك دیمش

01/01/2002

273 22A 21B

تا قیامت خلقی قیصا ایله ۰ آشنا اولمیدر شجاع ایله
ای دریغا کیم جهانده بولمیه ۰ سویلمز یوق اده الا عمل
تا کرکه توفیق حضرتدن اوله ۰ هر قلبه فضل اول سبحان اوله
کندوزین تا اینه نعتی ایله ۰ اول مقام ایرشه منزل آله
یا الهی قامویه توفیق ویر ۰ عالم توحیده سن تحقیق ویر

... کاروان بحر محنت ...

سوز باشنده کلدی عندلیب ۰ اوحی الله ان آیت فتح قریب
تا این نصر من الله دن مدد ۰ سن توفیق این الله احد
طوطی لرتک سندن شکر ... ۰ قصه احوالین حکایت ایله
یوسفی چون مالک الذی دا ایکن ۰ کاروانه دیدیکیم یوکلنسکز روان
قوللرینه یوسفی اصمرلدی ۰ حرمت ایله کوزه ده زنهار دیدی
ایش بیور بیله بو نفس سوکلمانی ۰ کورلم کی بیلرا اول رب غنی
غالبا بوندن بکا دولت کلور ۰ کیم بیلور بونه کشیدر کیم اولور
مصره طوغرو کیتدی القصه روان ۰ اورکه فکر قویدی دنکه کاروان
یوسفی زاشتن بیلدی دیلر ۰ بر قول الینه ویروب کوندردیلر

واردی یول اوستنده بر عالی مزار ۰ یوسفک آناسی قبریدی که تا ...
چون ایرشدی اول مزاره کاروان ۰ یوسف اوزین صالدی اشتردن روان
آتشی تبریزی قوچدی آغلدی ۰ حسرتیله جانی دلی طغلدی
ایندی آنا حالاك ایله بکا ۰ داغی کلدم زیارته سکا
ظالملر صتدی قرنداشلریمی ۰ کشتلر اوش بوندن داغی کوردم
بنده خلق اولمشم بو حضر مجال ۰ غربته کیتدم کیرو دونمک محال
آنه دن دوشدم جدای اختیار ۰ برصدن قبلیله بکا یوق دیار
آلوداغ اولسون وطندن کتدم آکا ۰ غربتک جوری قدم جانمه توبه
بوقی دیدی نوحه قیلدی بر زمان ۰ اغلدی خلق زمین آسمان
جشی برحقن دماغ بر صداغ ۰ جامع قدا اکی مادرینی الوداع
کاروان کیتدی القصه روان ۰ یوسف ایله کیرو قلبی غلا
یخدی کوردی یوسفی اشتر ده یوق ۰ بوکه واوله که ایستادی چوق
دوندی دردم کیرو قول بی اقتدار ۰ تاکی بوله یوسفی هر قنده وار
کلدی کوردی یوسفی کیم بیقرار ۰ بر مزار ترک اشنده اغلر زار
اشتردن اشوقه دوشدی چون اول ۰ یوسفی جکدی روان اول حاجی ...

01/01/2002

چشمله دیدی ای چقدوغی قول پهنز ∘ طوری دزهره سوزکی ساکه دیدلر
بر سبا لا اغیله اوزدی یوزیسه ∘ ایله کیمو قان باشی طاذدی کوزینه
طاذدی اولماهی برندن چکدی تیز ∘ حنبلی زجر ایتدی آکا اول با تمیز
الفرینه کیم کلورسه سویلدی ∘ یوسفه دورلو فصاحت ایلدی
یوسف ایدر یا اله العالمین ∘ بکا قول لر جوری ایدرلرکین
انتقامم ال بونلردن ای خدا ∘ بر برندن دن زمان ایتکل جدا
بو عجب لغو دوزتدی اولزمان ∘ اول حریزدی انتقام تا کیکان
تا کیمان بر ابن قیتری ضغناک ∘ صانه سیپن کیم عالمی قلدی هلاک
چونکه کلدی کوکردی یدی فلک ∘ زهره چاک ایتدی ارایزده ملک
یلدرم ایتدی هوادن بی دریغ ∘ بر برایله صلدی ایرو لیغ
چکدی خورشید اوزن ظلمت بردلر ∘ هم کوزمز اولدی بونلر هرذی کو
بر برندن کاروان اولدی جدا ∘ چغرشوب ایلدیلر ایتدی یا خدا
اول ملک دشدی سرامه یره ∘ طاقتی یوق کیم ایاق اوسته طوره
یاقین اولدی قوم اوله کلی هلاک ∘ چوق کشنک اولدی دلی زهره چاک
الف ایدر یا قوم بر سوزیله کوز ∘ قلدغو کوز فعلی تغییر ایله کوز

نه خطا ایتدی ارادن تا کیمان ∘ بیره ایردی بو قضای آسمان
اول قول ایدر یا مالک سن ایلدم ∘ یوسفه بر نیجه قاتی سویلدم
کوزدم اول قنبر اوسته دشنیولر ∘ بر سبا لا اغیله اوردم سن معد
اغلادی بر کز کوکه ایتدی همان ∘ بو سیاست قیتدی بودم تا کیمان
چونکه ایشتدی مالک اول سوزلری ∘ اورطردی یوسفه کلدی همان
اوپدی ایلنی دیدی ای نور چشم ∘ حق سوکچون قلدی ایشو قوم خشم
حق رضا سیچون بی عفو ایلکل ∘ بیر وسیله خوشدل ایله سویلکل
قامو سی اول قوم زار قلدیلر ∘ باشی قویوبن ایغینه کلدیلر
بیره یوز سوردی قوکیجی اولو ∘ عفو قیل سوچوموزی ای سوکلو
یوسف صدیقه اولدی کوکلی نرم ∘ حضرته طندی یوزنی بالطوف کرم
دیدی کیم یا کاشف ضر و بلا ∘ توبه بودمک بولاری مبتلا
کرچه ایخیتدی بونلر سنی ∘ عفو قیل سن فضلنک ایله الهی
بو مناجاتی قلدی اول عزیز ∘ ظلمت ایچلدی کیتدی بر تیز
نوره کلدی ظلماتی کیتدی حجاب ∘ عالمک رفع اولدی یوزندن نقاب
قشدی یوسفک بونلر ایا غینه ∘ اوشدی اول قوم صونک هم صاف

یوسفه چوخ چوخ عطالر قلدیلر ٭ یوبلادن کلی مخلص بولدیلر
مالك ایدنی اول قوم پیر جوان ٭ کورنه حالت چکدی سین بو زمان
بیله سز کیم یوکشی نه کیم دیر ٭ غافل اولمك بو ولایت ایشیدن
حرمت ایدك بوکا شمدیدن بری ٭ تا مکر الجنیه اول بولادرو
اولو کیچی اول قوم کلی تمام ٭ جان دلدن یوسفه اولدیلر غلام
کیدی مالك دن مرصع طونلری ٭ الله بندی خادم اتدی انلری
خیر طغلری بوینی کاروان ٭ هر بری کوکلی فرح خوش شاد

... آمدن یوسف علیه السلام بمصر

سوز کلکی سوز لمه ای فرخ جان ٭ قلدی باد اجلی سنی خزان
سویله ای طوطی جان سوکلی ٭ قند مصر یدن حکایت ایکل
نیجه کوردی مصر اول حق سایه‌ی ٭ نیجه صاتلدی جهان سرمایه‌ی
نیجه مصر اهلی قرشو کلدیلر ٭ حسنی کوردیلر حیران قلدیلر
مالك ایلن دخی اولدمه مکر ٭ مصره کوندردی اوکدن خبر
کیم کتوردم اوشته بر طرفه غلام ٭ ای کونشی یوزی یوزندن ظلام
کوکرما سوزلر اوکچون بلالر ٭ تخت تاجی خوش مرتین قیلالر

خوش

خوش مرصع طونلر و زیبا حریر ٭ هر سرابرده مرتب دار کبیر
کرسیلر قوندی مرصع هر کیا ٭ اسب تا پیلر بوکنش بیدم سکی
مصری خیرکاه اوزره چتری اوردیلر ٭ خیمه‌لر اوستنده ایوان قوردیلر
طردی بر دیوان عالی بش بش ٭ کوروشش بولمکی عالمدکیش
براغج یول قلدی بولنا مصره چون ٭ مشکلی جانبری که کلدی دو فنون
بشر شادیلر ندا قلدی روان ٭ مصر اهلی اتمکه پیر و جوان
یوسفه قرشو چیقه میر و وزیر ٭ اولو کیچی ارو عورت کبیر
دروان اغزنده حاضر طردیلر ٭ یوسفه قرشو قوصف قوردیلر
پادشه اولدم مکر تا ندی ٭ اولو فرعون ایدی اولو خاندی
اندن اوزکه قامو قرشو واردیلر ٭ انتظار اولوب حاله طردیلر
بوتله کلشدیر قصص اجر خبر ٭ خلقی مصرلك الله قرشو کلدیلر
جمع قلشلردی درت یوز بیك غلام ٭ هر بری حسنیله بر بدر تمام
باشدن ایاغه مرصع طونلری ٭ صانه سین کل بر [illegible]
بلنلر قصدله زرین کمر ٭ یوسفه غالب اولهلر تا مکر
مانه رولر صف دتوبن طردیلر ٭ تا کهان ایردی محافه کوردیلر

01/01/2002

ملك اوگنجه یوزردی جانله ۰ درت یگی اصحابی خوش ارکانله
درت یردی هم نگار خرمشی ۰ هیبت الوار بولدی گورن کیشی
تدریله اینی گوردی آفتاب ۰ گوکلی یوریه چکدی عنبرین نقاب
دیروان اغزینه چون طور سوزلر ۰ مالك الله وارین گور الحمد لر
یوسفه ملک یوزردی اولزمان ۰ ال نگاری یوزردن ای جان جهان
ماه رودن چونکه رفع اولدی نقاب ۰ صانه سین چقدی بولتدن آفتاب
دشدی اتی خلق عالم جانبه ۰ حیرتندن وارمزلر یانینه
گوندوزندن دیرتك محو اولدلر ۰ اول طرفلر قامو حیران قلدلر
مصر اهلی مشغول اولدی تمو ۰ شهرسان اولدی بو قوللرکی عمو
خلق عالم الله صندی سوبش ۰ اقنا بیدی بولندن چقدی بو
بلدلر چونکه یوسفدر بو جمال ۰ دیدلر زهی تعالی الله کمال
سزدودن حسنینه قلدی آفرین ۰ دیدلر ذی صنع رب العالمین
یوردیلر شولی اوگنجه یان ۰ قصره اوگنده ایلدی اول صاحب بیان
سایبان آلتنده تخت قوردیلر ۰ مصر خلقی قرشوسنده طوردیلر
هر نثاری یوردیی صاغ صول ۰ کیم نزاده چقدی بو شاه اصول

حسنیله

۲۶

حسنیله اوصافنی مدح ایتدلر ۰ ابحیوان حضرتی قربان ایتدلر
بشنه و خندانیله یاقوت تر ۰ منبع ذریتیم اولمش شکر
زلفنك هر قانی یی مسکین کمند ۰ هر کربیمی بر عاشق جانینه بند
غمزه سینك بحری چون افسون دی ۰ زمره عشاق اکا مفتون دی
قامتی سرو یعنی جدن اعتدال ۰ اول نهاله ایرمسون یارب زوال
اول منادیلر بو وجهله مراد ۰ اتمدیلر فی الجمال حسنن انه لواد
بیر سلاطین لر بهاکس اکا ۰ ابن یتیم قالسین شیمدی کمی
دیدیلر بیلك قبه دن بیلك قبه تم ۰ داخی هم بیلك ناقه بیلك دیم
داخی بیلك دیبا حریر بیلك ادیم ۰ بیلك قصب بیلك تاخ ناتم ای کریم
بینه بیلك یاقوت صرخ بی سرانج ۰ داخی بیلك جتر بیلك ایوان کاخ
بیلك اختر بیلك اشب استر تعل زر ۰ بیلك غلام خوبرو وهم زر کمر
بیلك کنیزك که بوحسنله منم ۰ بیلك یوك ابریشیمه هم کیم غنم
قامو وجدن بیلك بیلك ایلدیلر بها ۰ اقل مصر ایتدی زهی حسن بها
بو بهای لوك بر کیم گوریدلر ۰ بیکده بر بوکه بها اولدو نزد
دیدیلر مصرك طلوسی بیدی ماله ۰ بوقمو اچنده کی اقل عیال

01/01/2002

قیمتی اوله مرزبد پشتک • اول کوزلری شاهی تختا پشتک
یوسف ایلدی کوکلی ایچنی حزین • بو خلایق ایغو ربدن کندزین
بو بهایه دکمرم من بی کمان • بو سزیله یکلور بوللر یمان
چون بهاسی اولدیم طوقز درم • اولمیاسدن دخی عالمده کم
اولیسی چون قلدی حقدن اول حلیم • اکا الهام ایلدی حق علیم
یوسفه سریله حق قلدی ندا • اولمیاسن کیم ایدت اولدی جدا
کاه قرکیل حقایت اندیلر • کورکوبن کیم بهایه صتدیلر
اولو سویلمش ایدک اولدم بن • انوکیچون خور قلدم سنی بن
خدی چون کندو نک انصاف ایلدک • قاموللردن عاجز و خور دیدک
چون تواضع ایلدوک اکرام ایله • کور بوکون لطف و کرم انعام ایله
کندوزک اننه بها قلمش ایدک • انوکیچون خور اولدی قلمش ایدک
شیدکی کی بهاسن ایلدوم • کورکی نتدم سنوکیله نیلدم
برامن خلق عالم قیمتک • نه فلک طاقینه حمدی زینتک
تا قمو عالم بیلالر سو بسو • حق قلدرن ایدت بولاری سونو
اورکه کیمسه ایه بلمز سلطنت • زوره له کیمسه الامر مملکت

دت

٢٧

دخی بر دیله اولو لق اولیجق • کندو زلفن کسه عزت بولیجق
بچه عزت اهلی خوند ایلمز اول • دیلسه سلطان محمود ملک اولز اول
بچه لاری خوند اکمز عزیزی • اکا ذلالر قیشنده رو قتدر عزیزی
اوخشکل بیر یجعل الله ما یشاء • والرمنی اول خصلودن اکی شاه

ابده لار داذن مالک یوسفه • و مشتری شحت بیرا داده

چون منادیلر ندا قلدی بسه • فتنه دشدی اول زمان مصر اهلنه
بر بر نن مشتری اولدی قمو • ایشدوب اولدی قضیه سن او
چنجر خوند دلال ابن المشتری • مشتری اولدی اول بر قره
دیدلر عشق واز دو بریلی بریدن • مشتری اولطغه اولتز بیسن
بیری بیری کلم واز دنه هان • مشتری بیجان دلوت بوزملا
مصر خلقی قامو قهقه کولدیلر • اول قریلک یاننه بغلدیلر
قاخدیلر آه که کیم ادی حیا • مشتری اولوق بوکه سن نه ودا
هرحالیدی مکرکیم اورقی • انوکیچون اولدی جاندن مشتری
دوزد له آه اولدی اولیپ دنت • بچه ذکر اهلی کیم کورمه سن
چرخ نه دن یجمز اهلی الله • اهل مات الیز بچه ذکر زیاده

بیره دن دیدیکه ای بیچاره لر ○ حضرت حقدن قوق اواره لر
سیز نه بولور سیز بو ایشك حالنی ○ نه بولورسیز اول قولك احوالنی
نه کیشیدر بیره دن کلور دیرا اول ○ سیزمی قوییدوکوز الك ادنی قولی
یوسفی زاده صلدوکوز بو کوت ○ طوکی اولا بیه سن فقیره هم دکی
بوکا خطر ایله چکیدم سن ات ○ او کا ریدی شاید اول رب غنی
دور کلور اولسه سنم اولیدی اول ○ آخر اولسه سز قرا وشه سکا قول
راضی اولدی قالو بو قوله بولاد ○ مالك دور ایله راضی قلدیلر
حضرته دوندی بودیکی اولو بیره‌له ○ اکدرای قالو المقصود ویرت
سن بلورسین یا قسیمین ای ذا الجلال ○ خلق اراسنده سکا ویه بیره ملال
قدرت حقدن تراده وطوردی راست ○ بیره دن ایدن یوسفی اذان ست
خر اهلی قالو بولدی خرسند ○ بو خبردن مالك اولدی قراد
بیره دن ایدنکی ای مالك قوله ○ سن غله یوسف سنم ختم اوله
کل برو بیچی اقاله ایده رم ○ سن مرادم بولدم الحمدی کیدرم
بن اقاله ایلدی بیچی همان ○ ویردوکین الدی کیره کیتدی روان
اول فری کیتدی فراغت ایشنه ○ دنشدی عالم یوسفك تشویشنه

مشتری

مشتری اکا میرو ودیر ○ اول عزیز مصر کیم ایدی عزیز
اختیار ایدی بو اتك مکر ○ هم وزیری ایدی غایت معتبر
اوزا ادی قرسطابن فرح ایدی ○ اول عزیز صکن دیاتی اوخردی
کلدی اول هم مشتری اولدم تمام ○ دیدیلر سن وار یکن بیره حرام
دوندی دلال ایدرای شاه جهان ○ بو غلام پاك دوز جان جهان
بر لطیف بر تحف بر ظریف ○ بو خدمتکاره لایق بر حریف
سیم اندام بغایت ماه رو ○ بر غلام جعد مودر نیر خو
سندن اوتکه قیمن سیمه داقی وایتز ○ سکا لایق در بو خیزه یا عزیز
اول منادی بوسکل قاتنه طوردی ○ دامنن طتدی ایدر ای شیردل
بر کرم قل بو نیه قلیه سن ندا ○ قول صاتارم دیوسن ای مهپارا
عین حق قورخرم بر کاه ایله ○ شمدی بو غوغای تار مازاین
بن مسادی دیدی بیچه قیلم ○ سن نه درسکل باری سویلیلم
دیدی چاغرین صاترم بر غریب ○ بی کسی یار حقدن بی نصیب
آنه سندن بی سبب دشمن جدا ○ چاغرور سن بو قولك ای کدا
دوندی دلال ایدر ای شاه جهان ○ نه روا در اغلیوسوز ای غم جان

دندی کورنشدی اول نور قمر ∘ بعض سلطان اول نور سحر
کلندی دنشه خلق سیرینی ∘ ظاهره کورنشه اولدی صورتنی
اتی یاتت سورادی اول قیزی ∘ انه قاتنه قز اولنمزدی سوزی
اتی دنشدی رو بره اکا ∘ سن کمی دیلارسک دیکل بکا
دیلدم اوکا کیتسه ویرم سنی ∘ سندن اوغته دیکل بابا جانی
اول دنک چون کیجه کوردی اول کاز ∘ صبحدم اعلا دی طوب نازنیاز
اولحال کلیکی خرق اولیشدی ∘ عشق اودینه جانی صالشدی
تلمسنی کورتلنه انک چون چند ∘ حسنی عقلی سن المز سنه بند
اتی ایدن قزم نولدی سکا ∘ کرلمه طغری سوزلرک دیکوبکا
قیز سوزینی اتسینه سویلدی ∘ اتی حیله تعجب ایلدی
ایدر ای قیزم بو حسن و صوف ذات ∘ مصر سلطاننه بوحدر بوصفات
برحریف ابتر کیشیدن بدلقا ∘ خمر کشمش دولتنه یوخ بقا
بو عجب دندم قیزم سن سویلدک ∘ بونه وصفا اولور حجت ایلدک
اونا ایه سکر بو خیال انک اوله ∘ بکر قلی بودنن شا یدکیم بله
قیز دیدی کیم ای بابا عین الیقین ∘ کورمیشم محبوب رب العالمین

رحم اولای ایلک بو نیله مراد ∘ وصفکی سن دیلرم ایدم زیاد
اول صفانک طغرسین دیکلیکه ∘ تا کیم اول خوجه مراد ایله سکه
دیدی چاغر کیم اولورم صدیق حق ∘ خوان حقدن جدی انک الترسبق
اول ذبیح انه اول ابن ذبیح ∘ کلدی جدندن انک بر قبیح
اول حبیب انه اول ابن خلیل ∘ کیم اولور ساتره خورد لیل
دندی دلال ایدی اکا حق سایه سی ∘ لطف حقدندر مالک سرمایه سی
بونه سوزلردن دیدک ای اصل پاک ∘ دمنه بو خسته عالم اولور زهر چاک
کیم اولا صاحب خلیلک نسلنی ∘ محو ایدن دردم حق انک اصلنی
کوردی بو نسخه کیم او جان اول حرات ∘ سویلیما کل دیدی دلاله جواب
دیدی کیم وار سکه قویدم بن سنی ∘ حقه طپسندرم بکا سن بنی
دندی دلال بنه ایلدی مراد ∘ وصف حسنین بو شکل قلدی زیاد
اول ابنی منتظر دیدی مکر ∘ یلک ایچون حسن بو شکل دخی
چون شندی بو صفاتی سویلدی ∘ اول ولی دن دیله خوش الدی
اول کسن بو واقعه کورنشدی ∘ الی صندی وحالته یورشدی
قیزی ایدی اوله بن شها نکن ∘ فاطمه سیدین اول ولایة ناتکن

01/01/2002

اتی

آتی تعبیر ایتدی طوردی بر زمان ۰ دیدی قیرقوم صواب اولدی همان
بر ونر بیرق واردر ایلک خبره ۰ بیر حلوی نوجوان جعد مو
وصفات اندن بولیوش بیم حال ۰ اکا دیر ایکی سنی بی قیل قال
کیم بولور که شاید اول سلطان اوله ۰ ملک و مال تاج و تخت انکا قله
قیل رضا و ویر دید روان جانیله ۰ نامه یازدیلر عزیزین جانیله
کیم قیریغ ویردم کتوروه تاخان یله ۰ بر کون اکیچ بو زمان ایلچی کله
حضرت سلطانه ایلتدی نامه چون ۰ دردیلرده کو بیچون همانه چون
چون دونلدی حکیله یراق ۰ ییلک کشی چکدی روان ایلو یاق
وارین لعل زرلر ایله کاتوردیلر ۰ برایکی یول شهر مصر چون یتوردیلر
قرشو چقدی اکمزه میر و وزیر ۰ اول عزیز ایله بله صونی [illegible]
چونکه بونلر و بریره ایردیلر ۰ ایکی جانبدن تماشه اوردیلر
بر زمان اول یرده قلدیلر قرار ۰ اول زلیخا دایه لاریه صوردی
قنی سیدی بونلرک یارت خبریز ۰ ایدی مادرک بونلرون حالی تمیز
دیدیلر کیم اول [illegible] ۰ چون زلیخا بر نظر ان کوروب
آه قلدی باشنه چلدی روان ۰ حقلی زایل اولدی دوشدی بر زمان

تا نه کوردوم ایرکلدی فاطمه ۰ وقت عمر [illegible] پریشان دلی
بو دکل اشن کوردوم جانن یار دیر ۰ عاقبت قلدی کوکلمه [illegible]
قالمیشدی دردی ایچنده زار زار ۰ کور حکایت یوسف [illegible]

[illegible] زلیخا [illegible]

کلدک اوشبو حکایت دنکه ۰ ایدیم سوزی [illegible] شهدیک
چون زلیخا بلدی حسن و صوفیجال ۰ یوسفک دردینه اولدی مجال
دیدی شاید بر نه تمام اوله ۰ او بیچون کوردوکم اول جام اوله
دیدی دالی اوقون کلسون بره ۰ نیچه دیر تا من صورتم اول ماه رو
کلدی دالی ایدنا صاحب کرم ۰ یوسفک وصف جمالی صورتم
نیچه در بو زینه حالی وار میدر ۰ اوکدوکو نیچه هم جمالی وار میدر
پس خدا بیلور حالی نیدر ۰ اول کهر دیکدی بیلک حالی نیدر
عارطیدن نیچه بالمش سنی [illegible] ۰ اول نشانی سن بکا ایله بیان
اول بیان ایتدی بو نا کیم سویلدی ۰ اول زلیخا آه قریاد ایلدی
بیر خزیمة بین کوندردی خبر ۰ اول [illegible] اول قلی باسی [illegible]
چون زلیخا کوردی بلدی عزیز ۰ ایلدی در حال اول [illegible] تمیز

01/01/2002

هر نه کیم مالك دیدیسه ویردی اول ٭ سوزنی ردّ ایتمدی قلدی قبول
اولوکیجه قلدو عیش وقتنی تمام ٭ مالکه ایرشدی جمله و السلام
مالك ایدرکه بو وقت ازدورد ٭ قوللره اول سوزی عزیز بلدولر
کیم صاتدی اول زلیخایه روان ٭ راضی اولسن بو بهایه بو جوان
بر خزینه لعل و اینجو اولوتان ٭ جان دلدن سوقله شاه زمان
ویردی بیک عنبرجه زرین اولو ٭ ویردی بیک خلخال زرین دردمند
ویردی بیک تاج مرصع زرکمند ٭ قامو یوسف جان ایچون قلدی نثار
مالکه ویردی عزیز اوش بونلری ٭ راضی اولدی بیعه اولدرین سزوری
یوسفی اول بیعله عقد ایتدیلر ٭ ال امانت عقدی سزع ایتدیلر
یوسفی صتدی النوب اول عزیز ٭ بس زلیخا قتنه کتدی تیز تیز
چونکه زلیخا کوردی اول ماه یاسمن ٭ بولدی اول دم دیدیلنك چاره سین
دید بودر اول کوردکم طرفه بن ٭ دیدی بودر کوردوکم شمس و قمر
حق شکر ایدی کوکلنده نهان ٭ دیدی منت سکا ای پروردگار
اول عزیز ایدر زلیخایه ای یار ٭ بوکا اکرام ایله سن زلیخا سن
شاید اندن منفعت ایره بزه ٭ یا اولادا ایدنوز کندو بزه

اول زلیخا ... ای حق سایه سی ٭ نور چشم یوسف جهان سرمایه سی
هر کیمه ایلدن عزت اوله سن ٭ اکا تقصیر ایتمه سن کیم طاقه سن
ویردی اولدم خوش مرصع طاللری ٭ نو علته او کینه ... خوشلری
قلدی او حجره نك عزت اکا ٭ نه نوازشلر قلورلر تیجه سکا
ویردی کوهر ... مرتین دولتی ٭ ... اولاج
اکا لایق ویردی بر ذی ... ٭ حقیقه وار دی له یاقوت ...
تخت زرین لوتنه قلدی خانه ٭ سیز زر جلدی نعل یایز
قامو اسباب مرتب قلدی خوش ٭ بانقدن ای اعجوبه لعل بوتر
اول ذی که انا قتنه کتدوا اول ٭ جامه و فاخرلرین کیدی بول
تاج زرین باشه قویدی مکر ٭ واردی ... بر سرین کمر
ایکی اتك بیلنه چلیدی ٭ اله برجو کان خود کیدی
بر ایچه کجی قوین سورب دولن ٭ کیدردی قرداشلری اله اول
بنه اول رحمه دوزندی کندوزین ٭ دوردی قرداشلر نکلنه اوزین
بنه قرداشلری صاتتی غلام ٭ اول زلیخا اکا ویردی تمام
کیدردی صحدم اول کرکلو جان ٭ انجی دو سجه یاقه شاد مان

31A

30B

قونتک یاتینه اول قوللار ایله   اوخلاتردی اوینلب قولار ایله
اوه کون اوزته کلور ایردی حیله   یوسفی اول قوللار له خوش شاد
چون کوروردی اول زلیخا یاتینه   صدهزار قربان اولوردی جاننه
یوزنی کرد غبارین بیچه یاد   اوز الیله سیلر ایدی اول نگار
تخت اوزره دوزدوبن جاینی   اوز الیله یوزدی اول پایینی
ایلدی مصر ایچره داغی ای عزیز   بوله سنه باکه قلدی اتفاق
بونچه کیم تن سکا حرمت الیرم   خلقه لطفیله سونکله سویلرم
سندن بردم منکا قلغیل نظر   هیچ قیزینه غم دکل ای سیم بر
اول زلیخا بیچه کیم سویلر سوزینی   یوسف انده قویمز ایدی کندزینی
درجه یوسفه اکا قلماز ایدی حیله   یا ایتر ایدی اول زلیخا روز لیل
چاره بولمز ایدی بولدی درمانینه   وار ایدی خلوت ایلاک یانینه
بیچه چیم خلوت ایچره ای اول   عشق ایلکینه اولیشدی مبتلا
یوسف ایزدی اون سکز یاشینه هم   اول زلیخا چاکر ایدی درد غم
یوسفک درد دیدن اولدی قرار   التفات اتمز ایدی اکا شهریار
یوسف صدق بلور ایدی بو فن   اکا مولای حرام اولدو خفی

اوتورولدی اکه کیم ویر جواب   دیلمز ایدی کیم نه خیال ناصواب
اول زلیخا کرچه سویلردی اکا   بیر باخوب سویلز دی اول یکه
هر طرفدن سویلردی اول بونکه   بو قلاق طوتمزدی هرگز اکا
بیلور سوزینی کیم فساد   سویلدن شیطان ای ای اختیار
اول زلیخا کوردی یوسف دیلمز   عاجز اولدی نیلدوکین بیلمز
درد دتی یکبان قلدی آشکار   دامنی طتدی اغلدی زار زار
ویر سرادوی بیم بکیر الوم   سکا بوادر سونزم ای جان دلم
یوسف ایدی زخاته نیته کم بکا   بو ایشیچون تن رضا ویرم سکا
چونکیم شوللرک بکا قیوه حق وار   نه روا دور خاینی اولمقلق ای یار
خاین اولان ادی بولمز فلاح   بکیرک اول بر حیا نیته صلاح
کوردی کیم اتمادی سوزنی اکا کار   نوخته قیلور اغلدی بس زار زار
دیدی چونکیم بوکا اولمز بولنه چار   قیلیم سوزومی یوذر آشکار

چیله کوردن زلیخا یوسف علیه السلام

چونکه نومید اولدی یوسفدن نکار   چاره بولمز دیه اولدی قرار
برقری عورت بوکا همراز ایدی   حیله کار شیطاله همراز ایدی

سربوز لیخا اکا بیر سویلدی ۰ دردی دللردن حکایت ایلدی
ایلتدی اتاذ ویکین یوسف اکا ۰ باشدن آیاغه دیدی کیم اکا
اول قری ایلدی قاریمه صبر قیل ۰ بر حیله قیلغم اکاسن بللو بیل
کیم نکا الله قیلسه مدد ۰ باغلر ایدم بن اونک یولین بند
اول زلیخا قاریه قیلدی ندا ۰ بار اتم جام سکا اولسون فدا
ای کرکه الحمد بتدن بتم ۰ ایو ایشی بیتور سکا قربان جنتم
اول قری الدی قرا و انسم زر ۰ سیم زر دن کیم قلور دایم هنر
قصردن بر خانه بنیاد ایلدی ۰ اول عجوبه کورکه تیدی شیلدی
قیلدی جامه سراسر اول اوی ۰ اول اوک بنیا درین قیلدی قوی
یوسف اول زلیخا صورتین ۰ یازدی زرجام اوستنه سرخ قیمتین
توقی تخت هم یمین هم یسار ۰ جمله سین قیلدی مصور زرنگار
صانه سین یوسف زلیخا دوزهان ۰ قوجشوبنی یاتورلر بیکمان
قیلدی اول اوده بر ارغون زمین ۰ الا اول صورت یازلمشدی همین
ول اوی اتده سیوروب سلدیلر ۰ اکا ابریشیم خالیلر سردیلر
یوسف ایچون دوشدیلر بر خانقاه ۰ تا قیله صحبت بونکله گاه گاه

بغلدیلر بر مرصع تخت زر ۰ جمله سروارید ایله زرین کمر
خوش معطر قیلدیلر اول خانه نی ۰ اوتنه دیلر انکه اول جانانه نی
تخت خوش زیبا و تکلفلر صالدیلر ۰ چونکه اینی خوش سیوب بسلدیلر
بیری قاپودن ایچاره اول مقام ۰ آهنی پولاد بندن اولمش تمام
انده دیلر یوسفی انده روان ۰ تا دوشه دامه مکر اول نوجوان
یوسف اوینر قوللر ایله شادمان ۰ چونکه سنده یان دلدن خادملن
قوینی اونلر شادمان اوینر بولر ۰ یوسف ایرمکچون کلدیلر
ایکی بیک ایردی شنا بیله روان ۰ تیز ایرشسون دیر زلیخا بو زمان
تازی ات الده مرصع اسنه زین ۰ بیله کوندرمش در کلو الترین
یوسف انده بندی اولدیلر سوار ۰ بیک ایله اول قوللر او کنجه آباز
دوندی چونکه قاپویه کردی ایچاره ۰ ایشد اندی کل عجایبلر بیرو
کوردیا مثمن بر ابره هفت در ۰ هر بری نوع بندی زبر زیب بتر
بلدیکیم دم ایلشلر در اکه ۰ دیدی یارب قولسز جان بوکه
گافر بندی طغور قیلدی روان ۰ عقد بند ایتدی الیله نوجوان
کندو نفسندن ایدرم نه چاره بن ۰ راضی اولمیم صد یان اولورسن

قلدی حق وکلی اول اعتماد ٭ دشدی لابد تهمته اول بی مراد
نیجه کز سهو ایتدی یوسف بلدی ٭ صکره پشیمان اولوب اصحی قلدی
حقه قیلمیدی توکل اول زمان ٭ کار قیلمزدی اکا مکری زنان
چونکه کندو نفسنه بل باغلدی ٭ لاجرم آز کلدی چوخ چوخ اغلدی
غافل اولمه ای برادر زینهار ٭ اوله کور کوکلکده سن معتمد یار
تا کی طارلقدن سکا اولدی یار اوله ٭ سن دوشنجه اول سؤال اول کال
اعتماد ایت حقوکه فی کل حال ٭ تا ایرشوکه هیچ ایرشمیه زوال
حقه اولمز پشیمان اول ممتحن ٭ بی توکل کیمسنه حقی بوله ممکن
یوسف ایتمیدی توکل اول زمان ٭ بولیشیدی اول قضا سندن امان
چونکه نفسی ایتدی اکا طاقتی ٭ لاجرم اولدی جهانده شوبله قاتی
کوردی حنظل یصانمز بر مقام ٭ باغ بیتوردن خبر ویرور تمام
غنده اوسنده زلیخا اولر ناه ٭ یوسفه فرشتو بیلدی شادمان
مرحبا دیر ای کوکل آرامی جان ٭ اولمسون سنسز بکا جان جهان
جانده کاز ایتدی غمک یاره سی ٭ اولورم اولمزسه وصلک چاره سی
اوتوب یوسفدن اول یوزی قمر ٭ یوزینی دیواره دوندردی سکر

کوردی اول صورت ایدر بالعجب ٭ بربرندن بوسه ایلرلر طلب
یوزی دوندردی اندن بر یکا ٭ کوردی اول صورتلری قلدی تکا
یره باقدی اوتوب اولدن اری ٭ کوردی یرده قالو اول صورتلری
سقفه باقدی اوتوب اندن روان ٭ کوردی سقفده اول صورتده دمترقان
عاجز اولدی باخه بلمزدن یکا ٭ بوخجا لتدن قتی قلدی طکا
دکله بونده بر لطیف خوش نکته واز ٭ شرح ایدم شمدی سکا ای شهریار
اول زمانکیم کردی یوسف قابودن ٭ بلدی خالی نولسز ای بوالحسن
بی توکل دعوی قلدی درد مند ٭ حق تعالی قلدی ای سبده
چونکه حقدن غافل اولدی بوفعلن ٭ لاجرم ایردی اکا مکر زنان
اهل دعوی بولمنه هرکز خلاص ٭ کرچه اولسه حق قتنده خاص الخاص
یوسفدک کوکلینه دشدی بر خیال ٭ زهی صورتکیم ایلمشی بی مثال
نیجه کوندزیدی بیلدی مکر ٭ قلما سندی اول زلیخایه نظر
چونکه حقدن بو خطر ایردی بوکه ٭ بخشدی اغلدی یوزنه قلدی صکه
اول زلیخا باقدی چون میل ایتدی بو ٭ جاننه دشدی بلالر کی صو
چه قلدی حاصل اولمز مراد ٭ هم نظر دندرر قمو درلو نسد

34B

چونکه کوردی کوکلی بیل الدی ٭ لا جرم کیم سونه کلدی سویلدی

هم بوبنا یوسفلره طوتدی الینی ٭ اکا قربان ایلدی جان دلینی

یوسفه ایدرکی ای سیمین بدن ٭ حق سنی سیمین بدن قلمش نه فن

بو جمالی قلمش یرده سن نظر ٭ بو جمله قدرتدن سن ای کاه کهر

دیدکیم اولچون اگرمم نظر ٭ تا قیامت قوییم سن کار کر

دیدی یارب نوله اوسم یا یکی ٭ خدمت ایدوبن سوردم جایکی

دیدی حقدن قوجم ای دردمند ٭ چکدوم حکمله سلاسله قیدبند

دیدکیم اول عارضکده خط خال ٭ خوش بلوبدر بن لو یرنده کمال

دیدکیم اول قیرایچنده جو بریق ٭ خط خال زلف اولور ای بو حسن

دیدکیم زی صورت حسن کمال ٭ کمال ذات قلیدی زوال

دیدکیم اول حسن صورت بغلیان ٭ بویله تصویر ایلمش شاه یمن

دیدیکم نوله بو بویله شاز کاد ٭ اولیا یدك بر دم ای سوکلو یاد

دیدیکم خلق ایدن اول پادشاه ٭ هر عمل قلنسك اولور طلعه کواه

برده اولکیم حق مولا عهدو بال ٭ بو دن ناکاه ایشدرسه نوله حال

اولدی زلیخا ایدر ای جان بارم ٭ بو لنور بو ایکی ایشك جانه

بو دم

35A

۳۵

بر قدح شربت دردم نه تاك ٭ ویوبدم کلدی که خوش اولور هلاك

حق یولینه اجه ویرم کنج مال ٭ چکمیا ورا خرتده بر زوال

اول زلیخا اجه افسون ایلدی ٭ هر طرفدن یوسفه سوز سویلدی

مایل اولدی یوسفك کوکلی تمام ٭ قدرت حقه نیلدی کور ای همام

ایکیسی داخی همت ایدیبن ای که ٭ ایشد ایمدی قصه ایدم سکا

اولمشیدی ای قرداشی اله ٭ اولمشیدی یوسفلره حال تباه

اختلاف ایتمش مفسرلر قوی ٭ سوز بو کیشیدر بوراده ای عمو

بزمن اول بوهله حقدن بر مراد ٭ اول دکلمش سیدی قویشدی فساد

اوزرا دکیم ایکیلر دی سؤال ٭ هم جواب اولمز خولی محال

دیدلرکیم چونکه بیغامبر در اول ٭ بر آنرت ویردی رضا وسته اول

اهل دللر بویله ویرمشلر جواب ٭ کاه جواب اولور خبرکاه صواب

کاملشدی وایدی بونبوت اولزمان ٭ بیر ایدی اول عایله بوده هان

اولکیچون فکر کج قلدی خطا ٭ صکره دن قلدی بنی یه حق عطا

اولکریم لایزال اولدوغی ٭ عفو ایدرن اندیشه ناکر دیغی

کرچه اولده قلشیدی فکر بند ٭ دنسد قدرت ناکهان قلدی

01/01/2002

توبه قلدی اول قیلردن در زمان ○ عفو قلدی اول خدا و نه جهان

دیدن یوسف م برهان خدا و کرختن از زلیخا

چونکه زلیخا بلدی یوسف سوزین ○ در زمان قلدی مهیا اوزین

بتر باغین یوسفک شندی عیانه ○ تاپدی باغینه اک اودی روان

عالمی علودن ایزدی بر ندا ○ خشمه لا تقربی ادی اول خدا

یعنی دنیا غل زنایه سن یقین ○ خشمه اوغرارسن ای شاه امین

یوسفه چونکه ایرشدی بو ندا ○ بدبدن تنی اولدی جدا

تقوا اوزدی خوفله اول صفحه ○ صانه سین کچه اوده یندی باد روانقه

اول زلیخا قلدی خبران اول زمان ○ اوروطردی قاپویه چقدی روان

ید قاپو یوسفه اولدی کشاد ○ یوسفی قودی روان اول نامراد

طاتمی ایتکن یندی ارد نقدانکا ○ دامنی دندی کیرودن ایشبو نک

اول کیرودن بوابلرو قلدی زور ○ دامنی ایرلدی کیرودن بی قصور

بعضلر اوزکه دیمش برهان حق ○ صلدی اولدمدن بولای بو القلق

اولزمان کیم اول زلیخا اهتمام ○ ایلدی اول شیحقون ای بندی تمام

جبرائله حق ندا قلدی روان ○ تیز ایرشکل یوسفه ایشبو زمان

٣٦

اکا حوزر نظر ایکر دائم ایلدی ○ یوسف عالمده بدنام ایلدی

صورتیله مکن دشدی اول بری ○ سن دخی بدنام قل صورتلری

انده یعقوب نبینک صورتین ○ قل مصور شول کیم تخمیر امین

برجدا طقتی الندن تند فالک ○ ایله صکنم عالم ایلر هلاک

بیله لر کیم صورته یوق اعتباز ○ صورت اولدی کیم قلله پرورد کار

جبرائل اندی مصور قلدی تیز ○ قلمق ایچون حق باطلدن تمیز

یوسف اندی میل اهتمام ○ کوردی اول صورت مثلم خوش کلام

انکی دیمش هوادن موج اورز ○ هیبتیله چنبر سین طاشقی طورز

یوسفه قابشی تند ناک ○ ادی کوردی قلدی خیران اصلی

پاك

غیرتیله دشلرین برماغینی ○ منع ایدن اول یوسفک ورماغینی

ادی کوردی قچدی اول یوسف روان ○ بر روایت دخی بودر ای جوان

بعضلر دیمش زلیخانک مکر ○ بزبق واریدی غایت معتبر

انده ایدی اول کون اول دری صنم ○ اوروردی یوزینی تاصو ابری صنم

دیبیم کم تمیزاول دردن دوا ○ اکا قرشو ادی بلا ده دوا

حالی کیم یوسف یوسفی دیکلدی ○ اه قلدی زاری زاری اغلدی

01/01/2002

ÖZGEÇMİŞ

06.06.1982 tarihinde Uşak'ta doğdu. İlkokul ve ortaokulu Uşak'ta bitirdi. Liseyi de yine Uşak'ta yabancı dil ağırlıklı Hasan Zeki Boz Lisesi'nde bitirdi. 2000–2004 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde lisans eğitimini tamamladı.

2004 yılında Marmara Üniversitesi'nde Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bölümüne Yüksek Lisans eğitimi için kabul edildi. Tebrizli Ahmedî'nin Kıssa-i Yûsuf ve Zelîhâ (1B-35B İnceleme, Metin, Dizin) isimli mesnevisi tez çalışmasının konusunu oluşturmaktadır.

Şu anda Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Nuripaşa İlköğretim Okulu'nda Türkçe Öğretmenliği görevini sürdürmektedir.